سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە
لە دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی
کوردی دەردەچێ

١٢ لاپەرە

هاوکاری

٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

● چوارشەممە ٥ی کانونی دووەمی ١٩٧٧ ژمارە ٣٤٩ ●

● الاربعاء ٥ كانون الثاني ١٩٧٧ العدد ٣٤٩ ●

رێبازی پەرەسەندن رێگایەکی سەخت ودرێژە وپێویستی بە کاری بەردەوام وبۆچوونی زانستی وهەموڵایەنی هەمومان لە چارەسەری گیروگرفتەکاندا هەیە ، هەروەها پێویستی بە سەبر و لەخۆبوردنیش هەیە .

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

سبەینێ .. جەژنی سوپای مەزنمانە

بە سەرپەرشتی سەرۆک کۆماری بەرزو سەرکردەی گشت هێزە چەکدارەکان موهیب احمد حسن البكر ، سبەینێ ئاهەنگەکانی وڵات بە بۆنەی بیرەوەری پەنجاو شەشەمی دامەزراندنی سوپای ئازایی عیراق دەست پێ ئەکات .. ئاهەنگەکان بە دانانی چەپکە گوڵی سەرۆکی فەرماندە لەسەر مەزاری سەربازی نەناسراوو چەپکە گوڵی عمیدی دەزگا دبلوماسیەکان و عمیدی باشکۆ عەسکەرییەکان و سەرۆکی کۆمەڵی جەنگاوەران دەست پێ ئەکات ، لەو ئاهەنگەشدا کە رۆژی پێنج شەممە سەعات نۆی بەیانی ئەبێ بەرێزان ئەندامەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیرەکان و سەرۆکانی دەزگا دبلوماسیەکان و باشکۆ عەسکەرییەکان و ئەفسەرە گەورەکانی سوپا بەشدار ئەبن . لەهەمان رۆژداو دەورەی نوێی کولیجی عەسکەری و کولیجی هێزە ئاسمانیەکان دەرئەچن .

ئاژانسی دەنگوباسی عیراق زانیویەتی کە سەرۆکی فەرماندە موهیب احمد حسن البكر بەرێز سعدون غیدان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیری رێگاوبان لە جیاتی خۆی ئەنێرێ بۆ دانانی چەپکە گوڵ لەسەر مەزاری سەربازی نەناسراو ، دیسان سەرۆکی بەرێز ، بەرێز عزة ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆ لە جیاتی خۆی ئەنێرێ بۆ ئاهەنگی دەرچوونی هەردوو دەورەکەی کولیجی عەسکەری و کولیجی هێزە ئاسمانیەکان .

ئەمەو پارێزگاکانی وڵات ، بەم بۆنە پیرۆزەوە ئاهەنگ ئەگێرن و چەند پرۆژەیەکی نوێی پیشەسازی و کشتوکاڵی و ئاوەدانی ئەکرێنەوەو بەردی بناغەی چەند پرۆژەیەکی تر دائەنرێ و لە بەغداو پارێزگاکاندا رازانەوەی جەژن دەست پێ ئەکرێ و ئاڵاو وێنەی سەرۆک و جێگری بەرێزو دروشمەکانی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب بەرز ئەکرێنەوە ، جەماوەری گەلەکەمان لە بیرەوەری پەنجاو شەشەمی دامەزراندنی سوپای ئازاماندا سەرکەوتنە مێژوییەکانی ئەو سوپایە ئەچەسپێنێ کە لە تێکۆشانی شەرەفدا بەشداری مەردانەی کردووەو بەشداری راستەقینەی کاروانی بیناکاری و پێشکەوتن بوو .

ئا.د.ع

سەرۆکی فەرماندە سەرپەرشتی کردنەوەی پرۆژەی بۆری نەوتی عیراق و تورکیائەکات

بێژێ لە جیاتی سەرۆکی فەرماندە بەرێز احمد حسن البكر ، بەرێز طه محی الدین معروف جێگری سەرۆک کۆمار یەکێک لەهەرە پرۆژە گەورەکانی نەوتی خاوی لە جیهاندا کردەوە ، کە پرۆژەی بۆری نەوتی خاوی ناوکویی عیراق و تورکیایە .

لە شوێنی کردنەوەی پرۆژەکەدا ، لە پارێزگای ئەنمیم ئاهەنگێکی گەورە سازکرا کە بەرێز سلیمان دیمیریل سەرۆک وەزیرانی تورکیاو ئەندامانی ئەو وەفدەی لەگەڵیابو : احسان صبری جاغلیانکل وەزیری دەرەوە ، فهیم ادك وەزیری کارو ناهیت خنجە وەزیری رێگاو بان و کمال دمیر وەزیری تەندروستی و صلاح الدین کلتك وەزیری وزەو سامانی سروشتی و گرکت اوزول وەزیری کشتوکاڵ و خۆراك و سیفی ازو ترك وەزیری دەوڵەت و کمال اورکوفان وەزیری دەوڵەت و چەند ئەندامێکی ئەنجومەنی بیرانی تورکیا ئامادە بوون .

هەروەها لە ئاهەنگەکەدا ، ژمارەیەك لە وەزیرەکان و کاربەدەستە گەورەکان و جێگری پارێزگاری ئەنمیم و هاورێیان سکرتێرو ئەندامانی سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب لقی ئامیم ئامادەبوون .

لە سەرەتای ئاهەنگەکەدا ، بەرێز تایە عبدالكریم وەزیری نەوت و ئاریکی دانیایدا وتی : ئەمرۆ ، لەگەڵ میوانە ئازیزەکانمان لە دراوسێی دۆستمانەوە تورکیا کۆئەبینەوە .. بۆ ئاهەنگ گێران بە بۆنەی

بروانە ل ٨

جێگری سەرۆک کۆمار دوێنێ چوو بۆ تورکیا تا لە کردنەوەی بۆری نەوتی عێراق و تورکیا بەشداری بکات

دوێنێ بەرێز طه محی الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمار ، بەسەرۆکایەتی وەفدێکی لە بەغداوە جوو بۆ تورکیا تا لە ئاهەنگی کردنەوەی پرۆژەی نەوتی خاوی عیراق و تورکیادا لە خاکی تورکیا بەشداری بکات . لە وەفدەکەدا بەرێزان تایە عبدالكریم وەزیری نەوت و عبدالستار طاهر شریف وەزیری گواستنەوەو مکرم جمال وەزیری ئاودان و چەند کاربەدەستێکی گەورە بەشدارن .

ئا.د.ع

وەزیری راگەیاندنی یوگسلافیا:

تەقەلای عیراق بۆ سیستەمێکی ئابوری جیهانی رەواتر مایەی سوپاسە

بلگراد - ئادع - بەرێز محمد بربروفیچ وەزیری راگەیاندنی فیدرالی یوگسلافیاو سەروکی لایەنی یوگسلافی لە کۆمیتەی ناوکویی یوغسلافیا وعیراقدا وتی عیراق لە سەرووی هەموو دەوڵەتەعەرەبیەکان و دەوڵەتە بێلایەنەکانەوەیە لە مەیدانی هاریکاری ئابووری لەگەڵ یوگوسلافیادا . هەروەها لە چاوپێکەوتنێکی تایبەتی لەگەڵ ئاژانسی دەنگوباسی عیراقدا لە بلگراد ووتی دەزگا ئابووری وپیشەسازیە یوگسلافیەکان ئێستا خەریکی جێبەجێ کردنی کومەڵێك پرۆژەی پەرەپێدانی زور گەورەن لە عیراقدا شان بەشانی گۆڕانێکی گەورەی ئاڵوگۆڕی بازرگانی لە نێوان هەردو وڵاتەکەدا .

بەرێز بربروفیچ ئەوەی دەستنیشان کرد کە ئێستا

بروانە ل ٨

سەروتار :

قارەمانێتی ئەمرو هەردەم ئامادەیی بۆ بەخشین

سوپاکەمان نموونەی شاکاری ئەمرو ئامادەیی هەمیشەییە بۆ بەخشش بەخاوەنترین هەستی سەربەرزی و سەرفرازییەوە ، گەلەکەمان پێشوازی یادی ساڵانەی دامەزراندنی سوپاقارەمانەکەمان ئەکات و لە قارەمانیەتی و بەشداریە مێژوییەکانی لە جەنگەکانی سەربەخۆیی نیشتمانی و تێکۆشانی نەتەوەیی ، گیانی قوربانیدان و فیداکاری و سووربون لەسەر بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی تازە وەرئەگرێ .

قەواردی کۆمەڵایەتی سوپا دێرەکەمان کەزووربەی زۆری رۆڵەکانی ئەوەی چینە زەحمەتکێشەکانن و ئەوسیاسەتە دژ بە بەرژەوەندیە نیشتمانی و ئەلیەی گەرژێمە کۆنەپەرست و دیکتاتۆریەکان پەیرەویان ئەکرد سوپای کردۆتە ئاوێنەی نوێنەری گیانی ئازادیخوازانەی گەل و هەمیشە هەستی بە ئەرکە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی خۆی کردوە .

سوپامان هەمیشە پابەندی نیشتمانی و پەیوەندی پتەوی خۆی بەمەسەلە چارەنوسیەکانی گەلەوە بەوە نیشانداوە کە هەمیشە داگیرسێنەری مەشخەڵی راپەرین و شۆڕش بوە ، هەر لەشۆڕشی مایسی (٩٤١)ەوە تاشۆڕشە مەزنەکەی تەمووزی ٩٥٨ ، وبەشداری پێشرەوە سوپاییە شۆڕشگێرەکان شان بەشانی پێشرەوە ئەلیە رێکخراوەکان لەژێر ئاڵای حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبدا لە هەڵگیرساندنی ئاگری شۆڕشی (٨)ی شوباتی ٩٦٣ ، تائەو دەوردی لەروخاندنی دەسەڵاتداریەتی کۆنەپەرستی و دیکتاتۆریەتدا لە (١٧)ی تەمووزی ١٩٦٨دا نواندی .

سوپای قارەمانمان ، بە درێژایی تەمەنی پڕ لەرووداوی خۆی چەند شاکارێکی وامەزنی بەدی هێناوە کەهەرگیز لەبیر ناچێتەوەو چەندین لاپەرەی یەجگار نەمری خستۆتە سەر تۆماری مێژوی سوپایی تازە بەوەدەوە بڕشنگدارەی نواندی لەجەنگەکە پیرۆزەکەیدا دژی ناقمە بەکرێگیراوان و خیانەتکاران لەژووروی وڵاتداو تێکشکاندنی دەستە هەڵاتوەکانی لەبارێکی دژواری شەرکردندا ئەودەورەی کەپسپۆرە سوپاییەکانی جیهان بەچاوی بایەخ پێدانەوە خستویانەتە ژێر لێکۆڵینەوە سەبارەت بەوکیانی ئازایەتی و هونەرە جەنگیانەی کەلەمەیدانی بەرگری کردن لەجەماوەرو ئامانجەکانی و پاراستنی دەستکەوتەکانی شۆڕشە نەتەوەیی و سۆشیالیستەکەمان . جگە لەمە ئەودەورە پالەوانانەی کەسوپامان لە مەیدانی نەتەوایەتیدا ، واتە لەجەنگی تشرینیدا نواندویەتی جێگەی بەدڵداچون و بایەخ پێدانی گەلی کەسە .

« هاوکاری »

بروانە ل ٧

گفتوگۆی نێوان رژێمی سوریاو میسر بۆچوونە کۆنگرەی جنیف

قاهرە : ئاژانسەکان : بێژی رۆژنامەی ئەهرام وتویەتی : ئێستا وتووێژ لەنێوانی میسرو رژێمی سوریادا دەکرێ .. بۆ دانانی پلانێکی دووقۆڵی بۆ قۆناغی داهاتوو ، کە خۆی لەخۆیدا درێژە پێدانێکی ترە لە نێوان انور ساداتی سەرۆکی میسری وحافظ اسدی سەرۆکی رژێمی هەڵگەراوەی سوریا ، بۆ هەڵخستنی کارێکی دووقۆڵی لە کۆنگرەی جنێڤا ، شان بەشانی ئەو دەوڵەتانەی کە خەریکی « سازاندن »ی کارن لەگەڵ زایۆنیزمی دوژمن .. ئەهرام وتویەتی : ئەم پلانە دووقۆڵیە ئەبێتە مایەی کۆبونەوەیەکی خێرای نێوان اسماعیل فهمی وەزیری دەرەوەی میسرو عبدالحلیم خدام وەزیری دەرەوەی رژێمی سوریا بۆ رێکخستنی کاری نێوان هەردو سەرکردایەتی یەکگرتووە سیاسیەکە .

اسماعیل فهمی ، جێگری سەرۆوەزیران و وەزیری دەرەوە بێژی لەگەڵ بالیۆزی ئەمەریکاو سوفیەت لەقاهرەدا کۆبۆتەوە . سەرچاوەکانی وەزارەتی دەرەوەی میسری بە ئاژانسی عیراقیان راگەیاندوە کە : ئەوبابەتەی فهمی لێی دواوە لە بارەی بەستنی کۆنگرەی جنێڤ و باری ناوچەی عەرەبی بوە لەم ساڵەدا .

لەلایەکی تر وتویەتی : رێکخراوی رزگاری بەخشی فەلەستینی ، ئێستا خەریکی لێکۆڵینەوەیەکە لە بارەی هاریکاری کردنی لە گەڵ حکومەتی ئوردن ، تا خۆیان بۆ بەهاری داهاتوو لە کۆنگرەی جنێڤا ئامادەبکەن .

یونایتد پرێس وتویەتی : گەلێ بەڵگەی وا بەدەستەوە هەیە کە لەوانەیە رێکخراوی فەلەستینی لە گەڵ حکومەتی ئوردن لیك نزیك ببنەوە بەتایبەتی دوای ئاشتبوونەکەی نێوان میسرو رژێمی سوریا ، لەلایەك و رێکخستنی کاروباریش لە نێوان ئوردون و رژێمی ناوبراودا لەلایەکی ترەوە .

بەرەی ئازادکردنی ئەرتیریا بایەخ بە هەڵوێستەکانی عیراق ئەدا وەداوای پەیرەو کردنی ئەم هەڵوێستانە ئەکات

ابو ظبی - ئادع - عثمان صالح سبی قسەکەری رەسمی بەرەی ئازادکردنی ئەرتیریا کە ئێستا لەسەردانی (ابوظبی)یە ، بایەخیدا بە هەڵوێستەکانی حیزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و حوکومەتی عیراق بەرامبەر بە شورشی ئەرتریا وئەو پشتگیریە کاریگەرەی لە هەموو روویەکەوە ..

سەرەنیزەی ئیمپریالیزم وزایونیزمە دژی گەلە ئەفریقاییەکان .

هەروەها ئەوەی پەنجە نیشانکرد کە دەبێت سەیری مەسەلەی عفارو عیسی (جیبوتی) بە هوشیاری

بروانە ل : ٨

بەرێز عثمان صالح سبی لە چاوپێکەوتنێکدا لە گەڵ نوێنەری ئاژانسی دەنگوباسی عیراق لە ابوظبی وتی عیراق بەردەوام پشتگیری کەری سەرەکیی شورشی ئەرتیریا بووەو هیوای ئەوەی دەربڕی کە دەوڵەتە عەرەبیەکانی تر پەیرەوی ئەو بکەن لەم مەیدانەدا ، هەروەها وتی ، ئەو دەورەی کە رژێمی سوپایی ئەثیوپیا ئەی نوێنێ هەرگیز لەو پیلانە دەولیانە جیا ناکرێتەوە کە دژی وڵاتە عەرەبیەکان ئەگێرێ ، وباشترین بەلگەش بو ئەمە شکاندنی سنووری ئاسمانی یەمەن و جاسوسی کردن لەسەر روخەکانی و (باب المندب)ە لەلایەن ئەم رژێمەوە .

سبی داوای کرد بارەگای رێکخراوی یەکیەتی ئەفریقایی لە ادیس ابابەوە بگوێزرێتەوە بو پایتەختێکی تر ، ووتی رژێمی ئیوبیا

کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا - لقی هەنگاریا - سڵاو لە سەرکەوتنەکانی وڵاتەکەمان دەکات لەژێر سێبەری سەرکردایەتی حزب و شۆڕشدا .

بوداپیست ٤ی کانونی دوەم - ئا.د.ع بەشدارانی کۆنگرەی شانزدەهەمی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا - لقی هەنگاریا - سڵاویان لەو سەرکەوتن و ئاڵوگۆڕانە کردوە کە لە وڵاتەمەکەمان دا لە ژێر سێبەری سەرکردایەتی سیاسی حیزب و شورش دا وەدی هاتون .

لە نامەیەکدا کە بۆ لیژنەی بەرزی بەرەی نیشتمانی و نەتەوایەتی پێشکەوتنخوازیان ناردوە ستایشی دەستکەوتەکانی جەماوەری گەلەکەمانیان کردوە بەتایبەتی

بروانە ل ٦

یادداشتێك دەربارەی چاودێری کردنی بابەتی راگەیاندن کە لە لوبنان لە چاپ ئەدرێت

بیروت - ٣ - ئاژانسەکان : بێژێ دەزگای بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی لوبنان یاداشتێکی دەربارەی چاودێری کردنی ئەو بابەتی راگەیاندنانەی کە لە چاپ دەدرێن بڵاوکردەوە ئەوەش بە پێی ئەو بڕیارەی کە ئەنجومەنی وەزیران لە رۆژی یەك شەممەی رابوردوودا بڕیاری لەسەر دابو .. بڕیارەکەش ئەوەیە کە دەبێ چاودێری بخرێتە سەر هەموو هۆیەکانی راگەیاندن .

یاداشتەکە ئەو ماددە راگەیاندنانەی کە ئەم چاودێریە ئەیان گرێتەوە بریتییە لە گشت جۆرە نووسینێکی رۆژنامەگەری و بکرە وێنەش دەگرێتەوە .. هۆیەکانی راگەیاندن کە ئەم چاودێریە ئەیانگرێتەوە بریتین لە رۆژنامە سیاسی و نا سیاسیی رۆژانەو هەفتانەو مانگانە بە گشت جەشنەکانیەوە کە دەگەرێتەوە بۆ ئاژانسی دەنگ و باسی ناوخۆیی و ئێزگەو تەلەفزیۆن و گشت جۆرە دەربرینێکی ئاشکرا وەك شانۆگەری و بەیانامەو پۆستەرو بڵاوکراوەی راستەوخۆو گشت کەرەستەیەکی راگەیاندنی دەرەوەو ناوەوەی وڵات دەگرێتەوە .

یاداشتەکە خاوەن چاپەمەنییەکانی وریاگردۆتەوە لە بڵاوکردنەوەی گشت چەشنە کەرەستەیەك کە پەیوەندیی بە هێزە چەکدارەکانەوە هەبێ و لەوانەوە بڵاونەبووبێتەوە ، تووشی جزای پارە دەبێ کە لە ئائاداریە رەسمیەکان دەبێ لە دەزگا رەسمیە تایبەتیەکان و دەزگا سووپاییەکانەوە بڵاو بکرێنەوە .

هەروەها مەرسومەکە ئەوەی روون کردۆتەوە کە ئەوەی بە پێی ئەم بڕیارە ئەڕواتە پێنوە تووشی جەزای پارە دەبێ کە لە ٥ تا ١٥ هەزار لیرەیە یان ئەخرێتە بەندیخانەوە کە لە ساڵێك تا سێ ساڵەو چاپەمەنیەکەش بە شێوەیەکی کاتی دادەخرێت .

لە لایەکی ترەوە رۆژی یەك شەممەی رابوردوو دوکتۆر سلیم الحص سەرۆك وەزیرانی لوبنان لەگەڵ یاسر عرفات سەرۆکی لیژنەی تەنفیزی رێکخراوی رزگاری فەلەستین کۆبۆتەوە ، لەم کۆبوونەوەیەدا کە ئەمەش یەکەم چاوپێکەوتنێکە لە نێوان عرفات و الحص دا ، لەو کاتەی کە الحص سەرۆکایەتیی حوکومەتی لوبنانی لە مانگی رابوردووەوە گرتۆتە دەست ،

بروانە ل ٦

Institut Kurde de Paris

گەلانی ئەفریقیا هۆری تاوانئەنێن بەناوچەوانی مۆنۆپۆلەکانەوە

رۆژ بـە رۆژ شـەپۆلی ناڕەزایی و بێزاری گـەلانی ئەفریقیادژی ئەو پشتگیرییەکە کۆمـپـانیا مونوپولیستەکان ئەیکەن بو رژێمە ڕەگەزپەرستەکانی ئەفریقیـا لـە زیـاد بوندایە ..

هەمو بەڵەکان بۆ ئـەوە دەچن کە وا ئەو بڕە نەوتـە گەورانەی کە ئەم کومپانیایانە بـو رژێمـی رەگەزپەرستی (سمیث) یان ناردوە بوەتە کارتەی راگرتنی ئەم رژێمەو سووربوونو پێداگرتنی لەسەر ... بووە نەتەوە یەکگرتوەکان لە هەڵوێستە تا پاساییـەکەی ... ئەم دوایەی خۆیدا رەفتاری نامرۆڤانـەی دژی ... کردەوە کە دەبێ هەمو

نیشتمانیەروەرە ئەفریقاییەکان، هـەر ئەم پشتگیریە، بـە شیوەیەکی ئاراستە، بوەتـە تەمـەن درێژکەری رەگـەز- پەرستیی لـەم بەشـەی ئەفریقادا .

جورە یارمەتیەك ، بـە تایبەتی نەوت لەم رژێمە ببڕێ چونکە ئەم یارمەتیانە دەبنە پاڵپشـتی ئابووری بۆ ئـەم قەوارەیە و دەبنە چەك بە دەستیەوە بـو گیانی گەلی ئەفریقایی .

بریارەکانی ئـەم دواییەی نەتەوەیەکگرتوەکان دوپـات کەرەوەی ناڕەزایی یەکیـەتی ئەفریقاییەکانو هـەمو خیزانی دەولەتانە بەرامبەر ئەو پیلانـە

دەولیـەی کـە مۆنۆپۆلە روژئاواییەکان سـەرکردەیی بەجیهێنانی ئەکەن بو لـە کارخستنی بڕیارەکانی نەتەوە- یەکگرتوەکان دەربارەی سـزای ئابووری رژێمە ڕەگەزپەرستە- کەی (سمیث) بی‌گومان ئـەم دەورەی مونوپولەکان تەنهـا تێکوشانی ئەفریقاییـەکان ناگرێتەوە بەڵکـو تیرێکـە ئاراستـەی تێکۆشـانی عەرەبیشە ، چونکە رەگـەز- پەرستەکانی رودیسیا ، لـە بنەکاندا ، هاوپەیمانی قەوارەی زایونیـن لە فەلەستینی داگیر- کراودا ، باشترین بەڵگەش بو ئـەم راستیە ئـەو کـار دا بەشکردنە بەردەوامەیە کە ئـەم دوو قەوارەیـە لەسـەری ریککەوتوون لـە لایەنەکانی جوراوجۆری سـوپایی ، یـا سیاسی ، یا ئابووریدا .

لەبـەر تیشـکی ئەوانەی سەردوە پشتگیری کـردنی مۆنۆپۆلەکان لە رژێمی (سمیث) تێکوشانی عەرەبیش بە خراپە ئەگرێتەوە .

تێکوشانو بەرەنگاری‌بوون بە روی مۆنۆپۆلەکـانی رۆژئاوادا ئەبێ فراوانتر بکریت تا هەمو جیهان بگرێتەوە چونکە نیـازە گڵاوەکانی ئەم مۆنۆپۆلانە تەنها ئاراستەی یەك بەشی جیهان نیە بەلکـو هـەمو هێـزە پێشکەوتنخوازەکان ئەگرێتەوە .

بۆچی سعودی لە بریاری ریکخراوی ئۆپیك لە کۆنفرانسی دۆحـەدا دەرچـو ؟

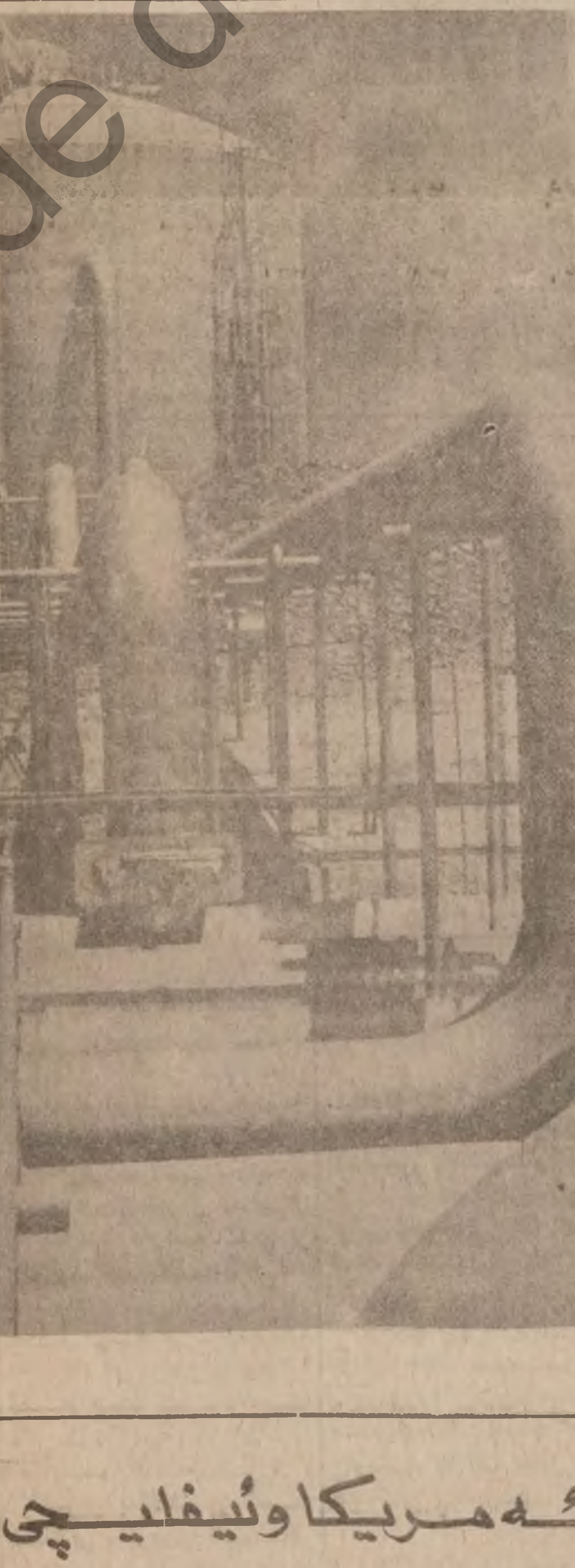

قبوڵنەکـردنی ئـەو رادە زیدەییە کە لە کۆنفرانسـی دوحەدا خرایە سەر نرخـی نەوت لەلایەن عەرەبستانـی سعودیەوە پێش هەمو شتێـك نیشانەی ملکەچـی سیاسـی ئەوولاتە بۆ حکومەتی ولاتـە یەکگرتوەکانی ئەمریکاو دەوڵە- تەکانی ئەوروپای رۆژئـاواو پاشان مـۆنۆپۆلـە ئیمپر- یالیستیەکانە .

گەلانی ریکخراوی ولاتانی نەوت فرۆشـی (ئۆپێـك) بەگشتیو دەولەتـەکانـی خەلیجی عەرەبی بەتایبەتی ئەو هەولو تەقـەلا گەرمـەی حکومەتەکانی ولاتانی ئەوروپای رۆژئاوایان دیت کە نوێنەریان دەنارد بۆ وتووێـژ لەگـەڵ وەزیرانی نەوتی دەوڵەتانـی خەلیج لـەبـارەی ئـەو زیدەنرخەی نەوتـەوە کـە پێشنیار کرابـو . هەمـو نوێنەرەکان دەیانگوت پێویستە نرخی نەوت زیاد نەکرێو لـە رادەی ئێستای‌دا بمێنێتـەوە چونکە ئەمە بەرزترین پلەیەکە کە دەکرێ نرخی نەوتی بگاتێو زیادبونی نرخی نەوت لەئـە- نجامدا دەبێتە هۆی زیادبونـی ئاوسانی دراوی جیهانو پاشان زیادبونی لێك‌دوری نێـوان نرخی نەوتەکانیان بـەرادەی دەولەتانی پیشەسازی گەورەو دەولەتە پێ‌گەیشتوەکان .

ئەم چاووراوە لەراستیدا بە - دورانە لە قسەکانی شـێخ احمدزکی یمانی وەزیری نەوتی سعودی‌دا دوپاتـە کرانـەوە دەرکەوت کە بوێنەرانی جیمی کارتەر سەرکۆماری هەڵبـژ- ێردراوی ئەمریکا بۆ ولاتـانی خەلیج دەورێکی کاریگـەریان لە ئامادەکردنی قسـەکانـی یمانی‌دا لەبارەی زیادکردنـی نرخی نەوتەوە هەبوە .

لەکاتێـك‌دا ، کارلوس ئەندریز پیریز سەرکۆمـاری فەنزوێلا لە ئەندوانی خوێ‌دا سەبارەت بـە کۆنفرانسـی زیدەنرخەکەی بریاری لەسـەر درابو گوتی توانـای کریـن داهاتی نەوتی ولاتانی نـەوت فرۆش لـەماوەی ئـەو پـازدە مانگەدا کە نرخی نەوتی تێـدا وەستاوە لەسەدا ٢٥ هاتۆتـە خوارو زیادکردنی نرخی نەوت بەرادەی ١٥٪ لە دوقۆنـاخ‌دا کە دەولەتانی ئۆپێـك لـە کۆبونەوەی دوحەدا بریاریـان لەسەر داوە جـێگای ئـەم زەرەرو زیانە پڕ ناکاتەوە .

بریاری زوربەی دەوڵەتانـی ئۆپێك لەسەر زیادکـردنـی نرخی نەوتەکانیان بـەرادەی ١٠٪و زیادکردنێکی تر بەرادەی ٥٪ لە ١٩٧٧/٧/١وە بەڵگەیـە بۆ لایەنگری عـەرەبستانـی سعودی لە مونوپولە جیهانیە- کان لە دژی قازانجو مافەکانی گەلی ئەو ولاتە بەکارهێنانـی سامانی نەتەوایەتی خۆی‌داو لە دژی دەوڵەتانی ریکخـراوی ئۆپێكو یەکیەتی ئەودەولەتانە، چونکە ئامادە نەبو ئەوبڕیـارە جێبەجێ بکا .

هەمو پسپۆرە ئابوریەکانو ئەوانەی لە مەسەلەی نـەوتو بازارناردنی نەوت شارەزانو هەمو رۆژنامە نیشتمانیـەکان لەسەر ئەوە یەکدەنگ بـون کە لە ئەنجامی ئاوسانی دراوی جیهانو زیادبونی نرخی ئـەو بەرهەمە پیشەسازیانەدا کە دەولەتە پەرەئەسـتێنـەکان بەگشتیو دەولەتە خاوەن‌نەو- تەکان بەتایبەتی دەیانکـڕن ، هەروەها لە ئەنجامی [illegible] نرخـی هێندێـك لـە دراوە ئەوروپاییەکان‌دا کە بۆ ئـاڵو گۆرو دانی پارەی نەوت بـە بناخە دادەنرێن ، هێـزی کرینی داهاتی نەوت زیاتـر لە ٢٥٪ی نرخی خۆی هاتۆتـە خوار .

حکومەتی سعودی بـاش ئەو رێوشوێنە قانـونیو ئەو بنەرەتە سـەروشتیو مەنتیقیانە دەزانێ کـە حکومەتی شۆرش لە عیراق‌دا بـۆ داوای زیادکردنی ٢٥٪ لەنرخی نەوت پشتی پـێ بەستبون . ئەوەش بـاش دەزانێ کە ئەو زیادنرخـەی داوا کرابو لەوانەیە ئەتوانـێت جێگەی نزم‌بونەوەی هێـزی کرینی داهاتی نەوتەوتەش پـڕ ئەکاتەوە کە بۆ ولاتـە پیشەسازیەکان دەنێـردرێ ئەویش لە ئەنجامی ئاوسـانی دراوی جیهان‌دا .

بەلام ملکەچی سـیاسیو ئابوری سعودی بۆ مونوپـولە ئیمپریالیستیەکانو هێرشـی توندی رۆژنامەکانی رۆژئاواو ئەمریکا بۆ سەر دەولەتـانی ریکخراوی ئۆپێكو هەڕەشەی بێ‌شەرمانەی ئەمریکـاو بەیت‌وباوی پەیدا کـردنی سەرچـاوەی تر لەبری وزە سعودی راکێشا بۆ ئەوبڕیارە ناقۆلاییانە وەك زیادە کـردنی نرخی نەوتەکەی بەورادەیـە کە کۆنفرانسی دوحە بڕیاری لەسەر دابوو وەك زیادکـردنی بەرنامە بۆدانە ئراوی بەرهەمی نەوتی سعودی .

Institut Kurde de Paris

راپۆرتی سیاسی

کوریای خوارو مەنبەریکی هەرەشەکردنە لە ئاشتی

کۆریای خوارو بە یەکێك لەو مەیـدانە ئاژاوە شێواوەکان دادەنرێ کە هەرەشە لە ئاشتی‌جیهانی دەکەن . ئەمەش لەبەر هێزی سوپایی خۆی نیـە ، بەڵکو لەبەر ئەوەیە کە یەکێکـە لـە هەرە بنکەکانی دەسەلاتی ئیمپریالیزمی ئەمریکا لـە خواروی رۆژهەلاتی ئاسیادا کە ٦٠٠ بنکـەی ئەمریکاییو زیاتر لـە ٤٠ هـەزار سەربازو ئەفسەری ئەمریکایی تێدایە .

بێجگە لەوەش کە عەمبارێکی بۆمباو چەکی ئەتۆمی ئەمریکایە و نیزیکەی ١٠٠٠ بۆمباو تاقمی‌رووخێنەری ئەتۆمیو ژمارەیەکی زۆر بۆمباهـاوێژی « ئێف ١١١ »ی ئەمریکیی لـە بنکەی ئوسان لـە نیزیك سـیول‌داهەیەو هەر لەوکاتەدا هێزێکـی زۆری ئەمریکا لـەژێر ئالای نەتـەوە یەکگرتوەکـان‌دا بەدرێژایی ناوچەی چەك‌داماڵراوو لە هێلی پانایی ٣٨ی نێـوان هەردو کۆریادا دامەزراوە .

هێزەکانی ریژیمی سـیۆل پشتیوانی لەو ئاپۆرا گـەورەی هێزەکانی ئەمریکا دەکەن کـە هەمو جۆرە چەکێکی کوشندە و لەوانە چـەکی ئەتۆمیشیان لەدەستدا هەیە .

خەرجی ئەم هێزانە دەگاتـە ٤٠٪ی بودیجـەی ریژیمـی سیۆلو ئەگـەر (یارمەتی)ئابوریو عەسکەری ئەمریکـا نەبوایە لەمێژ بـو گیـانی دەرچوبو . ئەم یارمەتی‌یانـە لەسـالی ١٩٥٤وە ئەیشتونەزیاتر لە ١٦ میلیارد دۆلار کە بـۆ تازەکردنەوەی چـەك‌وجبەخانەی سـوپای کۆریای خوارو خـەرج کراوە بەوبیانوەکـە گۆیا لەباکورەوە مەترسی لەسەرە .

ئەمریکا توند دەستی بـەمانەوەی هێـزەکانی لەوولاتـە ئاسیاییەکاندا گرتوە بەتایبەتی‌پاش ئەوەی لە خواروی رۆژ- هەلاتی ئاسیا دەرکراو پەیمانی سیاتۆ هەلوەشاو ولاتـەکانی ئاسیا بەدور لـە دەسەلاتی ئەمریکا رویان کردە وەدەست هێنانی ئازادیو سەربەسـتی‌خۆیان . هەمو ئەمـانە زیاتر ئەمریکـای دەربارەی قازانجو مۆنۆپۆلەکـانی لەم‌بەشـەی جیهان‌دا نیگەران کردوە ، بۆیە ئەمریکا دەیـەوێ ئـێـژاوە لەوهەلبەندەدا دروست بکـا . مەسەلەی (داربڕینەکە) لـە ناوچەی چەك‌داماڵراودا لـەبیر کەس نەچۆتەوە کە ئەمریکـا کـردیە بیـانو بۆ خۆڕانانو ... بەشەڕ لە دژی کۆریای دیموکراتی .

هێزەکانی ئەمریکـا بـەدەولەتێك ئەنـاو دەولەتێك‌دا دەژمێردرێنو هۆیەکی سەرکوت‌کردنن کە یارمەتی ریژیمی پارك چونگ هی دەکەن لـە چەوسانـدنەوەی هێـزە نیشتمانیەکانو کوتانی هەستی نەتەوایەتی گـەلی کـۆریای خواروودا .. هەرئەم هێزانەش نایەڵـن هەنگـاو بـۆ یەکخستنەوەی خوارو و ژووری کۆریا بهاوێژرێ .

لەماوەی ٢٣ سالدا هێزەکانی ئەمریکا دوسەد هەزار جار تەقەوەستاندنیان پێشێل کردوەکـە ١٦ هەزار جاری لەماوەی ئەمسالدا بوە ، فرۆکـەوکەشتیەکانیان ناردۆتە ئاسمانو ئاوەکانی کۆریای دیموکـراتی بـۆ جاسوسیو ... هەلایساندن . هەموومان کەشتی‌جاسوسی ئەمریکا «پوێبلو»مان لەبیرە کـە پێش چەندسال‌لەلایەن هێزی دەریایی کۆریای دیموکراتیەوە بەدیل گیرا .

ئەم‌وەزعە بوەتـە هـێزی‌نیگەرانی ئەودەولەتو هێزانـە کە بۆ رزگاریو ئاشتی خەبات‌دەکەن . یەکێك لەوانە ولاتە- کەمانە کە سالی ١٩٧٥ لەگەڵ ٣٥ دەولـەتی بێ‌لایـەنو سۆشیالیسـتی گـەلالەی‌بڕیارێکـی دا بـە نەتـەوە یەکگرتوەکان کە داوای دەکـرد سەرکردایەتی هێزەکانی نەتەوە یەکگرتوەکان لە کۆریا کە هێزەئەمریکاییەکان لـەژێر ئالای‌دا شاردراونەوە هەلوەشێنەتەوەو ئەم هێزانە بکشێنەوەو لەجیاتی ریك‌کەوتننامەی سالی ١٩٥٢ی تەقەوەستاندنی کوریا پەیمانێکی ئاشتی ببەستریو ... بەوەی کە کوریا بەئاشتی یـەك بگرێتەوە . ئەم‌داوایەش لـەباوەری حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب بە یەکیـەتی‌وماڤی دانانی چارەنوسی هـەمو گەلان بەدور لـە دەسـەلاتی ئیمپریالیزمەوە هەلقولیبو .

پایتەختی کۆریای خوارو لە سەدهەزار کیلومەتری چوارگۆشە گەورەترەو دەربـەی ... شاخ‌وداخەو ژمارەی دانیشتوانی ٣٣ میلیـۆن کەسـە وسـالی ١٩٤٥ دامـەزراوەو پایتەختەکەی « سیول »ە .

● شەڕی کوریا سـالی ١٩٥٠ هەلگیرسـاو تا ١٩٥٣ درێژەی کێشـاو دومیلیـۆن کەسی لەناو بردو ٣ میلیـارد دۆلار زەرەرو زیانی بو .

● سەرۆکی ریژیمەکـەی « پارك جون هی »یە کـە ١٦ی ئـەیاری سـالی ١٩٦٠ لەریگای کودیتایەکی عەسکەریەوە کـە ئەمریکا ریکی خستبو هاتە سەرحوکمو پارلەمانو حزبەکانـی هەلوەشاند . پارك دەسـەلاتی لەرادەبەدەری درایەو بە ئاگرو ئاسن حوکمی بەسـەر ولاتدا کرد .

● پارەی ئەوولاتە « وۆن »ە کە ٢٧٠ بەرامبەری دۆلاریکـی ئەمریکایە .

ناتـەواوی بـۆدیجـەی ئـەمـریکاو ئیفلیـچی ئـابوری بـەریـتانیـا

- نوسینی : جەزا صالح -

● لەمانگی تشرینی دوەمی رابردودا تەرازوی بازرگـانی (المیزان التجاري) ئەمریکا نـاتەواویەکی گەورەی تۆمـار کرد کە گەیشتە (٩٠٦) میلیون دۆلار . پێویسـت نیـە جاوەدێری‌کەر زۆر خۆی ماندو بکا بۆئەوەی هۆیەکانی ئـەم ناتەواویـەی بۆ دەربکەوێ ، ئەویش لە دەولەتێـك‌دا کـە دەیەوێ ببێتە نمونە بۆ ژیان لە سێبەری ریژیمی سـەرمایە- داری‌دا . سیاسەتی ئەمریکـا کە بەغاردان کەوتۆتـە دوای خۆچەکدارکردنو دەستدرێژیو بلاوکردنەوەی هێزەکانی بـە شوێنە جۆربەجۆرەکانی جیهان دا ناتوانێ بێجگە لەم بەرهەمە تاڵە کـە زۆر باش لەگـەڵ سیاسـەتی ئەمریکـادا رێك دەکەوێ بەرهەمەیکی تری هەبێ لەکاتێك‌دا جیهان روی کردۆتە دامەزراندنی بناخەیەکی پتەو بۆ چەك‌داماڵینێکی تەواو ، کاربە- دەستانی ئەمریکا هەوڵ دەدەن بۆ پێشاندانی تواناو ئیمکاناتی خـۆیان لـە تۆڵەسەندنو دامرکاندنەوەی تـەنگژەی‌دا . هەرلەوکاتەش‌دا کـە لیستەو دەکا ئەژمارەی گـەورە دەربارەی ئاوسانی دراوی لە ولاتەکەیان‌دا پیشان دەدەن بازاری ئەمریکاو جیهان پڕ دەکەن لـە دۆلار . بەم‌جۆرە دەزگـای رەسمی حوکمـرانی لـە واشنتۆن دوژمنایەتی خۆی نەك هەر بـۆ گەلانی جیهانو بەس ، بەلکـە بۆ کۆمەلانی ئەمریکاش ئاشکرا کە ئەوانیش هیـچ ... قازانجێکیـان لەوسـیاسەتە پڕ کێژاوەیەدا نیە .

● ئەگـەر سـەرکردەی سەرمایەداری جیهانی ئەمـە حالیەتی ، دەولەتێکی سەرمایە- داری تریش کە بەریتانیایـە توشی ئیفلیجیـەکی ئابوری تەواو بوەو رۆژبەرۆژ نرخـی ... نیستەرلین دیتە خوار .

ئەمرۆژانە شەپۆلی مانگـرتنی کرێکاران بەریتانیای داگرتوە ، وەك مانگـرتنی کرێکـارانی کەرتی رۆژنامەنوسی کە بو بە هۆی دەرنەچونی رۆژنامـەکانی بەریتانیا . راستیەکەی ئەوەیە کـە مانگـرتنی بـەربلاوی کرێکاران بۆتە شتێکی رۆژانەی زوربەی دەولەتە سەرمایـەدار- یەکانو بەتایبەتی گەورەکانیان لەمەش‌ڕا زۆر شت دەردەکەوێ پێش هەمو شتێك وەزعێکـی ناڵەباری گوزەران دەردەخا کـە چینە زەحمەتکێشەکان لـە سێبەری ریژیمی سەرمایەداری دا تێیدا دەژینو پاشان ئەمـە نیشان دەدا کە رێگا قانونیەکان ناتوانن پێداویستیەکانی ژیـان دابین بکەنو چینە رەنجدەرەکان ناچـار بـە مانگرتن دەبن . لەلایـەکی تریشەوە ئەمـە دەسـەلمێنێ کـە سیستەمی سەرمایەداری سیستەمێك نیـە نیازو پێداویستیەکانی ژیـانی ئەم سەردەمە دابین بکـاو ناتوانێ پێش‌برکێ لەگـەل سیستەمی سوشیالیستی‌دا بکا بێ‌گومان ئەوتەنگو چەلەمـە خنکێنەرانەی توشی ریژیمی سەرمایەداری هاتون ناوەرۆکی چەوسـێنەری ئەوسیستەمە دەردەخەنو نیشان دەدەن کـە قۆناخی پەرەسەندنی مێـژو بەسەری‌دا تێپەڕیوەو لەئەنجام دا سیستەمی سوشیالیستی دەتوانێ ئاواتەکانی مرۆڤایـەتی وەدی بێنێ .

★

نرخی نەوت

لە نێوان ئاوسانو تەقەڵای وەستاندندا

مۆنۆپۆڵە جیهانیەکانو بەتایبەتی مۆنۆپۆڵەکانی نەوت وڕ بون زۆر بەتوندی هێرش دەکەنە سەر « ئۆپێك » وەك رێکخراوێكو سەر ولاتانی نەوت فرۆش بەگشتی . ئەو هێرشە دوای دەسکاری نرخی نەوت لە کۆتایی سالی ١٩٧٣و سەرەتای ١٩٧٤دا زیادوجۆراوجۆرتر بو . ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا لەوەوەختەوە خۆی کردوە بە « پارێزەر»ی ئابوری جیهانی کەگوایا « کارتێل »ی ئۆپێك خەریکە تێکی دەشکێنێ .

بێجگە لە هەڕەشەی دەست تێوەردانو بڕینی پارمەتی خواردەمەنیو کەلوپەلی پیشەسازیو شتی تر ، دەولەتە پیشەسازیە سەرمایەداریەکان بە دەست پێشخەری ولاتە یەکگرتوەکان بەکردەوە هێندێك هەنگاویان هاویشت بۆ وەستاندنی (تجمید) نرخی نەوت . بەکردەوەش نرخی نەوت لە سەرەتای سالی ١٩٧٤وە لە رادەی خۆیدا مایەوە بێجگە لە زیادبونێکی کەم کە لە ئەیلولی ١٩٧٥دا بووە بریتی بو لە ١٠٪ . لەکاتێکدا نرخی ئەوشتومەکەی لە دەرەوەرا دێ چەند بەرابەر زیادی کردبو نرخی بەکنۆلۆجیاش زیاتر لە دوچەندانەی نرخی سەرەتای سالی ١٩٧٤ زیادی کردبو ئەمە بەکردەوە بو بە هۆی نزم بونەوەی نرخی نەوت .

ولاتە یەکگرتوەکان و زوربەی دەولەتە پیشەسازیە سەرمایەداریەکان بێیان خۆش نیە باسی نرخی کەلوپەلو شتومەکی کشتوکالیو پیشەسازیو نرخی ئەو مەکینەو ئامرازانە بکەن کە بۆ پەرەسەندنی ولاتانی دنیای سێیەمو

دەوڵەتانی نەوت فرۆش پێویستن . ئەم دەولەتانە بیست سال زیاتر لەمەوبەر واتە لە کاتی مۆرکردنی رێککەوتننامەکانی نیوەبەنیوەوە لە سەرەتای پەنجاکاندا ئابریاری ئۆپێك لەسەر دەسکاری نرخی نەوت لە کۆتایی سالی ١٩٧٣دا ، لەوماوەیەیەدا دەولەتە سەرمایەداریەکانی بەکارهێنەری نەوت فێر بون ئەم مادە گرنگە بە نرخێکی یەکجار هەرزان بکڕن ، و نایانەوێ چاوبە مەسەلەی نرخی نەوتدا بخشێننەوە ججای ئەوە کە بەراوردی نرخی نەوتو نرخی بەرهەمە پیشەسازیەکان لە بازاری جیهانیدا بکەن . لەبەر قازانجی ئیمپریالیستی خۆشیان بەو چاوە سەیری « نەوتی هەرزان » دەکەن کە مافێکی رەواو پیرۆزی خۆیانەو دروست نیە بیر لە دەسکاری بکرێتەوە !!

هەزار بەرمیل بو .

لەگەل پێشبڕکەی عەمبارکردندا کاربەدەستە ئەمریکابۆیە ئەگەر بەشێك لە قازانجی مۆنۆپۆلەکانیشیان لەو رێگایەدا « فیدا » بکەن پێیان گرنگ نیە .

پەنابردن بۆ عەمبارکردنی نەوت لە بناخەدا رەفتارێکی نارەوای دەولەتە ئیمپریالیستیەکانە دژی ولاتانی نەوت فرۆش بۆ ئەوەی زیاتر نەوت بۆ ولاتی خۆیان بکێشنەوەو لەکاتی دەسکاری نرخی نەوتدا کەمتر نەوت داوا بکەنو لەلایەکی تریش ناکۆکی لە نێوان دەولەتانی ئەندامی ئۆپێکدا دروست بکەن . بەلام دەولەتانی نەوت کڕ نەیانتوانی ئەوەندە نەوت وەربگرن کە بتوانن عەمباری بکەن ئەگەر هێندێك دەولەتی بۆدەرەوەنێر هاوکاریان نەکردبان و زیاد لە پێویست نەوتی خۆیان بۆ دەرەوە بەرێ نەکردبایە .

هەروەك رۆژنامەی «واشنتۆن پۆست»و رۆژنامەکانی تری رۆژئاوا نوسیویانە سعودیەو کویت لەم چەند مانگی دواییدا بەرهەمی نەوتی خۆیان لە هەمو کاتێك زیاتر کردوە ، ئەوەش هەروەك رۆژنامەکە پێی لێناوە بۆ وەلامدانەوەی داخوازی زیادبونی نەوتی خاوو بۆ ئەوەیە کە ئەوەندە نەوتی زیادی بنێرنە دەرەوە کە پارمەتی عەمبارکردنەکە بدا لەپێش ئەوەدا کە نرخی نەوت زیاد بکرێ .

چەند هەنگاوێکی دوژمنانە

هەر لەبەر ئەوە ولاتە یەکگرتوەکان دەزگای جیهانی وزەی دامەزراندو توانی (بێجگە لە فەرەنسە) دەولەتە سەرمایەدارەکانی تریشی بەێنێتە ناو .

وەك دەزانین ئەم دەزگایە دوژمنانەیە هەولی دەدا بۆ پێکهێنانی عەمبارێکی نەوت کە بەشی ئەوەد رۆژی رۆژئاوا بکاو هەرکاتێك ویستیان زەختێك بخەنە سەر ئۆپێك یا شتێکی تازە لە مەیدانی ئابوری نەوت دا روی دا بەسەر دەولەتانی ئەندامدا دابەش بکرێ .. لەم دواییانەدا « پرۆژەی عەمبارەکە » پەرەی سەندوەو کراوەتە رادەیەك کە بەشی سالێکی هەمو دەولەتە سەرمایەدایەکانی بەکارهێنەری نەوت بکا .

بێگومان پێداویستی پارە بۆ دامەزراندنی دەزگاو عەمبارێکی وا کە ئەوهەمو نەوتە بگرێ یەکجار زۆرەو دەگاتە دەیان ملیارد دۆلار کە بۆ ئەم مەبەستە دادەنرێ . بەلام وا دیارە ولاتە یەکگرتوتانو دەولەتە بەکارهێنەرەکانی تر گوێ نادەنە ئەو مەسەلەیە ، چونکە مەبەستی بنەرەتی ئەوان بەردەوام بونی دەستکەوتنی نەوتی خاوی هەرزانە ،

بەفیڕۆدانی سامان

تێکرای بەرهەمی نەوتی سعودی لە مانگی تشرینی یەکەمی ئەمسالدا نۆ ملیون بەرمیل بوە لە رۆژێکدا ، کە ئەمە لەچاو بەرهەمی تشرینی یەکەمی سالی رابردو رۆژی دوملیون بەرمیل زیاترە .. کویتیش بەرهەمی خۆی رۆژی یەك ملیون بەرمیل زیاد کردوە. رۆژنامەی «القبس»ی کویت لە ژمارەی رۆژی ، ١٢ـی مانگی تشرینی دوهەمدا باسی ئەو مەسەلەی کردوەو نوسیویەتی « بەرهەمی نەوتی کویت لە تشرینی یەکەمی رابردودا گەیشتۆتە دوملیونو شەشی‌سەد هەزار بەرمیل لە رۆژدا » . ئەمەش ـ وەك رۆژنامەکە دەلێ ـ بەرزترین رادەی بەرهەمە لە ماوەی دوساڵدا ، چونکە تێکرای

بەرهەمی رۆژانەی نەوتی کوێت لە حوزەیرانی رابردودا تەنیا ملیونێكو شەش سەد

پیەکان هێرشێکی گەرمی هەڕەشەو گورەشەشیان دەست پێکرد بۆ ئەوەی ئۆپێك لە زیادکردنی نرخی نەوت بترسێنن . زۆریش لەو کاربەدەستانە دەستیان کرد بە سەردانو چاوپێکەوتنی ئەملاو ئەولا هەر بەومەبەستە . ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا داوای کرد کە نوێنەرانی دەولەتانی بەکارهێنەری نەوت کۆ بونەوەیەك بکەن بۆ ئەوەی لەبارەی نرخی نەوتەوە بریارێکی هاوبەشی بدەن ، وەزیرانی دەرەوەی بازاری هاوبەشی ئەوروپا

«نیگەرانی» خۆیان لەو شوێنەوارە دەربڕی کە چونەسەری ئابوری ولاتەکانیان . نرخی نەوت دەیکاتە سەر

بەردەوام بونی ئاوسان داهاتی نەوت قوت دەدا

لەپێش کۆبونەوەی لیژنەی ئابوری رێکخراوی ولاتانی بۆدەرەوەنێری نەوتو لە لێش کۆبونەوەی وەزیرانی نەوتی عەرەبدا هێرشی هەرەشەو گورەشە زۆر بەگەرمی دەست پێکرا . سەرۆکی هەلبژێردراوی ئەمریکا رای خۆی بەمجۆرە دەربڕی : «زیادکردنی نرخی نەوت گیروگرفتێکی سامناکەو هیوادارین دەولەتانی ئۆپێك نرخەکان زیاد نەکەن!»

هەروەها قسەکەری وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەگەریدا رای حکومەتەکەی دەربڕی کە «بەتوندی دژی هەمو هەنگاوێك دەوەستێ بۆ زیادکردنی نرخی نەوت لەم قۆناخەدا کە ئابوری رۆژئاوا بەکەندو کۆسپێکی زۆر گەورەدا تێدەپەرێ » . کاربەدەستانی ئەمریکا

بەگوێرەی قازانجی مۆنۆپۆلە گەورەکان دەیانەوێ ئۆپێك ئەگەر نرخی نەوت کەمیش نەکاتەوە لانی کەم زیادی نەکا! بەلام بەتوندیش دژی ئەوە دەوەستن کە زیادبونی نرخی بەرهەمەکانیان بوەستێنرێ ، یان لەگەل نرخی نەوت تێك گرێ بدرێ . بیانوشیان بۆ ئەمە ئەوەیە کە نرخی بەرهەمەکانیان وەك کەلوپەلو مەکینەو ئامراز دەکەونە بەر یاسای پیشاندانو داخواز (العرض والطلب) چونکە ئەمانە شتومەکی بازرگانینو ناتوانرێ نرخیان بۆ دانرێ!! بەلام نەوت بەلای ئەوانەوە شتێکی پیشەسازی نیەو دەرهێنانی پێویستی بە پارەو کۆششێکی کەم نەبێ نیە! .

ئەم بۆچونە چەوتەی ئیمپریالیستەکان ئەو راستیە لەبیر دەباتەوە کە ئیستاش نەوت هەرزانترین شتە بۆ هەسوڕاندنی پیشەسازیو بەرهەمهێنانی وزە ، ئەوەش لە بیر دەباتەوە کە نەوت بۆ پەرەپێدانی ولاتانی بۆدەرەوەنێر چەند گرنگەو بێجگە لەوەش شتێکە تەواو دەبێو جێگای پڕ نابێتەوە سەرەڕای ئەوەش ئەو ئاوسا-

نی‌ی لە ولاتانی سەرمایەداریەوە ناردراوەتە ولاتانی خاوەن‌نەوتو زیادبونی نرخی بەرهەمەکان شوێنەواری زۆر خراپی خستۆتە سەر توانای شت‌پێکرینی داهاتی نەوتو بۆ زۆر ولاتی پەرەنەستێنی ئەندامی ئۆپێك بۆتە هۆی ناتەواویەکی زۆر لە بودیجەدا.

هەروەك وەزیری نەوت لە کردنەوەی « سیمینەری نەوتی عەرەبو ئاسۆی دوارۆژ»دا کە لە کۆتایی مانگی تشرینی دوهەمی رابردودا لە بەغدا بەسترا ، گوتی نرخی ئەوشتومەکانەی ولاتانی بۆدەرەوەنێری نەوت لە دەولەتە پیشەسازیە بەکارهێنەرەکان دەیکڕن لە تشرینی یەکەمی ١٩٧٣وە تا کۆتایی یەکەم فەسلی سالی ١٩٧٦ بەگوێرەی لێکدانەوەی لیژنەی بەراوردکردنی ئۆپێك ٦٤/٩ لەسەد زیادی کردوە . هەتا کۆتایی ئەمسالیش دەگاتە ٨١/٥ لەسەد . لەکاتێکدا نرخی نەوت لەوماوەیەدا تەنیا ١٠ لە سەدی چۆتە سەر . کەوابو داخوازی پێکەوەگرێدانی نرخی نەوتو نرخی کەلوپەلو تەکنۆلۆجیا زۆر داخوازێکی هەقو رەوایە.

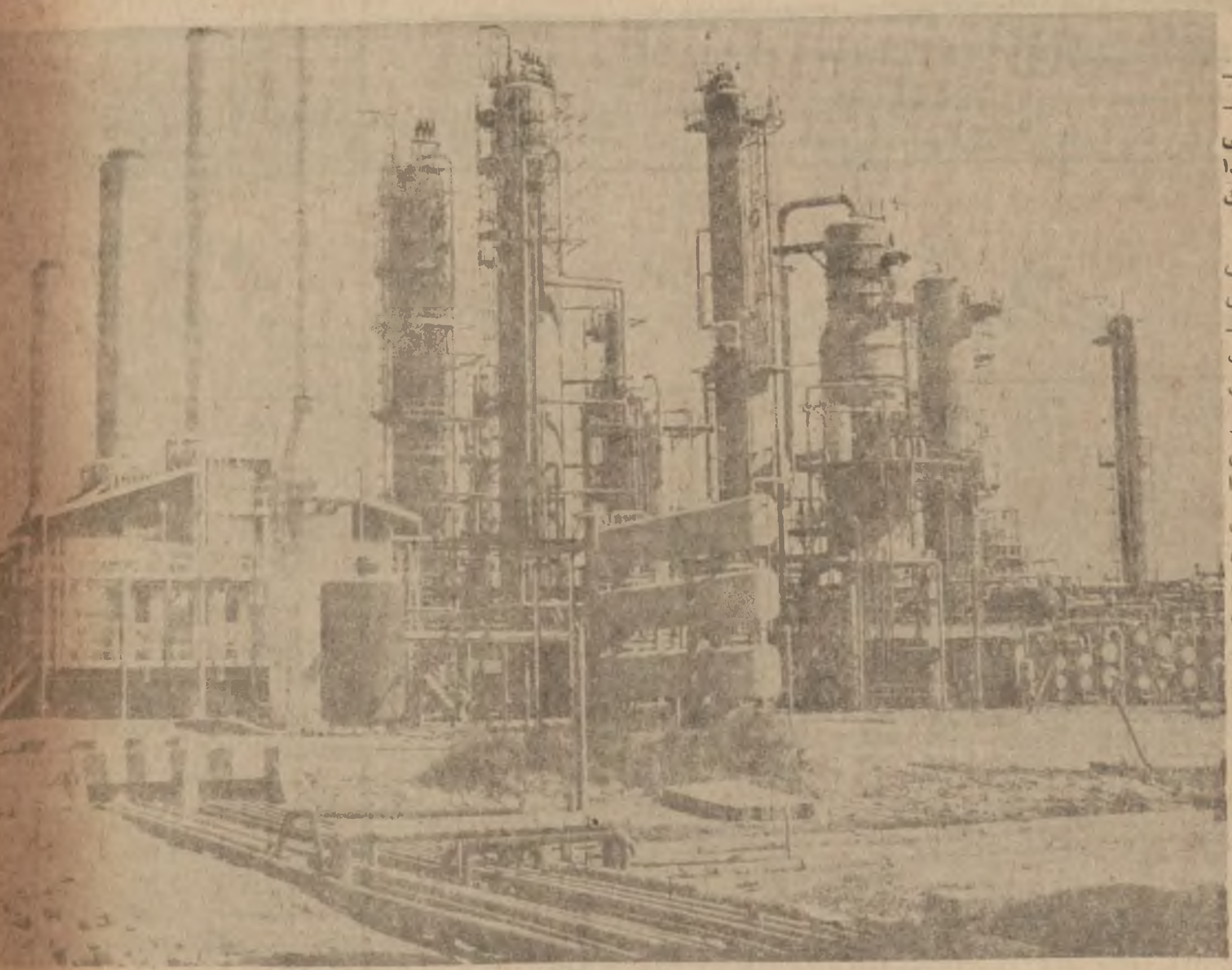

چەند پەیڤێکی

خێروشەڕ

هەندێ وائەزانن ، کە لە ژیانی کۆمەلایەتیماندا ، چەند دیاردەیەکی نەگۆڕاو هەیەو بە هیچ شێوەیێ ناگۆڕێت .. لەوانەیش : دیاردەی (خێروشەڕ) .. لە باری سەرنجی ئەمانەوە ، خێر هەر خێرەو شەڕیش هەر شەڕە .

● ئەم باری سەرنجە دۆگماتی‌و خۆیی‌و وشکەلە ، بەبەوێ ، چەقبەستنی ژینو نەگۆڕانی هەلخات ، بەنیاری چەسپینی چەوسانەوەو راگیرکردنی بەرژەوەندی هەندێكو پشتیل‌کردنی ئەرك‌و توانای مافی خەلکی‌تر . وانەبێ خێر نەبێ بەخێر ، کاتێ کە ئەنجامەکانی بەسودی دەستەیەك بگەڕێتەوە ، لە هەمان کاتیشدا نەبێ بە (شەڕ)و ئەنجامەکەی بەزیانی دەستەیەکی تر نەگەڕێتەوە .. کەواتە : خێروشەڕ دووشتی (نسبی)نو بەپێی ئەنجامەکانی ـ بۆ تاکو کۆمەل ـ دەستنیشان ئەکرێن .

● هادفیلد ئەلێ : (شەڕ شتێکی پیسەو لە شوێنی خۆی دانەنراوە ، یا بەراستی : فەرمانێکەو بە باشی ئاراستە نەکراوە ، شەڕ بەهایە ، بەلام بە باشی بەکار نەهێنرێ ...) .. ئەرستۆیش ئەلێ : (خێروشەڕ دووشتی سەربەخۆنو وسەر بە ژیانی شتی‌و تایبەتین ..) .. لەبەر رۆشنایی ئەم دوو رایە ئەوانین بلێین : خێروشەڕ سەربە ژیانی شتی‌و تایبەتی باروددۆخن .. بەتایبەتی شەڕ ، ئەگەر بۆ باشی ئەخراوەتە کار ، تا ئەنجامی باش‌و بەسود بدا بەدەستەوە .. شەڕ وەکو : پیسایی وایە ، گەر بە باشی بەکار بکرێ ئەنجامەکەی باش ئەکەوێتەوە ، خۆ گەر خراپە شت وێو بایەخی پێ نەدرا ، ئەوا ئەبێتە مایەی خەم‌و ئازارو ناخۆشی‌و نەخۆشی .

● کەواتە : با هەموو لایەکمان هەولدەین ، ژەنگی سەر دلمان پاك بکەینەوە ، تاکو مۆنەکەی شەڕ تێیدا جێی نەبێتەوە .. دەبا خێر بکەین بە رۆشنی لەمەودوای خێرو خۆشی کۆمەل .

م . ب

بەرهەم هێنان لە سایەی هەڵسوکەوتی دیموکراتیانەدا

- ١ -

سەردەمە کۆنەپەرستو دیکتاتۆرەکان ، بارێکی قورسی نەقالیدو هەمەجۆر پەیوەندی دواکەوتوانەیان لە پاش خۆیان بۆ شۆرشی ١٧ی تەموز بەجێ‌هێشت . لەو پاشماوانە لوت بەرزی کاربەدەستانی دەزگاکانی حکومەتو دورکەوتنەوەیان لە جیهانی ئیش‌کەرو موچەخۆرە بچووکەکان ، کرێکاربن یان موچەخۆری بچوك ، ئەم رەوشتە بە درێژایی سالان پێ ئەیشتوچەساو لە ئەنجامیا بیروکراتیەت بەناو هەمووداپەردەو دەزگاکانی حکومەتدا بلاوبووەوە . ئاوای لێهات کە لەلایەن کاربەدەستە تەقلیدیەکانەوە ، یان هەتا بچوکەکانیشیان وابزانن کە بیرۆکراتیەت ، تاکە رێگای نموونەییەو رێگایەکی تر بۆ رێزو رێکوپێکی ئیداری بەدی‌کردنی ئیشوکاری رۆتینی رۆژانەنی‌یە .

شۆرشی ١٧ی تەموز هەر لە بەرپابوونیەوە گەلێ ئەرکی بەرەنگاربوو وەکو چاکردنەوەی دەزگا ئیداریەکانو گۆرینی بەشێوەیەکی شۆرشگێرانەی گونجاو لەگەل کاروباری پێشکەوتنی بە ئامانجی بەرەو بەدی‌هێنانی سۆشیالیستی لە ولاتەکەماندا (لەرێگەی ئیش‌و رەنجی درێژخایەن‌و سەخت‌و ئرێ‌گرێی یەك بەدوای یەك‌و هەمەجۆردا) هەروەك راپۆرتی سیاسی کونگرەی هەشتەمی قوتری حزب باسی کردوە .

بەلام ، دەزگا ئیداریەکان ، هەرکەمتەرخەم بوون لە بەجێ‌هێنانی ئەرکیاناو (نەیان توانی ئەشەبە هەست کردن بە لێپرسینەوەی هاریکاریانە بکەن لە بیناکاری کۆمەلێکی نوێدا ، هەروەك شورشی تەموزی مەزنو حزبە سەرکردەکەی ئەخشەیان بۆ کێشاوە) هەرچەندە شۆرش پشتگیریەکی زۆری ئەم دەزگایەی کردوە وسەرەرای (ئەو بایەخدانە گەورەیەش کە سەرکردایەتی بەم مەسەلەیەی

داوەی لەپال روشنبیری کردنی بێووچان لەم رووەوە وەپێشکە شکردنی هەموو تواناو دەرفەتێك بو هینانەدی) .

دواکەوتنی دەزگائیداری‌یەکان ، لە رەوتی شان‌بەشانی ئەو گۆرانە شۆرشگێریانەی لە ولاتەکەمانا هەیە بۆ چەند هویەك ئەگەرێتەوە کە راپۆرتی سیاسی بە ئاشکراو رووناك دیاری‌کردوون هەروەها هەردوو بەیاننامەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش‌و سەرکردایەتی قوتری حزب لە راسپاردەو ئاراستەکردنە نووسراوەکانیانا بۆ هەموو وەزارەتەکانو هەموو هاوولاتیەکان دەست‌نیشانیان کردون .

- ٢ -

دیارترین هو ئەوەیە کە (کاربەدەستان ـ لە دەزگا ئیداری‌یەکان ـ ماوەی پێویستیان بە هەلسوکەوتی دیموکراتیانە لەو دەزگایانەدا نەداوە کە چالاکی بەرهەم هێنانو خزمەت‌گوزاریان تیادایە) کە ئەمە یارمەتی ئەوەی‌داوە ، کاروباری بەرهەم‌هێنان لەووزەو توانا زیاد کردنانە بێ‌بەری بێ کە ئەتوانرا بخرێتە کارو ئەمەش وای ئەکرد کارگەران زیاتر بەرهەم بدەن بەدەستەوەو زیاتر ئامادەی تەقەللاو قوربانی دان‌بن لە پێناوی بەدی‌هێنانی بەرهەمێکی زۆردا لە کورت‌ترین کاتدا چاکتر رەنێو بهێنن . کەرەستەی بەرهەم‌هێنانی بەردەستەیی .

هەلس‌وکەوت نەکردنی دیموکراتیانە ، لە دەزگاو دائیرەکانی دەولەتدا ، بارێکی بیروکراتیانەی خولقاند ، لەجیاتی رێزو رێکوپێکی هوشیارانەی ئیداری ، بارێکی خاو بوونەوەو بێ‌بایەخی پەیدابوو ، سیفاتی پەلامارو هەلپەکردنی نێوان نزم‌ترو بەرزتر لەناو کاربەدەستەکاندا بلاوبۆوە ، کە ئەمە ماوەی لەبەردەم بلاوبوونەوەی کە لەبەرو سەلبیاتدا کردەوە ، لەپال داپۆشینی هەلەکاندا لەسەر حسابی بەرهەم‌و جۆری بەرهەم هێنان .

ئەم دیاردە خراپانە ، وای لەسەرکردایەتی حزب‌و شۆرش کرد ، ئەو دوو بەیاننامەیە دەربکەن کە دەستمان بۆ کێشان ، ئەویش لە پێناوی هاندانی هەموو رۆلەکانی گەلدا ، کرێکارو کاربەدەستی بچوك یان لێپرسراوی دایەرە ، کە (چاکترین رێگاو شوێنی ئەبدەعی‌و کارێگەر لە پێناوی راپەراندن‌و خێراکردنی بزوتنەوەی گۆڕانە شۆرشگێرانەکان لە ولاتە تێکوشەرەکەماندا بدۆزنەوە) ئەمەیش لەسەر بنچینەی هەلس‌و کەوتی دیموکراتیانەو چونە ناویەکی بەرزترین‌و نزم‌ترینی پەیژەی لێپرسینەوەی وەزیفیدا . بەو جۆرەی خولقاندنی بنچینەی ماددی بەدی‌هێنانی « بەرهەمی گەورەو جۆری‌باشتر » داو وەك دەستە پێشکەری‌و رێ خۆشکرخی سۆشیالستی‌و زامن‌کەستانە ئیستای بەختەوەرو داهاتوی روونـاك ... جەماوەرەکانی گەلەکەمان .

هونەرمەندی گۆرانی بێژ کاك کەریم کابان و گفتوگۆیەك

• کاك کریم کورتـەباسێکی ژیانی خۆی کـردوووتی :
× ناوم کریم جلال کابانە لە سالی ١٩٢٩دا لە گەڕەکی مەڵکەندی شاری سلێمـانی هاتوومەتە دنیـــاوە . لەقوتابخانەکانی سـلێمانیـدا خوێندنی سەرەتاییم تـەواو کردووە تا پۆلی سـێیەمی ناوەندیم خوێندووە ، ئیتر لەبەرچەند هۆیەکی تایبـەتی قوتابخانەم بەجێ هێشـتووەوە بەغدا لەوێ بەشداری دوورەی پۆلیسی پێتەل بووم . ئێستــا لە سـلێمانی دادەنیشم و هەموو کاتی خۆم تەرخان کردووە بۆ خزمـەت کردنی هونەری گەلەکەمـان و ئەندامم لە تیپی مۆسـیقای سلێمانیدا .

• لە کەیەوە هەسـتی هونەری خۆتت ناسی ؟
× هەر لە سالی ١٩٤٣وە کە قوتابی بووم لە قوتابخانـەی ناوەندی وزدە وزدە هەسـتم کرد بەوەی کە ئەتوانـم گۆرانی بڵێم و ئامادەییم هەیـە بۆ ئەوەی هاوبەشی ئاهەنگەکانی سرودەی قوتابخانەکەم بکـەم ئەمە هاندەرێـکی تەواو بوو بۆم .
دوای ئەوەی چوومە بەغـدا بۆ دوورەی پۆلیسی پێتـەل وەکو عەلێك چوومە ئێستـگەی بەغدا بەشی کوردی کـە ئەوساکە پرۆگرامەکان یەکسەر لە ئێستگەوە بلاو ئەکرانەوە - ماوەی نیـو سەعاتێکم بۆ تەرخان کرا کـە گۆرانیم ئەووت بە هاوکـاری تیپی مۆسیقای ئێستگە .
• بەرهەمەکانی لەمەوبەرت کامانەن ؟
گۆرانی (لەڕێی دلداریدا) لە هۆنراوەی حوالی خۆشـبو (شێخ احمدی شیخ غەنیە)و لە ئاوازی خۆم وە گۆرانی (ئاوانی دووری)و گۆرانی (خۆزگـەم بەیار) لە هۆنراوەی گۆرانە ئاوازی خۆمن - ئەم ئاوازانەیش لە یەکەم بەرهەمە ئاوازییەکانم بوون . هەروەها هەنـدێ گۆرانی فۆلکلوریم تۆمار کـرد لەوانیش وابزانم هەندێکم لەبیر ماوە گۆرانی (سەیری خاڵەکەی سەر ڕومەتی کە . پڕ جوانە . بەری بەیانە . تۆلانە سـوورەی سەر کۆمای یارم) .

• دوا گۆرانی تۆمارت کرد چی بوو ؟ لە کوێ بوو ؟
× لە سالی ١٩٧٥دا و دوای ئەوەی بووم بە ئەندامی تیپی مۆسیقای سلێمانی بەیارمـەتی ئەوان گۆرانیم ووو گۆرانی تۆمار بکەم بۆ ئێستـگەی تەلەفزیۆنی کەرکوك کە گۆرانی (یـاران وەسیەتم) لە هۆنراوەی حوالی خۆشبو (...)و ئاوازی خۆم وەگۆرانی (...) لەهۆنراوەی حوالی خۆشـبو (شیخ نوری شیخ صالح) ئاوازی خۆم بوون .
• کاك کەریم ئیازت هەیە بەرهەمی تازە پێشکەش بکەیت؟
× بە ئاورەی توانا هەمیشە حەز ئەکـەم خزمەت ئـوزاری هونەری گەلەکەم بم و بتوانـم سوچێکی هۆکانی پێشکەوتنی بگرم و هەر کاتیش ماوە هەبێت بەرهەمی تازە ئەهێنمە کایەوە چونکە هەموو بەرهەمێکی تازە سوچێکە لە هۆکانی پێشکەوتنی هونەر . وە ئێستا ســێ گۆرانیم هەیە کـە تازەن وە ئیزنەی هونەری تیپـی مۆسیقای سلێمانی پەسەندیان کردون بۆ تۆمار کـردن بەوانیش گۆرانی (... دڵ) لە هۆنراوەی بێخودو ئاوازی ئەلبێرت عیسی وە گـۆرانی (کۆری دوایی) لە هۆنراوەی حوالی خۆشبو مەولەویی ئاوازی خۆم وە گۆرانی (حەتەبەندان) لە هۆنراوەی حوالی خۆشبو بێسارانیو ئاوازی خۆم . ئیازم وایە بە ... رەی توانا و یارمەتی دانی تیپی مۆسیقای سلێمانی لەسەر شانۆکانو ئاهەنگەکاندا پێشکەشیان بکەین و ئەگـەر توانیشمان تۆماریان ئەکەیـن بـۆ ئێستــگەی تەلەفزیۆنی کەرکوك .

• پرسیارێـکی تایبەتین و ووتی .
× لە سالی ١٩٦٦دا بەهۆی گواستنەوەی وەزیفەکەمـەوە هاتمەوە شارە خۆشەویستـە کەمان شاری سلێمانی وە ئیتر بەردەوام بووم بۆ ... تیپی مۆسیقای سلێمانی بکەم و هاوبەشیم ئەکرد لە هەندێ لە بەرهەمەکانیاندا هـەر لـەو کاتــەدا ئــاوازی گۆرانیەکم دانا بۆ قادر کابانی برام بەناوی گۆرانی (لە درزی پەنجەوە) کە هۆنراوەی حوالی خۆشبو گۆرانە . لـەســەر چەند شانۆیەك پێشـکەشی جەماوەر کراو لە سالی ١٩٧٣دا بە هاوکاری تیپی مۆسیقای سلێمانی توانرا لە تەلەفزیۆنی کەرکوك تۆمار بکرێت .
• لە وەلامی پرسیارێکدا ووتی ؟
× ئەزناوی کابان نازناوێکی خێزانیەو هەموو خێزانەکەمان بە کابان بەناوبانەو پەیوەندی تایبەتی بە مەوە نیە ئەوەتـا بە قادری برایشم هەر ئەڵێـن قادر کابان .
• یاران وەسیەتم ووشەو بوون بە ویردی سـەردەمی هەموو لاوانی شارەکە ، رات چیە لەم بارەیەوە ؟
× ڕەنگە گۆرانی بێـژ هەموو بەرهەمێکی خـۆی لا خۆشبێت بۆیە ئەیـان هێنێتە کایەوە گوێ گرانیـش بەشێکی تایبەتیان هەیە لـە دانانی چاکیو خراپــیو لێهاتویی گۆرانیدا ، ئەو دوو گۆرانیەش ئەگەر کاریـان کردبێت لە هەستی لاواندا ئەوا بەسوپاسەوە رادەی چاکەیـان بۆدانانو من زۆر زۆرسوپاسی هەمو یەکێك ئەکەم کەبەرهەمی هونەرمەندانی لاپەسەندەو لای هەموان بەچاکییەوە هـەلی ئەسەنگێنێ .
• گۆرانی کام گـۆرانی بێژت لا پەسەندە ؟
× دڵو هەستم لەگـەل گۆرانیەکانی مامۆستا حەسەن زیرەکانیە - وە هەمیشـە حەزەکەم گوێی لێ بگرم ئـاوازەکانی بم ، دەنگی زۆر بە سازو لەبارە بۆ ئاوازە فۆلکلوریـــە کوردیەکان .
• ئاواتت لە ژیانتا چیە ؟
× ئاواتی ژیـان زۆرو هەمەجۆرە هەروەها منیـش ئاوانم زۆرە هەروەکو ئـەم خەلکەو ئاواتی هونەرییـش بلێی ئەوا ئاواتم ئەوەیـە هونەری گەلەکـەم پێشکەوێ ، ئاواتێکی تریشم هەیە ئەویش ئەوەیە کە گۆرانی بێـژە کوردەکانی ئـەم سـەردەمەمان هەول نەدەن لاسایی گـۆرانی بێژانی تر بکـەنەوە . وە هەروەکو ڕێکەوتو دروسـت بوونی دەنگی خۆیـان گۆرانی بلێنو ئاوازی تایبەتی خۆیـان بەکار بهێنن چونکە لاسـایی کردنەوەی دەنگی گـۆرانی بێژانی تر بەلای منەوە شتێکی ڕاستنیەو هونەریش پێـش ناخات وشتی تازەبابەت ناهێنێتە کایەوە ، هونەر هەمیشە بـە تازەبابەت بەرەو پێشە ئەڕواتو بـرەو پەیدا ئەکات .

• کەریـم کابان ـ

لە ئاسۆی ئەدەبدا

دەنگی تایبەتی

— صلاح احمد —

بەردەوام دەبیستینو دەخوێنینەوە کە فلانە شاعیر دەنگی خۆی هەیەو ، فلانە چیرۆکنووس شێوەو مۆرکی تایبەتی خۆیو .. هتد . ئەوەش لەوەشدا نییە کە تەنها ئەدیبی سەرکەوتوو دەتوانێت بەم جۆرە خۆی و ئەدەبەکەی بە ئەدیبانی ترو ، بە خوێنەران بناسێنێتو ، جێگەیەکی تایبەتیش لە کۆڕی بابەتە نووسینەکەی خۆیدا بۆ خۆی داگیر بکات .. ئەوەوە ئەدیبانی جیهانیش هـەر لەم ڕێگایەوە توانیویانە خۆیان بە خەڵـکی دەرەوەی وڵاتو زمانەکەی خۆیان بناسێننو ، هەر لەم ڕێگایەوە جێگای خۆیانیان لە جیهانی ئەدەبو فیکرو ، مێژووشدا گرتووە .

کارێکی ئاسانو ، هەروا لە خۆوە نییە ئەدیبێك بەم پلەیە بگات ، چونکە بەر لە هەموو شتێك پێویستە ئەو ئەدیبە خۆی بناسێت ، ئینجاش لە ڕێگای ئەم خۆناسینەوە خوێنەرانی بناسێتو ، ئەوەندەش هوشیاربێت بزانێت چۆن ئەم هەموو بەیەکدادانەی ناوەوەو ، دەرەوەی خۆی لێکبداتو ، ئەنجامێکی وا پوختی لێدەربهێنێت ، بتوانێت بەرهەم لە دوای بەرهەم ، لە زەمینەی لێکدانەوەی بیرو ، تایبەتییەکانی ناوەوەی خۆیەوە کاربکاتە سـەر ئەوانی‌ترو ، لەگەڵ خۆیدا بە جۆشـیان بهێنێت ، لە هەمان کاتیشدا ... ڕەنگو بۆیـەکی تایبەتیشی پێوە ... هاوجووت لەگـەل ناوەرۆکەکەدا بێت ... ئەدەبیی ئاشکراو لە بەرچاو لەلای خوێنەرانی .. خۆ ئەگەر زیاتر بڕۆین ، ئەوا - وەك لە ئەدەبی جیهانیدا دەبینین - زۆر قوتابخانە هەیە هەر بە ناوی یەکێك لەم جۆرە ئەدیبانەوە ناونراون .

ئەم کارە لەلای ئەدیبانی ئێمـەدا هێشتا تەواو نەهێیودو ، شێوەی تایبەتی خۆی وەرنەگرتووە .. خۆ ئەگەرچیش دەتوانین بڵێین چەند ئەدیبێکی کەمان هەیە توانییەتیـان دەنگی خۆیـان هەبێت ، بەلام ئەمانیـش ، ئەگەر تۆزێك لێیان وردبینەوە ، بۆمان دەردەکەوێت کە هێشتا هەر لە ئەڕانو ، لە ئافەرنەوەی بەردەوامدان بە دوای دۆزینەوەی دەنگو ڕەنگی ڕاستەقینەی خۆیاندا .

دیارە لەوەها بابەتێکدا ناتوانین هۆیەکی گشتیی تێکرایی ئەم بارە بۆ گشت ئەدیبان دەستنیشان بکەین ، لەوە زیاتر کە ، هێشتا ئەدەبەکەمان - لەبەر جـــۆرەها هۆ - نەیتوانیوە بچێتە ڕیزی ئەدەبی جیهانییەوەو ، ئەو دەنگانەی هەیشـە ، هێشتا هەر ناوخۆیینو ، لە دوو سێ کەسێك زیاتر ، ئەوانەت بە زمانە هاووڵاتییەکانیشمان نەگەیشتوون . ئەمەش ، بێگومان ، کاردەکاتە سـەر بوونی بەخۆبوونو ، نەبوونو .. جۆرە بێزارییەکت وا بە ئەدیبان دەدات ، کە بەردەوام لە گۆڕاندابین بۆ چەسپاندنی خۆیانو ، بۆ دۆزینەوەی دەنگێکی ئەوەندە بەهێز کـە بتوانێت لە سنووری زمانەکەمان تێپەڕێت .. ئەگـەر دەڵێین ، لە هەندێك حاڵەتدا ، وایان لێدەکات بە دوای ئەم قوتابخانەو ، ئەو ڕێبازو ، ئەو شێوەی ئەدەبیو ، فیکرییەدا رابکەنو ، هەست بە دڵداکەوتن نەکەن ..

ڕەنگە ئەم دندانەکەوتنە کارێکی باش بێت بۆ ئاشنادار بوون لە گشت ڕێبازێکی ئەدەبیی کۆنو نوێ .. بـەڵام ئاباد ڕۆیشتن لە ئافرکردنەوەشدا - ئەگەر هوشیارییەکی کردری لەگەڵدا نەبێت - زۆر جار ئەنجامی بە پێچەوانەی دەلانێتو ، لەبەر هەر هۆیەکی ڕەوا ، یان ناڕەواوبێت - چاوەنی تایبەتیی تیاون دەبێت ، بە تایبەتیش ئەگەر هەر یکا بۆ ئێکی لاسـایی کردنـەوەو ، ئوزایەتییــەکی ناتەواوی بارانەی ، شێواوو نیمچە گەیشتن وەربگرێت .

لە خۆوە سەرەوەدا

— جاسم الیاس —

ویستی لە پێخەفەکـەی بێتەدەری .. لەم بەرەبەیـانی نشرینەدا .. لەبـەردەم تاریکایی ژوورەکەی نهـۆمی سەرەوەدا ، ویستی وەکو هەموڕۆژێ بێوبچێ ..

هەیهو .. دیســـان ، سێژدم .. نێوەڕۆ گەڕانەوە .. جێەرەکێشان .. خۆوون کردنلەنێو شاردا .. ئەمـــە چ شێواندنیکە ..؟

هەردو چاوەکانی لەنێـــو تاریکایی ژوورەکە خڵ ئەخوا .. خـــۆی وون کـــردبوو ..

سەراسیمەبووو .. لە نێــوان خۆیو ئەو دیوی‌ترا ، بیابانێکی پێ بن هەیە .

لەو کۆڵانە دوورە لـەوپەڕی شار .. ساتی لەدەس چووم ..

سەلاوایەتی شیرینم .. خەونـم ئەبینی .. هەمو شتێ جوانە .. بۆنو بەرامەی تەنورەکـــە .. دەشداشمە چاوچنـــــۆکو برسیەکەم ..

دەستەکانی درێژکـــرد .. سەری بەر دیوارەکە کەوت ..

دەستەکانی لە ســــەرووی شانیەتیو شێوەی خاچێکیـان واندوە ..

ڕاستە .. ئەداوا لەساتێکی شـــێتایەتیدا .. مەسـیحیان لەداردا .. خۆشەویســـتی بۆ دواوە دائەکشا .. دەستەکانی وەکو من لارن .. بـەڵام ئەو لە داردراو من لەنێو ئـەم ژوورەدام . لەنێو نەرمـــەی خوریەبەنیانەکەو ژەمـــــی بەتامی قاوەتــــیدا .. دوای چەند ساتێ ، ئەسرین لە سەر شۆسەی نزیك پاســـــەکە ئەوەستێ .. ئایا دوای چەنـد ساتێ من بەحۆم ئەکەوم ..؟

• لەنێو پێخەفەکەدا ئەختێ خۆی کەوزاند .. لێفـــــە شرەکەی لەسەر دوێنێ خـۆی لادا .. مشکەکە زۆرســـەیر خۆی بە جوارپایەکە ترساندبوو هەستی بە ئێکەرانــــیی‌و ئەنیایی کرد ، قورگی وشـــك بوو .. تریسکەی خۆرەکە نێو پەنجەرەکەی پڕ کردبوو .

وەکو هەمو جـــــارێ .. ئەسرین لەبەردەم ســــیمای ئەمومزاویو باڵای ســـەربەرمـا ئەوەستێ بە باڵتۆ ئایابەکـــەیو بە گیانێ پڕ لە هەرزەیییەوە .. لەسەر شۆسەی پاسەکـــەدا پێم ئەڵێ : ڕۆژباش ..

منیش خۆم لە قاوغـــەی بۆرجوازیەکەدا مەڵاس ئەدەم .. بێ ئەکەنم .. دەستی درێژ ئەکا .. حەزئەکەم لەسەر دەستـیا شانێ بدەم .. دەیـــــەها جروجانەوەر ڕێم لێ بەربەست ڕیزە درێژەکـەو دەیەهـــــا ئەکەن .. ئەزانم خۆشـــــی ڕوخساری ڕواڵەتبـــــازی ئـەوێم .. ئەزانێ من خۆشـــم ئەوێ .. بەدوان پێئەکەنین .. جانەوەرانەدا .. وەکو ئاگرێکی کەسمان لە ئەوەی تر ناپرســێ دامرکاو چوە ناو پاســـەکـەو لە شەقامە قەرەباڵغەکەو لەنێو گوژایەوە .

ورشەیەکی ڕەخنەی ئەدەبی لەنێوان « ڕۆشنبیری » یەوە

حسین عارف

تەنها مامەلە کردن تەنهـالەگەل مرۆڤداو پشت ئـوێ خستنی شتەکانی دەوروپشتی ، دیاردەیەکی زەقی چیرۆکـــی کـوردییەو ئەوەی ســـەرنجی بداتێ ولێ بیکۆڵێتەوە ، بـــە ئاسانی دەستی دەنێتە سەر . چیرۆك نووسمان کـە چیرۆك دەنووسێ ، تەنها تاکە مرۆڤ خۆیو گرفتـــەکانی دەرەوەو ناوەوەیو ئینجا پەیوەنـــدی گرفتەکانی لەگەل هــــــی مرۆڤەکانی تردا دێنێتە بـــەرخەیالو پێش چاو بـــەلام پەیوەندیو گرفتەکانیان لەگەڵ ئەو هەموو شتانـــەی دەورو پشتیاندا ، بە گیاندارو بـــێ گیانەوە ، دەخاتە پشت گوێو هەقی نییە بە سەریانەوە ! . دیارە کە دەڵێم هەقی نییە بە سەریانەوە ، مەبەستم ئەوەیــەکە چیرۆك نووسمان (بە شتی) هێشتا زەفەری بەوە نەبردووەلەوە ئاگادارو هوشیارە کـــە چەندە پەیوەندی ئادەمیزاد لـەگەل خۆیداو لەگەل ئادەمیزادەکانی‌تردا بایەخدارەو شادەمارو بڕبڕەی پشتی هەر چیرۆکێکە ، هێندەش مامەلە کـــــردنوپەیوەندی نێـــــوان مرۆڤو شتەکانی دەورو پشتی بـــەگیاندارو بێ گیانەوە ، ئـــەو شادەمارو بڕبڕەی پشتەیە .

بۆ نموونەی زینـــدوو ، ئاسیاوێـــکم هەیە دوو زووری لە خانوویەکدا گرتوە . خاوەنماڵ مانگایەکیان هەیــــە . پۆلیس کردیانە سەری کـــەرارتنی مەڕو ماڵات لە نـــاو ماڵدا لە شارا قەدەغەیەو دەبێ بیفەوتێنێ . ژنەی خاوەن ماڵ دەیکاتە شینو فوغـــانو دەسبەرداری مانگا نابێ . پۆلیس دەکەنەوە سەریانو هەڕەشەی سزادانیان لێدەکەن . بــــەلام ژنە جارێ هێشتا دەسبەرداری نەبووە . بەلکوو ئاخنیوێتی یە ژوورێکی خانوەکەوەو حەشاریداوە (خانوەکـــە غەریبیـــەو کۆنکرێتەو کەچکاریو تازە !)

یا نموونەیەکی زیندووی ترخانویەك بە تەنیشتمانەوە لـــە درووست کردنــــــدایە . خاوەنەکەی دلداری لەگـــەل دەکا . هەر کەسێ کە خانـــوودەکا زۆرو کەم بەتەنگییــەوە دەبێ . بەلام ئەم دەبینم ئیشی تیا بکرێتو نەکرێت ، بـــە عەشقەوە پیا دەســـوورێتەوەوسەرنجی دەداتێو لـــێی ورد ئەبێتەوەو دەستی پیائەنێو .. هتد . ئەو خانوەشی ئێمـــەی تێچووین تازە تەواوبوە . بەلامچەند جارێك لیمان بیستـــوە دەڵێ : خانوەکـــــەی مـــن ڕێکوپێك ترو جوان رو ئەو تر دەردەچێ ! .

ئەمە دوو نموونەی زەقـــیڕاستەوخۆی مامەلە کــــردنی مرۆڤ بوون لەگەل غەیـــــریمرۆڤدا .. لەگەل شــــتدا . بەلام تۆ وەرە ســــــەرنجدە : ڕۆژانە لەگەل چەند شـــــتدا مامەلە دەکەیتو لەگــــــەل هەندێکیاندا خۆشنوود دەبیتو بە دەست هەندێکی تریانـــەوەلەو مامەلە کردنەندا ، ئـــەرکو ئازار دەچێژیت ! .

دیارە من ناڵێم چیرۆکمـانلەم ڕووەوە هەر تەواو ڕووتە . نەخێر ! .. چیرۆکمان هـــەن باسەکەی یەکسەر مامەلە کردنە لەگەل شتدا ، نە نێـــــوان پەیوەندی یەك یا چەنـــــد پەیوەندییەکی مرۆڤـــەوە لـــــەتەکیدا . بەلام جگە لەم ژمارە کەمە ، ئەوانی تر ئەگـــــەرجـــۆرە مامەلەیەکـــــی لەم بابەتەشیان پێوە بەدی بکرێ ، ئەوا تەنها سەرپێیی‌یەو لـــە سووکە خۆلێدانێك یـــا بە لادارابوردنێك یا ئیشارەتێكزیاتر نییە . وەك ئەوەی بووتــرێ :

شەوێکی ساردو تووشبوو .. مندالەکـــــە لەســـــەرمانا دەلەرزیو ئیتر چیرۆکـــــەکە دەبێتە گێڕانەوەی بەسەرهاتی مندالەکەو سەرماو سروشــــتحسابیان نامێنـــێ . یا دوور نەڕۆین لە مەسەلەی مانگـــــاوژنەکەدا وەك ئەوەی بووترێ : ژنەکە بە دیار مانگاکـــەیەوەدەگریاو ئیتر چیرۆکەکە بێتە گێڕانەوەی هاتنی پۆلیـــسوقەدەغەکردنی ڕاگرتنـــــی مانگاکەو .. هتد . لە کاتێکدا پەیوەندی نێوان . ژنەکـــەو مانگاکەو چوونە بنـــــــجوبناوانی‌یەوەو قووڵ بوونـــەوە بە دەروونو بیرو هۆشـــــیژنەکەدا لەم مەسـەلەیەداو .. هتد ، ڕووی کارێگـــــەریباسەکەیەو باری ڕاستەقینەی مامەلە کردن لەگەڵیدا لەوەدایەبەلای ئەو پەیوەندییــــــەدا بشکێتەوە ، نەك تەنهـــــــاپەیوەندی نێوان مرۆڤەکـــان (پۆلیسو خاوەن مانگـــــاوژنەکەی) . بەلام خۆ ئەگـەر هەردوو پەیوەندی شان بــــەشانی یەکترو بە چەنجـــالی لەگەل یەکترداو توندو تـــۆلێکەوە نوێنراونو خرانـــــە قالبێـــــکی هونـــــەریسەرکەوتووەوە ، ئـــەوە دەها چاکترو پەسەند تر .

ئاشکرایە ئەو دیاردەیـــەبە چیرۆکی کوردیـــــیەوە نیشـــانەی کەمو کووڕییەکـــەکە دەبێ چیرۆك نووسەکانمان لە پێش چاوی خۆیانی ئێـــنووردی بکەنەوەو هێنـــــدەی دەستیان بەسەریدا بـــــپراوێیان بکرێ ، بەرهەمەکـــانی خۆیانی لێقوورتارکەن . ئەمەش بەوە دەکرێ کە چ هەر یەکـــە لەگەل خۆیداو چ بەنووســـینولێکۆلینەوە ، ڕەگو ڕیشـــەی دەستیشان بکرێتو ئاســـۆی بیرلێکردنەوەو تێگەیشـــتنی فراوان بکرێ .

ڕاستییەکە لەبەرچـــاوەو تێگەیشتنی زەحمەت نییـــە .. مرۆڤ چەندە پەیوەندی بـــــەمرۆڤی ترەوە هەیەو مامەلەی لەگەل دەکا ، هێندەش (لەگەڵجیاوازیدا) پەیوەندی بـــــە شتەکانی دەوروپشتییـــــەوەهەیە . واتە پەیوەنـــــدیو مامەلەکردنەکە سێ قۆڵییە نەكدوو قۆڵی .

Institut Kurde de Paris

دیمەنە دەوکاوییەکان

سلام عبدالغفور

(خەستەخانە)

« ژانی سەرم ژیانی لێ تاڵ کردومو سەرم ئەتێی دنگەو برنجی تیالەکوتی ، دەمو چاوموەك کولەوەیابی چلەی زستان سربووە ، لەشـــم دائەزاوەئەێی کرمە ڕز بووە ، زوو خۆ بگەیەنمە خەستەخانە ،مەگەر لەوێ چارەسەر بکرێم ٠٠٠ »

چوو بۆ خەستەخانەو خۆی بە هۆلەکەیدا کردو کاتێکی زانی یەکی توونی فڕێی ئەرت :

ـ بەختی ئێمە تۆی بۆ ئێرە هێنا ٠

ـ خێرە ٠!

ـ باوکم لێرەیە سەری کەوتووە ٠٠٠

ـ چییەتی ؟

ـ نەخۆشی گورچیلە ٠٠

ـ بەڵێ سەری فێری دەستی منە با بچین هەرچەند خۆیشم تەواونیم ٠ بە دەرزییەکو تاڵێ دەزوو سەری تاقی کردەوە :

ـ بە پێشا کەوتووە ٠٠

پارچەیەك پەڕۆی هێناو دای بەسەریاو بە دەزووەکە بەستیو بە دواوا ڕای کێشا ، لەم کاتەدا برین پێچەکە خۆی بە ژوورا کرد :

ـ سەری دێشێ ٠٠؟

ـ بەڵێ سەری کەوتووە گرتمەوە ٠٠

ـ نەخێر ، خۆشم سەرم دێشێو بۆ لای دوکتۆر هاتووم ٠ سەرێکی پاوەشانو چووە دەرەوە ٠٠

ئەویش سەرێشەکەی هەتابوو زیادی ئەکرد ، هەستاو چوو بۆلای دوکتۆر :

ـ کوێت دێشێ ؟

ـ سەرم ٠٠

ـ ئەم بەیانییە چیت خواردوە ؟

ـ لە پێش خواردنیشا ئازاری هەبوو ٠٠

ـ قەبزیت ؟

ـ بەڵێ ٠٠٠

ـ خۆت ئامادەکە ٠٠٠

خۆی ئامادەکردو هۆقنەی کرد ٠٠

ـ حەبەکانیش لەو بەر وەرگرە ٠٠

(شایەتی)

« سەعات نۆو نیو لە دادگای شەرعی شایەتم ئەبێ لەوێ ئامادەبم ٠٠ »

گەیشتە ئەوێ ، هەر چاوەڕوانی ئەکرد ، هەر کات نا کاتێکیش سەعاتە ئەبو داغمەکەی گیرفانی دەرئەهێناو سەیرێکی ئەکردو خیسەیەکی لە پۆلیسی دەرگاکە ئەکرد ، پۆلیسەکە چووە ژوورەوەو هاتەدەرەوە :

ـ براخاس یاخی ٠٠

ـ بەڵێ ٠٠

ـ رجب سفر ٠٠

ـ بەڵێ ٠٠

« باش بوو لەم دەستانە رزگارم بوو ٠ سەریشم وەك خۆیەتی »

ـ براخاس یاخی ـ داواکەی خۆی لای قازی ڕوون کردەوە ٠ قازیش ڕووی کردە (رجب)ی شایەتی :

ـ بلێ بەو کەلامی خوایە چی ووت ڕاستە ٠٠

ئەو قسەیە لوغمێك بوو لەژێر پێیا تەقییەوەو گێژی کردو نقەی لێوە نەهات ٠

ـ لەگەڵ تۆمە بەردیت !

« چۆن کەلامی خوا بخۆم ، بۆ لەشم پیس نییە ! ئەی هۆقنە ئەکرام ، چۆن لەشم پیس نییە ، ئەمە ئەیەوێت غەوری غەزەبم بکات ٠ نا ، سەریشم ببڕن سوێند ناخۆم ، سەیری تووش چی بووم چووزانم سەر ئێشە هۆقنەی گەرەکە ٠٠٠ »

ـ کە لە هیچ نازانی بۆچی هێشتت بە شایەت بتنووسن؟!

« نالێم لەشم پیسە شوورەیییە ٠ »

ـ بەڵێ لێی نەزانم ٠٠

ـ ئەی بۆ دەمت قەمتەر کردوە ؟!

ـ ٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠

ـ کەسێ کە نەبوو بە شایەت بینووسی ؟!٠

ـ بەڵێ هەبوو ، بەڵام ئەم لەوێ بوو ٠٠

ـ ها ووتت چی ٠٠؟

ـ ٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠

ـ بۆ دەرەوە ٠٠

ـ بۆ هەقت سووتاندم ؟ لەوێ نەبووی ٠

ـ بەڵێ ٠٠

ـ بۆ لۆچت لەخۆت بڕیبوو ؟!

ـ لە خەستەخانە هۆقنەیان کردم ٠

ـ جا با هۆقنەت بکەن لە ...

ـ لەش پیس ئەکات ٠

ـ (حەمەچەوچەلە)یش ئەیووت شرنقە ڕۆژوو بەتاڵ ئەکاتەوە ، ئێوە وەك کای سوور لەیەك بێستان ٠٠

ـ هەواڵێك ـ

« ئەو قەرەبالغەی لای ماڵی ئێمە چییە ؟ منداڵەکان تووشی بەڵایەك نەهاتبن ٠٠ »

هات بەڕێوە ٠٠

ـ ئەوە چییە ؟!

ـ جوامێر ئاغا مردووە ٠٠

« باشتر وایە خۆم بشۆم ، هەرچەند سەرم خراپتر ئەبێ بەڵام ئازاری ئەم دنیا خۆشترە ، بەڵام سەیر ئەوەیە هەزارو یەك پرسیارم لێ ئەکرێ ٠٠ »

ـ ئافرەت دنیا ساردە هەندێ ئاوم بۆ گەرم کە ٠

ـ ئاو ؟ خۆ دوێنێ خۆت شت ! شەیتانی بوویت ؟ گەورە پیاوی گەڕەك مردوە تۆیش خۆت ئەشۆیت ؟٠٠

« باشتر وایە خۆم نەشۆمو لەم چەلەحانێ ڕزگارم بێ ، لە لایەکی تریشەوە ڕاست ئەکات هەق وابوو ئێستا لەوێ بوومایە ٠٠ »

ـ گۆڕستان ـ

تەرمی (جوامێر)یان هەڵگرتو بردیان ، خەلکەکەیش بە نۆرە تەرمەکەیان هەڵئەگرت :

« لە هەموو خێرێ بێبەش بووم ، ئەبێ دەمیشم قفل دەم ، ئەوە گۆڕی (شێخ نورالدین)ە ئەوە گۆڕی (عەزیز) ئاغای (خدر) ئاغایە ، ئەوە ، ئەوە ٠٠٠ ئەی من بۆ کوێ ئەچم ؟!

ئۆبالی ئەم هەموو گوناهە بە ملی دوکتۆر ، هەرچەند (مەنیج)ی ژنم لەو تاوانبارترە ، ئەی جەنابی قازی بۆ تاڵێی خەریك بوو سوێندم بداتو قوڕ بەسەرما بکات ٠٠ « بلێ بەو کەلامی خوایە هەرچی ووت ڕاستە ٠ »

لەمانەیش سوێ بەخشتر ئەوەیە لە مزگەوت دائەنیشم جگە لەوەیش خۆم ئەزانم چی ئەبیستمو چی ئەبینم ، ئەتوانم سەیری وێنەی ئیمامەکانو پیاو چاکەکان ئەکەم بەڵام کوێی خۆم پێ ناگیرێ ، ئەمانەیش لە توانای منا نین باشتر وایە لادەمە لای مەلا (قادر)و پرسی پێ بکەم ، ئەوەی ڕاستی بێ قسەکانی ـ براخاس ـ خستییە گومانەوە ٠٠ » ٠

(پرس)

ـ هۆقنە لەش پیس ئەکات ؟

ـ ئەگەر مەسەلە چوونە خوارەوە بێ بەڵێ ، ئەگەر مەسەلەیش لەزەت نەبوون بێ نەخێر ٠٠٠

ـ ئێستا پیس ئەبێ ؟

مەلا کەوتە گومانچەی گومانەوەو ئەوەی نەئەزانی کە شەریعەت گومان ناگرێتە خۆی ٠٠!

چاوێکی بە کتێبەکەیدا گێڕاو هیچی هەڵ نەکران :

ـ باشتر وایە خۆ بشۆریت ٠٠

(١) دەوکە نەخۆشییەکە ڕەنگی کشتوکاڵ بەتایبەتی توونن تێك ئەداتو بێ فەڕی ئەکات ٠٠٠ ـ

قەڵای ئاکسل

سلام محمد

ـ ١ ـ

لە نووسینی ئادمۆند ویلسۆنو وەرگێڕانی جبرا ابراهیم جبرا لەم دووایەدا ، لە لایەن وەزارەتی ڕاگەیاندنەوە کتێبی « قەڵای ئاکسل » کەوتە بازاڕەوە کە بە شێوەیەکی گشتی دیراسەیەکی ڕەخنەگەری فراوانە دەربارەی سەرەتاکانی ڕەمزیەت هەروەکو وەرگێڕ لە پێشەکیە کورتەکەیدا ئەڵێ ئەگەر ئەدەبی دوای سییەکان کۆتایی یەکی ڕاستەوخۆی ڕەمزیەت بێت ئەوا قەڵای ئاکسل بە دوورو درێژی لەو هۆیانە ئەکۆڵێتەوە کاری کردۆتە سەریو ناتەواوی ـ یەکانی دەرئەخات ، بۆ ئەمەبەستە شەش نووسەری هاوچەرخی هەڵبژاردووە : ویلیم بتلر ییتس ، جیمز جویس ، ت٠س٠ ئەلیوت ، گرترود ستاین ، مرسل پروستو پۆل ڤالیری ، کە هەر یەکەیان نوێنەرێکی بەهێزو شۆڕە سواری بزووتنەوەیەکی ئەدەبین بێجگە لەوەی ئیشارەتی بۆ چەندین نووسەرو شاعیری ناوداری تر کردووە کە پەیوەندیان بە دیراسەکەوە هەیە ٠

لە سەرەتادا ، ئادمۆند ولسن باسی چۆنێتی پەیدا بوونی ڕەمزیەت ئەکات ، وەك چۆن بزووتنەوەی ڕۆمانسی لە ئەنجامی تووڕەیی و هەڵچوونو تێك هەڵچڕژانی ئەوانەوە بەرپا بوو کە دژی بە نائەت کردنی مرۆڤ بوونو گەیشتنە ئەو وەناعەتەی ئەدەبی کلاسیکی دەربڕی جۆشوخرۆشو ئازاری مرۆڤ نییە بە گوێردی ئەو بایەخەی داویەتیە رووکەشی دیاردەکانی دەوروبەشت ، لە پێشڕەوەکانی ئەم بزووتنەوەیە شاتوبریانو کەمبرجو وردزوورسو بایرونو هۆگۆو زۆری تر ٠٠٠

بزووتنەوەی ڕەمزیەت پاشماوەو شوێنەواری کلاسیکەکانی ڕاماڵی کە ڕۆمانسییەکان لێی دەرباز نەبوونو لە چەند لایەکەوە تامو چێژیان لێی وەرئەگرت ٠

پەیدابوونی ڕەمزیەت ئەگەڕێتەوە بۆ چەند سەرچاوەیەکی ئەڵمانیو فلمنکیو یۆنانی نوێ وە بەشێوەیەکی تایبەتیش ئینگلیزی سەبارەت بەوەی ڤرلینو مالارمیە (کە هەردوکیان لە کۆلەتە پێتەوەکانی ئەدەبی ڕەمزین) ئینگلیزییەکی باشیان زانیوەو سوودیان لێ وەرگرتووە ، بێجگە لەوەی کە بۆدلێر وتارەکانی ئادگار ئالان گریفاری وەرگێڕاوەتە سەر زمانی فەرەنسیو پرۆگرامە سەرەتایییەکانی بزووتنەوەی ڕەمزیەتی داناوە ٠

ڕەمزیەت هەرچەندە قەرزاری ئەدەبی ئینگلیزییە بەڵام ڕەگی ڕاستەقینەی لە فەرەنسا

داکوتاوەو ڕواوەو چرۆی دەرکردووەو پشکوتووە ، بەوەی خاوەنی فەلسەفەیەکی تایبەتی بووە لە « جوانیی ناوەوە » کە وای لێ کردووە جیاواز بێت لە گەڵ ئەدەبی ئینگلیزی دا پاش ئەوە وردە وردە بۆنو بەرامەی گەیشتۆتە وڵاتەکانی تر تاوەکو هەموو جیهانی گرتۆتەوە ٠

دوای لێکۆڵینەوەو پەیدا بوونی ڕەمزیەت ، ئادمۆند ولسن دێتە سەر ئەو شەش ناوەی لە سەرەتاوە باسمان کرد ، بە ئوسلوبێکی ناسكو ڕەوانو سەرنج ڕاکێش ئەدەبیانەوە بەرهەمەکانیان شی دەکاتەوەو پرشنگی تێبینیو ڕوانینو وردە سەرنج ئەخاتەسەر لایەنە تاریکەکانی ژیانیان و ئەیسەلمێنێ دەورێکی گرنگیان گێڕاوە لە پێشخستنو پەرەپێدانی ڕەمزیەت ، هەریەکە لەڕوانگەی بیرکردنەوەو داهێنانو جۆری بۆچوونی تایبەتی خۆیەوە ٠

ـ ٢ ـ

ئاکسل ، پاڵەوانی ڕۆمانێکی فلیر دی لیل ئادەمەو لە هۆنراوەیەکی درامی دووروودرێژ ئەچێت ، گەنجێکە خاوەنی جوانیو پیاوەتییەکی بێ شومارە ، دەمو چاوی لە ئەنجامی بیرکردنەوەی قووڵو خەمگینیو سۆفییانەدا دەبرسکێتەوە ، نیوەی فانتەرییەو ئەو نیوەکەی تری ڕۆمانسییە ، لە قەڵایەکی کۆنو جێهێڵراو لە جەرگی دارستانێکی ڕەشدا ئەژیت ، هەوڵ ئەدات بگاتە ئەنجامێك لە بارەی فەلسەفەی « کیمیاوی ناوەوە » هەتا لە شەوێکی خاوشو مەخمەلی ڕەنگاودووچاری عەشقی (سارە)ی ڕۆسیکرۆسی ئەبێت ، لەسەرەتای بەیەك گەیشتنا ـ کە یەکەم جاریشە ـ سارە دەشلەژێو ترس مەچەکی بەند ئەکات چونکە بۆ دزینی خەزێنەی گەوهەرو مرواری هاتووە بۆیە هەوڵی لەناوبردنی ئاکسل ئەداتو دوو گوللەی ئاراستە ئەکات ، کوتو پڕ خۆشەویستییەکی ئەفسووناوی گەورەتر لە (کاتو شوێن) لەدایك ئەبێو مێشکی هەردووکیان ئەخوسێنێ ، جا بۆ ئەوەی ئەم خەیاڵو سۆزو هەستە بەرۆزەی تاڵ تاڵ دەمارەکانیانی گوشیوە نەکەوێتە قەوارەی سێکسو جەنجاڵی ژیانی ڕۆژانەوە دوو قۆڵی ، لە ئەنیشت سێ سەدو پەنجا ملیۆن ساڵەرەوە « پارچە زێڕە » پەرداخی ژەهراو ئەخۆنەوەودوا ڕوانینی رووحی ئاراستەی یەکتر دەکەن ٠

نووسەر ، ئەم پاڵەوانەی فیلیرو زۆر نموونەی بەهێزی دیکەی هێناوەتەوە لە بارەی بۆچوونی پێشڕەوەکانی ڕەمزیەتەوە ، لە یەك چوونو کارتێکردنیان بۆ سەر یەکتری ٠ دوای ئەوە دێتە سەر (ئارسەر رامبۆ) کە پاڵەوانو بەیداخێکی شەکاوەی ترە ، پێشنیازێکی تازەی پێشکەش کردووە بۆ شیعر لە هەموو ئەوانەی پێشوو ، گەرمو گوڕو بە تەوژم تر بووە ٠ خۆ ئەگەر لە تەمەنێکی وا کورتا لە ئەدەب دوور نەکەوتایەوەو سەرمەقولاتی نەدایە ئەوا بێگومان توند تر لە تەقینەوەکەی هیرۆشیما زەمینی ئەهێنایە لەرزین ٠

لە کۆتاییدا ئادمۆند ولسن ئەپرسێ : ئاخۆ پاشەڕۆژی ئەدەب چۆن ئەبێت ؟ هەرچەندە وەڵامەکەی بۆ خوێنەر جێ ئەهێڵێ بەڵام خۆی بە پێچەوانەی ڕەمزییەکانەوە وا ئەزانێت هونەرو زانست یەك دەگرنو بزووتنەوەیەکی ئەدەبی تازەتر جێگای دەگرێتەوە ٠

دەنگەکان

ئەدەبی بەراوردکردنو ئێمە

محمود زامدار

مرۆڤایەتی ، تاکە گیانێکی زیندوی پڕ لە جمانی دابڕنە کراوە ، سەرجەمی ئەدەبیاتو (فیکر)ی مرۆڤایەتیش وەکو ئاوو هەواو ڕوناکی وایەو بە هیچ کلۆجێ لە هیچ کەس قەدەغە ناکرێ ٠٠ هەر میللەتێ لە میللەتانی سەرپشتی ئەم ئەستێرە سەرگەردانەی ئێمەیش ، با لە ئەوپەڕی پێشکەوتنو سەرکەوتنیش دابێو توند کەمەری شارستانێتی بەستبێ ، ناتوانێ ـ یاهەرناوێرێ ـ تەنیاو بەس بەندێ بەر کەلەپوورەکەی خۆیو پشت لە کەلەپووری مرۆڤایەتی بکا ٠٠ !!

تا ئێستا ئەڵێ دەستاوێژی داهێنەرانەی وا ڕسکاوە ، کە زۆر بەپوختیو جوانی ، مێژوی(فیکروزان)ی سەرجەمی گەلانی جیهان ئاوەژو ئەکاتەوە ٠٠ لەوانەیش (ئەدەبی بەراوردکردن)ە ٠٠ کە بەبنچینەیەکی یەجگار مەزنی ئەم بابەتە نوێیە ناسراوەو بۆتە مایەی تێکەیشتنێکی بەتامو کامی جیهانی ئەدەبو جەوهەری مرۆڤو زانا پاکەکانی ٠٠ ئەوکەسەی خەریکی سەردەق شکاندنی ئەم کارە بەنرخەیشە ، زۆر بەباشی بۆی ساغ ئەبێتەوە ، کە هەمیشە بەخششەکانی (فیکر) بەر لە (سیاسەت) دەرئەنجامی هەمو خێروخۆشیەکی نێوان نەتەوەکانە ٠٠ بێگومان ، هەر نەتەوەو نیشتمانێك بەدەسکەمی ـ لەعەندێ ڕواڵەتو خاسیەتا ، لە ئەوەی تر جیایە ، بەڵام مەسەلەی (ئەدەبو فیکری جیهانی)ی بەردەوام ، لەسەرووی ئەو ڕواڵەتانەیە ٠٠ بۆیە مل نان بەلێکۆڵینەوەی (ئەدەبی بەراوردکردن) مایەی هەڵخستنی لارەستیبەرێکی دلفرێنەرو خەواڵوی مرۆڤایەتیەکی بەرگوشادو دڵۆڤانی نێوان گەلانە ٠٠ ئەوانەی کارلە نێو ئەم کارخانە بەکارەدا ئەکەن ، هەمیشە برامرۆڤەکانی سەرلەبەری دنیا ئەکرنە دڵو هەمێزی میهرەوە ٠٠ مومکینیش نیە ، هەروا بەبێتو بارێکی لە ئەدەبیاتی نەتەوەیەك بکەینو چێژ لە کزەبارانەکانی وەرگرین گەر بە وردی نەزانین ، چ شتێ پێخۆزو تێروتەسەلی کردوەو ئەویداوەو بە چ زەکێك هەوێنی گیراوە ٠٠ جا گەر کارەکە ، بەم پێوانەیەبێ ، ئەوا ٠

● (ئەدەبی بەراوردکردن) ،سەرەڕای ئەوەی کە زانستێکی لەبارو سەربەخۆیەو چەشنێکەلە لێکۆڵینەوەی تازەبابەتی ئەدەبیات ٠٠ خۆی لەخۆیدا سەر بەرەسەنی ئەدەبو تیۆریەکانیی و بەندە بەردوتی کۆچ اوکوچو بەر لەشەرەفەمەندانەی مرۆڤایەتی ـیەو ٠٠ ئەم زانستە : لەهەموو ئەو پەیوەندیانەی کە لە نێوان ئەدەبیاتی دنیایە ، ئەکۆڵێتەوە ٠٠ ئومان لەوەدانیە کە :جولانەوەی (کارتێکردن)یش ـ لە سپیدەی باڵی بەیانی مێژوی مرۆڤەوە بەردەوامو بزووچانە ٠٠ بۆیە (بەراورد کردن) نرخێکی زۆر ئەدانە مەسەلەی : جۆری ڕسکانی بابەتی ئەدەبیو پێشکەوتنو هەڵئۆزرانی لە ئەدەبێکەوە بۆ ئەدەبێکی تر ، سەرباری ڕەنگڕێژکردنو دەرخستنی ئەو تێکچڕژانو ئاوێتە بوونە ئەسمیراتانەی کە دەوری لە پەروەندانی جۆرەکانی ئەدەبدا گێڕاوەو بۆتە هۆی دۆزینەوەی ئەو بەهایانەی کە لە ناخی تێکستە مەزنەکانی مێژوی فیکردا حەشاردراوە ، سەرەڕای دەوری دیارو شیاوی لە زاخدانی بەهاکانی (ڕەخنەی نوێ)دا ٠٠!!

● ئەوەی کە تا ئێستا ، لەبارەی ئەم زانستەوەیش ساغ کرابێتەوە ئەوەیە کە :سەرباری دەرخستنی لایەنە هەرەشەنگەکانی فیکر ٠٠سودێکی زۆری بەخشیوەتە دەرفەتو تیۆریەکانی (جوانیلوژی)و شیتەلکردنی (سایکۆلۆژی)و زانستەکانی زمانو کۆمەڵو زیانو (ئانترۆپۆلۆژی) و (لینتۆلۆژی) و پەرەسەندنی ئەدەبو لقە هەرەزیرەکەلەو جوانەکانی وەکو : شیعرو ڕۆمانو دراما ٠٠ بۆیە ئەوکەسەی ئەیەوێ بچێتە نێو ئەم ئاتۆنەو لەم مەیدانەدا لە خەم برەخسێ ، ئەبێ بەهرەدارێکی شارەزای هەنگامەو ڕوداوەکانی مێژوبێتو چاوی بە زمانەیەکی باشی ئەدەبیاتی جیهان ،خشاند بێت ، تا جۆری پەیوەندیەکانی نێوان دوو ئەدەبو زیاتریشی بۆ ڕوون بێتەوە ٠٠ لەهەمان کاتیشدا لێبەستەی زمانو خوێندنەوەی ئەدەبی ئەو زمانە ، بەزمانەزگماکەکەی ،یا بە تەرجەمەیەکی پوختو پاکو لەبار بێ ٠٠ ئەمەو جگە لە ناسینی زمانو ئەدەبی نەتەوەیی خۆی ،شان بەشانی (زانستەکان) ٠٠ ئەبێ چێژێکی ڕەندی جوانیلوژیو شیعرو شانۆ مۆسیقاو ئەفسانە بێت ، تا بە تیانێکی داینەمیکیانەو کۆششەنیانەیەکی ڕەخنەگرانەی سەر بە پێوانەوبەبەراوردکردنی نێوان دوو ئەدەبو جۆرو پلەو پەردەوقۆناغی ، لەیەکچوون وترازانیان ، زۆر بەباشی بۆسەراوەلە پێشەوەو هۆشو گۆشی ، باش گۆش بکرێت ٠٠واتە : ئەبێ ببێ بە (ئینسکلۆپیدیا) یەکی بەرفراوانو کارامە ٠٠!!

تا ڕۆژی ئەمڕۆ چەندەوکەوتوێکی زۆر دەگمەنو خێراو کەسکوونی ئێرەوئەوێ ، لە نێو ئێمەمانا ، دراوە ٠٠ بەڵام هێشتا فەریکەی نەگەوتۆتە پەردوکەو داردارە کردنەوە ٠٠ بۆیە ئەبێ ـ بەتایبەتی ئەوانەی لێهاتووی ئەم کارە قورسو لەبارەنو چەند زمانێکی بێگانەیش ئەزانن ـ باسکەبەندی مەردانەو عاشقانەیان لێ دا چنو ئەرکی ئەم مەسئولیەتە زلە بخەنە سەرشانو ئەمەندە کەمتەرخەمو لاتەرازو ترسنۆك نەبنو هەر بە (قسە)و بە (دوعا) بشقڵ نەکەن بە خورماو لە خشتەی جولانەوەی ڕۆشنبیریو ئەدەبیمان نەبەن ٠٠ چونکە ئەوەندەی ئێمە پێویستیمان بە(داهێنان)و بەبەرهەمی بەنرخی ئەدەبی و بەرەخنەو بە تەتلەو بژارو لێکۆڵینەوەی زانستانە هەیە ، ئەوەندەیش ، نا بگرە پترێش بە (بەراورد کردن) هەیە ٠٠٠ بابزانین !!

پۆستەی «ڕۆشنبیری»

● برایان :

ـ فاروق فتاح ٠

ـ کامەران سالەیی ٠

ـ شێرزاد ڕەنجەرۆ ٠

ـ مصطفى محمد رحمان ٠

ـ محمد فوزی ٠

ـ کامەران عبدالقادر شەرپش ٠

ـ جلال احمد حسن ٠

ـ یەسین کریم خەمزەیی ٠

ـ عمر مردان عیدان ٠

ـ یاسین محمد ٠

ـ ابراهیم عوسمان رشید ٠

هەریەکەیان تەقەلای داوە لە کۆڕی شیعر نووسیندا بەهەرەو توانای خۆی تاقی بکاتەوەو حەزوئارەزووی خۆی بیابەدی بێنێو هەستوسۆزی خۆی بنوێنێ ٠ جا هەرچەندە شیعرەکانی هەندێکیان هەرتەواو ئاوازنو تەنها خۆشەویستییەکەیانی بۆ شیعرو ئەدەبیات تیدایە ، بەڵام هەندێکی تریان وەك (مصطفی محمد رحمانو جلال احمد حسنو یاسین محمدو ابراهیم عوسمان) لەم دێڕو لەو کۆپلەی شیعرەکانیاندا، تیشکێکی شاعیرێتییان بە ئاشکرا تیابەدی دەکرێ ٠ ئاواتی بەردەوامیو سەرکەوتن بۆ هەردوولایان دەخوازین ٠

● نابلۆیەك لە بیشەزارانا ، ئاوێزەدارەکەیدا : چیرۆکێکی کورتی کاك اسماعیل انور شفیقە کە ناوەرۆکەکەی لە باسێکی بابەخدارو عادیلانەدەدوێ کە شۆڕشی فەلەستینو فیداکاری ڕۆڵەکانێتی ٠ بەڵام بەداخەوە لە ڕووی هونەرییەوە ئاوازەو نەبۆتە چیرۆك ٠

● پارچە نووسینێك : وەك نووسەرەکەی کاك ابو بکر احمد والی خوی ناوی لێناوە ، پارچە پەخشانێکی کورتەو وەك سەرەقەڵەمێك هەستێکی دەروونی خۆی پێدەردەبڕێ ٠ بەڵام لە دارشتنو زماندا هێند پوختو پتەو نەبوو بۆ بڵاوکردنەوە دەس بدا ٠

سەرۆکی فـەرماندە وەرامی بروسکەیەکی بـە سـەرۆکی سـودانـەوە پێ گەیشـتوە

بەڕێز سەرۆک احمد حسن البکر وەرامی بروسکەیەکی سوپاس نامەی لـە سەرۆك محمد جعفر نمیری سـەرۆکی کۆماری سودانی دیموکراتیەوە پێ گەیشـتوە ، بروسکەکە وەرامی ئەو بروسکەی پیرۆزبایی‌یەیە کە سەرۆك البکـر بە بۆنەی بیرەوەری جـەژنـی سەربەستی سودانەوە بـۆی نار دبو، ئەمەش تەواوی ئـەو بروسکەیەیە : ـ

بە ئەوپـەری سوپاس‌و رێزەوە ئەو بروسکەی پیرۆزبایی‌یەمان پێ گەیشت کە بـە بۆنەی ئاهەنگـەکانی گـەلی کۆماری سودانی دیموکراتـی لە جەژنی بیسـت‌و یـەك ساڵەی سەربەستی‌دا بۆتـان ناردبوین ..

ئەو پیرۆزبایی‌یە راسـتگۆو دڵسۆزانەیەتان ئـەو پـەڕی کاری تێ کردین‌و ڕووی گەشی ئەو پەیوەندیە پتـەوانـەی ئەنواند کە لە نێوان هـەردو گەلمان داهـەیـە لەگەڵ ئـەو ڕەسەنی پەیوەندیەی لـە نێوان هـەردوو وڵاتمـان‌دا هـەیە کـە هەمیشـە و بەردەوام پتەو و بە هێز تر ئەبێت ، ئەویش بۆ هێنانـەدی خۆاستی هەردوو گەلەکـەمان منیش لە لایەن خۆمەوە سـو- پاسی ئەو هەستەتان ئەکەم کە لەو نا مەیەی بۆتان ناردبوین دەرتان بڕیبو ، هیوادارین کە ئێوەی پایە بلند هەمیشـە بەرۆەی‌و کامەران بن‌و گـەلی عیراقی براشمان هەمیشـە لـە پێشکەوتن‌و گەشـانـەوەو خۆشی گوزەرانیدا بێت .. لەگەڵ هەمو رێزو خـۆشـەویستیەکمان بۆ ئێوەی پایـەبلند .

براتان
جعفر محمد نمیری
سەرۆکی کۆماری سودانـی دیموکراتی

میواندارى كۆشكى كۆمارى

دوێنی بەیانی بەڕێز مظهر احمد مطلك سەرۆکی دەزگـای کشتی‌ی شـت ناردنەدەرەوەچۆتە کۆشکی کۆماری سوپاس نامـەی خۆی لە دەفتـەری میوانداریدا بۆ سەرۆك احمد حسن البکر تۆمار کردوە بـە بۆنەی دانانی لـەم پایـە نوێ‌یەیدا .

هەروەها بەڕێز محمـد علی‌عبدالکریم بەڕیوەبەری گشتی‌ی مەکتەبی ئەخشەکێشان‌و بـەدواداچون لە وەزارەتی ئەشغال و ئەسکان چۆتە کۆشـکی کۆماری‌و سوپاس نامەی خۆی بۆ سەرۆك البکر تۆمار کردوە بە بۆنەی تەرفیع کردنیەوە .

هەروەهـا بەڕێز دکتـۆر عبدالله اسـماعیل بالوێزی کۆماری عیراق لە بۆدابسـت چۆتە کۆشکی کۆمـاری‌و ناوی خۆی لە دەفتـەری میوانداریدا تۆمارکردوە بـە بۆنەی دوعا خوازی‌و گەڕانەوەی بۆ شوێنی ئیشەکەی ..

هاوڕێ صدام حسـین بەبۆنەی ساڵی تازەوە پیرۆزبایی لەگـەڵ تۆدۆرۆف گۆڕیوەتەوە

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شـۆڕش پیرۆزبایی لەگەڵ بەڕێز ستانکۆ تۆدۆرۆف سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی کـۆمـاری گـەلی بولگاریـا گۆڕیوەتەوە .

خۆ ئامادەکردن بـۆ بەستنی شەشـەم کۆنگـرەی کشـتوکاڵ

بڕێ بەڕێز دکتۆر حسـن فهمی جمعه جێگری سـەرۆکی ئەنجومەنی بـەرزی کشتوکاڵ‌و وەزیری کشتوکاڵ‌و چاککردنی کشـتوکاڵ سەرۆکایـەتی کۆبونەوەی لیژنەی تەحزیری شەشەم کۆنگرەی ساڵانـەی کشتوکاڵی کردوە .

لـە کۆبونەوەکەدا لـە چونیەتی خۆئامادەکردن بـۆ کۆنگرەکەو راپورتی لیژنـە پسپۆرەکان کۆڵراوەتەوە ، کە لـە کۆنگـرەکەدا لێیـان ئەکۆڵرێتەوە ..

وەبریاری ئەوەدراوە کـە کۆنگرەکە لە ٢٢ی مانگـی شوباتی ئایندەدا بگیرێت‌و ماوەی ٣ رۆژ دەوام بکـات ، واچاوەروان ئەکرێت کۆنگرە کە بریـار لەسـەر ئەخشەی کشتوکاڵی ساڵی ١٩٧٧ بدات .

هـاوکاری

لە دەزگای رۆشـنبیری‌و بڵاوکردنـەوەی کوردی دەردەچـێ

بغداد — ... ١٤٢٦٠

تەلەفون ٥/٦٨٢١١ خەت

ژمارەی سپاردنی بەکتێبخانەی نیشتمانی ١٥٦

بۆ بڵاوکردنەوە وبۆزانین ، سەر دەزگای رۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی بدەن

لـە بیرەوەری دامـەزراندنی سوپای ئەبەزماندا :

کردنەوەو دانـانی بەردی بناغەی ئەلێك پرۆژەی کشـتوکاڵ لـەوڵاتدا

بەبۆنەی بیرەوەری بـاری دامەزراندنی سو ای مەزنەوە، وەزارەتـی کشـتوکـاڵ‌و چاك‌کردنی کشتوکاڵ ئـەلێ پرۆژەی کشتوکاڵی ئەکاتەوەو بەردی بناخەی پرۆژەی تریش دائەنێت ، سەرجەمـی ئـەو پرۆژانـەی ئەوبۆنەیـەوە ئەکرێنەوەو بەردی بناخەیان دائەنرێت دەوروبـەری ٦ ملیـون‌و ٦١٢ هـەزارو ٢٣٦ دیناریان تێ‌ئەچێت ..

ئەو پرۆژانەی ئەکرێنـەوە سێ ملیـۆن‌و ٦٩٩ هـەزارو ٢٣٦ دینـاریـان تێ‌ئەچێـت پرۆژەکان بریتین لە کێڵگـەی دەوڵەت لە پرۆژەی رزوانیەدا بەرینی ئەو پرۆژەیـە خـۆی ئەدات لـە ٥ هـەزارو ٢٠٠ دۆنم ، لەگەڵ بنیـات نانـی گوندێکـی هاوچـەرخ بـۆ کارگیرانی پرۆژەکە ، وقوناخی دووهەمی ئاودێری پـرۆژەی ئەسکی موسـڵ لە پارێزگای نەینەوا جێگـای پەروەردەی مالیات‌و کارگەی گۆشتی قوتو لە پارێزگای دیالەو کارگـەی گۆشتی قوتو لە سەلاحەدین .

هەروەها بریتی‌یـە لـە کردنـەوەی ١١ عەمـارو ٢٤ تەویلەی مانگاو ١٢ گـەوەری مەرو چوار هـۆلی گـەورە بۆمریشك بەخێوکـردن‌و ٤٦ خانوبەرەو سێ چاودێرگـەی هەرەوەزی .

وە ئەو پرۆژانەی بـەردی بناخەیان دائەنرێت‌و نرخیـان ئەگاتە ٢ ملیون‌و ٩١٣ هەزار دینار بریتین لە عـەمـاری حازرو خانوبەرە بۆ ئەوکەسانەی لە لادێکاندا کارئەکـەن‌و کێڵگەیەك بۆمەڕی دابەسـتەو چەند تەویلەیـەك بۆ گاکان وچەند پرۆژەیەکی هەمە جۆری کشتوکاڵی‌ی تر ..

★

لیژنەکانی بەرە ، لـە نەینـەواو هـەولێرو سـلێمانی ناڕەزایی بەرامبـەر هەڵوێستی خیانەتکاری رژێمـی گـومڕا دەر ئـەبڕن

لیژنەکانی بەرەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی پێشکەوتنخـواز لـە پارێزگاکانی نەینەواو هەولێرو سلێمانی ناڕەزایان بەرامبەر هەڵوێستی خیانەت کارانـەی رژێمی گومڕایی دیمەشـق دەربارەی کاروباری چارەنوسی عەرەب دەربڕی وە ، کە ئـەو رژێمە گومڕایە گەیشـتوەتە رادەی جێبەجێ‌کردنی نەخشەکانی ئیمپریالیزم‌و کۆنە پەرستـان لە ناوچەی عەرەبی‌دا .

ئەمەش لەو کۆبونەوانـەدا بوە کە لیژنەکانی بـەرە بەستویانەو باری سـیاسی عەرەبیان بەرچاو خسـتوە لەگەڵ لایەنەکانی ئەو پەلامارە ئیمپریالیانەی بزوتنـەوەی شۆڕشی عەرەب روو بە رووی بـوە .

لیژنەکان ، پشـتگیری هەڵویستی بە باوەڕانـەی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشیان لە پاڕەتی دانی خۆراگرتنـی بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین‌و هێزە نیشتمانیەکانی لوبناندا سەلماندوە، کە روو بە رووی ئەو شەڕە پیسە بوون رژێمـی حوکم ڕای گومڕا لە دیمەشـق دەستی دا وەتێ لە هەوڵدانیـا بۆ خولقاندنی کۆڕیـکـی گونجاوی پاکتاوکردنی مەسـەلەی فەلەستین .

لیژنەکان لە کۆبونەوەکانیاندا لە باری کاری بەرەیی لەنـاو جەماوەردا دوان‌و پەرەپێدانـی پەیوەندی هاوڕێیانەی لایەنەکانی بەرەش باس کرا ، هەروەها چەند کاروبارێکی ئابـووری ناوخۆیی باس کران .

ئا٠د٠ع

خـۆ ئامادە کردن بـۆ سـێیەم میهرەجـانی لاوانی عەرەب لە بەغدا

بڕی بەڕێز کریم محمـود جێگری وەزارەتی لاوان سەرۆکایەتی کۆبونەوەی لیژنـەی ئامادەکردنی سێهەم کۆنگـرەی لاوانی عەرەبی کردوە ، کـە لە مانگی تەموزی داهـاتودا لە بەغـدا دا ئەکرێت‌و ماوەی هەفتەیەك ئەخایەنێت ..

بەشدارانی کۆبونـەوەکـە لە مەسەلەی کاروباری دارای‌و شوێنی نیشتەجێبونی بەشدارانی کۆنگـرەکـەو چالاکـی راگەیاندیان کۆلیوەتەوە ..

وەك ئاشکرایـە لیژنـەی ئامادەکردنی مەهرەجانەکـە بریتی‌یە لە نوێنەرانی وەزارەتی لاوان یەکێتی‌ی گشتی‌ی لاوانی عیراق‌و یەکێتی‌ی نیشتمانی قوتوبیانی عیراق‌و نوێنەرێکی زانکـوی بەغـداو دەزگای هاوینـە هەوارەکانی .

بەشـداری کردنـی قـەلاچۆکردنی نەخوێندەواری : لە لایەکی ترەوە یەکێتی گشتی لاوانی عیراق ئـەوەی ساغ کردۆتەوە کە هـەمـو وزەو توانایەکی خۆی ئەخاتە کار لە پێناوی ئەو هەرەوزە فراوانـە نیشتمانی‌یە بـە سەرۆکایەتی حیزبی بەعسی سۆشیالیستی ئەکـرێ بـۆ قەلاچـۆ کردنـی نەخوێنـەواری ..

ئەمەش سەرچاوەیـەك لـە یەکێتی‌ی پێری رای ئەیاندوە ، کە بە بۆنەی ئاهەنگ گێران بە رۆژی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواریی عەرەبەوە قـەی کردوە، کە رێکەوتی رۆژی شەممـەی داهاتو ئەکات .

هەروەها وتوبەتی : لـەو راسـتیانەوە کـە راپۆرتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی قوتـری حیزبـی بەعسـی سۆشیالیستی عەرەب ساغـی کردوەتەوە ، وە لە پێنـاوی بەشداری کردنی ئەو هەرەوەزە نیشتمانیە فراوانەی قەلاچۆ- کردنی نەخوێنـدەواریـدا یەکێتی ئامادەیی خۆی نیشان ئەدات بۆ بەشداری کردن لەو هەرەوەزەدا ، وە سەرجەمی جەماوەری بەرینی خۆی لـە سەرانسەری وڵاتدا بە هۆی دەزگای راگەیاندن‌و خستنەکـاری رێکخراوانی جـوانان (فتوة)و پێشەرەوان (طلائع) ئەخاتە کارو بارە تاکانی خۆی بە هاوکاری لەگەڵ وەزارەتـی لاواندا ئەکاتە کۆڕی قەلاچۆکر- دنی نەخوێندەواری .

چـەند لێکۆڵینەوەیەك‌لەو کۆسپانەی رێگای کارکردنیان گـرتوە

بنکەی نەتەوەیی لێکۆڵینەوی کۆمـەلایەتـی‌و تاوانبـاری نەخشەیەکی فراوانی ئامـادە- کردوە سەبارەت ئەوتەگـەرەو کۆسپانەی لـە دەزگاو پرۆژە پیشەسازیکاندا رێگای کار- کردنیان گرتوە .. وەئـەو کۆسپانەی لە رێگای ئافرەتی عیراقدان‌و رێگای بەشـداری پەرەپیدانی لێ گرتون .

ئامادەکردنی ئەم نەخشەیـە لەبەر روناکی هەردوو بەیـانـنامەکـی ئەنجومـەنـی سەرکردایەتـی شۆڕشـ‌و سەرکردایەتی قوتری حیزبـی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب‌و گفتوگۆکانی ئەدوەکانی پـەرەپیدانی بەرهـەم زیادکردنـی هاتۆتە گۆری ..

ئەم نەخشەیە بریتی‌یە لـە چەند لێکۆڵینەوەیەکی تایبەتـی سـەبارەت تەگەرەو کۆسـپی رێگای ئیش کردن‌و گیروگرفتە کۆمەلایەتیکان ، لەگەڵ لێکۆڵـینـەوە سـەبارەت ئـەو تەگەرانەی بونەتە کۆسپ لە رێگای بەشداری‌کردنی ئافرەت لە ئیش کردندا ، لەگـەڵ چەنـد لێکۆڵینەوەیەکی تری پرۆژەکانی خێزانە بەرهەمهێنەرەکان .

پاشـماوەی کۆمەڵـەی خوێندکارانی ..

پاسای ئۆتۆنۆمی وجێبەجێـکردنی ئەو یاسایە کە ئاواتەکانی گەلی کوردمانی هێنایەدی خوێندکارەکان پشتگیری ئـەو هەنگاوە پێشکەوتوانەیان کردوە کە لە وڵاتە خەباتکەرەکەماندا هاوێژراون ولەپێش هەمویانەوە دامەزرانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوایەتی پێشـکەوتنخواز ویشتیوانی خۆیان بـۆ قولتر- کردنی دەستکەوت و ناڵوتورە مەزنەکـانی گەل وولاتەکەمان دەربڕیوە .

ئا٠د٠ع

پاشماوەی : یادداشتێـك دەربارەی ..

بە شێوەیەکی گشتی باسیان لە باروودۆخی لوبنان کردوە .

لەلایەکی ترەوە دوێنێ لـە بەیروتدا راگەیاندرا کـە دوکتۆر الحص ماوەی گەشتەکـەی بۆ هەندێ وولاتانی کەنداوی عەرەب کـە ئەبوایە دوێنێ دەسـتی پێ‌بکردایە ، دواخستووە بۆ رۆژی دووشەممەی ئاینده .

هەروەها سـەرچاوەکانی وەزارەتی دەرەوەی لوبنـان ئەوەیان راگەیاند کە دواخستنی گەشتەکە ئەگەڕێتەوە بۆ ئـەو پەیوەندیانەی کە دوکتـۆر الحص لەگـەڵ حوکومەتە دیاری کراوەکاندا کردبووی .

دایـەرەی راوێژکاری‌هونەری لە وەزارەتی راگەیاندن بەردەوامەلـە کـۆڕی سەبارەت هۆیەکانی بەرهـەمکـەمی

بڕی ئێـوارە دایـەرەی راوێژکاری هونەریی لەوەزارەتی راگەیاندن کۆڕێکی بەسـتوە ئەمەوش یەکێکە لەو زنجیـرە ئەدۆانەی وەزارەتی راگەیاندن‌و لەبەر روناکی هەردو بەیانامەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سۆشیالسـتی عەرەب سەبارەت بەرهەم کەمی بۆ دەزگاکانی پێك‌هێناوە بـۆ گفتوگۆکردنی لەهۆی کەمی‌بەر هـەم .

لەو کۆرەدا کە لە هۆلی خولد بەستراوە بەڕێز طـارق عزیز وەزیری راگەیاندن‌و هـەندێك لەهاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبی راگەیاندنی نەتەوەیی‌و ژمارەیەك لەفـەرمانبەرە بەورەکانی وەزارەت‌و کـارگێرەکانـی بەشدار بون ..

بەڕێز وەزیری راگەیانـدن لەمەرەتای ئەدوەکەدا سەبارەت واقیعی دایـرەکە وچونیەتی دامەزراندنی‌و پەرەسـەندن‌و پێشکـەوتـن‌و دۆزینـەوەی دارشتنێکی زانسـتی بـۆ پێشخستنی مۆسیقاکەمان بـە جۆرێك لەنـاو خۆو دەرەوەی وڵاتـدا بلاوبێتەوە قسـەی کردوە .

هەروەها وتویەتی : لـە قۆناخی داهـاتودا زروفێکی ئەوتۆی وائەبینێ لەناو دەزگای مۆسیقاکاندا کە لەزروفی جاران زیاتر بێت .. ئەویش مەبەستی ئەوەیە کە مۆسیقایەکی ئەشاوە پێك‌بهێنێت لـە سەولایەك بلاوی کاتەوە ..

بەڕێز وەزیری راگـەیاندن داوای کردوە کـە دەزگاکانی مۆسـیقا لـە داهێنـانی مۆسیقایاندا گەلەپور بکـەنە رابەریان‌و ئیلتیزامی پێوەبکەن .. هەروەهـا وتویـەتی .. پێویستە هونەرمەند تێکەلاوی دوورویشـتی خـۆی بێت مادەلەیەکی راست لە نیـوان گەلەپورو هاوچەرخیدا لـە چوارچێوەی گشتی تاقـی- کردنەوەی وڵاتە شۆڕشگێرە- کەماندا بدۆزێتەوە کە گـەل پشتگیری لێ ئەکات‌و هـەمو هێـزە خێرخواکـان لـەو چوارچێوەیەدا یەکیان گرتوە .

دوای ئەوە دەست‌کراوە بـە لێکۆڵینەوەی ئـەو وەرەقەی کارەی دایەرەکە سەبارەت ئەو کۆسپ‌و سەلبیاتانەی رێگـای کارگرتن ئەکـەن‌و چۆنیەتی زاڵبون بەسەریاندا ئامـادەی کردبو .

ئا٠د٠ع

پلانێکی نوێ بۆمەشق کـردن‌و پەرەپێـدانی کـادیری ئافـرەتان

سکرتاریەتی مەشق کـردن‌و پەرەپێدانی یەکێتی گشـتی‌ی ئافرەتانی عێراق پـلانێکی نوێ‌ی کارکردنی بۆ سـاڵی داهاتوو داناوە بۆ بەرزکردنی توانای کادیرەکانی‌و ئامادەکر- دنیان بۆ جێبەجێ‌کردنـی چالاکیەکانی یەکێتی‌و مەشـق کردنی ئافرەتە عەرەبەکان لـە هەموو چالاکیەکانی ئافرەتاندا.

پلانەکە ئەوەی تیایە کـە دەورەیەك دەکرێتـەوە بـۆ مەشق‌کردن بـە ئافرەتـە لێپرسراوە عەرەبەکان لـە بیست‌و نۆی ئـەم مانگەداو رێکخستنی سێ دەورە بـۆ لێپرسـراوانی لـەناوبردنی نەخوێندەواری‌و چـالاکی‌ی کۆمەڵایەتی‌و رابەرانی لادێکـان لە لقەکانی یەکێتی‌دا کە دوا بە دوای یەکتری دەکرێنەوە بـە ئامانجی ئامادە کردنی کادیری بە توانا بۆ سەرپەرشتی کردنی رێکخستنی ئافـرەتان‌و پسپۆر بوون لە چالاکی و بوارە جۆراو جۆرەکاندا .

میهرەجانی ئافرەتان بەبۆنـەی رۆژی نەهێشتنی نەخوێندەواری‌یـەوە

رۆژی شەممەی داهاتـو یەکێتی گشـتی ئافـرەتانی عیراق لە هۆلی خلد بە بۆنەی‌رۆژی نەهێشتنی نەخوێندەواری عەرەبەوە میهرەجانێك‌ساز ئەکات .

لە میهرەجانەکەدا خەلاتـی ئەو مەلبەندانەی یەکێتی ئافرەتان ئەکرێ کە لە یەکـەمین دەورەدا بەشدار بون‌و ئەرکی بەرووەرده کردنـی زۆرتریـن بەشی منالانیان لە ئەستۆدایە .

کۆبوونەوەی لیژنەی بـاڵای سەرژماردنی دانیشـتوان

پێـری لیژنـەی باڵایی سەرژماردنی گشتی دانیشتوان بەسەرۆکایەتی بەڕێز عـدنان حسین وەزیری ئەخشـەو سەرۆکی لیژنەکە کۆبونـەوە- یەکی بەستوە .

وەزیری بەڕێز لە وتەیەکدا

بڕوانـە ل ٨

خـوێنـەری بـەڕێـز..

- **پێوەندی نێوان عەرەب‌و کـورد پێوەندیەکی مێژوویی چارەنوسی‌یە، کە لەدرێژایی چەند سەدەدا لـە ژێر ئاڵای برایەتی‌و یەکیەتی چارەنوس‌دا گەشەی کردوەو جێگیر بوە . ئەمە راستی‌یەکی ئاشکرایە کە لـە هەمو شوێنێکی نیشتمانە خۆشەویستەکەماندا بەرچاو دەکەوێ .**
- ئەگەر یەکیەتی چارەنوس راستی‌یەك بێ کە هیـچ کێشەی لەسەر نەبێ ، ئەودەم ئەم پرسیارە دێتە پێش : رێگا چیە بۆ پاراسـتن‌و جێگیرکردن‌و قووڵ‌کردنی ئەو چارەنوسـەو دارشتنی لەسـەر بناخەیەکی بەهێزو بەئۆیرەی لێکدانەوەیەکی تازە کە لەگەڵ پێداویستیەکانی ئێسـتا بگونجێ‌و زیانیش لە دەستکەوتەکانی رابوردوو نەدا ؟
- **شۆڕشی ١٧ی تەموز لە سەرەتای بەرپابونیەوە تا ئەمڕۆ بە دەستکەوت‌و یاساو هەنگاوی بەکەڵك بۆ پتەوکردنی پێوەندی مێژوویی نێوان رۆڵەکانی گەل لەسەر بناخەیەکی پتەو وەڵامی ئەم پرسـیارەی داوەتەوە .**
- حوکمی زاتی بۆ گـەلی کوردمان سەرکەوتنێکی مێژوویی بو کە ئەم پێوەندیە مێژوویانەی خستە قالبی مێژوویی گونجاوی خۆیانەوە بەجۆرێك ئە وڵاتەکەمان بتوانێ ئەرك‌و بەرپرسیاریەکانی بەجێ بگەیەنێ‌و هەمو تواناکان لـە رێـڕەوی کـاری نیشتمانی‌و پێشکەوتوانەدا بکەونە کار بۆ قازانجی جەماوەرو قازنجی دوا رۆژێکی پرشنگدار بـۆ جەماوەر .
- **بۆ یەکەمجار لە مێژوی گەلەکەماندا چـەند چارەسەرێکی زانستی‌و شۆڕشگێرانە پێشکەش کراون کە یەکیەتی نیشتمانی بەهێز دەکـەن‌و ناوەرۆکی دوژمنایەتی ئیمپریالیزم‌و کۆنەپەرستی‌و زایۆنیزم قوڵتر دەکەنەوە . لە سەرو هەمووی ئەم چارەسەرو سەرکەوتنانەوە حوکمی زاتیە بۆ گەلی کوردمان .**
- جەماوەری کورد بە تاقیکردنەوەی خۆیـان تێگەیشتون کە بەخششەکانی شـۆرشی ١٧ی تەمـوز دەستەبەری قازانجی ئەوان‌و قازانجی نیشتمانە بەنرخەکەمانن ، بۆیە لە دەوری رێبازی شۆڕش کۆ بونەوەو هەمـو ئەوکەسانەیان پشت‌گوێ‌ناوە کـە دژی یەکیەتیەکەیان بون‌و قازانجی ئەوانیان مەبەست نەبوەو خۆیان بـە بێگانەی تەماعکار فرۆشتوە .
- **کەوابو سەیرو چاوەڕوانی‌نەکراو نیە کە رێبازی حوکمـی زاتی رێگای خۆی بەرەو سەرکەوتن‌و گەشەکردن ببڕێ‌و ئەوانەی دژی یەکیـەتی نیشتمانی بون توشی نوشوسـتی‌و زەرەرمەندی ببن ، چونکە هەرکەس خۆی بە بێگانە بفرۆشـێ لەمە زیاتری پێ نابڕێ .**
- کۆبونەوەی جەماوەری کورد لە ژێر ئاڵای شـۆرشی ١٧ی تەموزو سەرکردایەتیە مێژوییەکەی‌دا لـە دەوری رێبـازی حوکمی زاتی نیشانەیەکی ئاشـکرایە بۆ خەباتی گەلەکـەمان بە هەمو بەشەکانیەوە . ئەم لێك‌کۆبونەوە کـە بەسەر ئەوکەسانەدا سەرکەوت دژی خواستی یەکیەتی نیشتمانی وەستان ، دەتوانێ زۆر سـەرکەوتنی زیاترو قوڵتر لەژێر ئاڵای شۆڕشی ١٧ی تەموزدا بەدەست بێنێ .
- **جا سلاو بۆ جەماوەری کورد لەکاتێك‌دا بەرهەمی ئاشتی‌و برایەتی‌و یەکیـەتی نیشتمانی دەخۆن‌و سلاویان لێ‌بێ لەژێر سێبەری ئاڵای شـەکاوەی شـۆرشی ١٧ی تەموزو سـەرکردایەتیە مێژوییەکەی‌داو سـەرکەوتنیش هەر بۆ جەماوەرەکەمانە .**

« باوکی شیرین »

Institut Kurde de Paris

یاسایەکی نوێ بۆ بانقی عەقاری ، ٥٠ ملیۆن دینار ، زیادەی سەرمایەی بانقەکەیە

بەڕێز طە یاسین رەمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری کاروباری نیشتەجێ کردن ، دەرچوونی یاسایەکی نوێی بانقی عەقاری ئاشکراکرد ، کە سەرمایەکەی سەدملیون دینارە، واتە (٥٠) ملیون دینار زیادی کردوە ..

هەروەها بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی راگەیاندوە ، کە بڕیارێکی گرنگی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش هەیە بەمزوانە بلاوئەکرێتەوە ، وە پەیوەندی بە ئاسان کردنی کاروباری ئەوکەسانەوە هەیە قەرز وەرئەگرن ، لەگەڵ ماوەی دانەوەی ئەو قەرزە ، سەرەرای زیادکردنی پلەی بەرزی قەرز بەو جۆرەی مەبەستەکانی شۆڕش لە خزمەت کردنی ئەو هاووڵاتیانەی خاوەن مووچەیەکی تایبەتین ئەهێنێتەدی .

رووونیشی کردەوە کە یاسای نوێی بانقی عەقاری بە مەبەستی پشتگرتنی کۆمەڵە هەرەوەزکاریەکانە بەو جۆرەی هەڵسورانیان لە چالاکی بیناکاری و باڵەخانەی نیشتەجێ دا فراوانتربێ .

وەزیری بەرێز وتویە : چەند بڕیارو کاروبارێکی گرنگ بەمزوانە دەرئەچێ ، بە ئامانجی دوایی هێنان بە گیروگرفتی نیشتەجێ بە شێوەیەکی زانستی راستەقینەو ساغ .

ئەم یاسایە ، کە بانقی عەقاری ئەبەستێتەوە بە وەزیری کاروباری نیشتەجێ کردنەوە ، بەدیهێنانی ئەوەیە لە راپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی قطری حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەبیدا هاتوەو سەلماندنی ئامانجی سەرکردایەتی سیاسی یە لە زامن کردنی نیشتەجێدا بۆ هاووڵاتیەکان ، ئەویش لە رێگای یەکخستن و چالاکی لایەنە دیاری کراوەکانی ئەم کاروبارانە .

چالاکیەکی دیار بۆ چاندنی ملیۆنێک و ٤٤٩ هەزار دۆنم زەوی لە پارێزگاکانی تەئمیم

به تەواوی خۆئامادەکراوە کە گەورەترین نەخشەی کشتوکاڵی لە هاوینی ساڵی ١٩٧٧ و زستانی ٧٧-١٩٧٨ لە پارێزگای تەئمیمدا جێبەجێ بکرێت .

مەبەستی ئەم نەخشەیە فراوان کردنی کشتوکاڵە ، لەگەڵ بەرەپێدانی بەرهەمی دۆنمێک زەوی لەچاوجاراندا ، وە پێکهێنانی پەیوەندیەکی بەرهەمهێنانی بەکۆمەڵ و پێش خستنی سامانی ماڵات و پارێزگاری کردنی و بایەخدان بە شارەزاو کادیرەکانی کشتوکاڵ ، ئەمانە سەرەرای فراوان کردنی خزمەتی رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی لە لادێکاندا ..

نەخشەکە ئەوەی دوپاتەکردۆتەوە کە پێویستە ئەو بەرهەمە کشتوکاڵیانە بچێنرێن لەپیشەسازیدا بەکارئەهێنرێت وەک لۆکەو چەوەندەری شەکرو تۆوکەتان و لەسەر تازەترین شێوەی هەوجەرخ لەم بوارەدا .

پانایی ئەوزەوییەی وا نیازە لە دووەرزی هاوین و زستانی داهاتوودا بکرێت بە کشتوکاڵ خۆی ئەدات لە ملیونێک و ٤٤٩ هەزارو ٥٠٠ دۆنم واتە لە ٤٠٪ زیاتر لەوەی لە دووەرزی رابردودا کرابو بە کشتوکاڵ ..

بۆ ئەم مەبەستەو بۆ جێبەجێ کردنی ئەو نەخشەیە کردنی ئەو نەخشەیە ٦٥٦ هەزار دینار تەرخان کراوە بۆ مەسرەفی ناردنە بازاڕو کرینی مەکینەو کەرستەی پێویست و بەکرێ گرتن و دروست کردنی جێگای پێویست بۆ ئەم کارە .

لەلایەکی ترەوە ملیونێک و ١٩٩ هەزارو ١٠٠ دینار تەرخان کراوە بۆ بنیاتنانی ١٢ چاوەدێری کەری کشتوکاڵی ناوخۆو چواری هاوبەشی و سیان بۆ کێڵگەی هەرەوەزی و یەکێک بۆ سامانی ماڵیات سێ جێگا بۆ کۆ کردنەوەی بەرهەم و سیان بۆ شوێنی تەلقیحی دەستکردو دوانی تر هەرزەکاری لادێکان و دوانی تر بۆ پیشەسازیی دیهاتەکان و سیان بو ئاموژگاری و ١٠ حەوز بۆ مەرشوشتن و تیمارخانەیەکی بەیتاڵ و سێ خانوو بۆ سەرۆکایەتی لقەکانی ناوچە کشتوکاڵیەکان لەگەڵ ٤٨ خانوبەرە بۆ نیشتەجێ فەرمانبەران سەرەرای کردنەوەی چوار جێگا بۆ هەرزەکارانی لادێکان ودوو بنکە بۆ ئاموژگاری ئافرەتان و چەند بنکەیەکیش بۆ قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری .

وە لە مەیانی پێش خستنی سامانی مەروماڵاتدا ٢٣ پرۆژەی نوێ دائەمزرێت ، پێنجیان بۆ پەروەردەکردنی مەرکە ٣٥٠٠ سەربگرێ و نۆ گەویشی بۆ دابەستنی بەرخ کە جێگای ٣٥٠٠ سەر بەرخی تیا ئەبێتەوە ، وسیانیش بۆ دابەستنی گوێرەکە ، جێگای ٦٠٠ سەر گوێرەکەی تیائەبێتەوە ، وە پێنج جێگا بۆ پەروەردەکردنی مریشکی گۆشت بەرادەی ٦٤ هەزار مریشک وە یەکێک بۆ پەروەردە کردنی مریشکی هێلکەکەر بە رادەی دوو هەزار مریشک ..

هەروەها نەخشەکە بریتیە لە کردنەوەی جێگایەک بۆ بەخێو کردنی ئاژەڵ لە ناحیەی داقوق ، ئەوەندە ئەبێت کە جێگای دوو هەزارو ٥٠٠ سەر مەڕو هەزارو ٣٠٠ سەر بزن و ٤٠ هەزار مریشکی تیا ببێتەوە

ئا.د.ع

بەم نزیکانە ١٤ قوتابخانەی پیشەیی لە پارێزگاکانی وڵاتدا ئەکرێتەوە

بەم نزیکانە دەزگای فێرکردنی پیشەیی ١٤ قوتابخانەی پیشەیی لە پارێزگاکانی وڵاتدا ئەکاتەوە ..

ئەو قوتابخانانەی بریتین لە ٧ قوتابخانەی پیشەسازیی و ٤ بازرگانی و ٣ کشتوکاڵی ، لەگەڵ فراوان کردنی ژمارەیەکی زۆری قوتابخانە پیشەییەکانی ئێستاو دامەزراندنی دەیەها وەرشەی تازەی بەرهەم هێنان تیایاندا .

دەزگای ناوبراو نەخشەیەکی تەواوی رێک خستوە بۆ دروست کردنی بەستی ناوخۆو خانوبەرە بۆ مامۆستاکان لەسەرجەمی قوتابخانە پیشەییەکانی وڵاتدا .

بایەخدان بەشەخسیەتی قوتابی

وزارەتی پەروەردە ، داوای لە بەرێوەبەرایەتیەکانی هەموو پارێزگاکانی وڵات کردوە ، کە بایەخ بە لایەنەکانی کەسیەتی قوتابی بدەن و سەرپەرشتی پێگەیاندنی لە هەموو لایەنێکەوە بکەن و بەرامبەر کوسپ و تەگەرەکانی رێگایان وریابن تاکو بارەتی بە سەربازاڵ بوونیان بدرێ .

وەزارەتەکە لەو بانگەوازەی بایەخدان بە رەوشتی قوتابی و ئاراستەی بەرێوەبەرایەتیەکانی سەرپەرشتی کردنی زانستیانەی سەلماندوە بەو جۆرەی لەگەڵ بەرنامەی فێربونیدا بگونجێ وەک رێرەوەکانی تەندروستی و رەوشتی راست و بەستنەوەی لایەنی خوێندن بە لایەنی راپەڕاندنی بەکارەوە بۆ ئەوەی شێوازی ئارەزوو کردنەوەو جەسپاندنی راستیەکان بخرێتە پێشکیەوە و کار بکرێ بۆ بەستنەوەی قوتابخانە بەمەڵبەندەکەیەوە چ لە لێوەرگرتن لەو مەڵبەندەو چ لە پێ بەخشینی ، ناوبراوەکانی کردوە پێویستی .

لەپێناوی ئەوەدا کە قوتابی وە بە ئاراستەی مامۆستاکانی کارەکانیان لە پێناوی خزمەتی نەتەوەو نیشتمانەکەیا بێ و لە سەر رێگای کاری میدانی و بلاوکردنەوەی هوشیاری تەندروستی و رۆشنبیری سەرەرای رێکخستنی سەردان لە پیشەسازگەو رێکخراوە میللیەکان و کێڵگەکانی کشتوکاڵ و دام و دەزگا رەسمیەکان .

ئا.د.ع

پێشخستنی خزمەتگوزاری لادێکان

لیژنەی هەمیشەیی رێکخستنی خزمەتگوزاری لادێکان ، لە کۆبوونەوەیەکیا بە سەرۆکایەتی دوکتور حسن فهمی جمعە جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ وەزیری کشتوکاڵ و چارەسەر کردنی کشتوکاڵ کۆبونەوەیەکی بەستوە .

وەزیری بەرێز لە کۆبونەوەکەدا ئەرکەکانی لیژنەکەو ئەو دەورەی روون کردەوە کە لە ئەستۆیەتی و لە پێناوی دانانی بەرنامەیەکی کارکردنا بۆ پێشخستنی لادێکان و خزمەت کردنی پێویستی فەلاحەکان و رێکخستنی لە نێوان لایەنە بەرپرسیارەکانداو دیاری کردنی ئەرک و خزمەتەکانی هەرلایەنێک بەپێی تواناو ئەوەی ئەتوانی لە رووی خزمەتگوزاری لادێکانەوە جێبەجێی بکات .

لەم کۆبوونەوەیەدا باسی ئەو کاروبارانە کرا پەیوەندیان بە خزمەتگوزاری لادێکانەوە هەیە هەروەها باسی ئەوە کرا کە چۆن ئەو کۆسپانە لابرێ و بگەنە ناوەرۆکێکی پێشکەوتوو بەردەوام بۆ خزمەتگوزاری لادێکان ، بڕیاریش درا نوێنەرانی وەزارەتەکان راپۆرتی فراوان دەربارەی چالاکیەکانی وەزارەتەکانیان لە لادێکاندا پێشکەش بکەن ، بە مەبەستی رێکخستنی نەخشەیەکی یەکگرتو .

دیسان بڕیاردرا ، لیژنەکە لە باری هەرەوەزکاری هاوبەش و مەڵبەندەکانی لادێ بکولێتەوە تا بتوانرێ خزمەتگوزاری پۆستەو تەلەفون و ئیستگەو کەرستەی رۆژانەو خواردەمەنیان بۆ زامن بکرێ لەگەڵ خزمەتگوزاری تر کە پەیوەندیان بە ئاوەدان کردنەوەی لادێکانەوە هەیە .

لیژنەی ناوبراو بڕیاریشی دا کە (٩) لیژنەی لقی دروست بکا کە ئەو پێشنیارو نەخشەو چالاکیە خزمەتگوزاریانە بکۆڵنەوە پەیوەندیان هەیە بە بەرەپێدانی لادێکانەوەو بایەخی سەرەکیش لەمەدا بە ناوچە هەرەوەزکاریە کشتوکاڵیەکان بدرێ .

پاشماوەی سەروتار

ئەی کردنی ئەو رێگا دوورەی پەکاوێک خۆهاوێشتنە ناومەیدانی شەرەوەو ئەو دەورە ئازایانەیەی کە نواندی لە پێش گرتنی دوژمنی زایۆنی داو پاراستنی دمشق لە کەوتنەدەستی زایۆنیستەکانەوە ئاوێنەی ساخی نواندنی ئەمدەورەن جگە لەمانە ئەمرۆ ئەیە ئەو دەورە کۆمەڵایەتیەمان دێنێتەوە پێش چاو کە سوپامان نواندویەتی لەمەیدانی بنیات نان و ئاوەدان کردنەوەو کاری کێڵ و جۆگە هەڵبەستن و ئاومال کردنی جۆگەو روبارەکان و دروستکردنی دێهات ، ئەوکۆمەڵە کارەی کە پەیوەندیەکانی سوپای لەگەڵ کۆمەڵانی زەحمەتکێشدا قووڵتر کردووە بوونە تەئاوێنەی نوێنەری و جەوهەرە میللیەکەی و هەست کردنی بە بەرپرسیاریەکانی لە مەیدانی بنیاتنانی سۆشیالیستی لەولاتە تێکۆشەرەکەماندا لەلایەن حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبەوە زەمینەی لەبارو هەوزوعیەی وەدی هێناوە بۆ پوختەکردن و بلندکردنەوەی توانای شەڕکردنی سوپامان بەپرچەککردنی بەباشترین چەکی نوێ و ئەوەی تازەترین تیئوری زانستی سوپایی لە زانستکاسەربازیەکانداو پوختەکردنی هوشیاری سیاسی و بیروباوەڕی رۆڵەکانی سەرەرای دڵیری و بەجەرگی یێ کەپێی ناسراون و باوەڕی تەواوی بەماقەکانی گەلەکەمان دەسکەوتنە نیشتمانی و شۆڕشگێریەکانی .

ئیمرۆ ، لەکاتێکدا کە بۆیادی ئەری دامەزراندنی سوپامان ئاهەنگ ئەگێرین ، بە پاوی رێزو گران بەهایەوە لەبەرامبەر شەهیدە نەمرەکانیدا رائەوەستین ، ئەوشەهیدانەی کەخاکی نیشتمانیان بەخوێنی پاکی خۆیان ئاودا لەپێناوی پاراستنی وەفاداریدا بۆ نیشتمان و بەچاوێکی پڕباوەڕو دڵنیاییەوە ئەروانینە پاشەرۆژی روونی لەژێر ئاڵای شەکاوەی بەعسدا .

سێ بڕیاری زیادکردنی داهاتی هاووڵاتیەکان لەگەڵ دەستپێکردنی ئەمساڵدا جێ بەجێ کران

لەگەڵ سەرەتای ساڵی نوێدا ، سێ بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەمەبەستی زیادکردنی داهاتی بەشێکی زۆری هاووڵاتیەکان دەستکرا بە جێبەجێ کردنیان .

ئەو بڕیارانەش کە لە ئەمووزی رابوردوا دەرچوون بریتین لە دانی « مخصصاتی ژن و ماڵ » بە کرێکارو موچەخۆرو کارگیرانی هێزەکانی پۆلیس و کرێکارانی پاک کردنەوەش مخصصاتی رۆژانەیان ئەدرێتێ کە بریتیە لە (٢٥٠) فلس لە رۆژێکدا ، هەروەها مخصصات دان بە ئەندازیارەکان کە بریتی ئەبێ لە ٢٥٠٪ی موچەی ئەسڵی خۆیان .

کۆبونەوەی ئەنجومەنی تەنفیزی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

لە کۆبونەوەیەکی ئەنجومەنی تەنفیزی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا کە بەرێز سعاد ادیب جێگری سەرۆکی ئەنجومەن سەرۆکایەتی کردون ، لە وەزعی پێویستیەکانی بەرێوەبەرایەتیەکانی ئەنجومەن و نەخشەی کارکردنی ساڵی تازەیان کۆڵیوەتەوە .

لە کۆبونەوەکەدا بڕیاردراوە کە پارەی جێبەجێ کردنی پرۆژەی روناک کردنەوەی شەقامی شەست لە هەولێر زیاد کرێت .

کۆڕی لێکۆڵینەوەی بەرنامەی شتومەک هێنان لە دەرەوە لە وەزارەتی بازرگانی ناوخۆ

رۆژی یەک شەممەی رابوردوو ، کۆڕێکی تایبەتی بەسترا بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو بەرنامەی شتومەک هێنان لە دەرەوەیەی لە وەزارەتی بازرگانی ناوخۆ پێشنیارکراوە لەگەڵ قۆناغەکانی ئامادەکردن و جێبەجێ کردنی .

ئەم کۆڕەدا ، کە وەزارەتی ناوبراو ئامادەی کردبوو بەرێز حسن علی وەزیری بازرگانی ناوخۆ ئامادەبوو .

وەزیری بەرێز لەو وتارەدا کە خوێندیەوە داوای زیاد کردنی هەوڵ و تەقەلای کرد لەگەڵ بایەخدان بە پەرەپێدانی ئەو کارانەی بەرەو پێشکەوتنی بازرگانی ناوخۆ ئەچێ و لە رۆتین لا ئەداو کۆسپەکانی رێگای گەیاندنی شتومەک بە بازاڕ نائەهێڵێ ، ئەویش بە هۆی رۆیشتن لەسەر رێگای کارکردنی بەرنامەی زانستییەوە .

ئەو بەرنامەیەی پێشنیار کراوە ، رێکخستنی کاروباری شتومەک هێنانی لە دەرەوە زامن ئەکات و نەخشە دانانی و بە دوا چوونی لەسەر بنچینەی زانستی و بەو پێیەی لە راپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەبیدا دیاری کراوە .

لە سەرێ

هەنسکێکی بەسۆز

● باوکی بەختیار

لە پشوودانی نیوان وانەی دووەمو سێیەمدا بو خوم کرد بە قوتابخانەیەکی سەرەتایی کچاندا ئەو کاتەش وابو کە لیپرسراوێکی پەروەردە بوم بۆم هەبو بچمە قوتابخانەکان بۆ ئەوەی بتوانین ئەو قوتابیانە دەست نیشان بکەین کە لە مەشقی وەرزشیدا بەشداریان بکەین بۆ ئاهەنگی وەرزشی گشت قوتابخانەکان لە بەهاری هەموو ساڵێکدا .

بەڵێ چوومە قوتابخانەکە کە سەرنجمدا هەرایە هەر منداڵەو ئەزریکێنێ و رادەکات بەر یەکێ دەکەوێت . خوێن بەلوتی هێندێکیانەوە ووشک بۆتەوە . جلوبەرگی هێندێکیان شێواو ودڕاوە لە ئەنجامی بزوتنەوەی بێ سەرو شوێن . من خوم واڵێکرد کە ئەمە کاری من نیە تەنها چەند دەقیقەیەکی تر وانە دەست پێ دەکات . قوتابیەکان هەڵ دەبژێرم و مەشقە وەرزشیەکەیان پێ دەکەم . (٥) بو بە (٦) (٦) بو بە (١٠) ئە بو بە (٢٠) کەچی زەنگی چوونە ژوورەوە لێ نەدرا . تاو تاویش دەمروانی کە مامۆستایەک بەڵکو بیت بەتایبەتی چاودێری رۆژانە تا زەنگی چوونە ژوورەوەیان بخەمەوە یاد . دیاربو بێ سود بو کەس دەرنەکەوت ! تەماشام کرد هێندێ منداڵ خویان بە پەنجەرەیەکدا هەڵدەواسی وەکو تاماشای شتێک بکەن لە پڕ بڵاوەیان لێکرد . منداڵیکی (٩) ساڵانە لێم نزیک بوەوە پەنجەیەکی خستبوە دەمی و روی تێکردم (مامەکە ئەها !!) قسەکەی بۆ تەواو نەکراو سۆزێکی ئێجگار بەتینی لێوە هاتو ، هەنسکێکی بەسوزی هەڵکێشاو چاوی پڕ بو لەگریان .. وتم کچەکەم بۆچ دەگریت کەس لێی داویت ؟ ووتی نا . گوتم ئەی بوچ هەنسک هەڵدەکێشی ؟

ووتی مامە مامۆستاکان لە ژوورەوە کەباب دەخون منیش بەیانی کە هاتم بۆ قوتابخانە لەبەر ئەوەی ماڵەکەمان دورە نانم نەخواردوە منیش وەکو قوتابیەکانی تر تەماشای ژورەکەم دەکرد لە پەنجەرەکەوە ، کەچی (دادە ....) دەری کردم زورم برسی بو بونی کەبابەکە خوشبو لە بەرئەوە کە (دادە ....) لێم ئەدا رام کرد ئەژنوم برینداربو .

بویە دەگریم . گوتم کەوابو (دادەکان کەباب دەخون) بویە زەنگی چونە ژوورەوە لێ نەدرا . وام لێ کرد کە هەنسکە بەسۆزەکانی کەم بکاتەوە .

جا با دوو گلەیی بچوک بکەم لە دادە بەرێزەکان . ئاشکرایە ئەرکی مەشخەڵی زانست بەدەست مامۆستاوەیە لەو بروایەشدام کە مامۆستای واهەیە چەند منداڵی خوی خوش دەوێت ئەوەندەش قوتابیەکانی خوی خوشدەوێت مامۆستا هەیەلە گیرفانی تایبەتی خۆی یارمەتی دەدات بە خێزانی قوتابیە دەست کورتەکان .

بەڵام زور بەشمان لە ئەمدان کە ئەمن پشودانی (١٠) دەقیقە دەکەن بە (٤٠) دقیقە . هەروا دارم هەنسکی بەسوزی ئەم منداڵانە کەم بکەینەوە بە پڕ بەدڵ پێ ئەنین بخەینە سەر لێویان بەتایبەتی لە ئەمرو پرۆژەی خوراک پێ دان لە قوتابخانەکاندا رووەو گەشەپێدان ئەچێت .

داوای لێ بوردن دەکەم لەو دادانەی [illegible] دڵ زویر بون لێم ناچارم تاو تاو ئەو کارە [illegible] بەخەمەوە یاد تا دووچاری نەبینەوە !

مشتێ ووشەی لەڕوو

● سەربەست ●

هەفتەی رابوردوو گەورەترین پروگرامی وەبەرهێنان لە مێژووی عیراقدا پەسندکراو « ٢٣٥٧ » ملیون دینار بۆ هێنانەدی پرۆگرامەکە تەرخان کران .

پروگرامەکە ، بە شێوەیەکی سەرەکی بایەخی بە بەرزکردنەوەی ئاستی پێشکەش کردنی خزمەتە گشتیەکانی داوە لە مەیدانی مسۆگەرکردنی نیشتەجێی و ئاوی خواردنەوەو کارەباو پێداویستەکانی پاراستنی تەندروستی و چارەسەرکردنی نەخۆشیەکان و سوود وەرگرتن لە وزەو توانای مرۆڤ و جێبەجێ کردنی نەخشە پەروەردەییەکان و هەر لەم مەیدانانەدا رادەی ئەو پارەیەی کە بۆیان دانراون بەم جورە زیادی کردووە .. لە مەیدانی پەروەردەو فێرکردنی بەرزەوە ٨٤٪ لە هی ساڵی ١٩٧٦ زیاتر بووەو بۆ پرۆژەکانی نیشتەجێی ٥٠٪ زیادی کردووەو بۆ تەندروستی ٤٥٪ و بۆ ئاوی پاک و زێرابەکان ٤٠٪ زیادی کردووە ، دیسان لە مەیدانی پێشکەش کردنی خزمەتە کۆمەڵایەتیەکان لە پارێزگاکاندا زیادەکە گەیشتوتە ٩٠٪ بە نیسبەت ساڵی رابوردووەوە .

لە لایەکی تریشەوە ، وەکو بەرێز وەزیری نەخشەدانان رایگەیاند پرۆگرامەکە هەوڵێکی گەورەیە بۆ رامالینی رووالەت و روخساری دوواکەوتو بۆ ئەوەی هاوسەنگی یەکی نیسبی دروست بکرێت لە بزوتنەوەی گۆڕانە کۆمەڵایەتیەکاندا بە تایبەتی لە مەیدانی کەم کردنەوەی جیاوازی یەکانی نێوان شارولادێکاندا ، هەروەهاش دەسەڵاتی خەرج کردن بەوانە دراوە کە خەریکی جێبەجێ کردنی پروگرامەکەن بۆ ئەوەی هیچ دوواکەوتنێ تیا نەبێ و بە شێوەیەکی خێرا جێبەجێ بکرێت و کۆمەڵانی خەڵکی سوودی تەواوی لێ وەربگرن .

هەر لەگەڵ ئەم پروگرامەش یاسای بودجەی ئیعتیادیش بڵاوکرایەوە کە بریتی بو لە ١٦٥٢،٩٩٨،٤٠ دینار کە ٦٩،٨ ملیون دینار لە بودجەی ساڵی ١٩٧٦ زیاترە .

لە دانان و تەرخان کردنی ئەم بودجەیە بە شێوەیەکی سەرەکی گرنگی بە مەسەلەی چارەسەرکردنی گرانی دراوەو بەتایبەتی لە مەیدانی شتومەکی هاوردەداو ئەوانەی کە بنچینەیین ، دیسان یاساکە رێی داوە بە دامەزراندنی (١٤٦٥٧) موچەخۆر کە لەوانە (١١،٠٦٩) مامۆستای قۆناغی سەرەتایین و (٢٠٨٧) بو تەندروستی و (٢٥٢٤) دەرجەشی بۆ کرێکارانی دروست کردووە ، ئەمەو یاساکە ٢٣٢٨،٩٥٩،٤٧٤ دیناری بۆ دەزگاو دایرە نیمچە رەسمیەکانی تەرخان کردووە .

بێگومان جێبەجێ کردنی پروگرامە وەبەرهێنانەکەو بۆدجەی ساڵی ١٩٧٧ ، دەورێکی باڵا ئەبینی لە بەرەو پێشەوە هەنگاو نانی پرۆژەکانی گەشەپێدان و پێشخستنی وڵات و دیسان لە مەیدانی گوڕانی گوزەرانی کۆمەڵانی خەڵکی و زیاد کردنی توانای کڕینیان ، بە تایبەتی ئەوانەی کە داهاتەیەکی کەمی سنووردارییان هەیەو گرانی شتومەک تەنگی پێ هەڵچنیون و لەو ماوەیەدا ئەو پارانەی کە لەمیزانیەتدا بۆ چارەسەرکردنی گرانی دانراون دەورێکی باڵا ئەبینی لە چارەسەرکردنی گرفتەکە .

Institut kurde de Paris

لاوانو ریباز

میللی کردنو ... رۆژانی رابوردو

ئەو وشەیە وشەیەکی ئینگلیز کاریگەرە کە لەیەکی حوزەیراندا لەسەر ئەو روانە دەرئەکەوت کە دوچاری شیلاکیەکی ئامرۆڤانەی ئینگلیز فورسو ئیران بوبون ·

بێگومان ئەوەش کارێکی سیاسی بێوێنەی گەورەیە ئەو کارەی ژیانێکی بەنرخو پڕ جەوهەری بەخشی بە چەوساوەکانمان ·

وانەی میللی کردن لە ناوەرۆکە مرۆڤایەتیەکەیدا ، سەندنەوەی مافێکە کە لە رۆژانی رابووردووا زەوت کرابو · وە ئەو دەستو مەچەکانەی لەوزەمانە کۆتاهاتووەدا بەسترابوون ،دوبارە بە ئارەزۆوە کەوتەوە ئیش کردن لەکارە حەقیقیەکانی خۆیاندا ·

وە ئەو دەنگانەی لە هاوار کردنی داوای مافی خۆیاندا نوسابون بەخۆشیەکی بەختەوەرانەوە کەوتنەوە گۆرانی بۆ دەستکەوتەکانی شۆڕش میللی کردن تەنها دانانی شارەزایان نییە لە شوێنی شارەزایانی تر ، بەڵکو گەورەی ئەو لە چەسپاندنی سەربەخۆیی ئابووری یەوە بێگومان کار ئەکاتە سەر پێش خستنی کۆمەل ، بەهێزی ئەو هاوشانیەی کە لەگەل داهاتی خەلکیدا هەیەتی .. ئەگەرچی هەندێ کەس لە سەرەتادا دوچاری هەندێ گرانیو ناڕەحەتی بوبون چونکە ئەو رانییە پارسەنگێکی پێچەوانەی هەیە لەگەڵ بەخششی میللی کردنی ئەمڕدا، بەراستیش دوای ئەو پارسەنگە فەرمانی زیاد کردنی موچەی کارگێرانیش درا·

ئەوەماوە بڵێین هەوێ سەرکەوتنی میللی کردن لەو رێکوپێکیو دان بەخۆگرتنە بێو ئەیەی رێگەکانی گەلداو ئەمەو بەخشندەیە بێئەندازەیەی لەمەیدانی بەرهەم هێناندا نواندیان ·

هەرلەو بنکانەوە سەرکەوتنی تەواو وەدەست هێنرا ·

گەنجێك

پاشماوەی : وەزیری راگەیاندنی ..

بەرنامەیەك دانراوە بو پاشەڕۆژی هاریکاری نیوان عیراقو یوگسلافیا بەجۆرێك پەیوەندی دوولایەنی هەردولا زیاتر پتەو بکات و ووتی رێبازی عیراقو ئەو دەورەی سەرکردایەتیە سوشیالیستەکەی ئەی نوێنێ لە ناو کومەڵەی بێلایەنانداو هەوڵەکانی لە پێناوی دامەزراندنی رژێمێکی ئابوری جیهانی عادیلانەتردا ، بەراستی ناوەرۆك و بایەخێکی تازەیان بەخشیوە بە هاریکاری نێوان عیراقو یوگسلافیاو هاریکاری زورلایەنی نێو- دەولەتان ، هەروەها ووتی ، رێبازی رژێمی سوشیالیستی لە عیراقدا بایەخێکی گەورە- تری داوە بە هاریکاری نێوان هەردو ولاتەکەمان ·

لەبواری راگەیاندندا ، بریروفیچ گرنگی ئەو دەورە چالاکەی نیشاندا کە عیراق لەم بوارەدا ئەی نوێنێ ، و ووتی عیراق ئەبێ بە خانەخوێی کوبونەوەکانی ئەنجومەنی پسپورە جیهانیەکان دەربارەی کاروباری پەیوەندی نێو دەولەتە بێلایەنەکان لە کوتایی مانگی ئازاری ئایندەدا ·

وانە کانی بەرگری میللی وسەرنجێك..!!

ئەگەر قوتابی لەگەڵ خوێندنی وانە زانیاریو ئەدەبیەکاندا بتوانرێت رابهێنرێت بۆ ئەوەی دەمودەزگای وولات بپارێزێتو بەردەوام بێت لە کارکردندا کاتێك وولات تووشی ئیروگرفتی شەڕ ببێت ··شتێکی چاکەو وولات ئەتوانێ لە ناوەوەی خۆیدا بەرگری یەکی تەواو وەدەست بهێنێت ·

هەر لەبەر ئەم گرنگیەشە وەزارەتی پەروەردە لە عێراق هەستاوە بە چاپکردنی کتێبێك لە نزیکەی (٨٥) لاپەڕەدا بۆ قوتابخانە ناوەندیو ئامادەیی یەکانو لەژێر ناوی « وانەکانی بەرگری میللی»دا· بەڵام ئەتوانین بڵێین ئەم وانەیە چەند گرنگە.ئەوەندەش پشت گوێ خراوە .. چونکە قوتابخانەکان بەکاری ناهێننو نایخوێنن .. وە قوتابیش ناتوانێ سوودێکی ئەوتۆی لێ ببینێت بە خوێندنەوەی خۆی چونکە زۆربەی وانەکانی پێویستی بە تاقیکردنەوەو توانای قوتابیە · ئەم کتێبە گرنگیەکەی لەوەدایە کە پێویستە قوتابخانە سەرەتاییە- کانیش رابهێنرێن لەسەر وانەکانی .. بەڵام بەداخەوە وەك ئەبینین بە جۆرێکی وا پشت گوێ خراوە کە قوتابی ناچێت بەلایا ·

بۆیە پێش نیاردەکەم؛ دەڵێم :

با وانەکانی بەرگری میللیش بچێتە ریزی بەرنامە کانی خوێندنەوە هیچ نەبێت بەلایەنی کەمەوە لە هەفتەیەکدا جارێك بخوێندرێت یان ئەگەر نەشتوانرا هەفتەی وانەیەکی لێ بخوێنرێت با هەندێك لەوانەکانی لەگەڵ وانەی وەرزشدا لێك بدرێتو مەشقی پێ بکرێت .. بۆئەوەی قوتابی لەو کەڵکەی پێبەری ئەبێتو ئەرکی چاپکردنو گرنگیەکەی بەفیڕۆ نەڕوات ·

ئاوات : مەحمود مستەفا

پاشماوەی جێگری سەرۆك کۆمار

تەواوبونی پرۆژەیەك لە پرۆژە هەرە گەورەکانی نەوتی خاو لە جیهانا کە بە پێی رێکەوتنێکی مۆرکراو لە نیوان هەر دوو ولاتماندا لە ساڵی ١٩٧٣دا تەواوبوە ·

هەروەها وتی : ئەم پرۆژە ناوکۆیی یە ، قوڵ کردنەوەی پەیوەندیە توندو تۆڵەکانی دۆستایەتیمانە کە هەر دوو گەلەکەمانی بەیەکەوە بەستوەو بەشداریش لە زیاتر پتەوکردنیا ئەکات بۆ خێرو سوودی هەر دوو گەلی عیراقو تورکیا.

بەرێز وەزیری نەوت وتی : ئەم ئاهەنگەمان ، لەسەر خاکی تەئمیمو پارێزگای تەئمیم ئەگێڕین ، کە لە یەکی حوزەیرانی ساڵی ١٩٧٢ دا کۆتایی بە کاروباری کومپانیا مۆنۆپۆلیەکان لە ولاتا هات کە هەرخەریکی دزینو بردنی خێراتی دەیان ساڵە بوون ، تا شۆڕشی ١٧ تەموز بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب بەرپابوو، ئەمە دوایی بەو تاڵانو بردنە هێناو بە مەش هەموو سامانو خێراتێکی ئەتەوەی خستەوە دەست رۆڵەکانی ·

دیسان وتی : کاروانی بەرەو پێشەوە چومان هەنگاوی دیارو بەسپاوی بڕیوەو ئەڵێم تێکۆشەرەکەمان دەسکەوتەی ئابوریو سیاسیو کۆمەڵایەتی بۆ بەدیهاتو ولاتەکەمان گۆڕانکاری جۆرەکی دیارو قوڵی بەسەر داهات لەسەر نەخشەی تێکڕایی شۆڕشو لەبەر روونـاکی باوەڕو رێڕەوی حزبی سەرکردەدا ·

ئەو داهاتەی ولاتەکەمان لە بەرهەم هێنانی نەوتدا دەستی ئەکەوت داهاتی بنەڕەتی ئابوریو دەسکەوتەی ئەم ولاتە بوو ، جا لەرەوە بایەخو گرنگی نەوت دەرئەکەوێ کە پێویستی بە سەرەتاو پێداویستە گرنگەکان ئەکرد ئامادەبکرێو بخولقێنرێ بۆ زامن کردنی سەرکەوتنی تەواو لە تێکۆشانمانا ، بەپێی ئەم بۆچونە قوڵە شۆڕش کاری بۆ فرەکردنی مەرجەکانی ئەو تێکۆشانە کردو بە پێی نەخشەیەکی وردەکاریو لێکوڵراوەو کە هەنگاوی نا باوەڕی بە سەرکەوتن هەبوو ، وە لە دوایشدا سەرکەوتنی مەزنی بەدی هێنا ·

بەرێز وەزیری نەوت سەلماندی : بە راستیو دڵسۆزانە کار کرا تا بریارەکانو نەخشەکان بخەنە راستی جەسپاوداو کەوتینە پێش برکی لەگەڵ رۆژگاردا ، تا بەرهەم هێنانی راستەوخۆی سامانی نەوتو مەعدەنی ولاتەکەمان بەدی هێنا ، رمیلەو مشراق دوو ئەستێرەی ئەشبوون لە ئاسمانی عیراقمانا درەوشانەوە ·

وەوتی : سەرکردایەتی حزبو شۆڕش ، باوەڕی خستە سەر سیاسەتی هەمە چەشنەی سەرچاوەی ناردنە دەرەوەی نەوتی خاو ، لە پێناوی بەکارهێنانی چاکتری سامانی نەوتەکەمانا بەو پێیەی سوودی نەتەوایەتیو ئابوری نیشتمانیمان پێویستی ئەکاتو تا نەخشەی گواستنەوە نەوتی خاویش سەرچاوەی هەمە چەشنەی هەبێ ، بەبێ هەرەشەو گورەشەی هیچ لایەنێكو دەست بلاوی کردنو بە فیرزدان لە لایەنانی ترەوەو بە پێی پێویستیەکانی ئەو قوناغو رۆژگارەی ولاتەکەمانی پیا تێئەپەڕێو لەگەڵ سوودو قازانجیاو بە پێی پێویستیەکانی بازارەکانی دنیاش لە لایەکی ترەوە ، لە پێناوی ئەمەدا پرۆژەی هێلی ستراتیجی گەورە تەواو بو کە کادیرو دامودەزگا نیشتمانیە- کانمان بە ئاراستەو راسپاردەی سەرکردایەتی سیاسی حزبو شۆڕش لە ماوەیەکی دیاری- کراودا تەواویان کرد ·

لەهەمان ماوەدا ، پرۆژەی بەندەری بەکر لە خلیجی عەرەبی تەواو بو لەگەل پرۆژەی فراوانکردنی لە وزەی بەرهەمو ناردنی بەرهەمی کێلگەی باکوورو دیسان لەگەل تورکیای دراوسێدا رێکەوتن تەواوبوو ، بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەی بۆری نەوتی خاوی عیراقو تورکیا بە شێوەیەکی ناوکۆیی لە پێناوی سوودی هەر دوو ولاتاو بە پێی پێویستیەکانی هەر دوو لایان ·

بەرێز وەزیری نەوت وتی : ئەم پرۆژەیە ، لە کاتێکدا سەرچاوەیەکی گرنگ بۆ نەوتی خاوی عیراق دەست ئەخات لەسەر رۆخەکانی دەریای سپی ناوەراست ، دیسان تورکیای دراوسێ ئەتوانێ ئەو نەوتە خاوەی دەسکەوێ کە پێویستیەتیو بە پێی ئەو رێکەوتنانەی کە لە نێوان دەزگاکانی ناردنە بازاڕ لە هەر دوو ولاتا ئەبەسترێن ·

دیسان وتی : جێبەجێ کردنی ئەم پرۆژەیە کە وزەی بەرزی ئەگاتە « ٣٥ » ملیون تەن لە ساڵێکدا بە دوو بەش تەواوبوو ، دەزگای گشتی پرۆژەکانی نەوت لە عیراقدا ئەو بەشەی پرۆژەکەی جێبەجێ کرد کە کەوتۆتە خاکی عیراقو کومپانیای بوتاشی تورکی سەرپەرشتی تەواو کردنی ئەو بەشەی پرۆژەکەی کرد کە کەوتۆتە خاکی تورکیا ·

دەستی بۆ ئەوەش راکێشا کە ئەم پرۆژە مەزنە کە درێژایەکەی زیاتر لە هەزار کیلومەترەیە لەهەر دوو ولاتا بە پێوانەی وەختی تەواوکردنی ئەم جۆرە پرۆژانە ، لە ماوەیەکی کەمدا تەواو بوو کە ئەم کارەی دەزگاکانمان شایانی رێز لێنانەو کادیرە نیشتمانیە- کانمان سەر لە نوێ توانای داهێنانی لێ هاتوتەیان سەلماند ·

بەرێز وەزیری نەوت وتی : بەمەش پرۆژەکە شارەزایی کادیرە نیشتمانیەکانمانی فراوان کرد کە بە پێی نەخشەی کەرتی نەوتیو لە ماوەی دامەزراوی گشتی پرۆژەکانی نەوتە لە رووی شوێن کەوتنی سیاسەتی جێبەجێ کردنی راستەوخۆی پرۆژە نەوتیەکانمان بە باوەڕ خستنە سەر کادیرو توانای خۆیی ·

هەروەها بەرێز وەزیری نەوت وتی : ئەو پەیوەندیانەی هەر دوو ولاتی دراوسێ عیراقو تورکیا بە یەکەوە ئەبەستێ پەیوەندی مێژوویی و بنەڕو بەهێز بوونی لەسەر بنەڕەتی سوودی هەر دوو گەلی عیراقو تورکیایە ، تەواو بوونی ئەم پرۆژەیە بێگومان کردنی هویەك ئەبێ بۆ پتەوکردنی ئەو پەیوەندیانە لە سوودو قازانجی ناوکۆیی هەردوولا · شورشەکەمان ، لەسەر رێگای ئەروات بەرەو بەدی هێنانی دەسکەوتەی زیاتر بۆ جەماوەری گەلە تێکۆشەرە- کەمان بە سەرکردایەتی حزبی فەرماندە حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب و بە سەرکردایەتی سەرۆکی تێکۆشەر موهیب احمد حسن البکر ، بەخێر هاتنی میوانە ئازیزەکان دووبارە ئەکەمەوە و سلاوتان لێ ئەبێ ·

هەروەها ، بەرێز سلیمان دیمیریل سەرۆك وەزیرانی تورکیا وتارێکی دا تیایدا سوپاسی ئەو هەستە دۆستانەیەی کرد کە وتارەکەی بەرێز وەزیری نەوت دەریبڕی وە وتی کۆبونەوەی ئەمڕۆمان ئەیسەلمێنێ کە هەر دوو ولاتی تورکیاو عیراق دوو ولاتی دۆستنو هەرواش ئەمێننەوە.

بەرێز دیمیریل وتی : تەواوبوونی بۆری نەوتی نێوان کەرکوکو یومورطهلقو پڕکردنی ئەم بوریانە هەر ئێستا لە نەوت .. نمونەیەکە لە نمونەی دۆستایەتی بەستراوی نێوان هەر دوو ولاتمان .

سەرۆك وەزیرانی تورکیا باوەڕی خۆی دەربڕی کە عیراقو تورکیا لەم بۆ چونەوە هاوکاریان توندو تۆڵ بکەن کە بەشداریەکی چاك لە بەدی- هێنانی کاروباری بیناکاری دا ئەکات لە نێوان هەر دوو ولاتدا کە چاویان بڕیوەتە پێشکەوتنو پێگەیاندنی شارستانیو ئاوەدانیو خۆشی ·

سەرۆك وەزیرانی تورکیا دەستی بۆ دەسکەوتەی میللی- کردنی مێژوویی راکێشاو وتی: ئەم دەسکەوتەیە توانای دامەزراندنی هاوکاری بە خێری رەخساند کە ولاتی ئێمە هەمیشە پشتی مافی ئەو ولاتانەی گرتوە کە دەیانەوێ سوود لە خێرو سامانی خۆیان وەربگرن ، دیسان پشتگیری بریارە مێژوویەکەی کردنو لە رووی ماددیو مانەویشەوە لە بەرزترین پلەدا بەردەوام ئەبین لەسەر ئەم رێرەوە و ئەم دەسکەوتە مەزنە خوشی بۆ گەلی عیراق زامن کرد ·

دوای ئەوە بەرێز نوێنەری بەرێز سەرۆك کۆمار لەگەل بەرێز سەرۆك وەزیرانی تورکیا شریتەکەیان بری پرۆژەکە کرایەوەو بە بەشەکانیا گەران.

ئەمەو ئەندازیار عصام عبدالرحیم سەرۆکی دەزگای گشتی پرۆژەکانی نەوت وتارێکی خوێندەوە تیایدا وتی : پرۆژەی نەوتی خاوی عیراق - ترکیا یەکێکە لە پرۆژە ستراتیجیەکان کە حکومەتی شورشو حزبی سەرکردەی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب نەخشەی بۆ کێشا .

سەلماندیشی کە پرۆژەکە لە لایەن سەرکردایەتی حزبو شۆڕشەوە بایەخی سەرەکی پێدراوەو خستیە ناو یاسای جێبەجێ کردنی پرۆژە گەورە- کانی ئەشەوە کردنەوە .

ئەوەی شایانی باسە ، سەرۆك وەزیرانی تورکیا پێرێ بەیانی گەیشتە پارێزگای نەینەواو لە لایەن خالد عبد عثمان پارێزگاری نەینەواو هاوڕێ جێگری ئەمین سری سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب لقی نەینەواو کاربەدەستە گەورە- کانەوە پێشوازی کرا ·

کە سەرۆك وەزیرانی تورکیاش گەیشتە پارێزگای تەئمیم لە لایەن بەرێز طه محی الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمارو دوکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەوە پێشوازی کراوە ·

دوای ئەوە جێگری سەرۆك کۆمارو سەرۆك وەزیرانی ترکیا چونە شوێنی سلاو کردنو سلاوی نیشتمانی تورکیاو عیراق لێدرانو دوو «طلائع»ی چەپکە گولیان پێشکەش بە سەرۆك وەزیرانی تورکیا کردوو دوایی تەوقەی لەگەل پێشوازی کەران کرد کە بریتی بوون لە چەند وەزیرێك و جێگری وەزارەتی دەرەوەو جێگری پارێزگاری تەئمیم هاوڕێیان ئەمین سرو ئەندامانی سەرکردایەتی حزبی بەعسی تەئمیمو کاربەدەستە گەورەکانی سۆشیالیستی عەرەب لقی پارێزگا کە ·

دوایش سەرۆك وەزیرانی تورکیاو ئەو وەفدەی لەگەڵیا بوو دوای تەواوبونی ئاهەنگەکە پارێزگای تەئمیمیان بە جێ هێشتو بەرەسمی لە لایەن بەرێز طه محی الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمارو چەند وەزیرێکەوە بەرێ کران ·

ئا·د·ع

پاشماوەی : لیژنەی باڵای سەرژمار ...

کە لەو کۆبوونەوەیەدا داوەتی کە لە وەزارەتی ئەخشەبەسترا ، دەستی بۆ ئەو دەورە گرنگە راکێشاوە سەرژماردنی دانیشتوان ئەیگێڕی بەو ناوەوەی کارێکی لە سەروو ئاساییەوەیەو دەولەت هەر لەماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی کە بە پێی پێویستی ئابووریو کۆمەلایەتیو سیاسی بکات ·

وتی : سەرژماردنی نوێ کە بریارە لە نیوەی یەکەمی تشرینی یەکەمدا هاتوا بکرێ کارێکی گەورە ئەبێو دووڵەتی پێش کەوتو زۆر حساباتی لە سەر ئەو بنەڕەتە دائەنێ ·

وەزیری بەرێز سەلماندی کە پێویستە تواناکانی دامو دەزگای دەولەت لە کاروباری سەرژماردنا بەو جۆرە بەکار بهێنرێن کە سەرکەوتن زامن بکات ·

دوای ئەوە ، ئەندامانی لیژنەکە لە بەرنامەی کارکۆڵانەوە و بریاری پێك هێنانی لیژنەی کاروباری تەکنیکی درا بۆ دانانی نەخشەی سەرژماردەکە بە هەموو قۆناغەکانیەوەو دانانی نەخشەی ئیستمارەو ژماردنیان دیاری کردنی یەکەمی دانیشتوانو بەدوا چوونی سەرژمادەو پێشکەش کردنی راپورتی دەربارەیو لیژنەکە کۆبونەوەی تر لە بیستی ئەم مانگەدا ئەبەستێ ·

ئەوەی شایانی باسە ، بەبڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە تشرینی دووەمی رابوردوا ، بریاری ئەوەی دابوو لە نیوەی دووەمی ئەمساڵدا سەرژماردەی گشتی دانیشتوانی ولات بکرێ ، بریارەکە ئەوەی دیاری کردبوو کە لیژنەیەکی باڵای سەرژمار- دەی گشتی بە سەرۆکایەتی بەرێز وەزیری نەخشەو ئەندامیەتی نوێنەرانی وەزارەتی بەرگریو ناوخۆو پەروەردەو دەرەوە دەزگای مەرکەزی سەرژماردن پێك بێت ·

ئا·د·ع

پاشماوەی : بەرەی ئازاد کردنی ..

بگرێو پشتگیری لە حکومەتی صومال بکرێ کە داواکاری سەربەخۆیی مەلبەندەکەیەو ئەهێڵرێ رژێمی ئەثیوپیا تەماعکاریەکانی لە « جیبوتی »دا وەدی بهێنێ ، چونکە ئەم رژێمە نەخشەی ئەوە ئەکێشێ کە چڵەاوخۆر بوەو مەلبەندە بگرێو هەوڵی ئەوەدا هەندێ دەنگ بکڕێ بەر لەو راوەرگرتنەی کە بریارە ئەم چەند مانگی ئایەندەدا بکرێ ·

بەرێز سبی هەروەها وتی چونکە جێگەی ئەیویا سەوارە بەسەر باب المندبدا لە جیبوتیەوە ، ئەمە بۆتە هەلێکی باش بو دوژمنی زایۆنی کە بەردەوام بێ لە حەساندنی دەسەلاتی خۆی و لاوازکردنی جێ پێی ئەرتیریا کە گەلەکەی لە پێناوی سەربەخۆییدا تێئەکۆشێ ·

پەروەردە

لاوان و وەرزش

یەکێتی یە وەرزشیەکانو ئەرکی سەرشانیان

عبدالقادر خلیل

لەپاش ئیرانی هەمو خولێکی ئولومپی ئاشکرایە کە یەکیەتی یەکان هەمو لەکاردەکەون تا پێکهێنانی لیژنەی ئولومپی لە وولاتەکاندا ·دوابەدوای پێکهێنانی ئەو لیژنە ئولومپیانە · بریاردەدرێت بۆ پێکهێنانی یەکیەتیە وەرزشیەکانی هەمەجۆرە یاریە وەرزشیەکان دوابەدوای پێکهێنانی ئەویەکیەتیە بالایانە· لێپرساوی هەر یەکیەتیە کوشش دەکات تا لقەکانی پێك بهێنێت ·

بۆ ئەم مەبەستە وەزارەتی لاوان؛ پاش پێکهێنانی لیژنەی ئولومپی نیشتمانی ، بریاریدا بە پێکهێنانی یەکیەتیە وەرزشیەکان · لە ئەنجامدا هەمو یەکیەتیەکان پێکهات لە ئەندامانی سەربەویاریە وە هەمو بە شێوەیەکی تشتی شارەزایین هەیە لە یاریەکاندا وە ئەندامانی یەکیەتیەکان کوبونەوەیان کردبۆ دانانی پروگرامی تایەبەتی بو ئامادەکردنی تیپەکانی سەربە یەکیەتیەکان ، وەهەر یەکە بۆویستی خویان خستە پیشچاوی یەکیەتی تا ئەوانیش بەرێی تایەبەتی خویان پێش نیارەکان بەرزبکەنەوە بۆ لیژنەی ئولومپی نیشتمانی تا ئاگاداری کوششی هەریەکیەتیە ببن وە پروگرامی مەشقو ئامادەکردنو رێك خستنی تیپە تایەبەتیەکان خرانە ئەستوی هەر یەکیەتیە بە پێی خوی ، وە ئەو یەکیەتیانە ئەو پروگرامانە دابەش دەکەن بەسەر تیپەکانیانداو چاودێری دەکەن تا یاری هەمو یاریەك بخەنە ریزی پێویست ·

جا لەم بارەیەوە دەبێت دوربینی بکرێت لە هەلبژاردنی یەکیەتیەکاندا وە ئەندامانی یەکیەتی لقەکان لێهاتوبن وە بەراستی خاوەنی ئاشکرایی تەواوبن لە یاریەکاندا نەك چونکە فلانکەس وایە دەبێت ئەوسەرۆکی لقی یاریەکە بێت· ئاشکرایە ئێمە ئەمرۆ لە پلەی یاریدا لەدواوەین بەهۆی کەمتەرخەمی بەهۆی نەبوونی کادری تەواوەوە بەهۆی نەبونی مەشق پێکەر (مدرب) بەهۆی نەزانینی یاساکانی یاریەکان ، جابۆ ئەم مەبەستە پێویست دەکات کەسانێکی پێنە کوری یەکیەتیەکانەوە کەتوانای کارکردنیان بێت .تەنها زبان نەبێت لاوانمان پێویستیان بە چاودێری تەواو هەیە دەبێت بجەنگێن تالاوانمان بگەیەنە پلەی لاوانی وەرزشکاری ولاتان ·

ئەرکی سەرشانی یەکیەتیەوەرزشیەکان زۆر گرانە دەبێت تێکوشانی بێووچان ببێت تایاریەکان چاك ئامادە دەکرێن· تیپەکان بە تەواوی دەبێت رەنجی لەگەڵدا بدرێت ئامادە بونیان هەروا بە سانای نیە ·خو مەبەستیش تەنها ئەوەنییە بڵێین بەلێ ئێمە یەکیەتی فلان یاریمان هەیە · هونەر ئەوەیە یەکیەتی ببێت بۆ تەشەبێدانی یاریەکانو یاری پێش خستنی لاوەکان نەك تەنها ناوی زلو دڵی ویران ·

دوا یاری بۆ بەدەستهێنانی پاڵەوانێتی پەروەردەکردن لە بەغداو نەجەفو کەربەلاو ئەنبار ..

لە سەعات ١٠ی سەر لەبەیانی دوێنێ لە یاریگای قوتابخانەی ناوەندی مەئمون پاڵەوانێتی بەرێوەبەرێتی پەروەردەی بەغدا - کرخ - بەیاری تۆپی دەست بۆ قوتابخانە ناوەندیەکانی کوڕانو ئامادەیی کچان دەستی پێ کرد ·

وە لە سەعات ٣ی سەر لە ئێوارەدا بەرێز پارێزگاری بەغدا لە یاریگای بەرێوەبەرێتی ناوخۆ لە مەنسور لەیاری پاڵەوانێتی تۆپی پێی قوتابخانەکانی ناوەندیو ئامادەیی ئامادە بو ·

هەر وەها تیپی ئامادەیی بازرگانی کچان یاری تۆپی سەبەتەی لە پاڵەوانێتی پەروەردەی - کرخ - بردەوە و بەسەر تیپی ئامادەیی (النهضە)دا سەرکەوت (٥١) خال بەرامبەر بە (٢١) خال کە لە یاریگای مەلبەندی لاوانی سلیم العوادی کرا ·

وە گێمی یەکەم بە (١٨) خال بەرامبەر بە (١٣) خال کۆتایی پێهات ·

تیپی ئامادەیی (النهضە) لە گێمی یەکەمدا زۆر باش بون ، بەلام تیپی ئامادەیی بازرگانی لە گێمی دەومدا سەرکەوتن و زیاتر لە ٣٠خالیان گرت ·

لە لایەکی ترشەوە تیپی قوتابخانەی ناوەندی(الناصر)ی کوڕان پاڵەوانێتی یاری تۆپی هەلدانیان لەتیپی قوتابخانەی ناوەندی (الوثبە) بە دو گێم بردەوە کە ئەوان یەك گێمیان هەبو ، هەر لە سەرهەمان یاریگا ·

دیسانەوە ئامادەیی (الوثبە)ی کچان پاڵەوانێتی پەروەردەی لەیاری تۆپ هەلدانا لە قوتابخانەی سانەوی (النهضە) بردەوەو دو گێمیان لێ کرد ··

وە لەیاری تۆپی سەبەتەی قوتابخانە ناوەندیەکانی کوڕاندا قوتابخانەی مەئمون لە قوتابخانەی (الجعیفر)ی بردەوە ، وە ٣٩ خالیان بەرامبەر بە ٣١ خال لێ کرد ·

وێنه

فستق لە باخچەکانتانا بڕوێنن

دوو ساڵ لەمەوبەر لە گۆشەیەکی باخچەی ماڵەوەدا تووی پێنج فستقم رواند .. کاتێ بەری گرت ئەنجا ئەوندەم دەست کەوت کە رواندبووم ، ئیتر زەویەکەم لە بیرچووەوە ... ویم خست ، ئەو پێنج تووە تا ئێستاش فستقێکی زۆرم لێ چنگ ئەکەوێت .. سەیرم لێدێت کە خەڵکی ئەم وڵاتە تا ئێستا لە خێرو چاکەی چاندنی نەگەیشتون .. من ئاسانی چاندنی ئەم شتە خۆش و بەتامە بیری خوێنەری خۆشەویست ئەخەمەوە لەگەڵ ئەو هەمو سودەیدا کە ئەی بەخشێ .. ئێستا باسی جێگاو مێژووی کشتوکاڵی تان بۆ ئەکەم کە لەخوێندنەوەی خۆمەوە دەستم کەوتوە ، بیروڕای خەڵك دەربارەی پەیدابوونی فستق جیاوازە .. بەڵام ئەو قسەیەی زیاتر سەلمێنراوە ئەوەیە کە فستق لە ئەمەریکای خوارەوە بڵاوبۆتەوە ، شوێنەواری ئەم تووە لە پیرۆ لە پەیکەرەکانی ئەنکا دۆزراوەتەوە مێژوی ئەگەڕێتەوە بو ٢٠٠٠ ساڵ لەمەوبەر کۆچەرەکانی ئیسپانیاو پورتوگال ئەم تووەیان لەگەڵ خۆیاندا بردوە بۆ ئەفەریقا ، دوای پێگەیشتنی بوە خواردنێکی بەر بڵاوی خێلە ئەفەریقیەکان ، دوای ئەوە گەیشتە چین و هندستان و ئەندەنوسیاو فلیپین و مەکسیک و ئەمەریکای خوارو بە شێوەیەکی تایبەتی بەرازیل و ئەرژەنتین .. ئینگلیزەکان پێی ئەڵێن ، کوێزی ئەرز . چونکە وەك بەتاتە لە ژێر ئەرزا ئەروێت ، ئەم تووە بە لەزەتە هۆی سامان و دەولەمەند بونی زۆر لەو کەسانەیە کە کۆچیان کردوە بۆ ئەمەریکا لەوانە کۆچ کردوی ئیتالیایی « ئوبیتش » ئەم پیاوە لە لایەوە بە هۆی کشتوکاڵی ئەم فستقەوە بۆتە ملیونێرێکی بەناوبانگ ، کاتێ تەمەنی یانزە ساڵ بو لەسەر عەرەبانەیەك دەستی کرد بە فرۆشتنی فستق کە بەدەرد و مەینەتیەکی زۆر پارەی ئەو عەرەبانەیەی کۆکردبۆوە .. پاش ماوەیەك کەوتە ئەوەی بە کۆمەڵ بە بازرگانەکانی ئەفرۆشت .. لە پاشا مەکینەیەکی دروست کرد کە ناوکی فستقەکەی لە توێکڵە سورەکەی جیا ئەکردەوە ، ناوکەکەی ئەکردە کیسەی بچوك بچوکەوە ئەی فرۆشت بە خەڵکی .. هەر کیسەیەك حرفێکی ئەخستە ناویەوە .. بەختەوەر ئەو کەسە بو کە بتوانی لەو پیتانە ناوی (ئوبیتش) پێك بهێنێ ، ئەوە سەعاتێکی بەخەڵات وەرئەگرت لەو دەورەدا نرخی سەعاتەکە دۆلارێك بو .. حەز ئەکەم ئەم نوسینەم بەوە کۆتایی پێبێنم ئەوەیە لە زەویەدا تووەکان دور لە یەکتری بروێنرێن و خاکەکەی بە مەزەندەی پێنج سانتیمەتره بۆ هەڵکۆڵرێت و تووەکە هەر بە توێکڵەکەیەوە لە زەویدا بچێنرێت ، وە لە جێگایەکدا بێ هەتاوی لێ دات و چاك ئاو بدرێت ، چونکە ئەم کشتە حەز لە ئاو تیشکی خۆر ئەکات .

— دلزیه —

پارێزگاری هەولێر

ساڵێکی نوێ و گەڕان و تاقیکردنەوەیەکی بەردەوام

بەبۆنەی هەڵاتنی خۆری تازەی ساڵی نوێوەو بەنیازی دەست نیشان کردنی گەورەترین ئەو پرۆژەو تاقیکردنەوانەی پارێزگای هەولێر لەساڵی (١٩٧٧) بەخۆیەوە ئەبینێ ، لێدوانێکی تایبەتیمان پێك هێنا لەگەڵ بەڕێز پارێزگاری هەولێرو لەجموجۆڵە تازەکانی پارێزگاکەمان کۆڵیەوە .. لە وەلامی پرسیارەکانی « هاوکاری » جەنابی پارێزگار ووتی : بەراوورد کردنی ئەو ساڵانەی شۆڕشی ١٧ی تەمموزی پێشکەوتوخواز تیایدا هاتەکایەوە ، بەزنجیرەیەکی نەپچڕاو دائەنرێ لە ڕێبازو هەنووستە شۆڕشگێڕیەکانی ئەو حزبەی لەپێناوی خۆشگوزەرانی مرۆڤی ئەم وڵاتەو بنیاتنانی وڵاتێکی بەختەوەر هاتەکایەوە .

لێکۆڵینەوە لە ساڵەکانی دوای بەرپابونی شۆڕش ئەو ڕاستەقینەکە ئەو ڕاستیە ساغ ئەکاتەوە ، ساڵ دوای ساڵ دەسکەوتی مەزنی نرخداری بەمرۆڤی ئەم وڵاتە بەخشیوەو تۆزی ئەو ساڵانەی بەباکردووە کەعیراق لەژێر چنگی چەند رژێمێکی کۆنەپەرستی دا ناڵاندویەتی .

هەنگاوەکانی شۆڕش لەگەڵ ڕەوتی ساڵەکاندا بەرەو پێشکەوتنێکی خێراو گۆڕانێکی مێژوویی چوودو ڕۆژ بەڕۆژ تاقیکردنەوەی تازەتری بەخۆیەوە دیوە . مەبەستی لێکدانەوەی شۆڕش بەرامبەر بەچارەنووس و ئاشتەرۆژی میللەتی کوردیش بیروباوەڕێکی مرۆڤایەتی بوودو ئامانجێکی دەست نیشان کراویش بووە لە ئامانج و خواستەکانی ئەم شۆڕشە . لەسەر ئەم تاقیکردنەوە ، بایەخدانی ناوچەکەو گۆڕانکاری پێ ئە ناوەدان بوونەوەکانی بەرنامەیەکی مەبدەئی بووە لەلایەن سەرکردایەتی شۆڕش . بۆیە هەر لە دێیە پچووکەکانەوە ، هەتا گەورەترین شار ، گۆڕانێکی بنەڕەتی بەخۆیەوە دیودو دانیشتوانی هەموو پێویستیەکانی ژیانیان تیادا هەستکەر کردووە .

پارێزگای (هەولێر)یش ئاشکرایە لەزوان دوخێر ئەمڕۆدا باوەشی بۆچ ئاوەدانبوونەوەیەك کردۆتەوەو هەلونیستی لێپرسراوانیش بەرامبەر بەبەشەیداني شارەکە ئەو هەنگاوانە بەدی ئەکرێ کەئەمڕۆ لەئارادایە . گۆڕانەکە لەبەردەم هەموو لایەنەکانی کشتوکاڵ و پیشەسازی و رۆشنبیری و تەندروستی و ڕێگەوبان دایە ، کەسەرانپای ناوچەکانی ئەم پارێزگایە ئەگرێتە خۆی .

مەبەست لەو بایەخدانە گوڕجو گۆڵە تەنیا گۆڕینی ئەو واقیعەیە کەساڵانی پێش لەدایکبوونی شۆڕش ئەم ناوچەیەی گرتبۆوە . هەروەکو لەووتە بەنرخەکانی بەڕێز جێگری سەرۆك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش ماموستا « صدام حسین » دەرکەوت لەکاتی دیدەنیەکەیدا بۆ ئەم پارێزگایە . گومانیش لەو ڕاستیەدا ناکرێ ، ساڵی (١٩٧٧) خۆی لەخۆیدا هەلونیستە پرۆژەکان ئەسەلمێنێ لەکاتی ڕووبەڕووبوونی ئەو

گۆڕانەی لەم پارێزگایەدا دیتەدی .

دوای ئەوە بەڕێز پارێزگاری هەولێر ، گەشتێکی خێرای کردە ئەو پرۆژە تازانەی لەساڵی نوێدا بەدی ئەکرێن و ووتی : لەسەرەتادا ئەمەوێ بڵێم ، ئەم نەخشەیە تەواوی پرۆژەکانی داهاتووی پارێزگاکەنیە لە هەموو ڕوویێکەوە ، بەڵکو تەنیا جموجۆڵەکانی ئەم دەزگایانەیە :ـ

١ ـ بەڕێوەبردنی خۆجێیەتی .

٢ ـ شارەوانییەکانی هەولێر .

٣ ـ هەرێمی کشتوکاڵی هەولێر .

٤ ـ شارەوانی هەولێر .

٥ ـ پۆستەو تەلەگراف .

« بەڕێوەبردنی خۆجێیەتی » لەساڵی نوێدا ئەم پرۆژانەی بەدەستەوەیە بۆ جێبەجێکردن کەملیۆنەها دیناری تێئەچێ :ـ

کارگەی بەردو شوشتنی .

جێگای چاککردنی ئوتومبێل .

کارگەی بەرهەم هێنانی کۆنکرێت .

کۆگای کارگەی بازرگانیەتی .

کۆگـای خواردەمەنی قوتابخانەکان .

دروست کـردنی سەرای مەخموور .

سەرای زێبارو .

سەرای ئوێرو .

سەرای خەبات .

دروستکردنی شورەیەکو چەند تەراجێکو .

دەخانو بۆ فەرمانبەرانی ئەندازەییو .

دروست کردنی کتێبخانەی گشتی هەولێر .

فراوان کردنی کتێبخانەی گشتی کۆیە .

دروستکردنی کتێبخانەیەکی تر لەچۆمان .

دروست کردنی هۆڵێك بۆ کۆنگرە لە شەقلاوە .

دروستکردنی هۆڵێکی کۆنگرە لە مەخموور .

دروستکردنی یاری گەیەکی وەرزشی لە مەخموورو .

یاری گەیەکی تر لە شەقڵاوە .

دروستکردنی گەراجێکی پاس لە هەولێر .

قیرتاوکـردنی ڕێـگەی عەین کاوە ـ ئیفراز .

مەخموور ـ قەراج ـ

مەخموور ـ گوێر .

دروستکردنی قوتابخانەی ناوەندی لە حاجی عومرانو چۆمانو ، قوتابخانەیەك لە دەربەندو .

قوتابخانەیەك لە گوندی ڕست .

قوتابخانەیەك لە گوندی داوەتان .

قوتابخانەیەك لە گوندی ئاوەند .

دروستکردنی مەڵبەندی تەندروستی لە گوندی وردەو .

لە گوندی ئاینەو .

لە ماوەتان .

بێجگە لە دروست کـردنی چوار قوتابخانە لە گوندی بیرانو .

لە سەروکانیو .

لە گوندی « لیریۆ » .

لە ـ شێروان مەزن .

دروستکردنی (٥) خانو بۆ فەرمانبەرانی قەزای زێبار .

دروستکردنی مەڵبەندێکی تەندروستی لە بیرانو .

مەڵبەندێکی تەندروستی لە سوورکانیو .

مەڵبەندێکی تەندروستی لە « شیفی »دا .

هەروەها دروست کـردنی قوتابخانەی سەرەتایی لەم شوێنانە ماملاخان .

(سارتکە) .

بالیسان .

قوتابخانەیەکی ناوەندی لە شەقڵاوە .

(قۆدیلە) .

(تەلەزەم) .

(ئەزبکەند) .

شەرەزەدکە .

مەلیك ئاغا .

دێمەکار .

خەندەق .

گۆمەشین .

شوجێر .

سماقوڵێ .

ساتوقەلا .

دروستکردنی چەند خانوویەکو قوتابخانەیەکی تر لە شۆڕش .

دروستکردنی قوتابخانەی ناوەندیو سانەوی لە هەولێر .

قوتابخانەیەکی دوونهۆمی لە هەولێر .

قوتابخانەیەکی سەرەتایی لە قازیخانە .

قوتابخانەیەکی سەرەتایی لە قوتەیە .

کۆشکێ بۆ ئامادەیی هەولێر .

چەند مەڵبەندێ بۆ وەرزشی منالان .

چەند بینایەك بۆ بنکەی ئاسایش لە قەزاو ناحیەکان .

دروستکـردنی چەند قوتابخانەیەکی تر لە هەولێرو چەند خانوویەك لە قەراج وەهەریەکێ لەم قوتابخانانە پتر لە (١٨) هەزار دینـاری تێئەچێت ، وەمەڵبەندە تەندروستیەکان هەریەکەیان (٢٠) هەزار دیناری تێئەچێ . سەرەڕای ئەو کارگەو خانوو بەرانەی کەچەندەها ملیۆنەها دینـاریان تێئەچێت . وە شێوەی جموجۆڵێ تازەو پرۆژەی شارەوانیەکانیش لەم ساڵەدا هەنگاوێکی گەلێك گەورەتری بەبەردەوەیە کە لە ساڵی (١٩٧٧)دا جێبەجێ ئەکرێن .

وە لەپێشەوەی هەموو پرۆژەکانیش ، پرۆژەی رێکخستن و ڕازاندنی نوێی قەلای هەولێر کە (١٥٠) هەزار دیناری بۆتەرخان کـراوە ، وەهەروەها دامەزراندنی چەند باخچەیەکی نوێ بۆکات بەسەربردنی هاووڵاتیان ، لەگەڵ قیرتاو کردنی شەقامەکان کە (٥٠٠) هەزار دیناری بۆدانراوە . وەشارەوانیەکان خۆی ئامادەکردووە بۆجێبەجێ کردنی ئەم پرۆژانە : شارەوانی کۆیە چەند پرۆژەیەکی نوێی بەدەستەوەیە بۆ کردنەوەی بازاڕێکی گەورەو ئوتێلێکی نوێ و قیرتاوکردنی شەقامەکان . وەهەروەها لەم قەزاو ناحیانە دەستکراوە بەجێبەجێ کردنی سەدەهـا پرۆژەی تر لەپێناوی ئاوەدان بوونەوەو خۆشگوزەرانی هاووڵاتیان ، وەزاو ناحیەکان ئەمانەن (تەق تەق ، مەخموور ، کۆیە ، گوێر ، دێگەڵە ، شەقڵاوە ، خەلیفان ، حاجی عومەران ، حەریر ، خەبات ، صلاح‌الدین ، چۆمان ، قوشتەپە ، رەواندوز ، مێرگەسوور ، دیانە ...

هەموو ئەم هەرێمانە پێش لەدایك بوونی شۆڕش لەوپەڕی کەم بایەخیدا بوون و کەموزۆر پشت ئەوێ خرابوون .. ئەمڕۆ ئەم ناوچانە بوونەتە شوێنی سەیرانگاو کەشت و گوزارو جوانترین دیمەنی دڵفرێنیان هەیە ئەنجامی بایەخدان .

وە هەروەها هەرێمی کشتوکاڵی لە هەولێر لەبەردەم چەندەها پرۆژەدا هەنگاو ئەنێت لەوانە کردنەوەی چەندەها مەڵبەندی رۆشنبیری جوتیاران و دامەزراندنی چەندین نەخۆشخانەی « بەیتەری » ، هەروەها کۆگای تایبەتی پاراستنی گۆشت و بەروبوومی تر . جگە لە دامەزراندنی بەڕێوەبەرایەتی بەروبۆمی ئاژەڵداری ، هەروەها کردنەوەی مەتاری کشتوکاڵی کە پتر لە (١٢٧،٠٠٠) هەزار دیناری تێئەچێ . سەربار هەموو ئەمانە ، هەرێمی کشتوکاڵی خۆی ئامادەکردووە بۆ دامەزراندنی چەندەها نەخۆشخانەی ئاژەڵی و کردنەوەی هۆبی چالاکی کۆمەڵایەتی و چەند دەزگایەکی ئاوی و کۆگاو شوێنی فراوانیتر بۆ پەروەردەکردنی مەڕو گاو گۆل ، کە هەموو ئەم پرۆژانە « ٢،٤١٩،٦٠٠ » دینـاری تێئەچێ .

وە هەروەها بەڕێوەبەرایەتی « پۆستەو تەلەگراف » لە سەرەتای ساڵی نوێوە فراوانبوونێکی گەورە بەخۆیەوە ئەبینێ لەرووی پەرەپێدانی پۆستەو تەلەفۆنەوە . پرۆژەکانی تری « فرمان و نیشتەجێ کردن و بەڕێوەبەرایەتی (ڕێگاوبان) لە ١٩٧٧دا ڕووەو تاقیکردنەوەیەکی سەرکەوتوانە ئەچن .

پرۆژەو ئاواتە تازەکانمان لە ساڵی ١٩٧٧دا ئەوەندە زۆرن ، کە ناتوانین کتومت لەم دووانەدا تۆماری بکەین . هیوامان زۆرە لەم ساڵەداو لە ژێرسێبەری شۆڕشێکی دڵسۆزەوە کە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب دەیبات بەڕێوە ، ئاواتەکانمان بێتەدی .

× لە کۆتایی دووانەکەدا بەڕێز پارێزگاری هەولێر سوپاسی رۆژنامەی «هاوکاری» کـرد بۆ سازکردنی ئەم ڕێپورتاجە .

بەڕێوەبەری پۆلیسی هاتوچۆی سلێمانی بۆ هاوکاری ئەدوێ

له سەردانێك بۆ بەڕێوەبەرێتی پۆلیسی هاتوچۆی سلێمانی ئەم لێکۆڵینەوەیەمان ئامادەکرد دەربارەی چۆنیەتی کاروباری هاتوچۆ لە سلێمانیو دەوروپشتیدا .

بەڕێز اسعد سعد جوید لە وەلامی پرسیارێك دەربارەی

● گیرو گرفتەکانی هاتوچۆ لە ناوشاری سلێمانیدا ووتی ؟

× گرنگترین گیروگرفت لە ڕێگای هاتوچۆی ناو شاردا ئەوەیە کە شەقامەکان تەسکن و لە بارەی ئەندازەو پلانی هاتوچۆوە هیچ شتێکیان بۆ دانەنراوە کە ئەمیشە ئەبێتە هۆی دروست کردنی گیروگرفت لە ڕێگای وەستانی ئوتومبێلەکاندا کە لەم دواییەدا بە شێوەیەکی ئاشکرا یەکجار زۆر بوون . ئێمەیش بەردەوام بەرێکەوتن لە گەڵ پارێزگای سلێمانیو شارەوانیدا هەوڵ ئەدەین بۆ فراوان کردنی ئەو شەقامانەی کە ئەتوانرێ پان بکرێن بۆ رزگاربوون لەم گیروگرفتە . بەڵام گیروگرفتێکی ترمان هەیە ئەویش نەشارەزای هاوڵاتیانە لە یاساکانی هاتوچۆ .

ئەدەین بێ جیاوازی لە نێوان ئەوان و شۆفیرەکانی ترداو بگرە ئەمان زیاتر سزائەدرێن چونکە دوای سزای دائرەی هاتوچۆ ئێمە ئاگاداری دائرەکانی خۆشیان ئەکەین بۆ ئەوەی ئەوانیش سزایان بدەن .

● دەربارەی وەرگرتنی ئیجازەی شۆفیری ووتی .

× بۆ وەرگرتنی ئیجازەی شۆفیری لە بەشی تایبەتیو گشتی ئێمە هەمیشە قایمان لە سەر پشتەو هەرکەس لە هاوڵاتیان بیانەوێ ئیجازە وەربگرن ئەتوانن لەبەڕێوەبەرێتیمان ئیستمارەی ئیجازە وەربگرن پاش فحصی دکتور هەندێ تاقی کردنەوە بۆ ئیجازە تایبەتیەکان ئیجازەیان ئەدرێتێ و بۆ ئیجازەی گشتیش بەردەوامین لە کردنەوەی دەورەدا بۆ ئەم مەبەستە .

● دەربارەی سەرپێچی شۆفیری ئوتومبێلەکانی سەر بە دائرەکان و میری ووتی ئەم دواییەدا بە شێوەیەکی سەرنج ڕاکێش سەرپێچی ئەم شۆفیرانە زۆر بووەو ئێمەیش بەردەوام ئەیان گرین و سزایان

● دەربارەی کاروباری پۆلیسی هاتوچۆ لە ناحیەو قەزاکاندا ووتی .

× سەرەڕای ڕێکوپێك کردنی هاتوچۆی ناو شـار ئێمە هەڵساوین بە دانانی پۆلیسی هاتوچۆ لە هەندێ لە قەزاو ناحیە قەرەداغەکاندا کە پێویستیان هەیە بەم لایەنە گرنگە بەرێکەوتن لەگەڵ بەڕێوەبەرێتی پۆلیسی ناو خۆدا وەکو قەزای چەمچەماڵ و دوکـان و دەربەندیخان و هەڵەبجەو هەندێ ناحیەکانی تریش . ئیازمان وایە لەم دواییەدا مەرکەزی پۆلیسی هاتوچۆ بکەینەوە لەو شوێنانەدا کە پێویستیان پێی هەیە بۆ

پاراستنی هاوڵاتیانی دەرەوە لە مەترسی سەر ڕێگاوبان هەروەها تاقمی پۆلیسی هاتوچۆی تایبەتیمان هەیە لە سەر ڕێگا گشتیەکانی دەرەوە بۆ سزادان و گرتنی شۆفیرە سەرپێچی کەرەکان لە یاسای هاتوچۆ .

● بە گشتی ژمارەی هەموو جۆرە ئوتومبێلەکان لە پارێزگاکەدا چەندە .

× ژمارەیان هەتا ئێستا لە ئوتومبێلی تایبەتی کەلای ئێمە نوسراون گەیشتوەتە ١١١٠ ئوتومبێل وە ژمارەی ئوتومبێلی گشتی ٨٣٠ ئوتومبێلەو ژمارەی ئەو ئوتومبێلانەی کە بۆ بار بەکاریان ئەهێنن ١١٧٧ ئوتومبێلە . بەڵام ئوتومبێلەکانی دائرەکان و میری لای ئێمە ئەنوسراون کە ژمارەیەکی زۆر هەیە لە پارێزگاکەداو ژمارەیەکی زۆریش ئوتومبیل هەیە کە لە پارێزگاکانی تردا نوسراون و لێرە کارئەکەن و بەکاریان ئەهێنن .

● لە کۆتاییدا بەڕێز نەقیب ئەسعەد سوپاسی خۆیی و بەڕێوە بەرایەتیەکەی ئاراستە کرد بۆ بەڕێز محمد امین محمد پارێزگاری سلێمانی بۆ یارمەتی دانی دائرەکەیان لە هەموو ڕویەکەوە وە بۆ بەڕێوەبەرێتی پۆلیسی هاتوچۆی گشتی کە هەموو پێویستیەکی ئیشەکەی ئەمانی ئامادە کردووەو بۆ هەموو ئەو دائرانەی کە یارمەتی ئەمان ئەدەن و بۆ رۆژنامەی هاوکاری خۆشەویست کە ئەم ... ی دروست کـرد بۆ روون کردنەوەی هەندێ بابەتی هاتوچو لە سلێمانیدا .

●

دوانێکی ئەمینداری گشتی بەرێوەبەرێتی کشتوکاڵو چاککردنی کشتوکاڵ

بەرێز - بشیر عبدالرحمن-ئەمینداری گشتی کاروباری کشتوکال‌و چاکردنی کشتوکال لە ناوچـەی ئۆتونۆمی ، لـەدوانێکی رۆژنامە نووسـیدا باسی ئەو دەسکەوتانەی کـرد کە ئەمانەتەکەی کردویـەتی ، هەروەها سەبارەت بە یاسـای رێکخستنی ملکایەتی کشتوکالی ناوچە،کە ژمارە ١٠ی سـالی ١٩٧٥ ، لەو دوانەدا وتویـە : عیراق ماوەیەکی دوورو درێـژ گیرەوەی ئـەو سیستەمـەی پێشو بوو کە حوکمـی پەیوەندیەکانی کشتوکـالی ئەکردو بوبوە کۆسپی رێگـای پێشکەوتن‌و گـۆرانی کشتوکال‌و لەپالیا جوتیـار بە شێوەیەکـی نـاپەوانە چەوسایەوەو هیچ سنوورێك بۆ ملکایەتی نەبوو ، کە ئـەم یەوە وای کرد بوو چینێـکی دیاری کراو بەشـی زۆری زەوی‌و زاری بەدەستەوە بێ ، جا یاسای چارەسەرکـردنی کشتوکالی ژمارە ٣٠ی سـالی ١٩٥٨ سەرەتای قوناغی ئـەو ئامانجە بوو ، کە بەشـداری کرد لە رامالینی ئەو بـارەگرانەی جوتیار لەژێریـدا ئەینالانـد ، وە ئەخشـەی سنووری ملکایەتی زەوی‌و زاری دانا‌و سنووری بۆ دەسەلاتی چینە چەوسێنەرەوەکان کێشا ، بەلام سەرنجی ئـەوە درا ،لەکاتی جێبەجێ کردنا هەندێ کەلەبەری ئەوره هاتە رێگـا ، بەتایبەتی بە هوی ئـەو گۆرانانەی بەسەر یاساکـەدا هات‌و پێویستی چاککـردنیان گۆرینی بەیاسایەکی تـر بۆ بڕ کردنەوەی کەمـوو کوریەکان زیـاتر خـۆی سەلماند ، ئەوەبوو یاسـای ژمارە ١١٧ی سـالی ١٩٧٠ لەلایەن شۆرشی ١٧ی تەموزەوە دەرچو ، ئەم یاسایە بۆیە هاتە کایەوە تا ئەو هەلانە چـاك بکرێن کە لە ئەنجامی یاساکەی پێشودا پەیدا بوو بـوون‌و هەروەها بۆ ئـەوەی لەگـەل ئەو قۆناغی پێشکەوتنـەدا بگونجێ کە ولاتەکەمانی پیـانەروات ، یاساکە ، زۆر خـالی بە ئەهمیەتی تیایەو لەگـەل ئەو ئەنجامە گرنگانەش کـەدەستی خست ، ناوچـەی ئوتونومی هـەروا مایەوە کـە پێویستی بە چارەسەری تایبەتی هەبوو ، ئەویش لە بـەر جیاوازی تەبیعـەتی زەوی‌وزارەکەی لەگەل ناوچەکانی تری‌ولاتداو لەبەر هەندێ زروفی تایبەتی ناوچەکەو نەبوونی لـەشوێنەکـانی تر ، لـەو جیاوازیانە :

یەکەم : بەشـــی زۆری زەوی‌و زاری ناوچەکە شـاخ‌و دۆلەو بەکەلکی چاندن نایەن ، ئەگەر زانیمان پانایی زەوی‌و زاری پارێزگای هەولیـر (٦) ملیون‌و (٢٦) هەزار دۆنمـەو لەم پانایییە دوو ملیـون‌و ٣٩٣ هەزارو ٩٠٠ دۆنـم زەوی‌و زاری بۆ چاندن ئەشێ ، بەمـە بۆمان روون ئەبێتەوە کـــە پانایی زەوی چاك‌و شیاو بـۆ چاندن کەمە ، ئەویش بـــە بەراورد لەگەل تێکرایی پانایی زەوییەکەدا .

دووەم : قەوارەی ژمـارەی دانیشتوان بەنیسبەت خێزانـە جوتیارەکانەوە زۆرترەو لەگەل ناوچەکانی تری ولاتا پێوانـە ناکرێ .

سێیەم : هەندێ ناوچـــەی فراوان ، بەتایبەتی ناوچـــە شاخاویەکان هەر لە بنەرەتەوە لە سجلەکانی تەســـویەدا نەنووسراون‌و پرپێویـــش نەکراون لەبـــەر ئــــەوە سەرکردایەتی سیاسی بیری لە چارێکی راست‌و گونجـــاو کردەوە ، ئەوە بـوو یاسـای رێکخستنی ملکایەتی کشتوکالی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ژمارە(٩٠)ی سالی ١٩٧٥ی دەرکرد کـە لە ناوەرۆکیا هەندێ خاسیەتـی تیایە بۆ بە بنەرەتی چــارەی تەواوی گـیروگرفتی زەوی‌و زاری ناوچەکە لەو خاسیەتانە :

ا : کـەم کردنەوەی پلەی بەرزی ملکایەتی زەوی دێـــم بە جۆری لە (٥٠٠) دۆنـــم تێنەپەرێ ، ئەمە بەنیسبەت ئەو زەوی‌و زارانەوە کەوتونەتە خواروی هیلی باران بارینـەوە بـــەلام ئەو زەوی‌و زارەی کەوتۆتە سەروی هیلی بـاران بارینەوە نابێ لە (٢٠٠) دونم تێپەرێ کە لەپێشەوە (٢٠٠٠) دۆنم بوو بە نیســـبەت زەوی کەم بینەوەو (١٦٠٠) دۆنـــم بەنیســـبەت زەوی‌و زاری زۆر بەپیتەوە کە وەردوو جۆرەکەی ئەکەونە خواروی هیلی ناوبراو بەرامبەر (١٣٠٠) دۆنم زەوی کەم بیتوو هەزار دونم زەوی زۆر بەپیتی ســـەرو هیـــلی ناوبراوەوە .

ب : زەوی‌و زاری بەراو بەم جۆرە دیاری کراوە :

١ - چل دۆنـــم لە زەوی‌و زاری ئۆل کە توتن یان برنـج یان سەوزەوات یـــان لۆکەی‌ن بەرهـەمی تری هاوینەیان تیـــا ئەچێنرێ .

٢ - پەنجا دۆنـــم زەوی‌و زاری کە بە ئامراز ئاو ئەدرێ‌و هەمـان بەرهەمەکانی سەرەوەیان تیا ئەچێنرێ .

٣ - سەد دۆنـــم زەوی‌و زاری ئۆل کە تەنیا بەرهـەمی زستانەیان تیا ئەچێنرێ .

٤ - سەدو بیست دونـــم زەوی‌و زاری کە بە ئامراز ئـاو ئەدرێ‌و هەمان بەرهـــەمی زستانەیان تیا ئەچێنرێ .

ج : بەلام بیستانەکان ، بـە چل دونم بۆ ئەو بیستانانـەی داری بەرهەمدارو بێ بەرهەمیان تیا چێنراوەو بەهوی جۆگەلەوە یان بە دەسکرد ئاو ئـەدرێن‌و پەنجا دۆنمیش ئەو بیستانانەی داری بە بەرهەم یان بـــێ بەرهەمیان تیا رواوە .

ئەمانـــە هەمـــوو لە جیاتی یاسای ژمارە ١١٧ی ســـالی ١٩٧٠یە کە بەم جۆرە بوو .

١ - ١٢٠ دۆنم زەوی‌و زاری وا کە بەدەسکرد ئاو ئەدرێـن‌و لۆکەو سەوزەواتیان تیـــا ئەچێنرێ .

٢ - ٨٠ دۆنم زەوی‌و زاری گـۆل کە لۆکەو ســەوزەواتیان تیا ئەچێنرێ .

٣ - ٨٠ دۆنـــم کـــە بەدەسکرد ئـــاو ئەدرێ‌و چەلتوکی تیا ئەچێنرێ .

٤ - ٦٠ دۆنم لـەو زەوی‌و زارانەی بە گول ئـاو ئەدرێن‌و چەلتوکی تیا ئەچێنرێ .

٥ - ٥٠ دۆنم زەوی‌و زاری وا کە بە دەسکرد ئـــاو ئەدرێن‌و توتنیان تیا ئەچێنرێ .

٦ - ٤٠ دۆنم زەوی‌و زاری گۆل کە توتنی تیا ئەچێنرێ .

قسەکانی کاك بەشیر ئـەو ئیستبەدنە بەراورد ئەکا کـە لـــە هـەردوو یاساکەدایەو جیاوازی ئـــەوەی نێوانیان دیاری ئەکات .

دیسان کاك بەشیر باســـی دەست بەسەرا گرتنی زەوی‌و زاری کشتوکالی بەپێی ئـەو یاسایە کردو وتی :

- یاساکە دەسەلاتی بـــە ئەنجومەنی بـەرزی کشتوکال داوە بریاری دەست بەســـەرا **گرتنی هەر زەوی‌و زارێکـــی کشتوکالی یـــان بیستانەکان بدات ئەگەر هاتو پێویست بە دامەزراندنی کەرتی کشتوکالی بوو ، یان ئەگـەر حاوەن زەوی خۆی داوای کرد ، بـە مەرجێ بژاردەی بـــدرێتێ ، دیســـان ئەنجومەن دەسەلاتی هـــەلوەشاندنـــەوەی (درجەی قطعی) یان دابـــەش کردنەوەی بـــە کۆمەلی هەیە .**

هەروەها ئەمینداری گشتی کاروباری کشتوکال‌و چاکردنی کشتـــوکالی لـــە ناوچـــەی ئۆتونۆمی وتی :

ئەو گیروگرفتانەی لـــە ئارەدا بوون ، تـــا ئەهـــات ئالۆزو گـــران ئـــەبوون ، سەرەرای ئەو هەموو کاروبارەی لیژنەکانی تەسویە ئەیان کردو دوای ئـــەوان لیژنەکـــانی چارەسەری کشتوکال لە ماوەی دەیان سالا ، بەلام بەجێبەجێ کردنی یاســـــای ژمارە ٩٠ی سالی ١٩٧٥ کە سەرکردایەتی نیشتمانی بایەخێکی تایبەتی بە جێبـــەجێ کـــردنی داوە ، چارەسەرکران ، بـــۆ ئـــەم مەبەستە وزەو توانایەکی چاك کەوتە کارو لایەنە لێپرسراوە-کانی دەسەلاتی فراوانیان پێدرا بـــۆ ئاسان کردنی ئـــەرکی راپەراندنی ئـــەو کارانـــە ، بەسەرۆکایەتی بـــەرێز وەزیری کشتـــوکال‌و چارەسەرکردنی کشتوکال‌و بەرێز جێگـــری ئەمینداری گشتی لیژنەیەکی سەرپەرشتی کار بە ئەندامیەتی چەند بەرێوەبەرێکی گشتـــی‌و شارەزایان دروســـــت بـــوو هەروەهـــا لیژنەیـــەکی تر بەسەرۆکایەتی جێگری ئەمیندارو ئەندامیەتی چەند کاربەدەستێ دروست بوو ، لیژنەی سەر-پەرشتی چەند کۆبوونـــەوە-یەکی بەست ، کـــە لەماوەیدا نەخشەیەکی کاروباری دانـــا بریتیە لە دروست کـــردنی (٥٠) لیژنـــەی دەســـــت بەسەراگرتن ، لـــە مانە (٢٥) لـــە مانـــە (٢٥) لیژنە لـــە سلیمانی‌و (١٦) لیژنە لـــە هەولیرو (٩) لیژنە لە دهوك . هەروەها (١٧) لیژنەی تر بـۆ لێکولینەوەو دابەش کردن لەمانە (٤)یان بۆ هەولێرو (٥)یان لە دهوك‌و (٨) یان لە سلیمانی ، دیســـان (١٧) لقی مســـح‌و کارگوزاری لەمانە (٤) یان لە هەولیرو (٨) یان لە سلیمانی‌و (٥) یان لە دهوك . هەر لیژنەو لقـــێ ئوتومبیـــل‌و هـــەموو پێویستیەکی کاروباریان بـــۆ زامن کراوەو ماوەی یـەك سال دیاری کـــراوە بۆ جێبـــەجێ کردنی ئیشوکاریان هـــەموو-شیان بە چاکی دەستیان بـــە هەلسوران کردوە .

منیر بەشیری هونەرمەندو بلیمەتی عودەکەی

منیر بشیری هونەرمەند ،بە عودژەنێکی دیار ئەژمێردرێ .. لە موسل‌و لەسالی ١٩٣٠ و لە خانەوادەیەکـــی مۆسیقای ئەدەب دۆست کەوتۆتەوە ،یەکەمامۆستاکەی باوکی بوە ، کـە لە شەش سالیا عودێکی بـــۆدروست کردوە .. منیر بشیر ئەلێ :

لەو سالەی کە هاتمـــە ئامۆژگەی مۆسیقای بەغـــدا ،هەر لەو سالەدا چوومە ئێزگەی عیراقەوە .. دوای تەواوکردنی خوێندنم بە پلەی (سەرپەرز)لە ئامۆژگەی هونـــەرە جوانەکان بەشی مۆسیقا بـــووم بە مامۆستا ، لە پاشـــا عودژەن‌و سەرۆکی بەشـــی مۆسیقای ئێزگەی بەغدا ..)

سالی ١٩٥٤ قۆناغێـــکی تازە لە ژیانی هونەرمەندانـــەی منیر بشیر دەستی پێکرد ، لە پاشا گەلێ لە ولاتەکـــانی رۆژ هەلاتی ناوەراستی دی‌و زنجیرە یەك ئاهەنگی مۆسیقایی خۆی تێدا پێشکەش کرد ، لە هەمان کاتیشدا لە لێکۆلینەوەکـــانی خۆی لە بنچینەی مۆسیقای کلاسی عەرەبیدا بەردەوام بوو .. دەرفەتێکیشی بۆ تـــەواو کردنی خوێندنی بـــالای لـــە ئەکادیمیای موســـیقای بۆدابست‌و لە سالی ١٩٦٧دا دۆزیەوە .

منیر بشیر لە مەسـەلەی (تەقسیم)ی مۆســـیقادا دەستێکی بالای هەیە ، ئـــەم دەسرویشتنەیش لە ئەنجامی لێهاتنێتی لە مقامە رەســـەن‌و لقەکانی ، سەرەرای چێژێـــکی رەنگینی مۆسیقاو هەســـتێکی ناسك .. ئەوانەی مۆسیقای منیر بشیریان بیستوە ئەلێن : بەپێرەوێکی تازەی لەم دەرفەتەدا هەیەو بەندە بە بوژاندنەوەی مۆسیقایەکی تـــازە بـــۆ ئـــەو ئادەمیزادی رۆژهەلاتەی کە بـــە مۆسیقا گۆرانی کەنـــەدەل‌و گرینۆك بەنج کراوەو چێـــژو هەستی هونەروەرانەی لە لادا نەبوە .

عودی عەرەبی رازاەتەوە .. بۆ چەندین سەدە عـــود لـــە ئەورووپادا بەکار هاتوە (بخ) ئەم ئامرازەی زۆر خۆشـــەویستوەو گەلێ دانراوی بـــۆ ئامرازێکی لە عود چوو کە بە (لوت) ناوزەدکراوە ، دانراوە کە هێشتا لە ئەورووپـــادا لـــە ملاولەولا بەکار ئەهێنـــرێ .. مامۆستا منیر بشیر ئەلـــێ : توانیم بەهۆی عـــــودەوە ، مۆسیقای ئیسپانی‌و فـــەرەنسی‌و یۆنانی‌و تورکـــی‌و مۆسیقای بەزاوەزاو بژەنم .. هـــەروا ئەلێ : ئەوەی لە جیهـــانی مۆسیقای ئەمرودا بـــاوە ، گوایە عودلێدەرەکان بەغـــەیری دوو (ئۆکتاف)ی مۆسیقاییان پێ لێ نادرێ .. کەچی بـــە ئامرازەکەی من پێنج (ئۆکتاف) ئەژەنرێ .. ئەمەیش شتێـــکی زور دەگمەنە و لـــە هەمـــوو ئامرازە (ژێی)یەکانی دنیـــادا بەرچاو ناکەوێ ..

لاوە زێیـــەکانم بەدەست ، وەك : (دۆزنە)کانی عـــودم پێئەکرد ، تا لەگەل پیانـــۆدا بگونجێ ، ئینجا ژێیەکـــی تازەم خستەســـەری ، تـــا عودلێدەر بتوانێ بە رەهایی پارچە مۆسیقا جیهانیەکـــان بژەنێ .. ئەم دیاردەیە لەکۆنە عودەکەدانیە .. » .. جـــۆری ئـــەو تەفسیرانەی کە منیـــر بشیر لە بارەی ئامرازەکەیەوە دەری ئەخات ، بێسنـــورەو لە هەمو روکارێکی ســـاختە بەدەرە ، چونکە برێتی یە لـــە : هەندێ داهێنانی‌وا کـــە لـــە خەیال‌و لە سروشانا دەرئـــە کەوێت .

چ رێگایەك لەبـــەردەم پێشخستنی مۆسیقای عەرەبیدا هەیە ؟

مامۆستا منیر ئەلێ :

(ئەگەر بمانەوێ - لە گشت دەرفەتێکا - خەلکی ئەم دنیایە بمانناسن ، ئەوا ئەبـــێ پێشکەوین .. بۆ ئەوەی ئـــەم دنیایە بناسم ، ئەبێ بـــاش لێی بکۆلمەوەو خۆیشـــم باش بناسم ، ئەو کاتـــە ئەتوانێ بمناسێ ، بەتایبـــەتی لەم رۆژانەدا ، کـــە جۆرەهـــا بیروڕای ئیرەونەوێ لـــەم بارەیەوە هەلئەراوە .. تا ئێستا جیهان مۆسیقا راستەقینەکانی ئێمەی نەناسیوە .. ئـــەوەی کەتا ئێستا کراوە ئەوەیە : کە هەندێ گۆرانیبێـــژی - ژن‌و پیاو - لە پال ئەو عەرەبانـــەی کە لە ئەورووپادا ئەژیـــن ، چووین‌و گۆرانیان وتوە .. تا ئێستا هیچ عەرەبێك نەیتوانیوە بۆ پێنج دەقیقە ، لە ئەورووپادا گۆرانیەك بلێ . چونکە ئـــەو شتەی کە بەناوی هونـــەری عەرەبەوە هەلئەخرێ ، گوێچکەی ئەورووپایی تێی ناگات ، لەبەر دووشت :

یەکەمیان : ئەوەی ئێستـــا پێشکەش کراوە ، برێتیە لـــە هەندێ گۆرانی‌وا ، کـــە زوربەیان لە ئاوازەکـــانی ئەورووپاییەوە ، دزراون . بۆیە لە ئەورووپادا رەتئەکرێتەوە .

دووەمیـــان : ئـــەو شارەزایانەی ئەورووپا ، کـــە ئاگای لە کەلەپوری عـــەرەب‌و شـــارستانێتی مۆســـیقای رۆژهەلات هەیـــە ، ئـــەو مۆسیقایەی کە بوە بـــەردی بناغەی مۆسیقای ئەورووپـــا : (زریاب -ئەندەلوس -عود) هەمو ئەم ناوانە سەر بـــەو شارستانێتی رۆژهەلاتن ، کە خۆی گەیاندبوە ئەندەلـــوس بۆیە ئەبێ شتێ بکـــەین ، لـــە ئەوەی دۆزینی‌و ئەمرۆ بەدەربێ، من لەو باوەرەدام کە ئامـــرازە کانی رۆژهەلاتی‌و لە وانەیـــش (عود) کە بە کۆنتـــرین ئامرازی کلاسیکی مۆسیقایو

بڕوانەل : ١١

هەروا ئەلێ : مـــن لەم کارەما رۆمانتیکیەت ئاخـــەمە لاوە ، بەلام ڤێنزوبێزیش لـــەو شتە تازەیە ناکەمەوە کـــە لـــە گەل میزاجی مرۆڤی ئـــەم چەرخەدا بگونجێ .. لە بارەی یەکەم ئاهەنگیشیەوە ئـــەلێ : (سالی ١٩٥٣ لـــە بەیـــروت بۆ فەیروزی هونەرمەند عـــودم ژەنیوە ، لە پاشا یەکـــەم ئاهەنگی مۆسیقاییم لەســـەر تەنیا عود بۆ خۆم سازداوە .. ئەبێ ئەوەش فەرامۆش نەکەین: کە منیر بشیری هونەرمەنـــد ماوەیەکی درێـــژ لە دەرەوەی عیراقدا ژیاوە ، بە تایبـــەتی لە لوبنان، کەچی دوای شۆرشی حەفدەی تەموزی پیرۆزو لەلایەن حکومەتی شۆرشەوە ، بانگ راهێلراوەو گەراوەتەوە ولات لە سالی - ١٩٧٣ - بۆ تـــازە کردنەوەو رێکخستنی دەزگـــا مۆسیقیەکانی عیراق .. لـــە پاشا کراوە بە راوێژکـــەری هونـــەری لە وەزارەتـــی راگەیاندندا .

- عودیش مێژووی خۆی هەیە

لە بارەی مێژووی عـودەوە منیر بشیری هونەرمەند ئەلێ : (ئەم ئالەتە هەر لە وەختی دا هێنەرەکەی (زریاب)ەوە تا ئێستا گۆرانێکی ئەوتـــۆی بەسەرانە هاتوە .. زریـــاب بنچینە راستەکانی بۆعـــود داناوەو لە سەر پێنـــج ژێ رەخساندوێتی ، کە لە پێشدا بە حەوت ژێ ئەژەنـــرا .. مۆزەخانەکانی ئەوروپا بەوێنەی

- ئامرازی تازەی عود

لە بارەی عودە ئەشـــە پێکردوە کەیەوەیش ووتـــی : (هەر پەیدە ئەشەم بەغەیش کردوە ، بەلام هێشتا تـــەواو نەبوە .. بەلام ئەم ئامرازە ،لەم بارە تازەیەیدا ، توانیـــوێتی بەوپەڕی شانازیەوە لە تـــەك ئامرازە دیارەکانی کـــەی مۆسیقای عەرەبی شـــان بەشان بوەستێ ..) ئەمـــەو لە تەك گەشەســـەندنی بەرهەمی مۆسیقاییش ، عود،لە بارەی بەرهەم‌و ژەنینـــەوە هـــەروەك خۆی ماوەتـــەوەو لەگەل گیانی پێشکەوتوانـــەی ئەم چەرخە هەنگاوی هەلنـــە هێناوە ، بۆیە لەبـــەردەم بەرەپێدانی ئەم ئامرازە هەستم بەشتێ کرد .. لە سەرەتاوە لە سەر شێوازی گیتار لەیەك

رووی نوێی خوێندنی پیشەیی

بیرکردنـــەوەمان ، لـــەچاوپێکـــەوتنی ســـەرۆکی دامەزراوی خوێندنی پیشەیی‌و بەرێوەبەری نەخشـــەو بـــە دواداچونی هەمان دامـــەزراوەوە هات کە واقعی خوێندنی پیشەیی‌و ئیمکانیاتی‌و رووتی-کردنی‌و شێوەی ئەم جـــۆرە خوێندنە گرنگە بزانین .

قسەکانمان لەگەل کاك نزار عبدالغفار ، سەرۆکی دامەزراوی گشتی خوێندنی پیشەیی ئەوەی روونکردەوە کـــە کردنـە خوێندنگاکـــانی بازرگـــانی‌و قوتابخـــانە پیشـــەسازی‌و کشتوکالیـــەکان لەلایـــەن قوتابیانەوە ، فراوانەو لەسەر ئارەزووی خۆیانە بۆ شارەزا-بوونی تایبەت .

● وێنەی واقع

وێنەی خوێندنی پیشـــەیی « بەپێی قســـەی ســـەرۆکی دامەزراوی خوێندن » بـــەرەو باشتر ئەچێ ، ئـــەم جـــۆرە خوێندنە لـــە رابوردوا گوی پێنەئـــەدراو خوێندنگـــا تەکنیکیەکانی‌و قوتابخـــانە پیشەســـازی‌و بازرگـــانی‌و کشتوکالیەکان) دوای شۆرش سەقامگیر نەبوون ، بەوجۆرە ، خوێندنی پیشەیی تا ماوەیەکی درێژ لـــە دواکەوتن‌و کـــە موو کوریدا بوو لە زۆر رووەوە ، جـــا بـــەپێی ئامانجەکانی شۆرشی ١٧ی تەموزی ١٩٦٨ کـــە بریتین لـــە راپەراندنی تێکرایی لە ولاتا ، زۆر گۆرانی گەورە لـــە ماوەی خوێنـــدنی پیشەیی‌و تەکنیکیدا رویاندا .

لەو گۆرانانە ، ســـەرنج-دانەوەی بەرنامـــەو کەرەستەو خانووەکانی قوتابخانـــەکان ، دوای رووکـــردنـــە رێرەوی گەشەپێدانی فـراوانی ولات ، **هەست بـــەوە کرا ناتەواویەکی زۆر لە رووی کادیری تەکنیکیدا هەیە کـــە ئـــەو کادیرانەش پەرەپێدانی کەرەتە کشتوکالی‌و پیشـــەسازی‌و بازرگانیەکانیان ئەکەوێتە ئەستۆیان ، ئەوەبو لە سالی ١٩٧٠دا یەکەم هەنگاوی کۆکردنەوەی هێـــزی کارگێرو پێویستیەکانی لـــە چوارچێوەی تەکنیکیدا دەستێ پێکرد کـــە دەرچووەکـــانی قوتابخـــانە پیشـــەییەکانی گرتـــەوە ، دەرکەوت ئەم کۆکردنەوەیـــە ســـەلماندنی پرۆژەکـــانی گەشەپێدان ، کـــەمووکووری-یەکی زۆری لە رووی دەستی تەکنیکی شارەزاوە هەیەو ئـــەم کـــادیرە تەکنیکیانە هـــوی پێکەوەبەستراوەیی پـــەیوەندی نێوان کادیری کرێکارو کادیری ئاکادیمی ئەبن .**

● بریاری ئەنجـــومەنی نەخشە

سەرۆکی دامەزراوەکە ووتی: لێکولینەوە بۆ پەرەپێدانی ئەم جـــۆرە خوێندنەو گـــەیاندنی بـــەرادەی پێویستیەکـــانی گەشەپێدان کرا ، بەو پێیـــە ســـالی (١٩٧٥) بریـــاری ئەنجومەنی نەخشە دەرچـو کە پێویستی پرۆژەکانی گەشـــە-پێدانی بە دەرچوانی قوتابخانە پیشەییەکان روون کردەوە ، لـــە ئەنجامی ئەم بریارەدا دەرکەوت ژمارەی قوتابیەکان کە پێویستە هەتاســـــالی ١٩٨١/٨٠ وەربگیرێن بەشێکە لە نەخشەی گەشەپێدان ، ئەمەو ، نەخشەی ئەم مەبەستە ، پێویستی بـــە هەولێکی نائاسایە تا جێبەجێ ئەبێ‌و ســـــال لەدوای ســـال ژمارەی قوتابیەکان زۆرتر ئەبن هـــەتا ژمارەی وەرگیراوەکان ئەگاتە لـــە ٥٠٪ی دەرچوەکانی خوێندنی ناوەندی .

لـــەم رووەوە ، بەرێوەبەری نەخشەو بەدواداچون کـــاك (واثق عباس) ئەلێ : هـــوی سەرکـــەوتنی ســـیاسەتی خوێندنی پیشەیی لە دەزگاکەدا ئەگەرێتەوە بۆ خۆبەستنەوەیەوە بـــە رێرەوی پـــەروەردە‌و فێرکـــردنی شـــارەزایی پیشەییەوە کە لە بریاری ژمارە (٧)ی سالی ١٩٧٥ی ئەنجومەنی نەخشـــەدایەو لـــەو

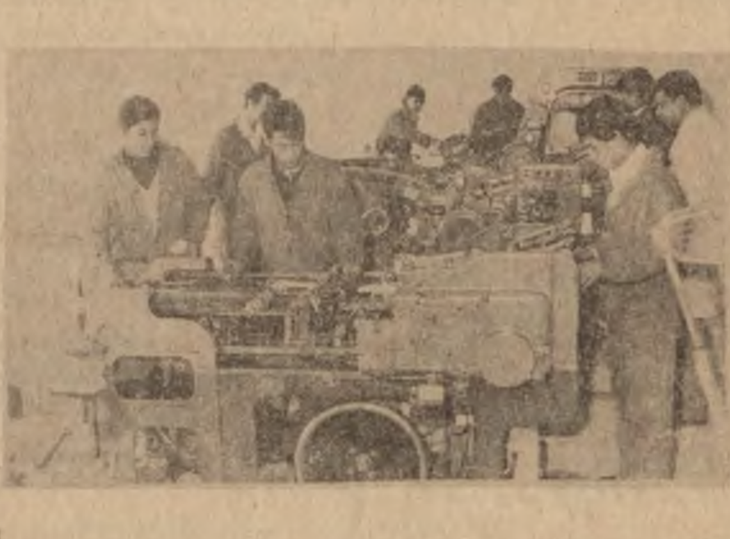

بروانەل : ١١

منال وكەلوپەل فڕێدان

فەوزیە فەرەج
ئامادەی كردوە

دایكی ئازیز :
لە تەمەنی یەك سـالەی منالەكەتدا ، ئەبینی زۆرجـار منالەكەت دەست ئەكات بـە فڕێدانی ئەو شتانەی لەبەردەستیایەتی وەك چێشتو یان یاریەكانی ، بەتایبـەتی حەز ئەكات لە شوێنی بەرزەوە كەلو پەلو یاریەكانی فـڕێ بداتە سەر زەوی ، پاشـان دەست ئەكات بە هاوار كردنو گریانو داوای شـتەكانی ئەكاتەوە ، ئەیەوێت هەمـووی بگەڕێتەوە دەستی ٠ هەر لـەم كاتەدا زۆر حەز ئەو یاریـە ئەكاو ئەیەوێت زیاتـر لـە پێویست دوبارەی بكاتەوە ،زۆرلەو دایكانەی كە ماندوبـوون بێزار بوون لە ئیش كـردن ، ئازاری منالەكانیان ئـەدەن بێزاری خۆیان ئەكێشن بەسەر منالەكانیانا ، بێ گومان ئـەم جۆرە خوە هیچ لە توانای ئەو منالەكەم ناكاتەوە چونكە ئـەو منالە فێری شتێكی نوێ بـوە ، رێگایەكی بەكار هێنـاوە لە بەكار هێنانی ئەو رێگایـەدا سەركەوتنی بەدەست هێنـاوە، ئەو دایكە هەرچۆنی بێت ئـەو شتانەی ئەداتەوە دەسـت ، ئەمەش لە ئەنجامی فێربـونی منالەكە بە فڕێدانی كـەلو پـەلەكانیو دوای گریان بـە دوایدا بۆی ئەگەڕێتەوە ، بـەم شێوەیە ئەم منالە حەز ئـەكا ئەگەر بتوانێ بە درێـژی رۆژ وابكات ٠ هەروەكو چـۆن منالێكی بچكۆلە پاسـكیلێكی دوو پێچكەی بۆ بكڕن ،ئارەزوی لە یاری پێ كردنێتی چونكـە ئەو منالە ئەگەر ئەو شتەی فڕێداو دایكی یان یەكێكی تـر دایەوە دەستی ، ئەم زیاتـر هەست بە خۆشی ئەكـاو خێراتر فڕێی ئەداتە سـەر زەوی بۆچی ؟ چونكە هەست ئەكا یاریەكە دوو كـەس بەشداری تیدا ئەكەن ، چاكتر وایە دەست نەبەیت بـۆ ئـەو شتانەی كە فڕیان ئەدات ٠ بۆ ئەوەی بتـوانی چارەسەری تەواوی ئەم كـارە بكەیت ، پێویستە منالەكـەت لەسەرزەوی دابنێت یاریەكانی بە پەتێكەوە ببەسـتیتەوە بەلێـواری عەرەبانەكەیەوە ،یان پشتیەكەیەوە ، ئەو بەتە لە « پێیەك » زیاتـر درێژ نەبێ ٠ چونكە لەوانـەیە ئەو منالە بەشێوەیەكی تـر ئەگەر بەتەكە درێژ بێت لەخۆی بئالێنێو بخنكێ یان ئـازاری خۆی بدات ٠ هەروەهـا لەكاتێكا چێشتی بۆ ساردئەكەیتـەوە ئەتەوێ بیخەیتـە بەردەمی لە شوێنی بـەرز دایمەنێ ، چونكە چێشـتی نـاو قاپەكە بلاوئەكاتەوە بـە چواردەوری خۆیداو بەنـاو ژورەكەدا ٠ لەم كاتـەدا جێشتەكەی لەبەردەم لابـدەو وازی لێبێنە با بۆخۆی بە تەنها یاری بكا ، چونكە رێ نمـای كردنی منال لەسەر شـت فڕێدان بە هیچ جۆرێ سودی نیە جگە بەو شێوەی سـەرەوە نەبێ ٠ ئەوەش پێویستە دایـك لەسەر خۆی بێ لەگـەل منالەكەیدا ٠ تاوەكو منالەكەی بەمەرجێ درێژی رادێت ٠

بیروایەك

خانمەكەم :
پاشماوە بچووكەكانی بێ سابون فڕێیان مەدە لكو كۆیان بكەرەوە ٠٠ كاتێ كـە بەشێكی زۆر لە لات كۆبووەوە بیخەرە نـاو قاپێكی لاكێش یان چوارگۆشەو لەناو هەندێ ئاوی گەرم دانێ ٠٠٠ لە دوای ئـەوەی كـە سابونەكە ئەتوێتـەوە ، قاپەكە لەبەر هەوا دانێ تا ئاوەكە ووشك ببێتەوە ٠٠ لـە پاش ئـەمە سابونەكە ئەبیەستێ ٠ لە سەرخۆ قاپەكە لە قاپـەكە دەربهێنـەو پارچـە پارچەی بكـە ئەتوانی لە ماڵەوە سوودی لێوەربگری ٠

یاسەمین

پاشماوەی : روی نوێی

چوارچێوەی ماوەیەكی دیاری- كراودا بە هاوكاریو ڕێكەوتن لەگەڵ لایەنە دیاری كراوەكانیو ئـەو وەزارەتانەی پەیوەندیان پێوە هەیە ٠ سەرەرای ئەوەی دامەزراوەكـە بەشـێوەی بارستەیی بـەدوای جی بەجی- كـردنی لێكۆڵینـەوەكانی دا ئەچێ ٠

پاشماوەی : منیر بشیر

ئەناسرێ لەسەرتاسەری جیهانا مۆسیقارەنمان دەستگیر كرد٠٠ ئەو بڕوایەش دام ، كـە دەروا قانونونەیو رەبابـەو ئامرازی مۆسیقاییمـان لـە دونیای زورناو سەنتـورو باریدا هەیە جێی خۆی لە نێو ئامرازە ئیقاعیەكـان ، لـە عەقلو دلی هەمو خەلكێـكو بارماندا هەیە ئەلێ سیمفۆنیای لە گشت دەورو زەمانێـكا رۆژهەلاتی پێشكەش بكـەن ، لە رێی ژەنینی باشو بەرهەمی هەر ژمارەیەكی باشی دانـەرو چاكو پوختەوە ، بكاتەوە ٠

ئاگاداری

لە وەزارەتی كاروباری نیشتەجێوە بـەرێوە بـەرێتی گشـتی ئەشـغال مۆناقەسەی نهێنـی ژمـارە ١٣٧ - ٧٤ی دروست كردنی بەشی ناوخۆیی لـە ربیعە ، پارێزگای نەینـەوا ٠

بەم بۆناداری بە رای ئەگەیەنین كە موناقەسەیەكی نهێنی بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :

١ - ئەتوانری كۆمەلی ئیستمارەو مەرجەكانی موناقەسەكە لە بەرێوەبەرایەتی كاروباری پارێزگای نەینەوا بەرامبەر بە « ٥ » دینار كە نادرێتـەوە وەربگیرێ ، بەلێندەریش مەرجە گشتییەكانو مواسەفاتی تەكنیكی كاتێ ئەكرێ كە موناقەسەكەی ئەدرێتێ ٠

٢ - دواكاتی پێشكەش كردن پێش سـەعات دوانزەی نیوەرۆی رۆژی دووشەممە رێكەوتی ٣-١-١٩٧٧ ئەبێو ئەدرێت بە سكرتێری لیژنـەی كردنەوەی پێشەكی یەكان « عطاءات » لە بەرێوەبەرێتی گشتی ئەشغال بەشی « الحقوق والعقـود »و ماوەی تەواوكردنی كارەكەش « ١٥ » مانگە ٠

٣ - ئەم شتانە لەگەل پێشەكی ئەبێ :

آ - تەئمیناتی سەرەتایی كە بریتیە لـە « -/٧١٠٠ » دینار « حەوت هەزارو سەد دینار » بە شێوەی كفالەتی مـەرفی بەكار بۆ ماوەی شەش مانگ لە بەرواری داخستنی موناقەسەكەوە ، یان چەكێكی مۆركراو ٠

ب - پێناسی زۆری بازرگانیو بەلگەنامـەی بەرێوەبەرێتـی باجی « دەسكەوت » كـە بۆ ئەمسـال تازە كرابێتەوە ٠

ج - جەدوەلێكی كاروبای بەو جۆرە ٠

د - پێناسی دیاری كردنی بەلێندەرەكانی ٠

٤ - هەر پێشەكی یەك لـە كاتی دیاری كراودا نەبێ پشتگوێ ئەخرێ ٠

٥ - ئەم بەرێوەبەرێتی یە مەرج نیە نزم ترین پێشەكی یان هەر پێشەكی یەكی تر قبول بكات ٠

٦ - پێشەكی یەكان بە ئامادەبوونی بەلێندەرەكان لـە كاتی دیاری كراودا ئەكرێتەوەو ئەنجامەكەی لـە لوحەی اعلانات هەلئەواسرێ ٠

٧ - جەزای دواخستنی یەك رۆژی ئیشەكە « -/٤٠ » چل دینارەو بەلێندەر لە سەریەتی كە موناقەسەكە وەرئەگرێ ئەندازیاری سەرپەرشتی كاردیـاری بكات ٠

بەرێوەبەری گشتی كاروبار
غسان عبدالله رضوان

● **یاسای دەزگاكە**

كـاك نزار عبدالغفـار سەبارەت یاسـای دەزگاكە ئەدوێو ئەڵێ :

سەركردایـەتی حـزبو شۆڕش بایەخێكی فراوان بـەم جۆرە خوێندنە ئەدەن ، ئەوەبو لە كوتایی سالی١٩٧٥دا یاسای دەزگای خوێندنی پیشـەیی دەرچو ، ئەم یاسایە ئـەركو كارو بەرەكانی دیاری كردو زۆر نیمتیازی دا بـە كاركێرەكانی ئـەم دەزگایە ئەو نیمتیازەشی مەبەسـتمان بوە ، هـەمان ئیمتیازە كـە بـە دامەزراوە بەرهەمهێنەرەكانی سەربـە وەزارەی پیشەسازی دراون لەگـەل ئیمتیازی دەزگاكانی دەرس وتنەوە لـە زانكوكانی عیراقدا ٠

● **ژمـارەی قوتابخانەو قوتابیان**

ژمـارەی قوتابخـانەكانی ئەمسـال گەیشتۆتە (٨١) قوتابخـانەی پیشەسازیو كشتوكالو بازرگانی كە بـە تێكڕای ولاتدا لـە باكـورو باشوورو ناوەراستو بەغـدادا دابـەش كراونو بـە پێی پێویستی ناوچەكان ، ژمـارەی قوتابیانیش ئەمسـال زۆر زیادی كردوە ، لـە (٨١٦٠) قوتابی كوڕو كچەوە ئەمسال گەیشتۆتە (١٣٠٠٠) ، واش نەخشە بۆ سالانی داهـاتو دانراوە كە ژمارەی وەرگیراوەكان لە سالی ١٩٨٠ - ١٩٨١ دا بگاتە (٤٢٨٩٠) قوتابی كچو كوڕ كە ئەمە ئەگاتە لە (٥٠٪)ی دەرچوانی قوتابخـانە ناوندی یەكان ٠

● **چالاكیەكان**

بەرێوەبەری گشتی دەزگـای خوێندنی پیشەیی ئەلێ :

ئـەم دەزگایە كـە ژمارەی بەرێوەبەرایەتیەكانی ئەگاتـە (١٠) بەرێوەبەرایەتی ، بلاوكراوەیەكی هەیە كـە بەرێوەبەرێتی پەیوەندیەكانی بـەناوی بلاوكراوەی « المهنی »یـەوە دەری ئەكـات ، چالاكییەكانی دەزگاكەی تیا بلاوئەكرێتەوە ، دیسان لە دوو مانگ جارێكدا گۆڤـاری بـەناوی « المهنی المعاصر »وە دەرئەچێ كە چەند مامۆستاو خاوەن فیكـری شـارەزا بەشداری نووسینی تیادەكەن ٠

هەروەها زۆر رێكـەوتن لەگەل ولاتانی دوستا هەیـە ، وەك رێكەوتنی لەگەل فەرەنسا بۆ دروست كردنی قوتابخانـەیەكی پیشەسازیو خوێندنگـەیەك ، وە پرۆتۆكولێك لەگـەل یەكێتی سوفیەت بۆ دروست- كردنی قوتابخانەیەكی پیشەسـازیو نەخشەیەك بـۆ مەشق پی كردنی كادیری دەرس وتنـەوە ، رێكەوتنی تریش لەگەل لایەنەكانی ترا هـەیە ، ئەمـە بیجگە لـە نەخشـەی پیشـەیی دەزگاكـە بـەرەو باوەرخستنەسەرخۆ لـە رێگای ئـەیاندنی بەرهەمـەكانی قوتابیـانەوە بـۆ بازارە ناوەخۆییەكانو زیادكـردنی داهاتی خوێندنی پیشەیی بـە مەبەستی پەرەپێدانی خۆیی ٠

● **پاشـە رۆژی خوێندنی پیشەیی**

شێوەی نوێی پاشە رۆژی خوێندنی پیشـەیی لەسـای شۆڕشی ١٧ی تەموزدا مژدەی پاشەرۆژی رووناك ئەدا ، كـە بەرەو فراوانبوونو پەرەپێدانی جۆرەكی ئـەچێ ، ژمـارەو نەخشەی داهاتوی ئەم جـۆرە خوێندنە ئـەو بایـەخدانو پشتگیری یە ساغ ئەكاتەوە كـە لە لایەن سەركردایەتی حـزبو شۆڕشەوە بەم لایەنە ئەدرێ ، پەرەپێدانی ئـەم كەرتـەی خوێندنو زیادكردنی ژمـارەی وەرگیراوەكانو دەرچوەكـانی بێ گومان كردن دەستو عـەقلی بە توانا لە بەشـداری كردنی بیناكـاری شارستانیـەتی ولاتەكەمانا زیادئـەكا بـۆ رۆشتن لەگەل ئەو پێشكەوتنەی كـە بنەرەتەكەی بـە شێوەی زانستی پێشـكەوتو دانراوە ، بەتایبەتی رووكردنە ئەم جۆرە خوێندنە زۆر فراوانە ٠

- باوكی ئەڤین -

بۆ ئاگاداری

یانسیبی سالی ١٩٧٦ بۆ بوژاندنەوەی بەشەكی سەنەدی قـەرزی عیراقی سـالی ١٩٧١ لە رۆژی پێنجشەممە رێكەوتی ٢٣-١٢-١٩٧٦ بۆ دووەم جار راكێشرا ٠

راكێشرانەكەش لە بارەگای بانقی مەرگەزی عیراق بوو لــە بەغدا و بەئامادەبوونی لیژنەی سەرپەرشتی راكێشانی سەنەدەكانو (٥٠٠٠) سـەنەد كـە بایی ٥٠٠٫٠٠٠ دینارە بەپێی ئەمەی لە خوارەوە دیاری كراوە كوژایەوە :

ئەوانەی سەنەدیان پێیە بانقی مەركەزی بەغدا یان لـە لقەكانی لـە پارێزگـای بەسرەو موسل لە ٢-١-١٩٧٧وە سەربدەن بۆ وەرگرتنی نرخەكەی بـە پێی ماددەی چواری بەیانی وەزیری دارایی ژمارە (٤) سالی ١٩٧٦ :

راكیشانی دووەمی سالی ١٩٧٦ بۆ كوژانەوەی سەنەدەكانی قەرزی عیراقی سالی ١٩٧١ كوژانەوە ١٩٧٥ - ١٩٨٠ كە رۆژی پێنجشەممە ٢٣-١٢-١٩٧٦ كرا :

زنجیره	ژمارەی سەنەد	لە	بۆ	زنجیره	ژمارەی سەنەد	لە	بۆ
١	١٠٠	٨٠١	٩٠٠	٢٦	١٠٠	١٤٨٠١	١٤٩٠٠
٢	١٠٠	١٢٠١	١٣٠٠	٢٧	١٠٠	١٥٧٠١	١٥٨٠٠
٣	١٠٠	١٣٠١	١٤٠٠	٢٨	١٠٠	١٦٦٠١	١٦٧٠٠
٤	١٠٠	١٩٠١	٢٠٠٠	٢٩	١٠٠	١٦٧٠١	١٦٨٠٠
٥	١٠٠	٣٧٠١	٣٨٠٠	٣٠	١٠٠	١٧٩٠١	١٨٠٠٠
٦	١٠٠	٤٧٠١	٤٨٠٠	٣١	١٠٠	١٩٧٠١	١٩٨٠٠
٧	١٠٠	٤٩٠١	٥٠٠٠	٣٢	١٠٠	٢٠٤٠١	٢٠٥٠٠
٨	١٠٠	٥١٠١	٥٢٠٠	٣٣	١٠٠	٢٠٥٠١	٢٠٦٠٠
٩	١٠٠	٥٣٠١	٥٤٠٠	٣٤	١٠٠	٢١٠٠١	٢١١٠٠
١٠	١٠٠	٦٣٠١	٦٤٠٠	٣٥	١٠٠	٢١٥٠١	٢١٦٠٠
١١	١٠٠	٦٦٠١	٦٧٠٠	٣٦	١٠٠	٢٢٠٠١	٢٢١٠٠
١٢	١٠٠	٧٢٠١	٧٣٠٠	٣٧	١٠٠	٢٢٦٠١	٢٢٧٠٠
١٣	١٠٠	٨٣٠١	٨٤٠٠	٣٨	١٠٠	٢٢٨٠١	٢٢٩٠٠
١٤	١٠٠	٨٤٠١	٨٥٠٠	٣٩	١٠٠	٢٣٨٠١	٢٣٩٠٠
١٥	١٠٠	٨٨٠١	٨٩٠٠	٤٠	١٠٠	٢٥٠٠١	٢٥١٠٠
١٦	١٠٠	٩١٠١	٩٢٠٠	٤١	١٠٠	٢٥٧٠١	٢٥٨٠٠
١٧	١٠٠	٩٣٠١	٩٤٠٠	٤٢	١٠٠	٢٦٢٠١	٢٦٣٠٠
١٨	١٠٠	٩٩٠١	١٠٠٠٠	٤٣	١٠٠	٢٦٥٠١	٢٦٦٠٠
١٩	١٠٠	١٠١٠١	١٠٢٠٠	٤٤	١٠٠	٢٧٦٠١	٢٧٧٠٠
٢٠	١٠٠	١٠٥٠١	١٠٦٠٠	٤٥	١٠٠	٢٨٣٠١	٢٨٤٠٠
٢١	١٠٠	١٠٦٠١	١٠٧٠٠	٤٦	١٠٠	٢٨٦٠١	٢٨٧٠٠
٢٢	١٠٠	١١٠٠١	١١١٠٠	٤٧	١٠٠	٢٩١٠١	٢٩٢٠٠
٢٣	١٠٠	١١٨٠١	١١٩٠٠	٤٨	١٠٠	٢٩٤٠١	٢٩٥٠٠
٢٤	١٠٠	١٢٢٠١	١٢٣٠٠	٤٩	١٠٠	٢٩٥٠١	٢٩٦٠٠
٢٥	١٠٠	١٣٦٠١	١٣٧٠٠	٥٠	١٠٠	٢٩٧٠١	٢٩٨٠٠

Institut Kurde de Paris

بەیاعەتی ئێوە

« هــەمو سالێکتان بەخێــرو خۆشــی »

لەگەڵ داهاتنی ساتەکانی رۆژی یەکەمی ســـالی ١٩٧٧دا ، لەنێو خۆمانا ئەم رستەیەمان ووتەوە . بەر لەئەمەش ..

لەگەڵ داهاتنی ساتەکانی رۆژی یەکەمی ســـالی ١٩٧٦دا ، هەمان دەستەواژەی « هەمو ســـالێکتان قسەیە ، لــە گەرمەی هاژو هوژی ژیانا ، بەکـــاری بەخێروخۆشی » مان بەکارهێنا .. بەردەوامیش ، ئەم ئەهێنین ، بەلام ئایا بەباشی لە ماناو نهێنیو رازەکانی ئەگەین ...؟

بێگومان ، نەء ، چونکە شتێکی زۆر ستەمە .

★ چونکە ناتوانین هەروا بە سوکو ئاســـانیو هەمو

— بۆ ...!؟

ســـالێ لەنێو کامەرانیو تەندروســـتیا بژینو بەردەوامبین .. نا بەڵکو هەرهیچ ناتوانین ئاسەر سالەکان بەرینە سەر .

« هەمو سالێکتان بە خێروخۆشی »

ئەم قسە روالەتبـــازو رووکارە ، ئەبێ ببێ بە زایەڵـــەی زەنگێك لەسەر پەردەی گوێچکەی هەمو مانا بزرینگێتەوە .

« هەمو سالێكو .... »

واتە : سالێکی تر ، لـــە ژماری تەمەنمـــان بێجرایەوە .. تەمەنیش هەرچەند درێژبێت .. هـــەر کۆتایی دێت .

باشە ئەی ئێمە چیمان کردوە ...؟

ئایا کەمەری رێی دوای ژیانمان بەســـتوەو ئامادەین ...؟ بەلام .. کێ لە ئێمەمانان ، لە نێو هەراو قاژووازی ئاهەنگ گێڕاندا .. بەلێ « ئاهەنگ گێڕان » بیری لە سالێکی رەبەقی سەرهەلگرتووی ، رۆژو .. سەعاتو .. ساتەکانی تەمەنی کردۆتەوە .. لە نێو ئەم هەموو هاشو هوشو ئەم هەمو ئاژۆکیو بەرچـــاندنی ژیانەدا ، کێ بیری لەمە کردۆتەوە ...؟!

کۆنە پیاو چاکەکانمان ، هەمیشەو گشت شەوێو بەر لە خەوتن ، ئەکەوتنە لە خۆپرسینەوە ...

ئایا کەسێ لە ئێمەمانان ، تەنیا جارێ لـــە سالێکا بە خۆیدا چۆتەوە ...؟

ئەمەیان بانگێکەو بۆ پێوانی مەوداکانی ژیـــانو دەستگیرکردنی کات ، هەلئەخەین .. تا بزانین چیمان کردوەو چیمان خستۆتەلاوە .. تا بە باشی لـــە کاری بنیادنانی ژیانی راستەقینەو بنیادنانی کۆمەڵ لەپێناوی مرۆڤدا .. مرۆڤو بەس ، حسێبمان راگرین ..

بانگێکە بۆ پیاچوونەوەو لە دەســـەدانی ئاقەیەك دەقیقەی کار ، چونکە مایەی پێشکەوتنمانە .

ئەرێ ئەبێ چەند « دەقیقە » لە سالێکا هەبێ ..؟ چەند « دەرفەتی پێشکەوتن »یش لـــە سالێکا هەیە ...؟

« گشت ســـ ـالێكو دەرفەتەکانی کار لـــە خێروخۆشیابن » .

● **عثمان محمد فائق** ●

١٩٧٧/١/٢

بەسەر چاوەیەکی رەوان دابنرێ

بەلام چیرۆکێکی تر لـــەم بارەیەوە هەیە کە ـ لویـــس شورز ـی مامۆستای کـــۆنی زانکۆی فلۆریدا ئەیگێڕێتەوەو ئەلێت :

لە جەنگی یەکەمی جیهانـدا کە سەربازبووم سەربازێـــکی رۆشنبیرم ناسی کـــــــە رۆشنبیریەکەی بـــەمـــەوە شتێکی ساکارنەبو .. رۆژێك توانیم لەو نهێنیە بگەم .. ئەم سەربازە هەر کە دەســـتی بە دال بوایە ئەیخوێنـــــدەوە هەمو کاتێك پەراوێـــکی لـــە گیرفانداپو .. کە ئەم خوروەش لە مندالیەوە گرتبوی .. جا بۆ هەرکوێیەك بچوایەو یان هەر کاتێك بێ ئیش بوایـــــــە ئەیخوێندەوە .

ئاشکرابو کە کاتـــــی چاوەروانی کردنی ژەمـــــی خواردنو ئوتۆمبیلو دوکتوررو سەرتاشینو تەلەفۆنو بەلێنو پێش دەست پێکردنی فلیمـــــی سینەماو شانۆگەریو ئاهەنگی مۆسیقا ئەیتوانی چەنـــــد کتێبێك بخوێنێتەوە .

چـــۆن بـــواری خـــوێـنـدنـــەوەشـە دۆزیــتـەوە

● **خوێندەوارێکی ئاسایی لەدەقیقەیەکدا توانی ٣٠٠ووشە بخوێنێتەوە کەوابـــــو خوێندنەوەی ٤٥٠٠ ووشــــە ئەکاتە ١٥ دەقیقە .. جا یێتـــو ئەم ژمارەیەمان حەوت جـــار ئەوەرە کرد واتە لە « هەفتـــە »یەکدا ئەبێتە ٣١٥٠٠ وشـــەو بەچوار هەفتە ئەبێت بـــــە ٧٢٦٠٠٠ وشەو لـــە مـــاوەی دوازدە مانگدا ئەگاتـــــــە(١٥١٢٠٠٠) وشە .**

● **تەفەلای کات بەفیـــرۆ نەدان دیارە کە بەرژێـــــکی وانیە پڕ بە بەری هەمـــوان بێت .. بەلام ئەو رێگایـــــە ئەگیراوە کە هەرکەسە بۆ خۆی بەشێـــوەیەکی تایبەتی رێبازێك بۆ خوێندنەوە بدۆزێتەوە .**

ئەگەر کتێبێك ژمـــارەی وشەکانی ٦٠ یان ١٠٠ یان ٧٥ هەزار وشەبێت .. بەو پێیەی کە رۆژی ١٥ دەقیقـــــــــــە ئەخوێنیتەوە .. ژمارەی (٢٠) کتێب ئەخوێنیتەوە بە سالێكو شتێکی باشیشە .

ولێم ئۆسلەر کە لە سالانی چلدا لە زانکۆی ئوکســـفورد مامۆستایەکی فیزیایی بوکـــەلێ پزیشکی گەورەو فیزیـــــای شارەزای پێکەیاندوە .. لــــە سەرەتاوە گیروگرفتی ئــــەم فیزیاییە وەك گیروگرفتی خەلکی تربـــوە ماوەی خوێندنەوە نیە بیاوێك فیزیای بێت تای بەرزێ .. ئەی کەی ئەخوێنێتەوە ؟

ئۆسلەر توانی چارەسەری ئەم پرسیارە بکات .. پێش خەوتن هەمو رۆژێك ١٥ دەقیقە ئەیخوێندەوە ئەگەر کـــــات زەنێری ١٠ بخەوتایە تا ١٠و١٥ دەقیقە ئەیخوێندەوە .. ئەتانەت وای لێ هات ئەگەر ١٥ دەقیقە ئەیخوێندایەوە خەوی لـــــێ نەئەکەوت ..

جا وەرە ١٥ دەقیقە بـــــە هەفتەو مانگو سال لێـــــك بدەرەوە ئەو کاتە ئەزانـــی .. کە ١٥ دەقیقە ٣٠٠ وشـــــە بخوێنرێتەوە نیو سەدە چەنـد ئەخوێنرێتەوە . ئـــــــەم خوێندنەوەیە وای لە ئوسلەر کرد سەرباری شـــــارەزایی فیزیایی شارەزای تری کەش پەیدا بکات کە ئـــــەم شارەزاییەش بوە هۆی ئاسان کردنی شارەزایی یەکەمی .. ئوسـلەر لـەم خوێندنەوەیەدا وای لێ هات ببێتە لقێکی مەزنی درەختی وێژەی ئینگلیـــزیو

ئەبێت زۆرباش ئـــەوە بزانیت رۆژی ١٥ دەقیقـــــە خوێندنەوە سالی ئەکاتـــە ٢٠ کتێب .. کە ئەمـــەش لـــە تەمەنێکی مام ناوەنـــدیدا لە هەزار کتێب کەمتر نابێت .. لە کاتی بێ ئیشیدا خوێندنەوە کارێکی رێکەوت نیە بگـــــرە قۆزتنەوەی خوێندنەوە بـــــە جۆرێکە کە بەدل بێت .

عبدالقادر علی

تەپڵ

تەپل یەکێکە لـــەو ئالەتـــە دیاری گراوی‌نیە وەزانینی ئەم عێراقدا بەناوی (دنباك)و لە ناوی (الدربوکە) وە لاشـــەی لە تەختە یان لە کاترا دروست ـ کراوە . کلێکی هەیە دژی نەرمبوونی بەکارهێنانی تەپل لـــە قـــورو شێوەی تەپل ئەچێتەوە ســەر داوشراوە بـــە پێست بــــە خوارەوەی باریكبۆتەوە کـــە لوولەکی ئەستوور . وە بـــۆ بەکارهەینرێ . وە دوو جۆر لیدانی توند بریتیە لە بەشی دوەم لیدانی هێواش بریتیە لە (تك) وە بە لیدانی (دوەمو تك) رێك ئەخەن .

مێژووی تەپل .

تەپل بە شێوەیەکی زانراو . لە کاتێکـــــدا کـــــە ئێستا بەکارئەهێنرێ وە لە عێراقدا لە ســـــەردەمی بابـلی کۆندا ، نزیکەی ١٩٥٠ ـ ١٥٣٠ی پێش زایین کە ئەو هەیکەلە قورینـە بۆمان ئەسەلمێنێ کە ئێستا لە مۆزەخانەی عێراقدا خـــۆی ـ ئەنوێنێ لە شێوەی مرۆڤێکدا لەژێر بالێ چەپیدا تەپلـــەکـــە دانراوەو بە دەستی راســـت بیانەکێشێ .

بەلام لە وولاتانی تر هیـــچ شوێنـــەوارێك نەدۆزراوەتەوە کە ئەوە روون بکاتەوە ئـــەم ئالەتە پێش چەرخی ئیسلامی بەکارهێنرابێ .

شێوەی (تەپل) ئەگەرێتەوە بۆ شێوەی قاپو قاچاخی لـــە قور دروست کراو کە لـــەو قاپو قاچاخانە لـــە (٢٦٠٠)ی پێش‌زایین لە عێراقدا هەبوون بەلام هیچ شوێنەوارێکمان لـــەم قاپوقاچاغە نەدیوە کـــە وەکو ئالەتێکی ئیقاعی بەکارهێنـــرابێت .

ئیقاعیانەی کە پلەیـــەکی ئالەتە لە شێوەی دارچی دەنگی وولاتی عەرەبی‌دا زانراوە کە لە ئەم ئالەتە ئیقاعیە ئەوە بـــە ئەکرێ وە لە لایەکی‌ترەوە رپ یان پێستەکەی وە لە راســـتە چەند زۆرترو بەناوبانگتـــــــــیدا گـــۆزە . بەشی ســـــەرە وە شێوەیەکی بازنەیی وە بەرەوەی دەچێتەوە ســـــەر بۆرییـــی لێدانی تەپل پەنجەکانی دەکی لێدانهەیە بۆ تەپل یەکـــــت ناودنە کە پێی ئەلێن (دوم) . لێواری تەپلەکـــــە پێی ئەلێن پارچـــــــەیەك مۆســـــــــیقا

وە هۆی ئەمانەوی ئەم جۆرە شوێنەوارانە ئەگێرێتەوە بـــۆ خەلکی کە بە شێوەیەك سەیری تەپلیان کردووە (تەنانەت لـــە زۆر شوێن ئەو سەیرکردنـــە خراپە هەرماوە) .

محەمەد مەحموود

کردوویە بە کوردی

چاوپێکەوتن

ناصر بشیر ، یەکێکە لـە گۆرانی بێژە لاوەکـانمـان ، دەنگێکی تایبەتی هەیـە ، چـی لە گۆرانی عەرەبـیدا ، یان کوردی ، لە ناصر بشیرمـان پرسی : جیـاوازی نێـوان گۆرانی کوردی و عـەرەبـی چی‌یە :

وتی : عەرەبەکەیان سیمای تایبەتیو گیـــانی تایبـــەتی خۆیان هەیە ، بــەلام گۆرانی عەرەبی سمارێکی گــــەورەی کردۆتە سەر پێشکــــەوتنــی گۆرانی کوردی .

وتمان : ئـەی شـــتی نوێ سەبارەت بە گۆرانی کوردی ؟

وتی : نوێ ، بەکارهێنانـــی ئالاتـــی رۆژئاوایـــیـــە وەك ئورگنو سکسافونو کلارنێتو گیتار ، بەلام داهاتنی بـــەکار ـ هێنانی ئــەم ئالاتانـــە کاری نەکردۆتە ســـەر رەســـەنیو گیانی گۆرانی کوردی تەنیـــا ئەوەیە بەشداریان لە پەرەپێدانیا کردوە .

وتمان : سەبارەت سەرەتا کاری هونەریت ؟

وتی : سەرەتا لە ســـالی ١٩٦٩دا بو کە یەکەم گۆرانیـم بۆ ئێستگەی « هیزی چـەکدار تۆمار کرد .

: دوای ئەوە ....

: لە ئاهەنگە گشتیەکـــانا گۆرانیم وت ، لە سالی ١٩٧١دا چومە ئێســـتگەی کـــوردی ، یەکەم گۆرانیـــم لەنیـــانی ١٩٧٣دا تۆمار کرد . تا ئێستا ٤٠ گۆرانیم تۆمار کردوە .

: کێ کاری تێ‌کردویت

: قوبانچیو غـــزالی مردان .

تۆ بلێیت ئەمە شێت بێت ؟!

دەگێرنەوە پاشـــــایەك‌سەر لەشێتخانەیەك دەدات وەدەیەوێ چاوی بە شێتەکان بکەوێ . کاتێ دەچێتـــــــە ژوورەوە دەبینێ لە نێـــــوان‌شێتەکاندا شێتێکی جـــوانو گەنج ، پاکو خاوێن ،وەستاوەو گشت نیشانەیەکی پیاوەتـــی پێوە دیارە . پاشا لێی نزیك‌دەبێتەوەو چەند پرسیارێــکی لێ‌دەکات . لاوەکە بەباشترین‌شێوەو رێکترین وەلام وەلامـــی گشت پرسیارەکانی دەداتـــەوە بەجۆرێك کە مرۆڤی عاقـــل‌ناتوانێ ئەم جۆرە وەلامانــــە بداتەوە . پاشا زۆری لاسەیر دەبێو سەری سوڕدەمێنـــــی‌ئەوجا ماوەی شێتەکە دەدات بۆپرسیار کـــردن . شـــێتەکەدەپرسێ : کەی نوســـــتوو تامی خەوتن دەچێژێ ؟

پاشا بیردەکاتەوەو دەلـێ : لەکاتی نوستن‌دا هەست بـــەتامی خەوتن دەکات شـێتەکـەدەلێت : بەلام خەوتوو لە کاتی نوستن‌دا هیچ هەستێکی نیە.. پاشا دەلێ : کەواتە ئـــەوەی خەوی لێ‌بکەوێ ..

شێتەکە دەلی : چۆن شتێك نەبێ .. تامی دەبێ ؟ پاشـــەچون تامی نوستنت کـــــردوو تۆ نەنوستووی .

پاشا : پاش کوتایی هـاتن بەنوستن ..

شێتەکە : بەلێ ئەوکاتـەی کە لەخەو هەلسایت هەســـت بە تامی‌خەوەکەت دەکـەیت .

پاشا لە زیرەکی ئەم شـــێتە زۆررازی دەبێو دەلی خـۆزگە دۆستێکی نزیکی من دەبـــوو . بۆیە داوا دەکات کە تەختێکی لە نزیك پەنجەرەی شـــێتەکە بۆ دابەزرێنن . ئینجا داوای مەی‌دەکات . خۆی پێکێـــك دەخواتەوەو داوا لە شێتەکەش دەکات کە ئەویش پێکێـــك بخواتەوە . بەلام شێتەکە بـەم جۆرە وەلامی دەداتەوەو دەلی : تۆ بۆ ئەوە مەی دەخۆیتـــەوە کە وەکو منت لێ‌بێت . بــەلام من وەکو کێم لێ‌بێت ؟!

گۆڕینی لەعەرەبی‌یەوە بۆ کوردی

نزار خەیلانی

دواکۆچی ـ گریتاگاربۆ ـ

سەرانسەری پیشەسـازی سینەمەی جیهـانیی ، بە دلێکی پڕ لە ئیگەرانی‌یەوە . هەوالی ئەخۆشی‌یـــە کوشـــندە بێ ئامانەکەی (گریتـــا گاربۆیان قۆزتەوە ئەم هەوالە بە تـەواوی سەرجـــــەمی هونەرمەندانی ســـینەماو پیاوانیشــــی ، تاساندوە ..

گریتاگاربۆ .. کە بـــــە ئەفسانەیەکی دیاری ســـــەر پەردەی سینەمای هۆلیۆد ، لـــە سیەکاندا ئەژمێررا ئـــەمرۆ خەریکە پـــەردەی رەشی مەرگ بە سەر ژیانی دائـــەدرێ .. رۆژنامـــەی (بیلدزیتۆنگ)ی ئەلەمانی رایگەیاندوە کـــــە :

گریتا گاربۆی تەمەن حەفتـــاو یەك سالە ، دوچاری شێرپەنجەی منالدان هاتوەو چەند رۆژێکـــی تر ئەستێرەی ژیانـــــــی ئەکوژێتەوەو ئەمرێ .. نـــاوی راستەقینەی (گریتاگـــاربۆ) (گریتا گوستافسن)ە و بـــە نـــەژاد سویسرایی‌یـــە .. کەسیش لــــە دنیـــاو مێژووی سینەمادا بە قەد گریتـــا نرخو بایەخی پێ نــەدراوەو ئەوەندە ناودار نەبوە .

زۆر گەورە پیاوانی جیهـان بە خۆیانەوە ئەنازی کـــاتێ ـ گریتا ـ وێنـــەی لە گـــەلا ئەگرتن .

فیلمی کامیرا

پیشـــەی وێنەگرتن ، بـــەشێوەیەکی وا پێشـــکەوتوە ،مرۆڤ ئەتوانێ لـــە یەك ساتا ئۆجار رەسمی مرۆڤێکی جـــیاوەرگرێت .. ئەم پیشەسازـیەش ئەمرۆ زیاتر بۆ خزمەتی وەرزش تەرخان کراوە .. لـــەرۆژانێکا کە ئامرازی (فیدیو) بوە بە شتێکی بەبایەخی یانەو تیپە وەرزشیەکان .. پیشـــەی‌وێنەگرتن هەول ئەدا خۆی لەشانی پیشـــەی ئەلیکترۆنیو تۆمارکاری بدات .. بۆ نمونە : ئەم وێنەیەی سەرەوە ، خـــۆی کابرایەکە ، کەچی وەکـــو نۆ کەس پیشان دراوە .

پاکی منـال ... لـە لێوەکانیایەتی

لەوانەیە ، ئەم منالە ، ئـــەم بەیکەرە لـــە تەختە تاشـــراوەی ناو باخچەکەی بە وێنەی دایکی هاتبێتـــــە بەرچـــاو ... لـــەسەرخۆو .. بەرێکوپێکیو ... بەهەستێکی سەرۆشتی‌یەوە ... لە پەیکـــەرەکە نزیك‌بووەوە ... ماچێکی خاوێنی کرد ... ماچێکی دلسۆزانەو بەسۆز .. ئەوا پاکـــی منـــال ... لـــە لێوەکانیایەتی ..

Institut Kurde de Paris

سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لەدەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

هاوکاری

١٢ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

ئێمە ئەمرۆ توانایەکی مەزن و خواستێکی بەهێزو هیممەتێکی بەرزو شارەزاییەکی باشمان هەیە بۆ ئەوەی ولاتەکەمان لەهەمو بارێکەوە بەخێرایی پێش بخەین و بە ئازایەتی و هوشیاریەوە بچینە چەرخی پێشکەوتنەوە ..
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البكر

● چوارشەممە ١٢ی کانونی دوەمی ١٩٧٧ ژمارە ٣٥٠ ●

● الاربعاء ١٢ كانون الثاني ١٩٧٧ العدد ٣٥٠ ●

هاوڕێ البکر:

تاقی کردنەوەی شۆڕشەکەمان گەلێ ئەرك و باری گەورەی لەسەرشانە

هاوڕێیان میشیل عفلق و شبلی العیسمی و احمد حسن البکرو صدام حسین و ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەیی و قوتری بەشداری کۆبونەوەکە بون ..

زیادکردنی ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری بۆ «٢١» ئەندام ..

لە بیرەوەری تێپەڕبونی سێ سال بەسەر گرتنی هەشتەمین کۆنگرەی قوتری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبدا ، رۆژی ١٠ی کانونی دووەمی سالی ١٩٧٧ کۆنگرە کۆبونەوەیەکی نائاسایی کردوە ..

لە کۆبونەوەکەدا هاوڕێی سەرکردەی دامەزرێنەر میشیل عفلق و هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتی دەری ئەمینداری گشتیی حزب و هاوڕێ احمد حسن البکر ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری و هاوڕێ صدام حسین جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری و هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەیی و قوتری حزب بەشدار بون .

لە سەرەتای کۆبونەوەکەدا هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری ڕوی کردە هاوڕێیانی ئەندامانی کۆنگرەکەو .. وتی : سێ سال بە سەر هەشتەمین کۆنگرەی حزبەکەماندا تێپەڕی کە لە کانونی دووەمی سالی ١٩٧٤دا گرتبومان .. هەمو ئەو سالانە پڕ بون لە کارو کردەوەی چالاکانەو شۆڕشگێرانە بۆ جێبەجێ کردنی بڕیارەکانی کۆنگرەو بە جێ گەیاندنی ئەرکی خەبات لە مەیانی نیشتمانی و نەتەوەیدا .

هاوڕێ احمد حسن البکر ئەوەی سەلماندوە کە تاقی کردنەوەی شۆڕش لە عیراقدا بە حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەبی تێکوشەر سەرکردایەتی ئەکات ، ئەرکێو لێپرسینەوەیەکی گەورەی کەوتوتە سەرشان لە هەر دوو مەیدانی نیشتمانی و نەتەوەیدا بە تایبەتی لەم دۆخە نازکەی کە نەتەوەکەمان و بزوتنەوە شۆڕشگێڕکەی پێدا تێئەپەڕێت ، بۆ بەربەرەکانێی پیلان و نەخشەکانی ئیمپریالیزم و زایونیزم و کۆنەپەرستان دژی ئەو سیاسەت و ڕێبازانەی مەرامی سات و سەوداو ئال و وێری مل کەچانەیان هەیە .

هەروەها هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری ووتی :

بە هۆی ئەو چالاکیە جەماوەریە فراوانەی حزبەوە وە بە هۆی ئەو دەستکەوتە شانازییە بایەخدارانەی بۆ جەماوەری گەلی هێناوەتە دی ، لە بەر ئەوە بنکەی ڕێکخراوی حزب گەلێ فراوان و بەرین بوە ژمارەیەکی زۆر لە خەبات کەران و لە هەمو چین و توێژە شۆڕشگێرییەکان هاتونەتە ناو ڕیزەکانی حزب و ڕیزی بزوتنەوە شۆڕشگێریە تێکۆشەرەکەیەوە .

هەروەها وتویەتی : لە بەر ئەوە بە هۆی دۆخێکی واوە ئەرك و فورسایەکی نوێ ئەکەوێتە سەرشانی حزب و سەرشانی سەرکردایەتی قوتریەوە .. سەرکردایەتی قوتری لە زنجیرەیەك چارەسەر کردنیانی کۆڵیوەتەوە .. سەرکردایەتی وای بە چاك زانی کە ژمارەی ئەندامەکانی خۆی زیاد بکات و لە ١٣ ئەندامەوە بیکاتە ٢١ ئەندام ، سەرکردایەتی قوتری بۆ ئەم مەبەسە پێشنیاری خۆی پێشکەشی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزب کرد ئەویش بە پێی ڕژێمی حزب ، سەرکردایەتی نەتەوەیش پێی قایل بو ، پشت بەم بڕیارە داوا لە کۆنگرە کرا کە لەم کۆبونەوە نائاسایەیدا هەشت ئەندامی نوێ بۆ سەرکردایەتی قوتری هەلبژێرێت ..

هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری داوای لە ئەندامانی کۆنگرەکە کرد کە لە کۆنگرەکانی حزبدا پەیڕەوی ڕێ و شوێن و نەریتی دیموکراتیانە بکەن ، وە هاوڕێیان لە سەر بنچینەی تێکۆشان و لێهاتن و بە توانایان لە هەلگرتنی ئەرکە تازەکان هەلبژێرن .

دوای ئەوەی هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری لە وتارەکەی بوەوە ، داوای لە هاوڕێ صدام حسین جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری سەرۆکی هەشتەم کۆنگرەی قوتری کرد سەرۆکایەتی کۆبونەوەکە بکات ، کاروباری کۆنگرەکە بەڕێوە بەرێت ..

دوای ئەوە هەلبژاردن لە ڕێگای پالاوتنی ئاشکراو دەنگدانی نهێنیەوە ، لە سەر ڕێووشوێن و نەرێتی دیموکراتیانەی کۆنگرەکانی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب دەستی پێ کرد ..

دوای هەلبژاردنەکە ، ئەم هاوڕێیانە بە ئەندامی سەرکردایەتی قوتری هەلبژاردران:

١ - هاوڕێ سعدون شاکر
٢ - هاوڕێ جعفر قاسم حمودی
٣ - هاوڕێ عبدالله فاضل
٤ - هاوڕێ فلیح حسن
٥ - هاوڕێ طارق عزیز
ڕ - هاوڕێ عدنان حیرالله
٧ - هاوڕێ حکمت ابراهیم
ڕ - هاوڕێ محمد عایش

هەروەها ئەم هاوڕێیانەش بون بە ئەندامی ئیحتیات لە سەرکردایەتی قوتریدا .

١ - محمد حمزه
٢ - برهان عبدالرحمن
٣ - کامل یاسین

وەك ئاشکرایە کونگرەی هەشتەم لە دەورەی یەکەمیدا کە لە کانونی دووەمی سالی ١٩٧٤دا گیرا بوو .. ئەم ١٣ هاوڕێیەی بۆ سەرکردایەتی قوتری حزب هەلبژاردبوو :

١ - احمد حسن البکر : ئەمینداری نهێنی
٢ - صدام حسین : جێگری ئەمینداری نهێنی
٣ - عزة ابراهیم
٤ - عزة مصطفی
٥ - طه یاسین رمضان
ڕ - نعیم حداد
٧ - تایه عبدالکریم
٨ - محمد محجوب
٩ - عدنان حسین
١٠ - غانم عبدالجلیل
١١ - طاهر توفیق
١٢ - عبدالفتاح محمد امین
١٣ - حسن علی

بەم جۆرە ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب لە قوتری عیراقدا بۆ یەکەم جار لە مێژووی حیزبدا ژمارەیان گەیشتە « ٢١ » ئەندام .

لە کۆبونەوەی ١٠ی مانگی کانونی دووهەمدا ٣ هاوڕێ بونە ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزب ، کە لە کانونی دووهەمی سال ١٩٧٤دا بە ئەندامی ئیحتیاتی سەرکردایەتی قوتری هەلبژێرابون ئەوانیش ئەم هاوڕێیانەن ... سعدون شاکرو جعفر قاسم حمودی و طارق عزیز .

دوای ئەوەی ئەم سێ هاوڕێ ئیحتیاتە هەلبژێردران ، ژمارەی ئەندامە ئیحتیاتەکان بۆتە پێنج ئەندام ..

- هاوڕێ شفیق عبدالجبار
- هاوڕێ زهیر یحیی
- هاوڕێ محمد حمزه
- هاوڕێ برهان عبدالرحمن
- هاوڕێ کامل یاسین .

ئا.د.ع

لە دوو بروسکەدا بۆ سەرۆکی فەرماندەو بەڕێز صدام حسین :

هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ دلسۆزی و خۆ بەستنەوەیان بە باوەڕی حزبی سەرکردەوە دوپات ئەکەنەوە ..

هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ ، لە دوو بروسکەدا کە ناردویانە بۆ سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکرو بەڕێز صدام حسین خۆبەستنەوەی تەواوی خۆیان بە باوەڕی حزبی سەرکردە ، حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەبەوە دووپات کردۆتەوە .

ئەفسەرانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بە بۆنەی بیرەوەری دامەزراندنی هێزی پولیسی عیراقەوە ، وەفاداری خۆیان بۆ ئەو پەیمانە ساغ کردۆتەوە کە بۆ پاراستنی ئاسایشی شۆڕش و زامن کردنی ڕێزگرتنی یاساو بەشدار بوونی بەکارە وە لە قول کردنەوەی گۆڕانکاریە سۆشیالستەکاندا داویانە .

ئەمەش دەقی ئەو بروسکەیەیە داویانە بە سەرۆك :

موهیب احمد حسن البکر ، سەرۆك کۆمارو سەرکردەی گشت هێزە چەکدارەکانی بەڕێز :

ئێمە ، ئەفسەرانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ کە لە هوڵی کولیجی پولیس بە سەرپەرشتی بەڕێز عزة ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆ بە بۆنەی بیرەوەری پەنجاو پێنج سالەی دامەزراندنی پولیسی عیراقەوە کۆبووینەتەوە . بە ناوی هەمووی کارگێرانی دەزگاکانمانەوە ئەفسەران و ئەفسەرانی ڕیزو موچە خۆرانی تریەوە سوپاسی ئەرم بەخاوەن پایەتان ئەکەین

بەرامبەر پاڵپشتی تەواوتان ئێمە ، وە بۆ بەڕێزتا دووپات ئەکەینەوە کە ئەم دەزگایە هەر بەوەفا ئەبێ بەرامبەر ئەو بەڵێنەی داویەتی بۆ پاراستنی ئاسایشی شۆڕش و لەناوبردنی ناران و زامن کردنی ڕێزی یاساو بەشداری بکات لە قول کردنەوەی کاروانی گۆڕانکاری سۆشیالستیدا لە ولاتەکەماندا و پابەندی ئەواومان بە باوەڕی حزبی لێ هاتوەکەمان ئەوە حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب لە سایەی سەرکردایەتی داناتانا ئەسەلمێنن .

خوا دەست گرتان بێ و ڕێگاتان بۆ بکاتەوەو سەرکەوتوبن بۆ خێرو خۆشی گەلی عیراقمان و نەتەوەی پیرۆزی عەرەبمان .

ئەمەش دەقی ئەو بروسکەیەیە ئاراستەی بەڕێز صدام حسین یان کردوە :

بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی

بروانە ل : ٦

صدام حسین : هەوڵوتە قەلامان بۆ خزمەتکردنی گەل و هێنانە دی ئامانجە ستراتیژیەکانیێ

بەڕێز فەریق ئەوەل روکن صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەوەی دووپات کردوەکەوا « ئەفسەرو سەربازی هێزە چەکدارەکان ئەوەو ڕۆڵەی گەلن ئەوان بەشێك لە ئەرك و کاری ڕۆژانەکانی گەل ئەخەنە ئەستۆ لە ڕێگای ئامانجە مەزنەکاندا » .

هەروەها لە دوانێکدا لە گۆڤاری « الجندی » کە پێری کەوتە بازارەوە ووتی : ئەبێ سەرۆك ، یان ئەفسەر ، ری بگەورە بزانێت و لووب بدی بکات بەسەر گەلدا چونە بەشێکە لەو گەلەو دەبێ ئاگاداری ئەوەش بێ کە ئەبێ گەل هەر بێز ئاواتی ئەرك و پێداویستیەکانی خۆی تەنانەت لە مەیدانی جەنگیشدا جێبەجێ بکات .

هەروەها ووتی : ئێمە دەبێ بەشانازیەوە ڕێزێکی گەورەوە باسی سەرۆکی بەڕێز کە سەرۆکی هەمو لایەکمانە بکەین .. سەرکردەی گەل .. وە لایەنگیری خزمان بۆ ئەو

بروانە ل : ٦

بەڕێز صدام حسین پێشوازی سەرۆك وەزیرانی لوبنانی کرد

پێری بەڕێز صدام حسین لە شوێنی تایبەتی خۆی لە ئەنجومەنی نیشتمانی پێشوازی دوکتور سلیم الحص سەرۆك وەزیرانی لوبنانی کرد .

لەم چاوپێکەوتنەدا ، باری ناوچەی عەرەبی و پەیوەندی بەدوو قۆڵیەکانی هەردوولا بەرچاو خران .

سەرۆك وەزیرانی لوبنان باروودۆخی لوبنان و شەڕە ناوخۆییەکەی ئەوێی روون کردەوە .

بەڕێز صدام حسین باری سەرنجی عیراقی روون کردەوەو هیوای سەقامگیری و ئاشتی و ئاسایشی بۆ لوبنان خواست بەورادەیەی دادپەروەری لە ناو رۆلەکانیا جێگیر بێ و لە دەسەلات و سیاسەتی داسەربەست بێ .

لەم چاوپێکەوتنەدا دوکتور ریمون شامی بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی نەخشەی لوبنان و عبدالحسین الجمالی جێگری وەزارەتی دەرەوەو هەردوو بالوێزی عیراق لە بەیروت و بالوێزی لوبنان لەبەغدا ئامادەبوون .

دوێنێ حمادی کەیشتە تاران

دوێنێ دوکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوە بە سەرۆکایەتی وەفدێك گەیشتە تاران بە سەردانێکی رەسمی بۆ ئێران کە چەندرۆژ دەخایەنێ . لە فڕۆکەخانە بەڕێز عباس خلعتبری وەزیری دەرەوەی ئێران پێشوازی لە دوکتور حمادی کرد .

دوکتور حمادی لەپێش بەجێهێشتنی بەغدا بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی گوت سەردانی وەفدەکە بۆ ئێرانی دراوسێ بۆ دەربڕینی ئەو پێوەندیە باشەیە کە لەنێوان عیراق و ئێراندا هەیە کە ڕێککەوتنەکەی جەزایر ڕێڕەوێکی تازەی بۆ داناوەو بۆیە دەبێ ببێتە نمونە بۆ پێوەندی نێوان دەولەتانی دراوسێی یەکتر .

هەروەها گوتی ئەم سەردانە بۆ بیروڕا گۆڕینەوەو راوێژکاریە لەسەر باشترین ڕێگای بەهێزکردن و پتەوکردنی پێوەندی دۆستانەی نێوان هەردو وڵاتی دۆست و دراوسێ .. هەروەها بۆ باسی ئەو مەسەلانەیە کە بۆ هەردولا گرنگن و لە هەمو مەیدانێکدا خزمەتی قازانجی هەردولا دەکەن .

هەروەك باسی کرد عیراق بڕوای بە ئەنجامی بەسودی چاوپێکەوتنی بەردەوام و راوێژکاری هەیە لە بەرەپێدانی پێوەندی نێوان دەولەتاندا .

جێگری سەرۆك کۆمار لەگەڵ سەرەك وەزیرانی لوبناندا کۆدەبێتەوە

پێری بەیانی بەڕێز طە محی‌الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمار لە بارەگای ئەنجومەنی نیشتمانی لە گەل دوکتۆر سلیم الحص سەرەك وەزیرانی لوبناندا کۆبووەوە . لەو کۆبوونەوەیەدا کە بەڕێزان وەکیلی وەزارەتی دەرەوەو بالوێزی عیراق لە لوبنان دا لە لایەنی عیراقەوەو دوکتور ریمون شامی بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی نەخشەو بەڕێز بالوێزی لوبنان لە بەغدا لەلایەن لوبنانەوە بەشداریان کرد بە شێوەیەکی گشتی باسی بارو دۆخی لوبنان کرا .

ئەوەی شایانی باسە دوکتۆر الحص لەگەڕانەکەیا بە چەند وڵاتێکی عەرەبدا پێری سەعات دەی بەیانی بە سەردانێکی کورت گەیشتە بەغدا .

دوکتۆر ریمۆن شامی - بەڕێوەبەری گشتی وەزارەتی نەخشەی لوبنانی لە گەل وەفدی بەڕێز سەرەك وەزیرانی لوبنانە .

بەڕێز طە محی‌الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمار پێری ئێوارە ، بە ناوی ڕێز لێ گرتنی دوکتۆر سلیم الحص ەوە میوانداری وەفدەکەی کردووە .

بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان ئەبێ چەکی قورس لە هەمو لایەنەکان وەربگیرێتەوە

بیروت - ١٠ - ئا.د.ع :

بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان رەزامەندی خۆی پیشانداوە بۆ وەرگرتنەوەی هەموو چەکە قورسەکان لە لوبناندا داوەو داوای ئەوەشی کردووە کە ئەبێ ئەم چەك وەرگرتنەوەیە هەموو لایەنەکان بگرێتەوە لە لوبناندا .

پێری لیژنەی ئاسایشی بزوتنەوەی نیشتمانی هەلویستی حزب و

بروانە ل : ٦

سەروتار :

ئەو جەنگاوەرانەی بەرگری شەرەفی پیاوانیان کرد

بە ناوی هاوڕێی تیکوشەر احمد حسن البکر ئەمینداری گشتی سەرکردایەتی قوتری حزب و هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەیی و قوتری حزبەوە ، هاوڕێ صدام حسین جێگری ئەمینداری سەرکردایەتی قوتری حزب ، سلاوی لە جەنگاوەرانی حزب بەعسی سوشیالیستی عەرەب کرد کە بە دەنگی بانگەوازی بەرپرسیاریەوە بەرەو لوبنان راپەڕین بوونە پاڵپشتی تێکوشانی جەماوەرانی خەلکی لوبنان و فەلەستین لە جەنگە پیرۆزەکەیاندا دژی نەخشەکانی « سازکردنی » ئیمپریالیستانە .

دەوری بەشەرەفانەی جەنگاوەرانی بەعسی لە لوبنان دا و بەشداریان لە بەرگری کردن لە شۆرشی فەلەستین و جولانەوەی نیشتمانی لوبنان بەستراوەو راستەوخۆ بە جەوهەری بیروباوەڕی ئازادیخوازانەو شورشگێرانەی حزبی فەرماندەوە هەروەها بە توانایی ئەم بیرو باوەڕەشەوە لە مەیدانی دروستکردنی تێکوشەری راستەقینەدا .

هاوکاری

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

راپۆرتی سیاسی :

لوبنان لە نێوان خەون‌و خەیاڵی وەرگەڕاوەکان‌و بزووتنەوەی جەماوەردا

● نوسەری سیاسی « هاوکاری » نوسیویە دەڵێ :

تائێستاش لوبنان نوختەی هەڵگیرسانێکی سامناکە لەم‌قۆناخەدا ، و تائێستاش هێزە ئیمپریالیستی‌و کۆنەپەرستو زایۆنیستەکان دەوری سەرەکی دەگێڕن بۆ خۆشکردنی ئاگری کێشە لەووڵاتدا ، ئەوەش بە پشتیوانی بونی سەربازی هێزەکانی ڕژێمی وەرگەڕاوی سوریا کە دەرگای بۆ ئەوهێزانە خستۆتە سەرگازی پشت ، تا زمانی جەماوەری گەلی لوبنان‌و هێزە خەباتکەرەکانی ببرن‌و ڕێگا بۆ هەوڵ‌و تەقەلای چارەسەرێکی پڕلەشورەیی لە ناوچەکەدا بکەنەوە .

دەبینین کە ئەورێزە کردارانەی دەسەلاتدارێتی لوبنان بەکاری ئێنان وەك توندکردنی چاوەدێری بەسەر ئازادی ڕۆژنامەگەری‌داو هەڕەشەی بەکارهێنانی زەبروزەنگی زیاتر دژی ڕوژنامەکان پاش ئەوەی لەلایەن دەستەودایەرەکەی ڕژێمی وەرگەڕاوی سوریاوە کە بەناوی هێزی (دامرکێنەری عەرەبی) لە لوبناندا ئیش دەکەن ، دەستیان بەسەردا گیرا .. دەبینین هەمو ئەوکردارە تولەسەندانە بەردرێژایی لەدژی دەزگا نیشتمانی‌و پێشکەوتنخوازەکانە بەتەنها بێ ئەوەی ڕوژنامەکانی ڕاستڕەوو دورەپەرێزەکان‌و ئیزگە نهێنی‌و ئاشکراکانیان بگرێتەوە . بەمە پیاو بەتەواوی دێتە سەر ئەوباوەڕە کە ئەورەفتارە پڕ زەبروزەنگەی دژی هێزەکانی ڕاگەیاندنی هێزە نیشتمانیەکانی لوبنان ڕەچاو کرا ، ئاوێنەی ئەوپەلامارە دڕندانەی ئیمپریالیزم‌و کۆنەپەرستیە کە فەرمانڕەوایانی دمشق جێبەجێی دەکەن‌و دەرخەری هەمو لایەنەکانی ئەوپیلانەیە کە بۆ لێکپچڕینی یەکیەتی لوبنان ڕێك خراوە بۆئەوەی بەکردەوە جێ‌پێی ئیمپریالیزم لە ناوچەکەدا پتەو بکرێ‌و دۆخی ناوچەکە بەقازانجی هێزە وەرگەڕاوو کۆنەپەرستەکان سازبکرێت .

تەقاندنی دۆخی لوبنان بەوجۆرە کە لەماوەی زیاتر لە بیست‌مانگ لەمەوبەرەوە تا ئەمڕۆ دیومانە بۆ ئەوە بنیادنیە کە لەناو تەرکیبی تایفەگەری دەستەڕاستی لوبناندا هاوسەنگی دروست بێ ، بۆ پاراستنی ئەوەش نیە کە ناوی نراوە چوارچێوەو هاوتایی سیاسی شێوەی ڕژێمی لوبنان کە بریتیە لە تەرکیبێکی تایفەگەری‌و عەشیرەتی‌و دەرەبەگایەتی .. مەبەست لە تەقاندنی دۆخی لوبنان‌و هێشتنەوەی بەداگیرساوی ئەم‌شێوەو چوارچێوە سیاسیە کۆنانە نین چونکە پاراستنی هەموی ئەمانە بەستراوە بە ئەنجامی‌زۆرانبازیەکەو بەولایەنە کە دەتوانێ کاروبار بە قازانجی تەرکیبی تایفەگەری‌و کۆنەپەرستی یەکلا بکاو بەولایەنە کە حەز دەکاتەو دۆخە کۆن‌و ئەخۆشەی کۆمەڵی لوبنان بمێنێتەوە ، ئەویش ئیمپریالیزمی جیهانی بە سەرکردایەتی ئەمریکاو کۆنەپەرستی ناوخۆیە کە ڕژێمە خۆبەدەستەوە دەرەکان‌و لەپێش هەمویانەوە ڕژێمی وەرگەڕاوی سوریا سەرکردایەتی دەکەن .

لەبەرئەوەی ئەوزۆرانبازیەی لە ناوچەکەدا بەگشتی هەیە هەم کۆمەڵایەتیەو هەم ڕزگاریخوازی ـ کۆمەڵایەتیە لە ئاوەرۆکی چینایەتی‌دا .. و ڕزگاریخوازیە لە مۆرکی نەتەوەیی پێشکەوتوانەی‌دا ـ دەبینین ئەوزۆرانبازیە ڕێبازێکی ڕونی گرتوە کە هەڵومەرج‌و شەڕەکانی لوبنان بەشێوەیەکی زۆر ... ئاشکرا دەری‌خست . لەباری کۆمەڵایەتی ئەم زۆررانبازیەدا جەماوەری لوبنان بە دەستەو تاقم‌و هێزە پێشڕەوە پێشکەوتنخوازیەکانیەوە خەباتێکی توندوتیژ دەکەن بۆ گۆڕینی بناخەی سەرمایەداری‌و چەوسێنەری باری لوبنان کە بریتیە لە دەسەڵاتی عەشیرەتی‌و تایفەگەری .

لەباری ڕزگاریخوازی نەتەوەییەوە جەماوەری گەل کەوتۆتە بەربەرەکانیەکی سەخت لەگەڵ زایونستی دوژمنداکە هەڕەشەی دا گیرکردنی بەشێکی زیاتر لە خاکی خواروی لوبنان دەکا .. لەولایەنەی زۆرانبازیەکەشیدا ڕاستەقینەی پشتگیری لە بزوتنەوەی بەرگری فەلەستینی دەردەکەوێ بۆ ئەوەی بتوانێ ئەرکی پیرۆزی خۆی لە وەرگرتنەوەو ڕزگارکردنی خاکی داگیرکراودا بەجێ بگەیەنێ بۆ گەیشتن بە یەکیەتی خاك‌و مرۆڤ .

لەبەرامبەر ئەم تەوژمەی جەماوەردا کە بەستراوە بە بزوتنەوەی جەماوەر لە هەمو جێگایەك لایەنەکەی تری زۆرانبازی واتە ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم‌و کۆنەپەرستی وەستاوە کە هەمو شێوەیەکی شەڕفرۆشی‌و هەمو ڕێگایەکی زۆرداری‌و ناهەقی بەکار دێنێ . بەڵام ئایا دەزگاکانی دەستدرێژی‌و پیلانگێڕان دژی مافی گەلەکەمان بۆ ڕزگاری‌و دروستکردنی کۆمەڵەکەی توانیویەتی چاوی جەماوەرەکەمان بشکێنێ‌و سنور بۆ خەباتە ڕەواکەی دابنێ ؟ ئایا توانیویەتی بەهەمو توانای مادی‌و تەکنیکی خۆیەوەو بەهەمو فرت‌وفێڵە ئیستیعماریەکانی تا ئێستا هەلوێستەکە بەقازانجی خۆی یەکلا بکاتەوە ؟؟

ڕەنگە هێزە ئیستیعماریەکان‌و هاوپەیمانە کۆنەپەرستەکانیان لەناوچەدا پێیان وابێ دۆخ‌و ڕەفتاری هێندێك ڕژێمی ناوچەکە هەڵومەرجێکی لەباریان بۆ بەرەگرتنی دەسەڵاتی ئیستیعمارو ئیمپریالیزم‌و گواستنەوەی بۆ سەنگەری تازەتر پێك هێناوە . ڕەنگە لاشیان وابێ دۆخی لوبنان کە ئێستا لەهەمو لایەکەوە فەرمانڕەوایانی دمشق دەستیان بەسەردا گرتوە ، بۆئەوە

بروانەل : ١١

ساڵێکی تازەو ئەرکەکانی خەبات

لەم‌دواییانەدا کارەساتەکان گەرم بوون‌و ئاڵوگۆڕەکان کەوتونە سەریەك‌و باشتر خۆیان نواندوەو بەزۆر شێوە خۆیان دەردەخەن ، بەڵام هەمویان لە چوارچێوەی چەند ئەلقەیەکی پێکەوەبەستراوەدا زنجیرەی نەونەخشە پیلانگێڕیە گەورانە پێك دێنن کە مەسەلە چارەنوسیەکانی جەماوەرو بەتایبەتی مەسەلەی فەلەستین توشی بون .

.. زۆرباش دەرکەوتوە کە هێلی سەرەکی ئەوپیلانە ئیمپریالیستیە بێ شەرمانەیە لە بەعەناوی خێرا بەرەو قۆناخێکی زۆر سامناك بۆ پاشەرۆژی ناوچەکەو چارەنوسی مەسەلەکانی دەرواتە پێش .

ڕەنگە بەرچاوترین شت کە لە ڕوداوەکانی ئێستادا سەرنجی چاودێری گەورە ڕادەکێشێ ئەوقسانە بێ کە لەبارەی ساڵی تازە (١٩٧٧)وە دەکرێن وەك ئەوە کە ساڵی چارەسەرکردنی مەسەلەی فەلەستین دەبێ‌و سەرەتای قۆناخێکی تازەیە بۆ هاوکاری‌و هەنگاو نزیکخستنی نێوان ڕژێمە کۆنەپەرستە عەرەبیەکان‌و کوڕوکۆمەڵە ئیمپریالیستی‌و زایۆنیستیەکان .

ئێستا ناوەرۆکی ئەو سەردان‌و چاوپێکەوتنانە ئاشکرا بوە کە لەنێوان لێپرسراوانی هەردووڕژێمی سوریاو ئەردەن‌و چەندلایەنێکی کۆنەپەرست‌و خۆبەدەستەوەدەری ناسراوی عەرەبی‌دا بون‌و هەموشیان بۆ یەکرێکاو بە یەکڕێبازدا دەڕۆن کە بریتیە لە لەناوبردنی هێزە ڕزگاریخوازە نیشتمانی‌و نەتەوەییەکان کە ڕیزەکانی بەرگری فەلەستین بەشێکن لەوان . ئەمەش بەومەبەستە کە ئەلقەیان بەدەوره‌دا بدەن بۆ ڕێکخۆشکردنی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزمی

شکردن بۆ چارەسەرێکی « باشتر » کە لەسەری ڕێك کەوتون ، لەڕێگای ڕۆیشتن بۆ جنێف‌و کۆنفرانسی داهاتوی جنێفەوە .

ڕژێمی سوریا کە ـ وەك دیارە ـ بۆتە داردەستێکی باش بەدەستی ئیمپریالیزمی ئەمریکاوە .. ئەدوای ئەوسەرکەوتنانە کە بەتایبەتی لە لوبناندا بۆی بەدەست هێنان ئێستا سەرکردایەتی ڕێبازی دژ بەشۆڕش‌و ڕزگاریخوازی دەکا و بە هاودەستی ڕژێمی ئەردەن‌و ڕژێمە کۆنەپەرستەکانی تر و بە وەکالەتی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم هەوڵ دەدا بەپەلە مەسەلەکە یەکلا بکاتەوە .

لەپاش ئەو زنجیرە کوشتارە سامناکەی لە لوبنان کردی‌و دوای ئەو کارانەی کردی بۆ لە ناوبردنی دیموکراتیەت‌و ئازادیە ڕوژنامەگەریەکان‌و دوای گرتنی ژمارەیەکی زۆر لە هاونیشتمانان‌و داگیر کردنی لوبنان بەناوی هێزی دامرکێنەری عەرەبیەوە تازە گردنەوەی ماوەی مانەوەی هێزی ناوبراو کەوتنەوە دەوتوانان لە جۆلانی داگیر کراودا . پاش هەمو ئەم هەنگاوانە کە بەدڵ‌و داو بەوردی بۆ ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزمی

جێ‌بەجێ کردن ، جموجۆڵە نەخشەبۆ دانراوەکەی بەرەو ئامانجە دیاری کراوە کە دەستی پێکردو زۆر باشیش لەلایەن ڕژێمە بەزیوو خاوەن ئەوتەکانەوە کە پێوەندی‌و هاوکاری‌یەکی پتەویان لەگەڵ وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکادا هەیە پشتیوانی لێدەکرێ .

بێ‌گومان قۆناخی داهاتو قۆناخێکی سامناکەو پێویستی بەوە هەیە کە هەمو توانا‌و ئیمکانات بۆ بەرەنگار بونەوەی ئەوپیلانە گەورەیە تێکەڵ بکرێن کە بۆ نیشتمانەکەمان ڕێك خراوەو دژی ئاواتی جەماوەرو خەباتە ڕەواکەیانە .

هێزە نیشتمانی‌و پێشکەوتنخوازەکان ئەمڕۆ زیاتر لەهەمو کاتێکی ڕابردو لەسەریان پێویستە خەباتی خۆیان دژی ئەوپیلانە تازانە بەهێز بکەن کە نەك هەر دژی مەسەلەی فەلەستینە ، بەڵکو دژی هەمو خەبات‌و دەستکەوتەکانی جەماوەرە لەهەمو جێگایەك ڕێك خراون .

سەرکەوتنیش هەمیشە بۆ جەماوەرە وەهەرگیز هێزە بەکرێگیراوو وەرگەڕاوەکان ناتوانن بەزۆرو بەفرووفێڵ ئامانجە گومان لێکراوەکانیان بەسەر خواستی گەلدا بسەپێنن کە لەزور هەموو خواستێکەوەیە .

★

بەهەمو پەنجەکان دەستیان بۆ ڕائەکیشن

مصطفی صالح کریم

لەوەتەی جۆن کنیدی کوژراوە ، تا ئێستاش هەرزەلاەو لەناو ئەبرێت‌و هەرخەلکەو سەری ئەکرێت بەگۆما ، دیارە ئەمانە هەموی بۆ ئەوەیە شوێنەواری ئەو تاوانە ون‌بکرێت‌و ئەو سەرەزلانە دەست نیشان ئەکرێن کە بە پەنجەی ئەوان ئەلێك تاوانی وا لە مەنجەڵە زلەکانی موخابەراتی مەرکەزیدا قوڵپی داوە .

دێتە یادم تازە باڵەفڕە کە لە تاوانا نوقم بوون‌و ئەوەی نەهێلرا لە تاوانی بوبوین ، گوێمان هەڵ ئەخست خەریکن لە جوغزی موخابەرات بۆ ڕستەی شۆڕشگێرانەو ، دەرچن ، دەستێکیان پێدا فێری‌هەندی وشەی وا ئەبووین ئەهێنن‌و سەرەو نکومیان کە لەوەوپێش ئەمان بیستبوو ، ئەکەن .

دەورووبەری ڕاپەڕینی کانونی دوەمی ساڵی ١٩٤٨ بوو ، لە کۆڕێکا ، برادەرێك کە لە ئێمە زاناتربوو ، باسی بزوتنەوەی ئازادی میلەتان‌و دەوری ئیستیعماری بۆ ئەکردین ،لەبەر هەڵستی کردنی ئەو جۆرە ڕاپەڕینانەدا ، خێرا خێرا ، ئەوەی دووبارە کردەوە کە هەرشتێك لە هەرشوێنێ ڕوو‌بدات پێچەوانەی خواستی میلەت‌بێ دەستی (ئیستیعماری) تێدایە ، لەولاوە برایەکی کاسبکار کە لە کۆڕەکە دابەشداربوو ، وتی : وام لێهات بڵێم شەڕی نێوان ژن‌و مێردیش پەنجەی ئەو دوابڕاوەی تیادایە ، مەبەستی ئیستیعمار بوو ، ئێستاش کە خوێن فوارە ئەکات لەبەردەم زانکۆکانی (تایلاند)او کە بە هەزاران کتێب ئەسوتێنرێ خێرا شیلی‌و گواتیمالامان دێتە وەبیر ، ئەدێ ئەوشا وشەی برا کاسبکارەکە لە گوێما ئەزرنگێتەوەو خێرا دەست درێژی ئیستیعمار دێتە بەرچاوم ، بەڵام ئەمجارەیان بە شێوەیەکی نوێ دێ .

ئابڕوچوونی شێوازە کۆنەکانی ، وەیەکەم دەزگاش لە جیهانا کە ئەونی تاوانی تیا ئەچنرێت (موخابەراتی مەرکەزی ئەمەریکا)یە تازەترین شت لەم بابەتانەوە ئەو (ئیتفلابە) خوێناوی‌یەی تایلاندە جاوەنەبێ موخابەرات هەر خەریکی ئەوەبێت پیاوەکانی خۆی قوت بکاتەوە لەو وڵاتانەدا کە حوکمێکی نیشتمانی تیایە ، بەڵکو ناو بەناوێك کرێ‌گرتەکانی خۆشی بە سەر ئەکاتەوەو ، ئەوانەیان

کە لە تاوانا نوقم بوون‌و ... ئەکەن .

لەو شتانەی لەم ڕووەوە تازە لە ئەمەریکا ڕووی داوە ، پێش ئەوەی « جیرالد فورد » کۆشکی سپی بەجێ بهێڵێ‌و (جیمی کارتر) بە ـ تلیلی ـ بگوێزرێتەوە ناوی ، ئەوە بوو بەرمیلێکی نەوت لە ڕۆخی (میامی) دۆزرایەوە ،لاشەی کابرایەکی کوژراوی بە زنجیر بەستراوی تیا بوو ، دوای لێکۆڵینەوە دەرکەوت لاشەی (جون روزیلی)یە .

جون روزیلی ، تاوانبارێکی چەورەی چەپەڵ بوو ، زوولە چەتەکانی مافیابوو ، لە پاشا بوو بە نۆکەری (سیا) ، لەساڵی ١٩٦١دا یەکێك بوو لە وانەی کوشتنی (کاسترو)ی پێ سپێردرابوو ، هەر لەو سەردەمەدا ، پەیوەندیشی لە گەڵ (جودیت کامپیل‌ئاکستر)ا بەهێز بوو ، کە ئەم خاتوو جودیتە ـ دۆستی ڕابواردنی ـ جۆن کنیدی بوو .

لە پێش دۆزینەوەی لاشەی (روزیلی)دا لە خانوێەکی بچوکی (شیکاگو)دا لاشەی (سام‌مومو)ش بە کوژراوی دۆزرایەوە کە ئەمیش ناوەڵی روزیلی‌بوو ، پێکەوە نۆکەری موخابەرات بوون ، هەر پێکیشەوە ڕاهێنرابوون بۆ کوشتنی ـ کاسترو ـ دوای ئەوەی کە بانگ کران بۆ شایەتی لە بەردەم لیژنەی ئەنجومەنی پیرانا ، بۆ لێکۆڵینەوە دەربارەی چالاکی‌یەکانی موخابەرات !! دوابەدوای ئەوە هەردوکیان بەو دەردە بران ، وە بەپێی

ئەوەی نەهێلرا لە تاوانی کوشتنە کەیان بکۆلرێتەوە ، ڕۆژنامە نووسە بزێوەکان ئەڵێن :

« وادیارە ئەم دوانە ، نەك هەر ئاگاداری مەسەلەی پیلانەکەی دژی کاسترۆن بەڵکو زۆرشتی تریشیان ئەزانی ، تەنانەت بە هۆی دۆستایەتی‌یان لەگەڵ جودیتا ڕەنگە ئاگاداری کوشتنی کنیدیش بووبن » .

بەڵام سەیر لەوەدایە ، لە کاتێکا هەردوکیان دیارو ئاشکرا پیاوی موخابەرات بوون ، کەچی پولیس وتویەتی: « ئەمە حسابی کۆنی ناو خۆیانە ، یەکتری فەلاچ ئەکەن » بۆ ئەوەی پەنجە بۆ (سیا) ڕانەکیشرێ بەڵام ئەوەی زۆرباش لای خەڵکی ڕوونە ، موخابەراتی مەرکەزی ئەمەریکا کە ئیشی بەنۆکەرەکانی ئەما ، یان کە ناویان زڕاو نهێنی‌یان ئاشکرا بوو،یان کە هەست بە وەکرا جێی گومانن‌و لەوانەیە شت بدرکێنن ، ئیتر ئەکەونە گلك‌و گوێ کردنیان‌و یەکە یەکە لەناویان ئەبەن‌و نۆکەری تازەبابەت دێننە شوێنەکانیان .

خەلکی ئیمرۆ هوشیارن ، هەزار ئەوەندە تاوانەکانیان داپۆشن ، نەك هەر بەپەنجەی دەست ، بە پەنجەی قاچیش نیشارەتیان بۆ ئەکەن‌و تاوانەکان ئەخەنە ئەپاڵیان .

● ناوەرۆکی باسەکە لە (ڕۆژنامەکانی بەغداوە) وەرگیراوە .

★

ڕژێمی سوریا داوای لە ئەمەریکا کردوە پەلە لە (سات‌وسەودا) بکا

بیروت ـ١٠ـ ئاژانسەکان : لە ناوچەی عەرەبدا ئێستا ئاڵوگۆڕێکی ئەوتۆ بەرچاو دەکەوێ بەرەو جێ‌بەجێ کردنی « سات‌وسەودا » لە ئەگەڵ قەوارەی زایۆنی .

ئێستا ئەو دەورە پیلانگێڕیە بەباشی دەردەکەوێ کە هەردو ڕژێمی سوریاو ئەردەن پێ هەڵدەستن بۆ ڕێزە جموجۆڵێکی سیاسی خۆبەدەستەوەدەرانە لەپێناوی برینەوەی کێشە لەگەڵ قەوارەی زایۆنی‌دا .

ئەو ڕژێمانە هەوڵ دەدەن بۆ کۆکردنەوەی ڕیزەکان‌و یەکخستنی هەلوێستەکانیان بۆ ئەوەی لەژێر پەردەی هاوکاری عەرەبدا سیاسەتی خۆبەدەستەوەدەری خۆیان بەرێوە بەرن‌و لەئەنجامدا زەبر لە ئامانجەکانی نەتەوەی عەرەب بدەن .

ڕژێمە خۆبەدەستەوەدەرەکان بایەخێکی زۆریش بەو دەورە دەدەن کە حکومەتی

بروانەل : ٧

گوفارەکە گوتویە ئەم‌بانگ‌هێشتنە قبول کراوە بەڵام جارێ کاتی بۆ دیاری نەکراوە. لەمەوبەریش کارتەر بێ‌خۆشبونی خۆی دەربڕیبو بۆچاوپێکەوتنی حافظ اسد سەرۆکی ڕژێمی سوریاوانور السادات سەرکۆماری میسر .

کاروباری جیهان

ڕەگەزپەرستی‌و ... ئەمریکا

لەکاتێکدا هەموو ئادەمیزادی پێشکەوتوخواز بە تایبەتی‌و هەمو دەوڵەتانی جیهان بەگشتی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان لە ئەفەریقا تاوانبار دەکەن ،وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا سنگی خۆی دێنێتە پێشەوەو لەسەریان هەڵ ئەداتێ‌و بە تەواوی ئەیانگرێتە باوەشی هەروەك چۆن ڕژێمی زایۆنی ڕەگەزپەرستی گرتەخۆ .

نوێنەری وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا لە کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتوەکانا دەری‌بڕی کە ئەگەر بێتو کۆمەڵەی دەوڵەتان بڕیاری سزادانی بەسەر ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکانی خواروی ئەفەریقاو ڕودیسیادامۆر بکاو وا ئەم مافی بەربەچدانەوەی (فیتو) ئەو بڕیارە بەکار ئەهێنێ .

بەم شێوەیە جارێکی تر وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا خواستی هەموو کۆمەڵانی سەررووی زەمین ئەخاتە ژێر پێ‌و گێچەڵ بە نیازو خوازی گەلان ئەفرۆشێ‌و دژیان ئەوەستێ .

بەڵام ئەو پرسیارەی لێرەدادێتەروو ئەوەیە :

ئایا ئەو هەڵوێستەی ئەمەریکا توانای ئەوەی هەیە پاپۆری ڕەگەزپەرستەکان لە شەپۆلی هێزی گەلان بپارێزێ .

وەڵامی ئەوەش بێگومان نەء چونکە ئەو ڕژێمانە نەیان توانی سەقامگیری‌و ئاسوودەگی بەدەست بێنن . وە لەسەر زەمینەی ناوخۆو جیهانیدا بە تەنیا پەڕو ئافەرۆز کراون .

یەکێتی کرێکارانی گواستنەوەی عەرەبی‌ڕیکخستنی هەفتەی هاوکاری کردنی لەگەڵ تێکۆشانی کرێکارانی گەلانی خوارووی ئەفەریقا ئاشکرا کرد . وە لە بەیاننامەیەکی کە یەکێتی دەری‌کرد هەڕەشەی لەو ڕژێمە ڕەگەزپەرستانە کرد دەربارەی ئەوەی ئەو ڕژێمانە بەردەوام گەلانی ئەفەریقا دانەپلۆسن‌و ئەتۆقێنن‌و ڕاوئەنێن : ئەوەی کە گومانی تیا نی‌یە سەرنەکەوتنی ئەو ڕژێمە ڕەگەزپەرستانەیەو بێ‌توانایی ئەمەریکاشە لە پاراستنی ئەو ڕژێمانە لەو پاشەرۆژە ڕەشەی چاوەڕێیانە .

ـ جەزا صالح ـ

Institut kurde de Paris

ڕاپۆرتی سیاسی

ئەرك و دەسكەوتەكان

لەژوون دوو و دوازدەی کانونی دوهەمی ١٩٧٤دا ، لەبەغدا کۆنگرەی هەشتەمی قوتری حزبی بەعسی سوشیالستی عەرەب بەستراداوای پتر لە پێنج ساڵ ڕابوردن بەسەر وەرگرتنی دەستەڵات لەلایەن حزبی سەرکردەوە کۆنگرەکە بەئەشتی ڕاپۆرتی سیاسی بڕیاردا .

کونگرەی قوتری لە ژێر سێبەری بارو دۆخ و دەستکەوتانێکدا بەسترا زۆر جیاوازی لەگەڵ ئەوانی تردا هەیە کە کۆنگرەکانی ڕابوردوی لە سێبەردا بەسترا بوون .

دەتوانرێت بوترێت کە کونگرەی ئەم دوایی یەکۆنگرەی هەڵسەنگاندن و موتابەعە کردن و دیاری کردنی ئەرکەکان بوو لە هەموو لایەنێکەوە لایەنی ناوخۆو نەتەوایەتی و جیهانی . لە لایەکەوە ئەوەی لەپێشدا بوو کە مەسەلەی هەڵسەنگاندنێکی تەواوی ڕێڕەوی شۆڕش بخاتە پێش چاو لە ماوەی ساڵانی ڕابوردوودا ، ئەمەش لە چوارچێوەو ڕوانگەیەکی مەوزوعیی ڕەخنە گرانەوە بە ئامانجی پتەو کردن تری ڕێڕەوەکەی لە نێوان حاڵی حازردا ، جگە لە پتەوکردنی بزووتنەوەی گۆڕانی شۆڕشگێڕانەی هەڵچوو ، هەروەها پەرەپێدانی دەستکەوتەکان لەسەر ڕۆشنایی ئامانج و بیروباوەڕەکانی حزب .

کۆنگرەکە ئەوەشی لە پێشدا بوو کە دەوری پێشڕەوی هەڵسەنگێنێت ئەو دەورەی حزب پێی هەڵسا لە ڕابەری کردنی ڕێڕەوی گۆڕانەکاندا ، بەمەرامی بەهێزکردنی دەوری سەرکردایەتی حزب لە کۆمەڵ و دەوڵەتدا .

لە لایەکی ترەوە لە سەری بوو دەوری نەتەوایەتی خۆی دیاری بکات بەوەی کە حزبی شۆڕشی عەرەبی و ئامرازی سەرەکی و پێشکەوتوویەتی .. لەسەرکێز ترەوە پێویستیەکانی بزووتنەوەی شۆڕشی پشت گوێ نەخستووە لە مەیدانی پەیوەندی یە دەوڵەتیەکانداو ، لە جۆرەها ڕووی ترەوە .

هەر وەها دەربارەی دیاری کردنی ئەرکە نوێیەکان ، بەو پێی ئاشکرایی و بە باس کردنێکی تەواوەوە پرۆگرامی کارکردنێکی تەواوی بۆ ئەو ئەرکانەداناوە کە ڕوو بەڕووی حزب و شۆڕش بۆتەوە ، وە ی دانا کە ئەمانە ڕابەری کارکردن بۆ ئەوەی چۆن ستراتیژەکان جێبەجێ بکرێن .

کە وانە ئامانجی هەرە گەورەی ئەوەیە گۆڕانێکی بنەڕەتی لە جەستەی کۆمەڵ و دەوڵەتدا بێنێتەکایەوە ، هەروەها لە جۆرەها پەیوەندی یە کۆمەڵایەتی و بەرهەمهێنان و ڕۆشنبیریەکاندا هتد .. لەسەر ڕێگەیەکی نوێ وا لە شۆڕش بکات ببێتە نموونە بۆ تاقی کردنەوەیەکی باش بۆ هەموو جەماوەر ..

هەر وەها لە ژوان دوات کردنەوەی ڕاپۆرتی سیاسی‌دا لەسەر ئەوەی :

« کە شۆڕشی حەفدەی تەموزی ١٩٦٨ لە جەوهەرو مەبەستەکانیدا شۆڕشێکی ڕزگاری کەرو دیموکراتی و سۆشیالیستی و یەکێتی یە ، بەڵام شۆڕش بەهۆی ئەو دۆخ و بارە تایبەتیەی پەیوەندبوو بە قوتری عێراقەوە لە ئەنجامی شکست خواردنی شۆڕشی ١٤ی تەموزو ٨ی شوباتەوە ، تووشی چەند ئەرکێکی زیاتر بوو بوو زۆر سەخت و دژوار بوون .. ئەوە بوو هەڵەو لادان و تەنگ و چەڵەمەی قۆناغی ڕابوردوی بۆ مابۆوە لە گەڵ سوغەوارە پڕ مەترسیەکانیدا لە هەموو لایەنێکی ژیاندا ، پێویست بوو لێیان بکۆڵێتەوەو چارەسەریان بکات لە هەمان کاتیشدا بەردەوام بێت بۆ تەواو کردنی ئەرکەکانیەکانی لەسەر ڕێگای ئامانجە ستراتیژیەکان لە نێوان ئەم بنکە هێنانەوەدا و دەست ڕابکێشین بۆ ئەو ئامانجانە کە پێویست بوو شۆڕش لە قۆناغی پێش بەستنی کۆنگرەکەدا جێبەجێیان بکات کە ئەمانەن:

- چەسپاندنی دەستەڵاتی شۆڕشگێڕانەو سەرکردایەتی کردنی لەلایەن حزبەوە .
- تەواو کردنی ئەو ئەرکە ڕزگاریخوازو دیموکراتی و پێشکەوتنخوازانەی شۆڕشی ١٤ی تەموزو ٨ی شوبات جێبەجێیان نەکردبوو .
- دانانی هەر شتێك لە توانادا بوو بۆ ڕیاحەژش بردن بەرەو سۆشیالیزم .
- بەشداری کردنێکی کاریگەرانە لە خەباتدا دژی دەست درێژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و بەرەنگاربوونی پیلانی کۆنەپەرستەکان لە ناوچەی عەرەبدا .

ڕاپۆرتی سیاسی لە مەسەلەیەکی زۆر گرنگ کۆڵیەوە کە زۆر گرنگە بە ڕێزەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و شۆڕشەکەیەوە لە قوتری عێراقی ئەویش مەسەلەی کوردە ، ئەویش لەوەوە دەستی پێ کرد لە هەوڵدانیدا بۆ دۆزینەوەی چارەسەری بۆی ئەویش لە چەند دانانێکی بنەڕەتیدا :

- دانانی بزووتنەوەی نەتەوایەتی کورد لە عێراقدا لە گەڵ ئەو هەموو هەڵەو تەگەرەو گرێیانەی تێی کەوتبوو ـ بە بزووتنەوەیەکی ڕەوای گەلی کورد لە چوارچێوەی کۆمەڵی عێراقدا لە سەر هەمووییەوە ئوتونۆمی .
- تێڕوانینی نەتەوایەتی حزب زۆر پارمەتی ئەوەی دا کە داواکاری یەکسانی جەماوەری کورد بەڕەوا بزانێت و خەبات بکات بۆ جێبەجێ کردنیان .
- ڕەچاو کردنی دەستپێ کردنی ئاشتی‌ی دیموکراتی بۆ زامن کردنی ئەو مافانە لە چوار چێوەی کاری هاوبەشی نیشتمانیدا کە خۆی لەبەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازدا دەنوێنێت .

« ئەوە بوو حزب توانی دارشتنێکی ڕاست و تەواو لە هەموو لایەنێکی تیوری و سیاسی و کار گێڕیەوە بدۆزێتەوەو لەو بەڵگە نامە مێژوویی یە مەزنەدا بیخاتە ڕوو ـ بەیانی یازدەی ئازاری ١٩٧٠ کە بەخاڵێکی گۆڕانی مێژوویی دەژمێردرێت لەخەباتی جەماوەری گەلی کورددا و ئەنجامە نەتەوەیی یە ڕەواکانی و لەخەباتی گەلاندا لە قوتری عێراقدا بەتایبەتی لەپێناوی بنیات نانی کۆمەڵێکی دیموکراتی پێشکەوتووی گەشە کردوودا »

هەروەها ڕاپۆرتەکە دەستی بۆ بایەخی گرنگی ئاسایش و ئاشتی و بڵاوبوونەوەی لە ناوچەی ئوتونۆمی‌دا درێژ کردووە ، کە بوو بەهۆو پارمەتی دانی تەواو کردن و سەرکەوتنی زۆربەی پرۆژە ئەمنی یەکان .

هەروەها ڕاپۆرتەکە دەربارەی مەسەلەی پەیوەندی مەرکەزی‌ی نێوان ئەرکە نیشتمانی و ئەرکە نەتەوەیی یەکان دواوە .. دەبێت ئەوەش بزانرێت کە حزب و شۆڕش ئامانجیان ئەوەیە :

« دروست کردنی بنکەیەك بۆ خەباتی نەتەوەیی ، هەر وەها لە چوارچێوەی دەوڵەتی قوتری و لە قۆناغدا ، ئەرکی ئەوەیە کار بکاتە سەر دەوروبەری نەتەوەیی لەبەر ڕوونکی‌ی مەبدەئەکانی حزب و ئامانجەکانی هەروەها تەرخان کردنی توانا ماددی و مەعنەویەکانی .

لە ژێر سەرکردایەتی حزب و لە ڕووی یەکێتی بیرو خراوی و یەکێتی بەرنامەی ڕامیاری ئاشتی ڕێکخراوەکانیەوە لە وڵاتانی ترەوەو هەموو هێزو دەستەکانی جوولانەوەی شۆڕشی عەرەبەوە لەپێناوی یەکێتی و سەربەستی و سۆشیالیستی‌دا » .

بەپێی پشت بەستن بە بزووتنەوی ناوەندی ئەو ئەرکانەی کە ڕوو بە ڕووی ئەو شۆڕشە ئەبێت کە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەرپای ئەکات و سەرکردایەتی ئەکات لەهەر وڵاتێکدا ـ هەر وەکو ڕاپۆرتی سیاسی ئەمەی ئدرێژەوە ـ دوو ڕووی هەیە ، یەکەمیان مۆرکی ڕاستەو خۆ باڵی بەسەرکێشاوە لە چوار ، وەی جوگرافی و ڕامیاری ئەو وڵاتەدا بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکە (نیشتمانیەکان) ئەوەش نایەتە کایەوە تاکو ئەو وڵاتە نەکرێتە بنکەیەکی شۆڕشگێڕی . دووەمیشیان مۆرکی کارکردنی ڕاستەو خۆ بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکە نەتەوەییەکان) باڵی بەسەردا کێشاوە .

لە چوار چێوەی بەرنامەیی و بەربڵاوی ڕاپۆرتی سیاسی ئەو ئەرکانە کە ڕوو بەڕووی شۆڕش ئەبن لەقۆناغی داهاتوودا لەڕووی چەسپاندن و قووڵ کردنەوەی ڕێڕەوی شۆڕش و پێشخستنی جووڵانەوەی گۆرانکاریەکانی کۆمەڵایەتی و ئابووری و ڕۆشنبیری خستۆتە ڕوو . جاوخشاندنێکی وردو قووڵ

بەباتەکانی بەشی دووەمی ئاشکراو لە ڕوو لەکۆڕی ڕاپۆرتی سیاسی‌دا ـ ئەرکەکانی جێبەجێ کردنی ئەرکەکانی قۆناغی داهاتوو ، بۆمان دەرئە قۆناغی ساڵانی داهاتوودا کەوێ تا چ ڕادەیەك لە چوارچێوەی بوارێکی

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش پێکەوە بەستراوی هەنگاونان پشتی بەستوە بەدارشتنی کە پەیوەندیەکی توندی هەبێت لە گەڵ کۆمەڵێك لەو دەسکەوتانەی کە شۆڕش لە ساڵانی ڕابوردوودا وەدەستی هێناون . ئەم ئەرکانە ئوباڵێکی مێژوویی ئەخەنە سەر ئەستۆی هەموان لە تاقەکەس و ڕێکخراوەکان و دام و دەزگاکانی

دەوڵەت بۆ گەیاندنی ئامۆژگاری و بڕیارو ئاراستەکانی حزب لە کۆڕەکانی کارکردن و بەجێ هێنانیان .. هەروەها ئەبێ ئەو بەرنامەیەی کە لە ڕاپۆرتی سیاسی‌دایە بکاتە بەڵگەیەکی کارکردن بۆ قۆناغی داهاتوو لە پێناوی تەواو کردنی گۆڕانکاریە شۆڕشگێڕیە دیموکراتیە پێشکەوتنخوازەکان کە قۆناغی داهاتوو بۆ قایمکردنی تاقیکردنەوەی شۆڕشگێڕێتی و پەرەپێدانیا پێویستیان پێوە هەیە . بۆ ئەوەی وڵاتەکە هەمیشە بە مەرکەزی مەشخەڵ و بنکەیەکی پێشڕەویی بمێنێتەوە بۆ هەموو شۆڕشگێڕەکان لە جیهانی سێیەمدا .

ڕاپۆرتی سیاسی بەڵگەنامەیەکی بەرنامەیی و بەربڵاوەو بەڵگەیەکی کارکردنە بۆ قۆناغی داهاتوو .. وە بۆ تێگەیشتنی ناوەرۆك و دەستنیشان کردنەکانی پێویستە خاوەن پلەیەکی بەرزبین لە هوشیاری و هەستکردن بە لێپرسینەوەی چارەنووسانەو مێژووییانە .. هەر چەندەش بە باشی لە ناوە ڕۆکەکەی گەیشتین زیاتر ئەتوانین هەنگاو بەرەو پێشەوە بنێین بۆ تەواوکردن و پراکتیك .. ئەوەش ئەرکێکی ئێجگار پێویستە لە کاتی ئێستادا .

★

کۆنگرەکانی دوڵەتان و .. پارە بەبادان

کۆنگرەی نیشتەجێیەکانی مرۆڤان کە بۆ ماوەی دوو هەفتە لە ڤانکوفر بەسترا ، (٢٠) ملیۆن دۆلاری تێچوو .. بەرکەوتی دۆلارێك بۆ هەرووشەیەك بە بڕوای یەکێك لە چاودێرەکان کە گوتی : ئەگەر ئەم پارەیە بۆ ئەو نیشتەجێ کردنە سەرف بکرایە کە ئەم کۆنگرە بۆ گیروگرفتەکانی بەستراوە زۆر باشترو پەسندتر بوو !

ئەم سەرشێوانەدنە ڕاستەوخۆیەی کە بە ئاسانی دەچێتە ناو مێشکە ساکارەکانەوە .. دەتوانرێت بە ئاسانی و بە سەرژمێرێکی هاوتا ڕەت بکرێتەوە .. ئەم کۆنگرەیەی کە گلەیی لە تێچوونەکەی دەکرێت و ، وای دادەنێن کەزیدە سەرف کردنێکی لە جێ خۆی‌دا نیە .. ڕوونی کردەوە کە جیهان بە درێژایی (٢٠) ساڵی داهاتوو پێویستی بە لای کەمەوە بە (٣٢٥) ملیۆن یەکەی نیشتەجێ بوونی نوێ هەیە .. بە هەموو بەشەکانیەوە .. دەکرێتە کۆمەڵەی مرۆڤان و بە چەندین بلیون دۆلار ڕادەوستێت .. بەرلەوەی هەڵویستی نیشتەجێ لە جیهان بتەقێت و بکاتە ئاژاوەی خوێناوی .. بەهۆی هەندێك مەسەلەی چارەنووس کە هێشتا چارە نەکراون و ، کۆنگرەکە لە هەندێك بەندەکانی‌دا ئەم ئاگاداری‌یەی ڕاکەیاندوە .

ئەگەر ئەمە ڕاست بێت چاکتروایە ئەو پارەی لە بەستنی کۆنگرەیەك سەرف دەکرێت بۆ مەبەستەکانی کۆنگرەکە سەرف بکرێت ، ئەی بۆچی پارەی تێچوونی کۆنگرەکانی ئابوری پاشکەفت ناکەین و لە مەبەستەکانی ئەشونمادا سەرفی ناکەین و .. پارەی کۆنگرەکانی زانستی لە چارەو لێکۆڵینەوەدا سەرف ناکەین ؟. بۆچی بێ کۆنگرە چەك دانانێین و ، بێ تێچوونی کۆبوونەوەکانی ـ کە ساڵان دەگیرێن .. سنوور بۆ چەکی ستراتیجی دانانێین .. یاخود بۆچی ئاشتی بڵاو نابێتەوەو لە پێویستی بودجەی نەتەوە یەکگرتووەکان و لیژنەکانی و کونگرەکانی دەرناچین .

ئەگەر کاروبار لەم مەسەلانەدا بە بەهاو فەلسەفەو زیری بپێورێت ، مرۆڤ پێویستی بە بەستنی ئەم جۆرە کۆنگرانە نەدەبوو .. هەندێك ڕێکخستن و کاروبارەکانی دەوڵەتان ـ وەکو کۆنگرەی نیشتەجێیەکان خۆی ـ دەمانەوە وەکو پێویستیەکی خۆسەپێن جونکە ئەخشەی دواڕۆژ دەکێشن . لە گەڵ ئەمەشدا ئەوانەی کە زۆر شت بەئاسانی وەردەگرن هەر ئەوانن خۆ لە ڕووکەوتی گیروگرفت ناگەیەنن . ئاڵۆزاێتکی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی هەیە سێبەری بە سەر کشتی کۆنگرەکاندا ئەکشێ تەنانەت ئەوانەی زانستی بەتیش بێ . هۆی ڕاستەقینەش بە هەوڵی ئالتە پێ کردن بە کۆنگرەی نیشتەجێیەکان ئەوەیە کە گیروگرفتە ڕاستەقینەکان ـ کە کاکڵی بابەتەکەن ـ وەما بەسەرکەوتوون و تەقیونەتەوە کە بەدڵ و مرازی هەندێك کەس نەبێت . نیشتەجێ کردنی جیهانی لەوە دەرچووە کە تەنیا گیروگرفتێکی دارایی بێت .. بەڵکو تەنانەت لە وڵاتە یەکگرتووەکان خۆشی دەنگ بەرز دەبێتەوە کە گیروگرفتەکانی نیشتەجێ کردن و بەکار هێنانی زەوی بەرهەمێکی سەلبی‌ی سیاسەتە ، یانیش بە گیروگرفتی ئاسەرەکی دەژمێررێت بەرامبەر بە گیروگرفتەکانی سیاسی . ئەی حاڵی دەوڵەتە تازە پێ گەیشتووەکان چیە کە زۆربەی زۆری ئادەمیزادی سەر ڕووی زەمینی تیا ئەژی بە دەست ئاکۆکی سیاسی نێو جیهانەوە دەناڵێنن .

یەکەم گیروگرفتی کۆنگرەی نیشتەجێیەکان تەنیا نیشتەجێ کردن نەبوو ـ بەڵکو هەروەکو یەکێك لە ڕۆژنامەکانی بێگانە گوتی گەورەترو ترسناکتر بوو .. مەسەلەکەی .. ژیان بوو ! .

ـ ئەحمەد .. ـ

بۆچی سعودیە لە کۆنگرەی دۆحە ملی نەدا بۆ بڕیارەکانی ئۆپێك ؟!

صاحب محمد

لەوتاری ڕابردودا گوتمان سعودیە زۆرباش ئەو بناغە ئابوری‌یانە دەزانێ کە حکومەتی شۆڕش لە عیراقدا پشتی پێ بەستبون ئەوکاتەی پێشنیاری دەکرد کە نرخی نەوت ٢٥٪ زیاد بکرێ و پاشانیش لە کۆنفرانسی وەزیراندا کە لە ١٥ی کانونی دوەمی ڕابردو لە دوحە پایتەختی قطر بەسترا داوای دەکرد کە وەك بڕیارێك پەسند بکرێ .

ئەوەمە گوتمان حکومەتی شۆڕش لە عیراق کاتێك داوای دەکرد نرخی نەوت بە ڕادەی ٢٥٪ زیاد بکرێ لەبەر ئەوە بو کە ڕادەی ئاوسانی جیهانی و نرخی کەلوپەلی پیشەسازی لە ماوەی ١٥ مانگی پێش کۆنفرانس‌دا ٢٦٪ بەرزبوونەوە

بەڵام ملکەچی سیاسی و ئابوری سعودیە بۆ سیاسەتی وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکاو نێوان خۆشی ئەو لەگەڵ مۆنۆپۆڵە جیهانیەکان و دڵسۆزی بۆ قازانجی کومپانیاکانی نەوت لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستداو

زۆرشتی تریش لە هۆیەکانی توانەوەی سیاسەتی سعودیە لە قازانجی ئیمپریالیزمی جیهانی‌دا بونە کۆسپی ڕازی بوونی سعودیە بە بڕیارەکانی کۆنفرانسی وڵاتانی بەرهەمهێنەری نەوت (ئۆپێك)لەدوحە .

ئەمڕۆ هەرئەوەندە بەسە سەیرێکی لێکۆڵینەوەی ڕۆژنامەی دەستەڕاستی لورور ژمارەی ١١-١١-٩٧٦ بکەین کەلەبارەی پێشنیاری زیادکردنی نرخی نەوتەوە دەنوسێ : (ئەمریکایەکان باش دەزانن کە دەتوانن پشت بە پاشای سعودیە ببەستن بۆ ئەوەی ڕێگای ئەقل بە بەرهەمهێنەرانی نەوت پیشان بدا) ، لەوەوە باش دەردەکەوێ کە سعودیە تا چ ڕادەیەك کۆمپانیا مونوپوڵەکانی نەوتی سەبارەت بە وەستاندنی نرخی نەوت و زیادکردنی سودی کومپانیاکان لە بەتاڵان بردنی نەوتی ئۆپێك‌دادڵنیا کردوە .

هەر لەوکاتەدا بەجێیە سەیرێکی قسەکانی شیخ احمد زکی یمانی وەزیری نەوتی سعودیە بۆ ڕوژنامەی ئەمریکایی (بیزنس ویك) بکەین کە لەڕوژی ١٩-١١-٧٦دا بڵاو بونەوە . یمانی لەوێدا دەڵێ (سعودی زیاتر لە ١٠٪ زیادبونی نرخی نەوت قبوڵ ناکاو پاشان دەڵێ سعودیە تەنانەت دژی زیادکردنی لەسەدادەی نرخی نەوتیش دەوەستێ ئەگەر بزانێ شوێنەوارێکی خراپی بۆ بەرەوپێشچونی ئابوری جیهانی دەبێ .

هەروەها گوتی : ئێمە نامانەوێ ڕوژئاوا توشی گرژبونێك بێ کە بەجارێك ڕێژیمە سیاسیەکان و بەتایبەتی لە هێندێك ناوچەی ئەوروپادا لاواز بکا .

کومپانیا مونوپوڵەکانی نەوت لەوساڵانەی دوایدا پاشان پشتیوانی سعودیە هەوڵیان دا بۆ دروست کردنی هێندێ مەسەلەو پروپاگەنوی بێ جێ بۆ ئەوەی داوا بکەن کە بەهیچ جۆر نرخی نەوت زیاد نەکرێ ، تەنانەت زۆر جاریش داوای کەم بوونەوەی نرخەکانیان کرد .

مەسەلەی نیزیك بونەوەی کاتی تەواوبونی نەوتیش یەکێك لەو پروپاگەندانە بو کە بوە هۆی ئەوەی داوا بکەن شتێکی تر لەجیاتی نەوت بۆ وزە بدۆزنەوەو پارەی پێویست بۆ ئەومەبەستە تەرخان بکەن . لەمەش‌دا مەبەستیان تەنیا زیاترکردنی سودی خۆیان بووهیچی‌تر .

چاوێداخشاندنێکی سامانە سروشتیەکان بەئاشکرا درۆی کومپانیا مونوپوڵەکان لەبارەی تەنگوچەڵەمەی داتاشراوی وزەوە دەردەخا . وەك دەزانین زیاتر لە نیوەی پاشەکەوتی خەڵوزی جیهانی سەرمایەداری لە باکوری ئەمریکاو ڕوژئاوای ئەوروپایەو سێ لەچواری پاشەکەوتی نەوت لە ناوچەی خەلیجی عەرەبی و باکوری ئەفریقایە ، و خەلوزی ئەمریکای زوروو بەتەنیا لەپلەی ئێستای بەکار هێنانی ساڵانەی‌دا بەشی سەدان ساڵی تر دەکا . ڕادەی نەوتێك کە تائێستاش دۆزراوەتەوە ٣٦جار زیاترە لەوەی کە ساڵانە دەردەهێنرێ و ڕەنگە لەوەش زیاتر بێ چونکە هەمو ساڵێك ئەوەندە نەوتی تازە دەدۆزرێتەوە کە زیاتر لە دوهێندەی ڕادەی هەڵێنجانی ئێستای نەوتە .

هەر لەبەر ئەوەش گەلان هەمیشە لەوە بەهێزترن کە بە فرتوفێڵی کۆمپانیا مونوپوڵەکان و ئەوحکومەتانەی هاوکاری یان لەگەڵ دەکەن هەڵخەڵەتێن . هەڕەشەو گوڕەشەی بێ شەرمانەی ئەمریکا لە گەلانی وڵاتانی بۆدەرەوەداری نەوتیش باسێکە کە لە وتارەکانی داهاتودا لەسەری دەنوسین .

Institut Kurde de Paris

ئامادەکردن بۆ : شانۆو تەلەفزیۆن و ئێستگە

ـ نەوزاد ـ

ئەرکی ئامادەکردن ، لەخۆیدا ، ئەرکێکی گرانە ، پێویست بە جۆرێکی دیاری کراوی تواناو لێ هاتویی ئەکات تا لە لایەن یەکێکەوە شانۆگەرییەك یان تەمسیلێکی تەلەفزیون و ئیستگە لە چیرۆکێکی کورتەوە یان رۆمانێکەوە ئامادە بکرێ ، ئەو گرانیەش لەوەدایە چونکە تەکنیکی هونەری لە چیروك و رۆماندا جیایە لە تەکنیکی شانۆیی .

لێرەوە ، پێویستە لەسەر ئامادەکەر ، شارەزایەکی لە رێگای وردەکاری و چیرۆك و هونەر و شێوازو قوتابخانەکانی هەبێ سەرەرای شارەزا بوونی لە رێ رەوی نوسین بۆ شانۆو تەلەفزیون چونکە بەمە شێوازی ئەمانەتی پاراستنی رەگەزی درامای چیرۆك رائەگرێ ئەشتوانی هەموو ئەو کەلەبەرانە پڕ بکاتەوە لەکاتی وەرگێرانکاریدا ئەبینێتەوە . دروست ئەبن ، دیسان گرتنی دەست کردن لە ئامادە کردنا بەتایبەتی لە رۆمانە گەورەکان دا زۆر پێویستن ، چونکە ئەورۆ مانانە زیاتر لە کەرتیك بەرچاو ئەخات و چارە سەریی یەکانیشی ئەوەندەی ماوە هەبێ لە چوار چێوەیەکی دیاری ئەکراودا لێ و پۆپی لێ ئەتوانین بڵێین ، ئامادە کردن ، خۆی لە خۆیدا هونەرێکی سەربەخۆیەو دیاردەیەکی نوێ نیە بمانەوێ بیچەسپێنین ، شوێن و پایەیەکی بەرزی لە کۆڕی شانۆو ئەدەبی دنیاشدا هەیە ، زۆر بەرهەمی نووسەرانی وەك « جیمس جویس » و « نجیب محفوظ » و کەسانی تر بۆ شانۆو تەلەفزیون وەك زنجیرەی ئێستگەیی ئامادە کراون و سەرکەوتنێکی گەورەیان بەدی هیناوە ، زۆر جار ئامادە کردنی چاك لە نووسینەکە خۆی سەرکەوتوتر بوەو خزمەتێکی گەورەیە لەسەر رێگای ناساندنی چیرۆك یان رۆمان نووسەکەو پەیداکردنی ناوبانگی ، بەمەرجێ ئامادەکەر لە هەڵبژاردنی دەقێکی وێنجاودا سەرکەوتوبێ ، لە پاڵ توانای کۆڕینی چیرۆکە کە لە گێرانەوە بۆ وتوویژی سەرنج راکێشەرو لە چوار چێوەیەکی هونەری رێکو پێکدا .

بەتەنگەوە هاتن و راست نویی ئامادەکەر بەستراوە بەو خۆ بەستنەوەیەوە بەو دەقەوە نووسەرەکە دروستی کردوە ، لەگەڵ هونینەوەی رووداوەکانی چیرۆکەکە بەو شێوەیەی رێرەوی فیکری و ئامانجی کەسەکانی ناو چیرۆکەکە دەربرێ لە گەڵ سەرنجدانی مەرج و پێویستیەکانی شانۆیی ، مەبەستیش لە بەتەنگەوە هاتن پاراستنی فیکری تشتییە بەلایەنی کەمیەوە ، سەرەرای شوێنی جوغرافی و باری دەرونی « واتە ئاوەوەی پایەی کۆمەلایەتی » ، دیسان رێکاو شوێنێی تری ئامادەکردن هەیە ، وەك پاراستنی دەقە کە ، نەك لە رووی قەوارەو دروست بونی ماددیەوە ، بەلکو لەرووی دەربرینی ئەوەوە کە نووسەر لە چیرۆکەکەیدا وتویە لەرووی **روو داوەکان و کەسە نوێکانیەوە ، ئەمەش بە هەڵگۆزینی پێویستیەکان ئەبێ لە چیرۆکەکەداو هونینەوەی بەدیەن و گفتوگوی نوێی رێکەوتو لەگەڵ « کات و شوێن »و باری کۆمەلایەتی نوێدا کە بیری چیروکەکەی تیا بچەسپێ ، جا زۆر جار ئامادەکردن سەرکەوتو نابێ ئەگەر دیاردەی « کشان »و « درێژ کردنەوەی » پێوە لکا بەبێ ئەوەی چیرۆکەکە بەرگەی ئەوە بگرێ ، ئەم سەرنەکەوتنەش لە بێزار بوونی بینەران و گوێگرانی چیرۆکەکەدا ساغ ئەبێتەوە .**

جا خەست کردنەوەی رووداوەکان و کورت کردنەوەیان لە کاتی ئامادە کردنی رۆمانێکی درێژدا کە پڕیەتی لە رووداو کەسان و نمونەی جۆربەجۆر ، وایپێویست ئەکا ، رۆمانەکە باوردی بخوێنرێتەوەو بتوانرێ شتە بنەڕەتیەکانی تیا دیاری بکرێ و بکرێتە رێگای گەیشتن بە بیری رۆمانەکە ، لەمەوە ئامادەکەر خۆی لە تێوەگلانی گیرمەو کێشەی لابەلایی وادور ئەخاتەوە کە لەوانەیە جەوهەری بنەڕەتی لێ ون بکا .

بێگومان شتە لە ئامادە کردنی چیروك یان رۆماندا بۆ تەلەفزیون ، ئەگۆڕێ ، چونکە لێرەدا وشە ئەگۆڕێ بەدەنگ ، گێڕانەوە ئەبێ بە جوڵانەوەو کەسەکانی ئەکرانە وێنەی زیندو لێرەوە پێویستە لەسەر ئامادەکەر هەوڵ بدات خۆی بەرامبەر هەندێ لایەنی چیروکەکە دیاری کات و ئەوانە هەڵبژێرێ کە بۆبینینی تەماشەکەر ئەگونجێ و لەگەڵ ئارەزوویا رێك ئەکەوێ ، بۆ نمونە لە چیرۆکێکدا هەندێ کەسان لە رووداوێکا پێشان ئەدا (وەك پیاوۆژنێك لە کاتی کاری سیکس) داکە ناتوانرێ بگۆڕدرێ بە وێنەیەکی پیشاندن وەك خۆی ، هەروەها ئەشێ ئامادەکەر هەندێ بیروڕای ناو چیرۆکەکە کەلەگەڵ وێنەو جووڵانەوەکەدا ناگونجێن بیان گۆڕێ .

ئەمەش مافی خۆیەتی ، چونکە وەك وتمان ، ئامادەکردن هونەرێکی سەربەخۆیەو شێوازو دیاردەی تایبەتی خۆی هەیە ، بەتایبەتی ئامادەکردن بۆ تەلەفزیون زۆرتر ، چیرۆکەکە ئەگۆڕێ تاکو بیخاتە چوار چێوەی کارکردن و هەڵسوکەوتی تەلەفزیونیەوە .

بەلام ، سەبارەت بە تەمسیلی ئیستگەوە ، زیاتر مانە فراوانە ، چونکە درێژەی فراوانتری لە تەلەفزیون و شانۆ پێشان ئەدات و زیاتر ماوەی دەربرینی باری شوێن و رۆژگاری تیا ئەبێتەوە ، لە

بروانە ل : ١١

لە ئاسۆی ئەدەبدا

ئەدیبانیش چەندجۆرێکن

ـ صلاح احمد ـ

● **زۆرجار هەندێ ئەدیبم وەك کەسێك دێتە پێش چاو کە لەسەر پردێکدا چرایەکی بەدەستەوە بێت و ، بەشەوی بەرێبوارانی رێگای ژیان پیشانبدات و ، لەقۆناغێکی تاریکەوە ، بۆ قوناغێکی لەوروناکتر بیان پەڕێنێتەوە بۆ ئەوبەرو ، خۆیشی هەر لەشوێنەکەی خۆیدا راوەستابێت و ، تەنها رێبوارەکانی لایە تاریکەکە ببینێت و ، نەتوانێت لەگەڵ ئەو رێبوارانەدا بڕوات کە پێیدا گوزەریان کردو ، رەتیانکرد .**

ئەم ئەدیبانە لەوانەن کەزۆرترین خەڵك دەیانناسن و ، هەموو کەسێکیش دان بەچاکەو بەخزمەتیاندا دەنێت .. هەر بۆیە ئەو یاسایەشیان بەسەردادەسەپێت کە دەڵێت : « ئەوەی هی هەموو کەسێکە ، هی هیچ کەسێك نییە » و .. ئیدیۆمەی « زۆرو بۆریش لەرووی خوێنەرانیانەوە دەیانگرێتەوە ، رەنگە لەرووی بەرهەمیشەوەهەروابن .

● هەندێکی تریش هەن چراکەیان بەدەستەوەیەو ، هەنگاو بەهەنگاو ، پێش رێبواران دەکەون و ، باورێچکە پەیدا دەیان بەن کە خۆیان شارەزای هەن ـ دەڵێم رێچکە ، چونکە ئەگەر شەقامێکی گەورەو ئاشکرا هەبوایە ، هەموو دنیا دەیگرتەبەرو ، پێویستی بە رابەر نەدەکرد ـ .. ئیتر چاوەڕوانی چ رێبوارێکی درەنگ بەرێکەوتوو دەکەن .

ئەم جۆرە ئەدیبانەش ئەگەر توانییان تا کۆتایی قۆناغەکە هەر لەپێشەوە بن و ، هەر بۆ پێشەوەش بچن ، لە چوار چێوەیەکی ، یان نیمچەتایبەتیدا ـ جائەمەر کۆمەڵایەتی بێت ، یان سیاسی ـ خزمەتێك دەکەن و ، ناویان لە موناسەبات و جێژنەکانی خۆیدا دەبێت و ، دەشێت ببن بەجێگای شانازیی زوربەی زۆری خەڵکیش . بەڵام ئەم جۆرە ئەدیبە ، ئەگەر وەکو هەموو خەڵکەکەیان لیهات و ، کەوتنە دواوە ، ئیتر دوای کلاوی بابردووی خۆیان دەکەون و ، بە ئەدەبەکەی جارانیانەوە خۆیان هەڵدەکێشن بەبێ ئەوەی بتوانن وەکو جاران پێش کاروانەکە بکەون . کەسیش لەم حالەتەدا حەوسەڵەی ئەوەی نابێت باڵی لێبداتەوە تا ئەم ئەدیبانەیان بگەن و ، بۆرابەرایەتی کردنیان پێشیاندەکەون .

● هەندێکی تری جیا لەوهەردوو جۆرەی سەرەوەش ، ئەوانەن کە چراکەیان بەدەستەوەیەو ، بەتەنها ، چاوەڕێی هیچ کەسێکیان نەکردووەو ، بەپێ بەیەکجاری بەتەنیا رێگایەکدا دەکەوتن و ، دڵیان بەهیچ یەکێك لەو ریچکە کوتراوانەی پێش خۆیان دانامەزێت و ، هەوڵی دۆزینەوەی رێچکەی نوێترو ، قەدبڕترو ، چاکتر دەدەن ..

ئەرکەکەی ئەمانە هێجگار گرانەو ، پڕ لەمەترسی و رێ لێونبون و بەهەڵدێردا چوونەوزوربەشیان وایان بەسەردێت و چراکەیان لە دەستدەکوژێتەوەئیتر گرنگ نییە لەوە بەدواوە بکەرێنەوە ناوزێی خەنق وخواکە ، یان نە ، بەڵام ئەوانەی تاکۆتایی چراکەیان ئەپارێزن و ، لەگەڕانی خۆیان ناکەون ، ئەگەر بەگەنجینەهەرە گرنگەکانی ژیانیش نەگەن ، هەر شتێك بەشتێك دەکەن ، بەڵام زوربەی زۆری جارەکان دەنگیان لە دۆڵ و ئشێوەکانی ژیاندا ون دەبێت و ، کە سێکیان دەست ناکەوێت لەلوتکەکانەوە گوێی لێیان بێت و ، خۆیان و کەشفەکانیشیان رزگار بکات .. ئەگەر وانەبوایە ئێستا ئەدیبان ئەم گەردوونەیان بەرێوە ببردایە . کێ دەڵێت وایەو ، کێش دەڵێت وانیە ؟!

ـ کارامە ـ

پار تێپەڕی

پار تێپەڕی
ئێمەی مرۆڤ .. عەرەب و کورد .. بەرەو ئاسۆ
بۆ خۆشی و بۆ چەسپاندنی .. سەربەستی خۆ
گەلێ شوێنی سەختمان بڕی
لە تیشکی خۆر .. لە گوڵاڵە .. لە ئەنمی شین
بۆ بەرگی بوکی ئاواتمان .. بۆ سبەی ژین
کوتاڵی نوێمان دادڕی
لەبەر شنەی ژێر دەوارو رەشماڵی یەکێتیمانا
ئارەقی راوەستانی نیازی مۆنۆپۆلەکانمان سڕی
بۆ پێشکەوتن .. بۆ سروتی خواستی کوڕبە
لە ئیانی لە خۆ بوردومان رەنج و تەقەلامان کڕی
بۆ خەباتی میللەتانی رێی سەربەستی ئەو دیو سنور
مەڵی تواناو یارمەتیمان سەربەرز بەبێ ترس فڕی
بە کورتیکەی .. لەم عیراقا .. لە کەم و زۆر
لاماندا تەمی چلکنی بەر پێی خۆر

***

هەرواش لەو دیو سنورەوە
لە نزیك و لە دورەوە
براکانمان .. ئەوانەی دیلیان ناوێ
ئەو گیانانەی .. بۆ ئارام و سەرفرازی
پشوویان بۆ نەبو تاوێ
گەلێکیان توانیای لێوی گەلی هیوای مەبەست ماچ کەن
رژێمی خۆ فرۆشان و نەبونی و دیلێتی لادەن
ئەوەی مابێ .. لەرێدایەو .. ئەخێر دیلی قبول ناکات
سەریشی دابنێ تا کول هەبێت بۆنی چقل ناکات

***

جا بۆ ئەوەی نەکەوینە بەر گلەیی خونچەی ناکام
سەر زەنشتمان نەکات گیانی دوری ئارام
توانجمان تێ نەگرێت کوڕەی کۆش
هەڵپەڕن گشت لە خۆشیدا .. شاباش کات پەریزادەی هۆش

کۆڕێ ساز کەن ئەوانەی وا پیان ئەڵێن گەش و جوانی
چەپکی گوڵمان لە رو هەڵسون هەزاران شوێنی وێرانی
بۆ ئەوەی کە چرپەی بڕ چێژ لە دەرگای نیازی گوێچکەت

بات

دەستی جوانی بژاری باخچەکەی بیرو ژیانت کات
ئەگەر نیازت هەبێ ترسان نەگاتە مەنزڵی دڵت
هەرگیز نەگات پەنجەی ستەم بە تەمەنی لاوی گوڵت
بۆ ئەوەی کە رو زەرد نەبین لە ئاست خێر نەدیوی پارا
نەبێت بۆ خۆر ملی تاری شەوەزەنگ بکەین بە دارا

هەڵوێستێك دەربارەی شیعرو روون کردنەوەیەك

کەریم ئەحمەد

لە رۆژنامەی هاوکاری ئازیزدا ژمارە (٣٤٧) لە لاپەرەی رۆشنبیری ووتارێك لەژێر ناونیشانی « هەڵوێستێك دەربارەی شیعر » لە نوسینی کاك (حەیدەر عبدالرحمن) بلاوکرابۆوە ... وەکو دیفاعێك لەسەر ئەدەب و پاراستنی کەرامەت و هونەیەتی ئەدەب بە پێویستم زانی چەندروون کردنەوەیەك دەربارەی ئەم ووتارە روون بکەمەوە بۆ خوێنەرانی ئازیز .

وەکو ئاشکرایە نوسەر ئەم ووتارەی تەرخان کردوە بۆ دوان لەسەر شیعرو پەیوەندی بە وعی کۆمەڵ و جەماوەری گەل و خوێنەرانی ، نوسینەکە ئارادەیەك سوودبەخشە بەلام دەبینین نوسەر لەسەرەتاوە تاکۆتایی نوسینەکە دەستی بۆ هیچ سەرچاوەیەك درێژنەکردووە کەوا سوودی لێوەرگرتبێ بۆ نوسینی ئەم ووتارە . ئەمە وامان دینێتە بەرچاو وەمێشك کە نوسینەکە زادەی بیری نوسەرەو رای تایبەتی خۆیەتی بەرامبەر بە شیعر . بەلام لەوەی راستەقینە بێت نوسینەکە بەشی هەرەزۆری لە سەرچاوەیەکی عەرەبی وەرگیراوەو بکرە تەرجەمەی حەرفی چەند پەرەگرافێکە .. « بۆ هەرنوسینێك سوود لە سەرچاوەیەك وەرگیرابێ دەست نیشانی ئەم سەرچاوەیە نەکرابێ من بە دزی کردنی دادەنێم .. » کتێبە عەرەبیەکەی کە کاکی نوسەر سوودی لێوەرگرتوە هێمای بۆنەکردووە کتێبی « شجرة الغابة الحجري » طراد الکبیسیە کە لە بلاوکراوەکانی وەزارەتی راگەیاندنە لە سالی (١٩٧٥) دەرچوە بە قەبارەی (٤٨٠) لاپەرە نوسەری ئەم کتێبە لە کۆتایی هەر بابەتێکدا دەست بۆ ئەم سەرچاوانە راکێشاوە کە سوودی لێوەرگرتوون ..

ئێمەی کورد کە دەمانەوێ بەتەنگ ئەدەبە کەمانەوە بێین و هەوڵی پێشەکەوتنی بدەین پێویستیمان بەهەموو جۆرە توانایەکی لێهاتووبەهرەمەند هەیە لەم بوارەدا بە مەرجێك بە شێوەیەکی زانستییانەو راستەقینەو دوور لە هەموو خۆهەلخە لە تاندنێك و بێ پێچ پەنا بۆی بچین .. نەك لە پەناوە بەچاو فوچاندن کەوا بزانین کەس ئامان بینێ .. لەمەسەلەی ئەدەبیدا خواستن هەیە موتەئەسیربون هەیە .. سوود وەرگرتن لەسەرچاوەی دیارکراو هەیە بەلام وابزانم « تەرجەمە کردنی نوسینی نوسەرێکی لایدەو بەناوی خۆ لەقەلەمدان هەرگیز نیەو نابێ .. » بۆیە دەبا نوسەر لەم نوسینە دا هەر پەرەگرافێك کە هەڵقولاوی دڵ ودەروون و بیروڕای تایبەتی خۆی نەبێت لەناو دووکەوانەی دابنێ یاخود لەکۆتایی ووتارەکە هێمای بۆ بکات و ناوی سەرچاوەکە بێنی کە سوودی لێ وەرگرتوە .. پاش ئەم پێشەکی یەو تێ بینانەم ئێستاش ئێوەو نوسینەکەو دەقی عەرەبی یەکە کە لەکتێبی (شجرە الغابــه الحجری) نوسراوە ..

کاك حەیدەر دەڵێ :ـ

١ ـ ئەوەی کە بە زوبانی ئەو سەردەمە بدوێ ، دەبێ هوشیاری (وعی) ئەو سەردەمەشی لێ رەنگ بداتەوەو لە پێداویستەکانی حالی بێ ..

هاوکاری

« ان من یتکلم بلغه القرن العشرین ینبغی ان یحمل وعی هذا القرن . ویعبر عن حاجه اناس هذا القرن .

شجره الغابه الحجری ص ١٣

٢ ـ ئەو شاعیرەی کە خۆی لە جوڵانەوەی واقیع و وعی ـ ئەو واقیعە جودا دەکاتەوە شاعیرێکە رەگ و ریشەی هەڵکێشراوە شاعیرێکە بە هەوادا هەڵ واسراوە .

« ان الشاعر الذی یفصل نفسه عن حرکه الواقع ووعیه ، شاعر مقتلع الجذور ، معلق فی الهواء » .

شجره الغابه الحجری ص ١٥

٣ ـ شیعری ئەمرۆ فەلسەفەیە ، هەڵوێستە بەرامبەر بەدونیا . شیعر ئەمڕۆ سەربەخۆییە بۆ مرۆڤ .

هەمان سەرچاوە ل ١١

٤ ـ هەر جودابونەوەیەك لە نێوان شیعرو خەڵکی ئەم سەردەمەو ئامانج و خواستەکانی جودا بوونەوەیەکی واقیعی نیەو شاعیریش ئینسانێکی راستگۆنییە لەگەڵ خۆی و ویژدانی سەردەمەکەی .

هەمان سەرچاوە ل ١١

٥ ـ کاری هونەری ئەگەر لە رەسەنایەتی هونەرەکە خالی بێت هیچ کاریگەریەکی ئەوتۆی نابێت ئەگەر چی کریمان ئەو شیعرە مەفهومێکی سیاسیانەشی هەبێت . بێجگە لەمەش کە رەفزی کارێکی هونەری ناکەین لەسەر بنچینەی فکرەیەکی سیاسی ناواش کارێکی هونەری رەفزدەکەینەوە لە شێوەی ـ ئیعلانات ـ و ـ دروشم ـ کاری .

ووتەیەکی (تونغ)ە هەروەکو (طراد الکبیسی) دەست نیشانی کردووە .

هەمان سەرچاوە ل ١٣،١٢

٦ ـ جودا کردنەوەی سەربەخۆیی بە مانا کۆیلایەتی شیعرەو لەژێر پەردەی ئەم کۆیلایەتیە شەوە پڕۆپاگەندەی سەربەخۆیی شیعر دەکرێت .

هەمان سەرچاوە ل ١٤

٧ ـ شیعر هەرتیز سەربەخۆنییە هەتا لەگەڵ سەربەخۆیی مرۆڤ و سەردەم یەکدی نەگرنەوە یا سەربەخۆی بەوعی مرۆڤ نەبەسترێتەوە . ئەو شیعرەی کە لە واقیعێکی وەستودا دەژی تەنیا ئەو واقیعە دەردەبڕێ کە لەژێر چنگی سەرعەڵدان و بەرەوپێشەوە چوون دەناڵێنێ . کەواتە ئەو جۆرە شیعرە لەکۆیلایەتیدا دەژی ئەوەش کە کۆرپەی واقیعێکی بەسەربەخۆیە خۆشی هەر سەربەخۆیە ، بڕ بەپێستی ئەو ئاوەندە هونەری و فیکریە کە بەردەوام لەبەرەوپێشەوە چووندایە . دوور لە هەموو ئەو شتانەی کە کۆسپ دەخەنە بەر رێگای جولانەوەی داهێنانەوە .

هەمان سەرچاوە ل ١٥،١٤

ئەمەبوو روون کردنەوەکەم دەربارەی ئەمووتارە وەهیواشدارم لەمەودوا نوسەرو هەموو نوسەرێکی تر دەست نیشانی هەموو سەرچاوەیەك بکەن کە سوودی لێوەردەگرن بێنجا با ئەم سوود وەرگرتنە رستەیەکیش بێت چونکە دەست نیشان کردنی سەرچاوە جۆرە رووخسارێکی تر بە نوسین و نووسەرەکەی دەبەخشێ .

هاوکاری لە تەمەنی حەوت ساڵیدا

دەرچوونی – هاوکاری – هەموو هەفتەیەك بە شێوەیەکی ڕێك و لەژێر سایەی ڕژێمێکی پێشکەوتوخواز بە نوختەیەکی هەرە ترووسکەدار دائەنرێ لە مێژووی ڕۆژنامەگەری کوردیدا .

ئەگەر بێتو چاوێك بە ڕۆژنامەکانی کوردی بکەینەوەو بەوورد لەو چەند بەرهەمانە ووردتر بینەوە ، بۆمان دەرئەکەوێ « پێش شۆڕش » سەرڕای ڕۆژنامەکان تەمەن کورت بوون و دووچاری داخستن و سزاکاری بوون ، ئەگەرچی ئەمە واتای ئەوە نیە خزمەتی ووشەی کوردیان نەکردووە .

لێرەوە « هاوکاری » ڕۆڵی چی بووە ؟! نکۆڵی ئەوە ناکرێ لەماوەی ئەم تەمەنە درێژەدا ، بەردەوام کادیری ڕۆژنامەنووسی پێگەیاندووەو لەلایەکی تر دەستی هەموو بەهرەیەکی گرتووە لە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانیان ، کە ئەم هاندانە بووەتە مایەی پێگەیاندنی چەندەها نووسەرو شاعیرو چیرۆکنووسی نوێ . بەبێ بوونی « هاوکاری » ئەم بەهرانە زۆربەیان دەپوکانەوەو گوڵی پاشەڕۆژیان هەڵدەوەری .

هەروەها نابێ ئەوە هەڵبوێردرێ ڕۆژنامەکە ڕۆڵی هەبووە لە گەیاندنی بیروڕای جیای فیکری و رامیاری و ئەدەبی ، کە بەم هەنگاوەی ئاستی ڕۆشنبیری بەرزکردەوە لە پاڵ ئەمە بەشداری کردووە لە زیندووکردنەوەی یادی نووسەران و ... لێ نەگردۆتەوە لە خزمەتی سامانی

ڕۆژنامەیەکی پێشکەوتوخواز مامەڵەی لەگەڵ بکەین ، بەو ناوەی لە تەمەنی ڕابردووو ئێستایدا ، بەردەوام ئاڵاهەڵگری برایەتی و بەرپرسیاری کاری نیشتمانی بووەو هەمیشە ڕووبەڕووی کۆنەپەرست و شەڕخوازانی بۆتەوەو بەربەرەی ڕاستگۆیی خۆی خزمەتی مرۆڤایەتی کردووە .

چاوگێڕانێکیش بە ژمارەکانی (هاوکاری) ساغی ئەکاتەوە ئەم ڕۆژنامە لەپێشەوەی ڕۆژنامەکانی کوردی بووەو بانگدەرێکی ڕاستەقینەشە بۆ ڕواندنی تۆوی خۆشەویستییەکی پیرۆز لەدڵی خوێنەرانیدا . نکۆڵی لەوەدا ناکرێ ، ڕۆژنامەکە دەستێکی گەورەی هەبووە لەپەرەسەندنی بەردەوامی بزووتنەوەی ڕۆشنبیریمان و هەنگاونانی ڕۆژنامەگەریەکی کوردی پێشکەوتوخواز . هەروەها هەڵوێستی خۆی هەبووە لە گەیاندنی مەبدەئی پیرۆزی شۆڕش .

● عبدالخالق علاءالدین :

خۆی خستەکار لەپێناو خزمەتی جەماوەردا .

بەدرێژایی ئەم حەوت ساڵە ، لاپەڕە ڕەنگینەکانی خۆی ڕازاندۆتەوە بەدەرخستنی ڕاستی و گۆڕانی باری ژیانی نیشتمانپەروەری کورد . « هاوکاری » بەرگری کردووە لەدەسکەوتە مەزنەکانی شۆڕش و ئۆتۆنۆمی و ئەو ئامانجەی شۆڕش ئەیخوازێ و ، باوەشی خۆی گرتۆتەوە بۆ هەموو قەڵەمێکی پێشکەوتوخواز کە بەنیازی خزمەت کردنی گەل بخرێتە کار .

● مەدحەت بێخەو : لە پێشەوە پیرۆزبایی .. پیرۆزبایی لەخۆمان و ئەوانەی لە بنەماڵەی ئەم ڕۆژنامەیەدان و ئەوانەی « هاوکاری »یان خۆش ئەوێ . لەماوەی ئەم حەوت ساڵەدا ، ڕۆژنامەی – هاوکاری – دەربڕی هەستی ڕۆشنبیرانی کوردو جەماوەری بووەو درێغی نەبووە لە بڵاوکردنەوەی گەلێ کۆششەی وورشەدار . هەروەها تینوویەتی خوێنەواری کوردی شکاندووە وەرنیازێکی پیرۆزی گرتۆتەبەر لە نیشاندانی ڕووی بێگەردی ڕاستی و بەپێی لێهاتوویی خۆی شانی داوەتەبەر ئەرکی پێشخستنی جوڵانەوەی ڕۆشنبیری کوردی .

● هاوکاری : تکایە ئێستا بەپێی تێڕوانین و سەرنجی تایبەتی خۆتان ، ڕێگەی پێشخستنی « هاوکاری » چۆن ئەبینن ؟!

● حەمەکەریم : ڕێگای پێشخستنی هەر ڕۆژنامەیەك ، بەندە بە گوێرەی توانای ئەو ڕۆژنامەیە . جا نازانم تا چ سنوورێ « هاوکاری » توانای گەشەپێدانی هەیە . بەڵام وەك خوێنەرێ بیروڕام وایە :-

١ – هاوکاری ڕۆژنامەیەکی کوردیە ، بۆیە وای پێشنیاز ئەکەم زیاتر بایەخێکی تەواوتر بداتە بابەتی کوردەواری .

٢ – بۆ زیاتر جێگە کردنەوەی پێویستە بایەخێکی پتر بداتە بەرهەمی ڕۆشنبیران – بەتایبەتی لاوەکان – .

٣ – ئائێستا « هاوکاری » ئاگاتە زۆر لەقەزاو ناحیەکان ، پێویستە هەوڵ بدرێ ژمارەیەکی زۆرتر بکاتە هەموو ناوچەکان .

● مەغدید سۆران : زۆربەی سەرنجەکان لە جێگەی خۆیدایە ، وە پێویستە ڕەچاوی ئەم خاڵانەش بکرێ .

پێویستە هەوڵ بدرێ بکرێ بە ڕۆژنامەیەکی نیوهەفتەیی واتە هەفتەی دووجاران دەربچێ .. دڵنیاشم ئەم هەنگاوە جێگەی خۆی ئەگرێ .

بڕوانەل : ١١

پ• هاوکاری لە هەوار(؟)

● لە پرسیاردانی ... هەشتەمی هاوکاری هەنگاوێکی نوێیە لە ڕێگەی پێشکەوتنی ڕۆژنامەگەری کوردیدا .

● هاوکاری قوتابخانەیەك بووە بۆ پێگەیاندنی نەوەیەکی نوێ . لە ڕۆژانەدا بیرەوەری لەدایك بوونی – هاوکاری – وەك یادگارێکی پیرۆز لە دڵی هەموو ئەوانەدا ئەکرێتەوە کە بەمەبەستی خزمەتی ڕۆشنبیری کوردی تێئەکۆشن و ئەرەوێ ووشەی پیرۆز بدرکێنن و بەرگری لە ڕۆژنامەگەری کوردی بدەن .

لەدایك بوونی – هاوکاری – وەك ڕووداوێکی ئەدەبی جوڵەیەکی فیکری خولقاند ... [illegible] لەمەیدانی پەرەپێدانی بزووتنەوەی ڕۆشنبیری و ، لە ... ، یەکی نوێش بو بۆ زیاتر ... بزووتنەوەی ئەمجوڵانەوە ئەدەبییە کە لەلایەن شۆڕشێکی دڵسۆزەوە هۆی پەرەپێدانی هەڵگیرسا . ئەو ڕۆژەی – هاوکاری – لەماوەی ئەو حەوت ساڵەی ڕابردوودا بینی ، هاندەرێکە بۆ بەردەوام بوون لە هەنگاوی پیرۆزتر لەمەیدانی خزمەتی ڕۆژنامەگەری کوردیدا . ئێستاش بەبۆنەی ئەو بیرەوەریە پیرۆزەوە بەپێویستی ئەزانین بوختەی ئەو کۆڕەتان پێشکەش

بکەین کە « هاوکاری » ڕێکی خست لە پێناوی دەرخستنی ڕۆڵی هاوکاری و ڕێگای پێشخستنی . ئێوەو دەقی بیروڕاو سەرنجی ئەم مامۆستایانە (حەمەکەریم هەورامی ، عەبدوڵڵا حەداد ، مەغدید سۆران ، عبدالخالق علاءالدین ، مەدحەت بێخەو) .

ڕۆژنامەوە توانیویەتی خوێنەواری خۆی پەروەردەو ڕێنموونی بکات . هەروەها لە جیهانی ڕۆژنامەی کوردیدا ڕوویەکی گەش و هێمایەکی بۆ خۆی سازبدات . لەوماوەیەدا ، توانیویەتی ئاشنایەتیەکی پتەو ببەستێ لەگەڵ ڕۆشنبیران و کۆمەڵێك لە نووسەرە پێشکەوتنخوازەکان لە خۆی

هاوکاری : ئەمانەوێ دەرد و بەسەرهاتی دڵی هاوکاری دەستنیشان بکەن ، لەماوەی حەوت ساڵی ڕابردوودا ؟!

● حەمەکەریم هەورامی : ئەوەی لەماوەی حەوت ساڵەی ڕابردوودا لەگەڵ خوێندنەوەی وەرزشی کوردیدا بەردەوام بووبێ ، یان بەشێوەیەکی جوانتر بڵێم .. ئەوەی لەوساوە لەگەڵ ووشەی کوردیدا ژیابێ ، بێ سڵەمینەوە بۆی ڕوون ئەبێتەوە « هاوکاری » بێ ووچان خزمەتی کەلەپوورو ڕۆشنبیری کوردی کردووەو جێگەیەکی دیاری لەدڵی خەڵکیدا

... بدەنەوەو هانی داون بۆ ... بەشێوەیان لە خزمەتی ئەدەبی و کەلەپووری بکەن .. « هاوکاری » ساڵ دوای ساڵ هەنگاوی تازەتری ناوەو خەڵك زیاتر بۆی بە پەرۆشتر ئەبن .

● عەبدوڵڵا حەداد : دەرچوونی ڕۆژنامەی «هاوکاری» دوای شۆڕشی (١٧ – ٣٠) تەمووزی نەتەوایەتی و سۆشیالستی ، بەڕابەری حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب ، خۆی لەخۆیدا شۆڕشێکی گەورەبو لەمەیدانی پەرەپێدانی بزووتنەوەی ڕۆژنامەگەری کوردیدا .

ڕۆشنبیریەن . وە دەرگای ... « موناقەشە »ی خستۆتە سەرپشت کە بەمەبەستی خزمەتی ڕۆشنبیری ڕوویدابێ . هەروەها خزمەتی (زمانی) کوردی کردووەو ... ووشەو دیالەکتی نوێی هێناوەتە کایەوە . لەگەڵ هەموو ئەمانە درێغی نەکردووە لە خزمەتی دروشمە پیرۆزەکانی شۆڕش و ئاساندنی جەماوەر لە هەنگاوەکانی .

● مەغدید سۆران : کە ئەمانەوێ لە « هاوکاری » بدوێین ، پێشەکی دەبێ وەك

ڕۆژنامە چرای ... نیشاندەری ڕێبازی ژیانی گەلانەو ئاوێنەی بێگەردی خەستەڕووی ئاوات و ئامانجی گەلانە . سەرکەوتنی ڕۆشنبیری میلەتێك بەندە بە پەرەسەندنی ڕۆژنامەگەری ئەو گەلەوە . « هاوکاری » وەك یەکێك لەو ... ڕۆشنبیریەی شۆڕش دای بەم نەتەوەیە ، ڕۆڵی گەورەی خۆی هەبووە لە ئاراستە تازەکانی جوڵانەوەی ڕۆشنبیری و زمانی کوردی . لەم حەوت ساڵەدا ، توانی گەلێك بیروڕای سۆشیالستی بڵاوبکاتەوەو گەورەترین هێزی

● هاوکاری : ئەمانەوێ تەنیا لەیەك پرسیاری هونەریدا بڕو تێڕوانینی خۆتمان بۆ دەربڕی دەربارەی خۆشەویستی شانۆ ئەو ئاسۆیەی شانۆی کوردی چاوەڕوانی ئەکات .. وەڵامەکیشی سوپاس ئەکەین .

ئەحمەد سالار :

× شانۆ ئاقانە ئازدارەکەی منەو ، منیش ئەو سەرداسەرە ئەسرەوتەی سەرم هالەرێی داو بۆئەو ئەژیم . ئازدارەکەم زۆری لێ ئەوێم ، ئەگەرچی خۆری هیوام لە ئاسمانی تیاڕوانینی سەبەینێدا ماچی ئەکات . خۆزگەکانم ئەکات . هەر لەوساتەی خۆم لە وولاتی غەریبی شانۆدا بینیوە تەوە ، بوومەتە چەپکێ ئێرگزی ئەو خۆشەویستی یە بێسنوورەو بوومەتە شەیداو خولیاو دڵداری لەگەڵ خوێنم جۆگەی بەستووە . لەماوەی ئەو چەند ساڵەی ئاشناو عیشقی شانۆ

بووم ، گەلێك جاران تاڵی و ناهامەتی و ناکامی سەرنە کەوتنی خۆم دیوە ، بەڵام ئەمانە هێندەی تر فێری ئەوەیان کردووم ئامادەبم بۆ لەدایك بوونێکی تر چێژی سەرکەوتن بزانم .

زۆرجار لەخۆم ئەپرسم : من کێم .. بۆ کێ ئەژیم و بۆچی ئەمسیل ئەکەم ؟ کە خۆم بە ناخی ڕاستییەکانی ناخی خۆما شۆڕئەبمەوە ، واهەست ئەکەم خۆشەویستییەکی پاك ئەڕوێنم و بارانی ژانێکی پاك بەسەر کێڵگەی دڵی ڕاستیدا وەرئەکەم و خەڵکی لە خەرمانەی

ئازارەکانما ژیان و خۆشەویستییەکی فراوانتر ئەچاوێنا بکرێتەوە .

ئەوهەوەسەی لەسەر شانۆ وەری ئەگرم ، ئای لەزەمەوە بەخۆم .. بەژیان .. بەهەموو شتێك !. لەسەر شانۆ واهەست ئەکەم بەدوای نهێنییەکدا وێڵم و ئای چەند حەسرەت و سەوداسەری ئەوەم بتوانم لەدایك بێ گەردی خۆشەویستی هەمووتانا بتوێمەوە . کە لەسەر شانۆ خۆم ئەبینمەوە ، پتر لە هەمووشتێ حەزئەکەم بزانم تا چ سنوورێ دانیشتوانی هۆڵەکە خۆشەویستییە بێکۆتاییەکەم لێوەرئەگرن ، ئەگەرچی باوەڕم بەپاداشتی چەپڵەی ئەوان نیەو هونەرمەند چاوەڕوانی خەڵات ناکات ، تەنیا ئەمەوێ هەستی خۆم

لەگەڵ هەستی پاکی هەمووتانا بگۆڕمەوە . شانۆ پارچەیەکی پیرۆزە .. پیرۆزی شتێك نیە سنووری بۆ دابنرێ ، لەوەش پیرۆزتر ئەوەیە جەماوەر تێی بگاو هونەرمەند قودسیەتی ئەو پارچە پیرۆزە بزانێ و بەکردەوە بەرگری لەڕاستی بکات لەپێناوی بەردەوامی ژیاندا .

شانۆ ئەو ئاوێنە بێگەردەیە ، دانیشتوان ناخی خۆیان تیا ئەدۆزنەوە ، وە ئەو بەربەستەی شانۆو جەماوەر لەیەکتری جیائەکاتەوە ، هەنگاوی « شانۆ » بەرەو دواکەوتنێکی بێئامان ئەگەڕێنێتەوە . شانۆ شۆڕەسوارێکی سنوور نەناسەو بەدوای کێشوەری ڕاستی باڵ ئەگرێ ، بەئۆقیانوسی چاوی خۆشەویستیدا تێئەپەڕێ و ئۆقرە ناگرێ .. شانۆ ئەو ڕووبارەیە کەشتی خۆزگەکانی ئێوەی تیا تێئەپەڕێ . لەوەتەی هەم .. تا بمەوێ بژیم ، لەدیواری دیوی ناوەوەی ئێوەدا ئەژیم . هەست بەهیچ گەورەییەك ناکەم لەبەردەم ڕاستی و ئێوەدا ، تەنیا شتێ فەرامۆشی من ئەداتەوە ئەویش بەردەوامییە بۆ هەنگاوە تازەکانی گەڕان بەدوای ئاسۆی ڕووناکی شانۆی کوردیدا .

ئەحمەد سالار

لە

خۆشەویستی شانۆ ئەدوێ

دەنگێك

« زمانو .. شێواز »

محەود زامدار

● هەمو شتێ لەم گەردوونە بێبنەدا ، لەنێو ئیقاعێکی مەزن و جوان و دارژاودایەو سەربە (زمان)ێکە ، کە هۆن هۆن شەپۆل ئەداو دائەڕژێ .. (زمان)یش هاژەی پشتی مرۆڤ و ئەزموونەکانێتی ، ئەوەی خاسیەتە تایبەتیەکانی کۆمەڵەکانی مرۆڤایەتی ئاوەژوئەکاتەوە و ڕەنگی بۆ ئەبەستێ ، هەر لە خووڕەوشت و نەریت و بیروڕاو داب و شوێن و باری سەرنج و هەست و سۆزو گۆرانی و پەندو حیکایەتەوە بگرە ، تا قسەی بە توێکڵ و ئەفسانەو داستان و سەرلەبەری کەلەپووری کۆمەڵایەتی و شارستانی و فەلسەفەیی ، تەنیا هەر (زمان)ە ..! تا بە کۆمپیوتەریش ئەگا ، بەجۆرە زمانێکی جەوجوونەکانی زمانەوانی مرۆڤ تەرمێردرێ .. وا (سیبەرنەتیکا)ی چاخی ئەلیکترۆنیش ، خەریکە شت لە زمانێکەوە بۆ زمانێکی تر بە شفرەی ماتماتێك تەرجەمە ئەکا .. !! جیهانی (زمان)یش تەنیا ئەو کەسانە ئەتوانن و ئەوێرن شۆڕبنە ناخی یەوەو لە خولگەیدا خول بخۆن ، کە بە (عەشقەوە) بەردەوپێری ئەڕۆن و خۆیان و دنیای بەربڵاوی (ڕاستیەکان)ی مێژووی زان و فیکرو هەڵچوونەکانی مرۆڤی تێدائەدۆزنەوە .. لەپاڵ ئەم هەمو ئەرکەی زمانیشدا ، هێشتا برێ لە دادیزم و سوریالیزمەکان ، لووت لە (زمان) بادەدەن و لێی مڕ ئەبنەوە کەمتا زۆر حەقیشیانە ..!!

● تا بە پەلەوەڕو سروشت و ئاژەڵیش ئەگا ، خاوەنی ئیقاعاتی تایبەتیەکانی ووشەی خۆیێتی لە زماندا ، کە خۆی لەخۆیدا ، مایەی تێرامانێکی ووردی زمانەوانی و سایکۆلۆژی و شتی ترە .. خۆ کەسیش نیە ، نکۆڵی لەوە بکات ، کە ساواپاتیش (فەرهەنگیلە)ی زیتەڵەو بزۆزی خۆیان هەیەو بەپێی ووشەکانی ئەم فەرهەنگیلەیە ، لە نهێنیەکانی گەردوونی – دەرەوەو ناوەوەی – خۆیان ئەدوێن .. !!... هەروەکو چۆن مرۆڤ ، گەر هات و گروشکەی بەست و خۆی لەنێو قەپۆچکەو گوێ شەیتانۆکەی بڕ لە ترس و لەرزی زەمانەداحەشاردا ، پێشێل و ئەنجن ئەنجن ئەکرێ . لەناوایش(زمان) زمان و مرۆڤ – بەتایبەتی – یەك شتی زیندوون ، تەنیا (مردو) زمانی لالە ..! زمانیش وەکو مرۆڤە کە بەپێی بارودۆخی(شوێنکات) ئەگۆڕێ و لە ڕواڵەت و بنەمای جیاجیادارەنگ ئەبەستێ ..!

● هەر بەم پێودانگەو بەقەد بەرفراوانی ووشەو زمانی ووشەو بەقەد زۆری (ڕەنگ)و(دەنگ)و (ژان)و بەقەد سەرژماری ئادەمیزاد ، جۆرو(شێواز)ی نووسین و هەست دەربڕین و خوێندنەوە هەیە . لە زمان و ووشەی زماندا .. (شێوازی فەلسەفەی) ،(شێوازی کۆمەڵایەتی شێوازی (ئابەجاری) شێوازی(زمانەوانی)و (سیاسی) ، (ئابوری و (هونەری و .. و .. و .. هەر یەکێکیش لە خەتی خوا بەهرەمەندە ، لەهەڵخستنی چەشنی (شێوازی) خۆیدا ، سەرازادو ڕەهایە ..!هەر بۆیەشەو بەپێی جۆری (بابەت) شێوازو سروشتی شێوازی زمانی شێواز ئەگۆڕێ و بەختی خۆی لەو گەلێ ناوێنەدا تاقی ئەکاتەوە .. هەر بۆیەشە بەزەقی ئەبینی :

(ڕۆژنامە) زمانی (شانۆ) زمانی (جوانیلۆژی) زمانی (شیعر) زمانی .. (پەخشانەشیعر)زمانی(کیمیا) (فیزیا) (سیبەرنەتیکا) (کەلەپور)(مێژو) (سایکۆلۆژی) (سێکس) (ماتماتیك) (ئەندازیاری)(ئیعلانات) (گەردوونناسی) (ئاین) (جوغرافیا) (سۆفیزم)ی (پێرۆك)و (ڕەخنە)و (ڕۆمان)و وو .. دەیەها دەرفەتی کەی جووست و چالاکیەکانی فیکرو لێکدانەوەو ئەزموونی ئەزموونەکانی ئادەمیزاد ، هەریەکە ، زمانی سەربە (خۆی) هەیەو هەوشیان – زمانەکان – سەر بە فەرهەنگی فیکری ئادەمیزادو سەر بە گراماتیکی زمانی دایکیانن ..!!

● ووشەیش لە زماندا– زمانی زیندو – گەلێ پەردەو پلەو قۆناغی جیاجیاو سەراسیمەو شیرینی هەیە ، وەکو – بۆنموونەو بەس – :(شادمانی – خۆشەویستی – ڕق – شێتایەتی – چیا – دارستان – شەو – بەفر – ڕووبار ... تاد) هەریەکە ووشەو فەرهەنگۆك و جیهانی حەشاردراوو سەراوەڵەی خۆی هەیە و تەنیا ئادەمیزادی (عاشق) ئەتوانێ بەووردی دەرکی پێبکا .. ئەو کەسەی ئەگوڵەکەنمی دیوەو لە چەقچەقەی ئاش ، مومکین نیە بتوانێ فرە لەبەردەم پەهامەزنەکانی زمان و ووشەی زماندا بکات .. هەر بۆیەشە جۆری لێکدانەوەو تێکەیشتن و بەکارخستنی داینەمۆکانی زمان، بەپێی عەشق و چێژو ئەزموون و زەمینەی هۆش و باکراوندی مرۆڤەکە ئەکەوێتەوە .. بۆنموونە : لەلای تۆدا ووشەی (چاو) بە جەشنێ ئەکەوێتەوە ، لەلای من و غەیری مندا ، بە تەرحێکی تر .. ووشەی (مەست – قەلبەزە – مۆریجانی – خولیا – تکین – ترازان – زموزن – ئاواز – تەحا – ملشکاندن – دلڕەش – بەلخ – ئاوس – خەمکەی خەمان – ژان – حەیرانت بم – دەسبازی – زاخدان – ڕاژان – هەڵتروشکان – شازدە هەناسە – دلۆدان – دوژوون – قنجاندن – کراسەمارانە – بەرکەم – هەڵمەتە کاسە – کەوبەدار – پرسەکورگانە – شاوەکی – فریشك – دەزوڵە کردن – مۆتەکە – کەرویشکەخەو – کاسەوکیفی گوڵان – زامدار – جیجیلە – هات – هەنگەژاڵ – هیچ .. تاد) لەلای من و تۆداجیایەو هەر وشەیەك بەئەندە بەجۆری تاقیمانەو خەیاڵ و شانۆی لێکدانەوەو چێژو ڕۆشنبیریمانەوە،کە لە ئەنجامانەبێتە مایەی جیایی شێوازو جۆری دەربڕین ، چونکە(ابعاد)و ڕوانگەی وشەکانی لەمەڕمن و تۆ جیایە ، هەر بۆیەشە ئەو کەسەی ئەتوانێ بەووردی و بەقوولی ، لەووشەو

بڕوانەل : ١١

Institut Kurde de Paris

میوانداری کۆشکی کۆماری

بەغـــدا ـ ١١ی کـــانونی دوهـــەم ـ ئا・د・ع : دوێنێ
ڕێز نوری اسماعیل طـــە بالیۆزی کۆماری عیراق لـــە
بنان لـــە کۆشکی کۆماری ئامـــادە بوو ناوی خۆی لـــە
دەفتەری تەشریفاتدا تۆمـــار کـــرد بۆ ڕەزامەندی‌وەرگرتن
ـــەسەر سەفەر بۆ شـــوێنی کارەکەی ・ ئا・د・ع

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی
ـەنەو بەرێز صدام حسین:

وێندکارانمان لـــە ئیسپانیا سـلاو لـــە ەلویستـــەکـــانی شۆڕش دەکەن لـــە بەربـــەرەکـــانێی نەخشەو پیلانەکـــانی ئیمپـــریالیـــزم دا

کۆنگرەی دوهەمی یەکێتی نیشتمانی خوێندکارانی عیراق
ی ئیسپانیا لە بروسکەیەکدا کە بۆ بەرێز سەرۆك احمـــد
سن البکرو بەرێز صـــدام‌حسینی ناردوە سلاوی لـــە
ەلویستە مەزنـــەکانی شۆڕش کردوە لە بەربەرەکانی نەخشەو
لانەکانی ئیمپریالیزمدا کـــە دەیەوێ مەســـەلەی فەلەستین
ناو بەرێ ・

بروسکەکە کوتویە ئـــەوسەرکەوتنانەی لـــە ڕێگـــای
لەو ئـــۆڕی سۆشیالیســـتی‌شۆڕشگێرانەدا وڵاتەکـــەمان
دەستی هێناون لـــە ئێمەش‌وەك دەســـتەیەکی شۆڕشگێر
وا دەکەن کـــە بۆ پاراستن‌و پێشکەوتنی شۆڕشەکەمان وەك
بەربازێکی وەفـــادار لـــەژێر سەرکردایەتی حیزبەکـــەمان
یزبی بەعسی سۆشیالیســـتی‌عەرەبدا تێ‌بکۆشین ، چونکـــە
ش هەست بـــە بەرپرسیاری‌خۆمان دەکەین‌و دەزانین کـــە
ویستە لـــەباری زانستیەوەپێش بکـــەوین و بەرنامـــەی
ۆرش بەدی‌بێنین لە پێنـــاو ئامادەکردنی کادیری پێشکەوتو
هەمو مەیدانێکدا ・

ـاوەی: هاوڕێ‌صدام حسین
ـو باوەڕانەی کە سەرۆکمان
ـای بڕیەو کە لـــە پێناویا
ـانی کردووە چ لە پاشـــی
ـرشـــی‌و چ دوای شۆڕشی
ـپەڕین ・
بەرێز جێگری سەرۆك باسی
ـکی بێ‌پایانی ئەو ڕاستیەی
ـد کە سەرکردایەتی سیاسی
ـانەدا بەشێکە لـــە گەل
ـە پێی ویست‌و خواستی
ـار دەکات‌و بەردەوام بـــۆ
ـدی ئامانجەکانی ئێستای
ـەرۆژی ، هەنگاو بەهەنگاو
ـول دەدات ・
هەروەها ووتی : ئێمە باسی
ـەیوەندیمان بەم گەلـــەوە
ـکەین ، هەرگیز ئەو تەقدیرە
ـشیارانەیە بۆ پەیوەندی ئەم
ـلە لەگەل نەتەوەی گەورەمان
ـکەلی عەرەبە لـــە گشـــت
ـێنیـــك‌و جێگـــایـــەك
ـبرناکەین ・
بەرێز جێگـــری سەروکی
ـجـــومەنی ســـەرکردایەتی
ـۆرشی داوای خۆپاراســـتنی
ـد لە گواستنەوەی ...
ـی‌کردنەوەو ووتی : ...
ـە لایەرەی کتێبەکاندا بـە
ـی سوود وەرگرتن کـــە
ـی کـــاری ...ـی ترەوە
ـــەپێ پێویستە حـــۆی
ـــارێزی لـــە گواستنەوەی
ـانیکی ئەو ناقی‌کردنەوانە ・
ـێ هەمیشە چەکو نارازو
ـاك ڕەچاوبکرێت‌و بشێوە
ـی وورد پەیوەندیی ئـــەم
ـستانە لەگـــەڵ بیروباوەڕە
ـاسیەکاندا بخاتە حیسابەوەو
ـها لـــە سنووری تەقدیرو
ـدانەوەو کرداری فەرمانـدە-
ـلدا خۆی ئەبەستێتەوەو خۆی
ـــا بەپابەندی نەخشەیەکی
ـەتی کـــە ئەو فەرمانەیە
ـاوە ، بێ ئەوەی بیر لـــە

مەیدانی هەموو شەڕەکەو بەرە
جەبهەکان بکاتەوە ・ جێگـــری
بەرێز ئەوەی ڕاگەیاندووە کـــە
ئەفسەر نەکەر کەوتە هەڵـــەی
تواســـتنەوەی میکانیکیەوەو
چەشنە کردارێکی وەرگرت کە
لە فەرماندەیەك لە فەرماندەکان
لـــە جەبهەیەك لـــە جەبهەکانی
شەڕدا بەکاری هێناوە تا ئـــەم
کرداره لە چمکێکی جەنگـــە
نەتـــەوەیی ونیشتمانیەکاندا
بەکـــاری بهێنێ ، بێ‌گومـــان
تووشی هەڵەیەکی گـــەورەوە
دەبێت ・

هەروەها بەرێز جێگـــری
ســـەرۆك ووتی سەرکـــردەی
حیزب‌و شۆڕش هیچ جیاواز-
یەك لەنێوان ئەفسەرو سەرباز
دا لەسەر لایەنگیری‌و نزیکـــی
سیاسی لـــە حیزب ناکات ・
بەلام بێ‌گومان جیاوازی لەنێوان
ئەفســـەرێك‌و یـــەکێکی تردا
لەسەر لایەنگیری ونزیکی لـە
شۆڕشەوە ئەکـــات‌و جیاوازی
ئەکات لـــە بەینی ئەفسەرێك‌و
یەکێکی تر لەســـەر لایەنگیری‌و
نزیکی لەگـــەل ومیللەتـــەوە
ڕیاشە ڕۆژی ئەو ئەفسەرە لـە
هێزە چەکدارەکاندا لەســـەر
بنەڕەتی ئـــەو بنەڕەتانە دیاری
ئەکات ・ سەرکردایەتی حیزب‌و
شۆڕشی لـەمـــەدا بەتـــەواوی
لەسەر هەقن ・

هەروەها ووتی ســـەربە
حیزب بوون مایـــەی دەسەلات‌و
پایە نی‌یە بۆ ئەو کەسەی لـە
حیزب نزیکە ، بەلکو شێوە-
یەکی خزمەت گوزاری زیاتری
گەل‌و نەتەوەیە ・・ ئێمـــە
بەهیوابن‌و هەول ئەدەین تـــا
هەموو لایەك خزمەتی گـــەل‌و
بیروباوەڕە دیاری کـــراوەکانی
بکـــەین وەکـــو بیروباوەڕی
ستراتیژی بەرەو یەککـــرتن
ونازادی‌و سۆشیالیزم ・

ئاهەنگێکی گەورە بە بۆنەی جەژنی پەنجاوپێنجەمینی دامەزراندنی پۆلیسەوە

بەرێز عزة ابراهیم ئەندامی
ئەنجـــومەنی سەرکردایـــەتی
شۆڕش وەزیری ناوخـــۆ بیرێ
بەیانی ئەو ئاهەنگە گەورەیـــە
ئامادەبوو کـــە بەڕێوەبەرێتی
ئشتی پۆلیس لە هۆڵی کۆلێجی
پۆلیس لە بەغدا بـــە بۆنـــەی
جـــەژنی پەنجاو پێنجـــەمینی
دامـــەزراندنی پۆلیســـەوە
گێڕای ・
ووتاری بەڕێوەبەرێتی ئشتی
پۆلیس خوێنـــدرایەوە کـــە
ئامادەبوونی کارکەرانی دەزگا-
کـــانی پۆلیس‌و هێزەکـــانی
ئاسایشی ناوخۆی تێدا دەرخرا
بۆ بـــەردەوام بوون‌و پێشکێش
کردنی باشترین خزمەتگوزاری
بۆ چەسپاندنی ژیانێکی پـــڕ
ئاسایش‌و خۆش لە کۆمەڵگای
شۆڕش‌دا بـــە سەرکردایەتی
حـــزبی بەعســـی عـــەرەبی
سوشیالیست ・
ووتارەکە پەنجەی درێژ کرد
بۆ ئـــەو پشتگیری‌یە گەورەیەی
کـــە سەرکردایەتی حزب‌و
شۆڕش دەیکات بۆ پێشخستنی
دەزگاکانی ئاسایشی ناوخۆ تا
بتوانن بە شێوەیەکی باشترو
پێشـــکەوتووتر ئەرکـــەکانی
سەرشانی بەجێ بێنن‌و بـــە
جورێك کە لە گەل گۆڕانکاریە
شۆڕشگێرانـــەو دیموکراسیانە-
کانی ناو کۆمەڵدا بگونجێت ・
پاشان ووتاری ڕێکخراوی
حـــزبی بەعسی سوشیالیستی
عەرەب (لقی پۆلیس‌و ووتاری
ئاراستەکردنی سیاسی لـــە
دایەرەی ئشـــتی پۆلیس‌دا)
خوێندرایەوە ・・ پاش ئـــەوە
یادگار بـــە ناوی کارکەرانی
بەڕێوەبەرێتی ئشتی پۆلیس‌و
بەڕێوەبەرێتی ئشتی هاتوچـــۆ
پێشـــکەش بـــە ئەندامی
ئەنجـــومەنی سەرکـــردایەتی
شۆڕش وەزیری ناوخۆ کرا ・
لـــە کۆتایی ئاهەنگـــەکەدا
بەرێز عـــزة ابراهیم یادگاری
پێشکەش بە بەڕێزان بەڕێوە-
بەرە گشتی‌یەکانی پۆلیـــسی
ئشتی‌و سنووری گشـــتی‌و
هاتوچۆی گشتی کرد ・

١٠٠ ملیۆن دینار دەست مایەی بانقی عەقاریە

بەپێی ئـــەو یاسا تازەیەی
ئەنجـــومەنی سەرکردایـــەتی
شۆڕش مۆری‌کردوە ، دەست-
مایەی بانقی عەقاری بوە ١٠٠
ملیون دینار ، ئەم پارەیەش ٥٠
ملیـــون دیناری لـــە جاران
زیاترە ・
ئـــەو یاســـا نوێیە لـــە
ڕۆژنامەی ڕەســـمیدا بلاو-
کراوەتەوەو لە پێڕەوە پەیرەو
ئەکرێت‌و ئەڵێت ・・ بانقـــی
عەقاری سەربەخۆیەکی تەواوی
دارایی‌و بەڕێوەبردنی هەیە وە
بە ئارەزوی خۆی لە گـــەڵ
یاسادا بەڕێوە ئەچێت ئەویش
بۆجێ‌بەجێ کردنی مەبەستی
ئەوەی قەرزبدات بە هاووڵاتیان
بۆ خانوکردن‌و خانوکـــڕین‌و
قەرزدان بە ئەندامانی کۆمەڵـە
هاریکاری‌یەکان بۆ ئەوی خانوی
وەرئەگرن کە دەزگای گشتی‌ی
نیشـــتەجێ جێبەجێ ئـــەکات
ئەتوانن بە پێی ئەم یاسا نوێیە
قەرز لە بانقی عەقاری بکەن ・・
هەروەها دەسەلاتی ئـــەوە
دراوە بە ئەنجومەنی بەڕێوە-
بردن ، کە بالاترین دەسەلاتی
بانقەکەیە ، کە نەخشـــەی
سیاسەتێکی گشـــتی‌ی بـــۆ
بکێشـــێ‌و بڕیاری نەخشەی
ساڵانەو بودجەیەکی گشـــتی‌ی
ڕاپۆرتی ساڵانەی حیسباتی‌و ،
موافەقەت لەســـەر کـــڕین‌و
فـــرۆتن‌و ڕەهن‌کـــردن ٥٠٠
هەزار دینار زیاتر بە قەرزدان‌و
دانانی زۆری‌و کـــەمی ئـــەو
قەرزەی ئەیدات‌و کردنـــەوەی
لقی لە ناو وڵاتدا ・・ ر
هۆی پێویستی دەرکـــردنی
ئەم یاسایە ئەڵێ‌یە ・・ لەبـــەر
جێبەجێ کـــردنی ئامانجەکانی
سەرکردایەتی سـیاسی لـــە
زۆرکـــردنی خانوبەرە بـــۆ
هاونیشتمانیان ، وە بـــەپێی
بڕیارەکانی هەشتەمین کۆنگرەی
قوتری حیـــزبی بەعســـی
سۆشیالیستی عـــەرەب ، وە
لەبـــەر پێویستی‌ی بەجێ‌بەجێ-
کردنی هەندێ هۆی جۆربەجۆر
بۆ مەیسەر کردنی‌ئەوە وە بـۆ
دۆزینەوەی چاکترین ڕێگا بـۆ
یەکخستنی هەوڵ‌و تەقـەلای
دەزگا پسپۆڕەکان لە مەسەلەی
نیشتەجێ‌کردن لە وڵاتدا ، وە
بۆ ئەوە بانقەکە بتوانی بـــە
چاکی لـــەم مەیدانەدا دەوری
خۆی ببینێ ، وە لەبەر کـــەمو
کورتی یاسـای پێشوی بانق‌و
چاککردنەکانی ، کـــە ئەی-
ئەتوانی شان‌بەشانی ئـــەم
خواست‌و ئامانجانە هەنگاوبنێ
ئەم یاسایە دانراوە ・

بۆ خۆیان پێ بکەن ئەویش لـــە
سنوورێکدا لە چەند بڕیارێکـی
بەردودوادا بلاوئەکرێتەوە بـــە
جۆرێك خواســـتی شۆڕش
بهێنێتەدی لەوەدا بەشێوەیەکی
تایبەتی کە خزمەتی ئەوانـــە
بکات دەست‌کەوتیان کەمە ・・
ئێستا ئەو کەسانەی کەڵك
لـــەو پرۆژە نیشـــتەجێیانە

پاداشت دان بـــەو کرێکارە داهێنەرانەی بەشداری زیادکردنی بەرهەمیان کـــردوە

وازانراوە کـــە چـــەند
نەقابـــەیەکی کرێکـــاران ،
پاداشـــتی دارایی‌و دیـــاری
ڕێزلێنـــان‌و نووســـراوی
سوپـــاسنامەی‌داوە بـــەو
کرێکارە داهێنەرانەی لـــە
داموودەزگـــا بەرهەم‌هێنەرو
خزمـــەتگوزاری‌یـــەکاندا
بەشـــداری پەرەپێدان‌و زیاد-
کردنی بەرهەمیان‌کردوە ・
ئەم ڕێزلێنانەی کرێکارانی
داهێنەر ، بۆ هاندانیانە کـــە
بەردەوام‌بن لـــە بەکارهێنانی
وزەوتواناییاندا بۆ سوودی‌کاری
بەرهەمدارو پشت‌گرتنی ئابوری
نیشتمانی‌و نەتەوەیمان ・
مەکتەبی نەقابەی گشـــتی
کریکارانی چـــاندن دیاری‌و
پارەی داوە بـــە (٢٨) کرێکار
بەرامبەر بەشداربوونیان لـــە
بەرەپێدان‌و داهێنـــانی نوێ
لـــەڕووی ئیشوکـــاری
شارەزایانەی بەرهەمیانەوە ・
هەروەها مەکتەبی نەقابـەی
گشتی کرێکارانی پیشەســازی
میکانیکی دەستی‌ڕێزی ناوە لـە
چالاکی‌و هـــەوڵ‌و تەقـــەلای
لیژنـــەی نەقابی کارگـــەی
« النور »و کومپانیای پیشـــە-
سازی‌یە سووکەکان‌و پاداشت‌و
دیاری‌تری داونەتێ بەرامبـــەر
ئەو هەوڵ‌و تەقەللایەی لـــە
پێنـــاوی بـــە دوادا چـــونی
ڕاپەڕاندنی نەخشەی بەرهەمدا
کردویانە ・
دیسان نەقابەی گشـــتی
کریکـــارانی پیشەســـازی
میکانیکی نووسراوی سوپاسی
ئاراستـــەی (٢١) کرێکـــاری
داهێنەر کردوە کـــە بەشداری
پەرەپێـــدانی بەرهەمیـــان
کردوە ・
مەکتەبی نەقابەی گشـــتی
کرێکـــارانی پیشەســـازی
کەرەســـتەی خواردەمـــەنی‌و
جگەرە ، سوپاسی هـــەوڵ‌و-
تەقـــەلای (١٠) کرێکـــاری
داهێنەری کـــردوە لـــە
کومپانیـــای ڕوونی ڕووەك‌و
پاداشتی دارایشی پێداون ・
نەقابەی گشتی کرێکارانی
پوســـتەو چاپخانەکـــان‌و
ڕاگەیاندن هەزارو ٨٧٤ دیناری
بەســـەر کرێکارە بەرهـــەم-
هێنەرەکاندا بەخشیوەتەوە ・
دیسان نەقابەی گشـــتی
پاداشتی ڕێزلێنان‌و شەهادەی
سەرکەوتنی داوە بـــە پێنـــج
کرێکـــار کـــە لە گـــەڕتە
هەمەجۆرەکانی نەقابەو لیژنـە
لقیەکاندا کارئەکەن ・
هەروەها مەکتەبی گشـــتی
کرێکارانی بیناکـــاری‌و پرۆژە-
کـــانی خانووبەرەکـــردنەوە
دەستی‌ڕێزی لـــە هـــەوڵ‌و
تەقەللای (٢٢) کرێکـــار ناوەو
پاداشتی پێ‌بەخشیون ・
دیسان یەکێتی گشـــت
نەقابەکانی کرێکارانی لـــە
دووی ئەم مانگەدا سوپاسنامەو
شەهادەی سەرکەوتن‌و ڕێـزی
ئاراستەی حـــەوت لیژنـــەی
کارگێڕی ناوکویی‌و کرێکـــارە
داهێنەرەکانی لـــە دامەزراوە
بەرهەم‌هێنەرەکان کردوە ・

پرۆژە خزمەتگوزاریەکانی تەئمیم لـــە جێ‌بەجێ کردندایە ・・

ئێستا لە پارێزگای تەئمیم ،
جموجوڵ‌و چـــالاکی بەربلاو
دەستی پێ‌کردوە ، بۆ جێ‌بەجێ
کـــردنی بیناکـــاری چـــەند
قوتابخـــانەیەك‌و چـــەندان
پرۆژەی خزمـــەتگـــوزاری‌و
خانووبەرە بۆ هاووڵاتیەکان لە
چەند شوێنێکی پارێزگاکـەداو
لە مەرکەزی پارێزگاکە خۆی‌دا・
ئەم هەواڵە ، بەڕێوەبـــەری
نەخشـــە لـــە پارێزگاکە
ڕای‌گـــەیاندوەو وتویـــە :
پرۆژەکان بریتین لـــە دروست
کـــردنی ٣٩ قوتابخـــانەی
هەرسێ قۆناغەکەو (٥) باخچەی
منالان‌و خانووبەرەی مامۆستایان
و موچەخۆران لە قەزاو ناحیە-
کانی پارێزگاکە ・
دەســـتی بـــۆ ئـــەوەش
ڕاکێشاوە کە (٣٠) قوتابخانەی
هەرسێ قوناغی خوێندن‌و دوو
مەلبـــەندی تەندروستی‌و (٢٥)
خـــانووی مامۆستایان‌و (١٨٠)
خانوی موچەخۆران‌و شوقـــەی
نیشـــتەجێی‌و بازاڕی نوێ‌و
باخچەو (٤)یانە تەواوبوون ・
ئیســـتاش کارئەکرێ بـــۆ
دروست‌کردنی (٣) گـــوندی
کۆکردنەوەی جـــوتیاران لـــە
داقوق کە هـــەر گوندێ (٥٠)
خانووی تیانەبێ ・

پارێزگاکانی وڵات بە بۆنـــەی بـــیرەوەری دامـــەزرانـــدنی پۆلیسەوە ئاهەنگێکی زۆریان گێـڕاوە ・・

ڕۆژی یەك شەممـــەی
ڕابوردو پۆلیسی عیـــراق‌و
هێزی ئەمنی ناوخۆ ئاهەنگـی
جەژنی (٥٥) هەمین سالـــەی
دامەزرانیانیان کردوە بـــەم
بۆنەیەوە جێ‌گری بەڕێوەبەری
گشتی پۆلیس لە ئاهەنگێکـی
قەشەنگدا کە گەلێـك لـــە
ئەفسەرە گەورەکانی هێـــزی
چەکداری تیادا بەشدار بـــوە
کۆمەڵی خانوی بۆ قوتابییـــانی
کۆلیجی پۆلیس کردۆتەوە ・
ئەم کۆمەڵەی لە ڕێگـــای
کاری میللی‌یەوە بنیات نراوەو
حەفتا هەزار دیناری تێ‌چـــوە
بریتی‌یە لە پانزە هۆڵی خەوتن‌و
هەموو پێویستی‌یەکانی ・・
هەمان ڕۆژ بەرێز جێ‌گری
بەڕێوەبەری گشتی پۆلیـــس
پێشانگایەکی ڕەســـمی
فوتوگرافی کردۆتەوە کـــە
بەڕێوەبەرایەتی لێکۆلینـــەوەی
بەلگەی تاوانی (مدیریة الادلة
الجنائیة)سەربە بەڕێوە بەرایە-
تی گشتی‌ی پۆلیس لە هۆلی
کۆمەلەی تەشکیلیکانی عیـــراق
کردویەتیەوە ، پێشـــانگاکـــە
ماوەی سێ ڕۆژ بەردەوام ئەبێ ・
پێشانگاکە گەلێك وێنـــەی
پێشانداوە کە چالاکـــی
بەڕێوەبەری گشتی پۆلیـــس‌و
بەڕێوەبەرایەتی پولیـــس
ناوخۆی گشتی‌ی نیشـــان
ئەدات ・

● ئاهەنگی پارێزگاکان

ڕۆژی یەك شەممـــەی
ڕابوردو بەڕێوەبەرایـــەتی
پۆلیس‌و ئەمن‌و جنسیەو سنور
لەسەرانسەری پارێزگاکـــانی
وڵاتدا بەبۆنـــەی یادی (٥٥)
هەمین ساڵەی دامەزرانـــدنی
پولیس عیراقەوە ئەلی ئاهەنگی
قەشەنگو خۆشیان گێڕاوە ・・
لەو ئاهەنگانەدا بەرێـــزان
پارێزگارەکان‌و هاوڕێـــیان
لێپرسراوانی ڕێکخراوەکـــانی
حـــزبی بەعسی سۆشیالیستی
عەرەب‌و ئەفسەرە گەورەکـــانی
هێـــزی چەکـــدار تیـــا
بەشداربون ・

● نەینەوا ・・
پارێزگای نەینەوا لەجەژنی
پولیسدا ئاهەنگێکی گـــەورەی
کردوە بەرێز خالد عبد عثمان
پارێزگاری نەینەواو هـــاوڕێ
محمد حمزە جێ‌گری ئەمینداری
نهێنی سەرکردایەتی حیـــزبی
بەعس سۆشیالیستی عـــەرەب
لقی نەینەواو هاوڕێیـــان
ئەندامانی سەرکردایەتی لـق‌و
لێپرسراوان بەم بۆنەیـــەوە
پیرۆزباییان پێشکەشـــی
ئەفسەرانی پۆلیس‌و هێـــزی
ئەمنی ناوخۆی ناو پارێزگاکـــە
کردوە ・
لە وتارێکی بچوکدا بەرێـز
پارێزگاری نەینەوا کە لە یانەی
هێزی ئەمنی ناوخـــــۆ
خوێندویەتەوە ستایشی ئـــەو
هەوڵو تەقەلایەی کردوە کـــە
هێزی ئەمنی ناوخۆ بۆ پارێـز
گاری یاساو چەسپانـــدنی
ئاسایش ئەیدات لەپێنـــاوی
دڵنیایی‌و ئاســـوودەیی
هاووڵاتیاندا ・・ بەرێـــز
پارێزگار بەم بۆنەیـــەوە
پێشانگایەکی پۆستەری لـــە
هۆلی خانوە ڕۆشنبیریـــە
جەماوەریەکاندا کردەوە ・

● دیالە ・
بەرێز محمد حمـــدان
پارێزگاری پارێزگای دیـــالەو
هاوڕێیان ئەنـــــدامانی
سەرکردایەتی حیزبی بەعســـی
سۆشیالیستی عەرەب لقـــی
دیالەو لێپرسراوە گەورەکانـــی
ئەو پارێزگایە بەو بۆنەیـــەوە
پیرۆزباییان لە بەڕێوەبـــەران‌و
ئەفسەرانی پولیس کردوە ・・
لەو ئاهەنگەدا کـــە لە
یانەی فەرمانبەرانی باقوبە بەم
بۆنـــەیەوە کراوە گەلـــێ
دیارێیان پێشـــکەشـــی
یەکتر کردوە ・・

● دهۆك ・・
پارێزگای دهۆك بـــەم
بۆنەیەوە ئاهەنگێکی گـــەورەی
کردوە بەرێز یحیی محمـــد
رشید پارێزگاری دهـــۆك‌و
هاوری ئەمینداری نهێنـــی
حیزبی بەعسی سۆشیالیستی
عەرەب شوعبەی دهـــۆك
پیرۆزباییان پێشـــکەش
بەڕێوەبەری پۆلیسی پارێزگا-
کەو ئەفسەرانی هێزی‌لەئەمنی
ناوخۆی پارێزگاکە کردوە ・
هەروەها نوێنەری یەکێتی‌یە
پیشەیی‌یەکان‌و جەماوەری‌یەکان
بەم بۆنەیەوە پیرۆزبایی‌یـــان
لێ‌کردون ・

● سلیمانی ・・
بەم بۆنەیەوە پارێزگـــای
سلیمانی ئاهەنگی گێـــراوەو
بەرێز جێ‌گری پارێزگـــاری
سلیمانی سەری لە بەڕێـــوە
بەرایەتی پۆلیسی پارێزگاکـــە
داوەو پیرۆزبایی لێ‌کردون ・・
لەو چاوپێکەوتنەدا ئـــەو
بایەخە گەورەیەی دیـــاری
کردوە کە سەرکردایـــەتی
سیاسی حیزب‌و شۆڕش بـــە
دەزگای ئەمنـــی ناوخـــۆی
ئەدات ・・

● هەولێر ・・
وە لەپارێزگای هەولێـــر
بەرێز محمد علی امین پارێز-
گاری هەولێرو هاوڕێیـــان
نوێنەرانی سەرکردایەتی‌حیزبی
بەعسی سۆشیالیستی عەرەب
لقی ژوورو شوعبەی هەولێـــر
بەم بۆنەیەوە پیرۆزبایـــان
پێشکەشی‌بەڕێوەبەری پۆلیس‌و
بەڕێوەبەرانی هێزی ئەمنـــی
ناوخۆ کردوە ・
بەرێز پارێزگـــاری
پارێزگاکە یەکەم پێشـــانگای
فوتوگرافی بەڕێوە بەرایـــەتی
پۆلیسی پارێزگاکەی کـــردەوە
کە بریتی‌بوە لە هەمو ئـــەو
ئامێرو کەرسەتەکنیکیانەی بۆ
دوزینەوەی تاوان بەکـــار
ئەهێنرێن ・
لەپاشانا بەڕێوە بەرانـــی
هێزی ئەمنی‌ناوخۆ بۆبیرەوەری
یادگاری پێشکەش بەرێز سعاد
ادیب ئەمینداری گشـــتی‌ی
بەڕێوەبەرایەتی کاروبـــاری
ناوخۆی ناوچەی ئۆتۆنومـــی‌و
لێپرسراوانی پارێزگاکـــەو
سەرکردایەتی لقـــی زووری
حیزب کردوە ・
هەروەهـــا بەڕێوەبـــەری
هێزی ئەمنی ناوخۆ سەری لـە
خەستەخانەی ســـەربازی
هەولێر داوەو هەواڵی نەخۆشە
کانی پرسیوەو بەســـەری
کردونەتەوە دیاری پێشـــکەش
کردون ・・ هەروەها ڕێکخراوی
تەلایعی سەربەیەکێتی گشتی‌ی
لاوانی عیراق بەشـــداریی
ئاهەنگەکانی جەژنی پۆلیـــسی
کردوە ・・

بـــۆ خوێندنی ســـالی داهـــاتو ・・ دەســـت کـــرا بـــە چاپ‌کردنی ملیۆنەها کتێب ・・

وەزارەتی پـــــەروەردە ،
دەستی‌کردوە بە لـــە چاپدانی
« ١٣ » ملیۆن دانە لـــە (٧٩)
کتێبی قوتابخانەکان کە لـــە
ساڵی خوێندنی داهاتودا بەسەر
قوتابیاندا دابەش‌ئەکرێن ・
ئەم کتێبانە ، بەشی دووەمی
بەرنامەی پۆلەکانی سێ‌و چوارو
پێنج‌و شـــەشی ســـەرەتایی‌و
بەرنامەی پۆلەکانی خوێنـدنی
ناوەندین ・

لەوەپێش وەزارەتە کـــە
حەوت ملیۆن دانەی لـــە (٦٧)
کتێبی قوتابخانەکانی چـــاپ-
کردبوو ، کە ئەوە بەشی یەکەم
بووە تـــا بـــە پێی بڕیـــاری
بەخۆڕایی بەسەر قوتابیـــاندا
دابەش‌بکرێن ・

هەروەها وەزارەتەکە بـــەم
زوانە دەست بە لـــە چاپدانی
ئەو کتێبانە ئەکات کـــە تازە
دانراون‌و لـــە گـــەڵ ئـــەو
گۆڕانکاریانەدا ئەگونجێن لـــە
ڕووی پەروەردەو خوێنـــدنی
وڵاتدا ڕوویـــان داوە ، دوای
ئەوەی لـــە لایـــەن لیژنـــەی
کـــاروباری فێرکردنـــەوە ،
تەواوئەکرێن ・

وەزارەتی پـــــەروەردە ،
بڕیاری وەرگرتنەوەی کتێبـە-
کانی قوتابخانەی لـــە کۆتایی
ساڵدا داوە ، کـــە بەمـــە
توانیویەتی پارەیـــەکی زۆر
پاشەکەوت بکات بێجگە لەوەی
ئـــەم بڕیارە وای‌کـــردوە ،
قوتابیان لەسەرئەوە رابێـــن
پارێزگاری ماڵی دەوڵەت بکەن‌و
بەشداری ڕاستـــەقینە لـــە
بیناکاری کۆمەڵێکی باشـــتردا
بکـــەن ، جا وەزارەت بـــۆ
چەسپاندنی ئەم تاقی‌کردنەوە-
یەو بە دوادادەچونی کار ئەکات ・
ئا・د・ع

پاشماوەی : بروســـکەی
ـۆڕش فریق رکنی یەکـــەم
ـدام حسین :
ئێمـــە ئەفسەرانی هێزەکانی
ـایشی ناوخۆ کە لـــە هولی
ـلیجی پۆلیس بە سەرپەرشتی
ـڕێز عزة ابراهیـــم ئەندامی
ئەنجومەنی سەرکردایـــەتی
ـۆڕش وەزیری ناوخـــۆ
ـوینەتەوە بـــە بۆنـــەی
ـەوەری پەنجاو پێنج ساڵەی
ـراندنی پۆلیسی عیراقەوە
ـایی‌و سوپاسی گـــەرمان
ـبەرێزتان ئەکەین بە
・ کـــارگێرانی
دەزگاکەمانـــەوە ئەفســـەرو
ئەفسەری ڕیزو موچەخۆرەکانی
تری بەرامبەر پارمەنی‌تەواوتانی
بۆیی‌و بـــۆ بەرێزتانی ســـاغ
ئەکەینەوە کە هەر بەوەفـــا
ئـــەبێ بەرامبـــەر ڕێ‌ڕەوی
شۆڕش‌و باوەڕی حزبی سەر-
کردەمان حزبی بەعســـی
سۆشیالستی عـــەرەب بـــە
سەرکـــردایەتی ســـەروکی
تێکۆشەرمان موهیب احمـــد
حسن البکر سەرۆك کۆمـــارو
سەرکردەی گشـــت هێـــزە
چەکدارەکان ・
هەر بمێنن بۆ تێکۆشان ・

پاشماوەی راپورتی ســـیاسی

دەست بدا کە بەیەکجاری بەرگری فەلەستین‌و بزوتنەوەی
نیشتمانی لوبنان لەناو ببرێن ・・ بەلآم ئەگەر ئیمپریالیزم‌و
هاوپەیمانە زایۆنی‌و کۆنەپەرستەکانیان تێ‌بگـەن کـە
هێزی شارراوەی گەلانی ناوچەو تینوێتی بەردەوامیان بۆ
ئازادی‌و سەربەستی دەتوانێ هـەمو خـەون‌و خەیاڵ‌و
ئامانجە دوژمنانەکانیان بهـارێ ، هـەموی ئەوجەشنە
بیرکردنەوەو بۆچونانە لەبـەر یـەك هەڵدەوەشێن ・
خواستی ئەم گەلانە لە بەرەنگاربونەوەی مەیدانیازیەکانی
ئیمپریالیزمدا نـەرم‌بون‌و تێك‌شـکانی نیـەو مێژوی
تازەشمان زۆر بەڵگەو نمونەی تێدایە ・

پاشماوەی : بیروت

هێـــزە نیشـــتمانیە
پێشکەوتنخوازەکان لـــە
مەسەلەی کۆکردنەوەی چەکـە
قورسەکان‌و ئەوەی پەیوەندیی
بە مەسەلەکەوە هـــەیە
بەپارمەتیدەری سەرۆکی هێـزە
دامرکێنەرەکانی عـــەرەبی
ڕاگەیاندووە ، ئەم ڕاگەیاندنەی
بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنـــان
لە کاتێکدایە کە هێزە گۆشە-
گیرەکان سوورن لەســـەر
ئەدانەوەی چەکە قورســـە-
کانیان ・

بە بۆنەی سێیەمین بیرەوەری کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەمی حزبەوە :

بەڵگەی مێژویی لە نێوان ئاوات و هێنانەدیدا !

کاتێک باسی هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب و ئەو بەڵگە مێژوییە دەکەین کە دەری خست، پێویستە هەمو لایەنەکانی بەڵگەی راپۆرتی سیاسی لێک بدەینەوە کە هەر لەکاتی دەرچونیەوە بە بەرنامەی کاروشارەزای رێڕەوەکەمان لە نێوان کۆنگرەی هەشتەم و نۆهەمدا دانراوە .

لەبەر ئەوە بایەخێکی گەورە بە کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم دەدەین چونکە ئەم کۆنگرەیە هێندێک سروشت و رەنگی تایبەتی و تازەی هەن کە لە کۆنگرەی هەرێمایەتی حەوتەم (١٩٦٨) و کۆنگرەکانی پێشتری جیا دەکەنەوە .

یەکەم سروشتی تایبەتی ئەوەیە :

کە کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم لەپاش تاقیکردنەوەیەکی پێنج ساڵ و نیوی بەسەر سەرکردایەتی دەسەڵاتی سیاسی بەستراو ئەمە یارمەتی حیزبی دا کە ژمارەیەکی زۆر لە بیروگرفتە جۆراوجۆرەکان باسێ . ئەو ماوەی پێش بەستنی کۆنگرە پڕ بو لە رووداوی گەورە لە مەیدانی نیشتمانی و نەتەوەیی‌دا . ئەم رووداوانەو توانای حیزب لەسەر چارەسەر کردنیان و تێپەڕین بەسەر کەند و کۆسپەکاندا شارەزاییەکی گەورەیان بەدەستەوە دا لە بەڕێوەبردنی حوکم و پتەوکردنی دەوری سەرکردایەتی حیزب لە دەسەڵاتی سیاسی‌دا .

ئەم سروشتە تایبەتیە لە کۆنگرەی حەوتەمدا نەبو کە نزیکەی [illegible] مانگێک دوای شۆرشی ١٧ - ٣٠ی تەمموز بەسترا ، حیزب لەو قۆناخەدا تاقیکردنەوەیەکی تایبەتی و جیا لە حوکم و بەڕێوەبردنی دەسەڵاتدا نەبو تاقیکردنەوەی ئەو کاتەشی کە لە ساڵی ١٩٦٣دا دەسەڵاتی بەدەستەوە گرت بۆ پشت پێ بەستن نەدەبوو بۆ ئەوە نەدەشیا کە بۆ چارەسەری دۆخی ساڵی ١٩٦٨ کەڵکی لێ وەربگیرێ ، ئەوەی حیزب لەو کۆنگرەیەدا هەیبو تەنیا بیروباوەڕو بڕوا بە مەبدەئەکانی حیزب و دڵسۆزی بۆ جێبەجێ کردنیان بو .

بەڵام کۆنگرەی هەشتەم هەم هەل و مەرجی بەستنی جیا بوو هەم سەرکردایەتی حیزبیش لە قۆناخی پێش بەستنی‌دا تاقیکردنەوەیەکی دەوڵەمەندی دەست کەوتبو .

دوهەمی ئەو سروشتە تایبەتی‌یانە ئەوەیە : کە کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم لەکاتێکدا بەسترا کە حیزب و شورش لە عیراقدا شوێنێکی تایبەتی‌یان لە نیشتمانی عەرەب و لە جیهاندا هەبو . ئەم بۆچونەش لە هەڵوێستە مەبدەئیەکان و جێبەجێ کردنی ئەرکە نیشتمانی و نەتەوەییەکانەوە هاتوە وەک « میللی کردنی نەوت و بەشداری لە شەڕی تشریندا » ، وڵاتەکەمان بوو بە ناوەندی چاوتێبڕینی جەماوەری عەرەب و جێگای متمانەیان بۆ ئەوەی لە ناوخۆدا سەرکردایەتی ئاڵوگۆڕە سوشیالستیەکان بکات و لە جێبەجێ کردنی ئەرکە نەتەوەییەکانیشدا بەقازانجی بزوتنەوەی شۆرشی عەرەب دەوری سەرکردایەتی بگێرێ .

سێهەمی ئەو سروشتە تایبەتی‌یانە ئەوەیە : کە کۆنگرە لەکاتێکدا بەسترا کە سەرکردایەتی حیزب و شۆرش توانیبوی زۆر تەنگ و چەڵەمە چارەسەر بکا و بەشێک لەو ئامانجە قۆناخی‌یانەی وەدی هێنابو کە لەماوەی پێشودا بەرەورویان بوەوەو ئەمەش بناخەیەکی پتەوی بۆ کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم پێک هێنا بۆ ئەوەی بە هەمو بڕوایەکەوە رێبازی قۆناخی داهاتو بۆ بنیاتنانی ئەو عیراقە نمونەیە دیاری بکا کە ببێتە بنکەیەکی شۆرشگێری بۆ خەباتی رزگاریخوازی نەتەوەیی . لەبەر هەموی ئەمانە راپۆرتی سیاسی بوو بە رێپیشاندەری کارو لێکدانەوەیەکی هەمو لایەنی بۆ جێبەجێ کردن و بنیاتنانی شۆرشگێرانە .

چوارەم سروشتی تایبەتی ئەوەیە :

کە کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم بەچەشنێکی مەوزوعی لە قۆناخی رابردوی کۆڵیەوەو دیمەنەکانی قۆناخی داهاتوی دەستنیشان کردوە . بۆ پێکهێنانی ئەم بۆچونە بە گیانێکی شۆرشگێرانەو بە راشکاوی قۆناخی رابردوو تاقیکردنەوەی رابردوی حیزب هەڵسەنگێنراو لایەنە باش و خراپەکانی دیاری کران . ئەم لێک جیاکردنەوەیە [illegible] ئەرکی دۆزینەوەی لاپەڕە نهێنی‌یەکانی ئەو قۆناخەو رون کردنەوەی هۆیەکانی کەم و کوڕی و هەڵەکان و دەرخستنی هۆی سەرنەکەوتنەکانی قۆناخی پێشوی ئاسانتر کرد .

لەبەر ئەمانە هەموی هیچ سەیر نیە کە راپۆرتی سیاسی رێبازێکی رەخنەگرانەی شۆرشگێری گرتوە کە پڕە لە مەوزوعیەت . کۆنگرەی هەشتەم راستەقینەیەکی لەبەر چاو گرتبو کە زۆرجار کۆنگرەکانی نەتەوایەتی و هەرێمایەتی سەلماندبویان ، ئەویش بریتی بو لە پێویستی رەچاوکردنی رێبازی رەخنە گرتن لە ژیانی ناوخۆی حیزبدا ، چونکە رەخنە بە دەستەبەری رێک و پێک کردنی بزوتنەوەی حیزب و ، پاراستنی لە مەترسی دورکەوتنەوە لە بایەخە رەسەنەکان و ، پێداچونەوەی شۆرشگێرانەی رێبازی حیزب دادەنرێ و شوێنی حیزب لە دڵ و دەرونی جەماوەری عەرەب لە ناوەوەو دەرەوەی وڵاتدا بەهێز دەکا .

پێنجەم سروشتی تایبەتی ئەوەیە : کە کۆنگرەی هەرێمایەتی هەشتەم زنجیرەی لاپەڕەکانی سەرەتای شۆرشی دۆزیەوەو لێکی دانەوە ، ئەو لاپەڕانە کە چەندین ساڵ بوو جەماوەرمان لە ناوەوەو دەرەوەی وڵات ئاگای لێ نەبون .. کاتێک راپۆرتی سیاسی ئەو لاپەرە پرشنگدارانەی دەرخست و راستەقینەی قۆناخی پێش شۆرشی ١٩٦٨ی روون کردەوە ، ئەم دەرخستنە - دوای پێنج ساڵ و نیو - ئەو دەورە مێژوییە مەزنەی سەلماند کە حیزب پێش شۆرش گێراویەتی ، سەرەرای ئەو هەڵومەرجە دژوارو تاڵەی لەپاش وەرگەڕانەکەی ١٨ی تشرینی ١٩٦٣ لە وڵاتداو لەدوای وەرگەڕانەکەی ٢٣ی شوباتی ١٩٦٦ی سوریا لە ناوچەی عەرەبی‌دا بۆی پێک هاتبو .

دەرخستنی ئەم لاپەرانەی پێش شۆرش توانای حیزبی لەسەر تێپەڕینی تەنگ و چەڵەمەکانی رابردوو ، ساڕێژ کردنەوەی برینە تەشەنەکان نیشان دا ، چونکە حیزبێکی شۆرشگێرو حیزبی جەماوەرە .

ئەم دەرخستنە لێکدانەوەی هێندێک کەسیشی رەت کردەوە کە لایان وابو حیزبێک دوجار لەسەریەک توشی نوشوستی هاتبێ ناتوانێ شۆرشێکی راستەقینە بەرپا بکا بەتایبەتی لە عیراقدا .

لەبەر ئەم خاسیەتانەو ئەوانی تر ، تۆماری مێژوویی « راپورتی سیاسی » واهات کە هەڵسەنگاندنی قۆناغی پێشوی تیادایە ، لەگەڵ سەرپەرشتی کاری قۆناغی داهاتوو ، وە دیاری کردنی وردبینانەی ئەرکە نیشتمانی و نەتەوەییەکان کە پێویستن لەماوەی پێنج ساڵەی نێوان هەردوو کۆنگرەی هەشت و نۆدا جێبەجێ بکرێت .

جا لەماوەی بەرچاوخستنی ئەوبەشانەی لە راپورتی سیاسی‌دان ، ئەبینین ئەو ئەرکانەی پێویستە جێبەجێ بکرێن لایەنەکانی نیشتمانی و نەتەوەیی و لەرووی دیاری کردنی پەیوەندیەکانیانا لەگەڵ دەوڵەتاندا دیاری کراوە ..

ئەتوانرێ ئەو ئەرکانە بەم جۆرە پوختە بکرێن :

● سەرکردایەتی کردنی شۆرش لەلایەن حزبەوە ، ئەم ئەرکە پیویست بە پتەوکردنی سەرکردایەتی دەوڵەت ئەکات لەلایەن حزبەوە ، لەهەموو لایەکیەوەو پاراستنی شۆرش و بەربەست کردنی توندی پیلانەکانی ئیمپریالی و کۆنەپەرست و پاک کردنەوەی دام و دەزگاکانی دەوڵەت لە تێکدەران و کەمتەرخەمەکانی .

● پتەوکردنی سەربەخۆیی سیاسی و بەردەوامبوون لەسەر رێرەوی رزگاریخوازی و بیناکاری دەسەڵاتی مەرکەزی بەهێز بۆ بەربەستی بیروراو دیاردەی شوێنی لەرێلادەرانەو بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری نیشتمانی و نەتەوەیی لەناو جەماوەردا .

● بەدیهێنانی دەسەڵاتی تەواو لەسەر سامانی نەوت و دروستکردن و تەواوکردنی پرۆژەی گەورەو دەستکردن بە پیشەسازی فورس و رێکخستنی بازرگانی دەرەوە ، بەمەبەستی پتەوکردنی سەربەخۆیی ئابوری کە سەربەخۆیی سیاسی بەهێز ئەکات .

● چارەسەری کێشەی کوردو پیکەوەنانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز .

● پتەوکردنی گیانی دیموکراتیانە لەرێگای کۆبونەوەو کۆربەستنەوەو بەهێز کردن و چەسپاندنی ئەنجومەنەکانی گەل و فراوان کردنی هەل لەبەردەم رۆژنامەکانداو دەزگاکانی راگەیاندن کە دەوری خۆیان لەبەردەم هەڵماڵینا لەسەر کەم و کووری بەئامانجی چونەناو قوناغی گۆرانکاری دیموکراتیانە بەباوەڕو دڵنیابوونەوە .

● هاندانی کەرتە کشتوکاڵیەکان و گەیاندنی پلەی توانابوون بۆ وازهێنان لە کەرەستەی کۆن و رەخساندنی کەرەستەی نوێ بۆ بەرهەمی و هاندانی کۆمەڵە هەرەوەزکاریەکان و کێڵگەکانی دەوڵەت وەک هەنگاوێکی پێویست بۆ گۆڕانکاری سۆشیالیزم و بنیاکاری کۆمەڵی سۆشیالستی .

● پاراستنی یەکیتی حزب و پێکەوەبەستراوەیی ، وە وریابوون و چاوکراوەیی بەرامبەر بیرورای بۆرجوازیانەو بەرامبەر کەمتەرخەمی و گوێ نەدان بەژیانی ناوخۆیی ، وە بەهێزکردنی رەخنەو لە خۆگرتن و چەسپاندنی باوەڕی جەماوەر بە حزب و پتەوکردنی حزبایەتی بۆ ئەوەی حزب ئەو ئەرکانە بەجێ بهێنێ لەئەستۆیەتی .

● وە لە چوارچێوەی نەتەوایەتی‌دا ، بایەخێکی تەواو بە مەسەلەی فەلەستین دراوە گرایە خالی ناوەندی خەباتی نەتەوەیی و کارکردن لەسەر سەرهەڵدانی یەکێتی جەماوەری عەرەب و پشتگرتنی لەرووی ئابوری بەوە کردنەوەی دەرگای عیراق لەبەردەم هاوڵاتیە عەرەبەکاندا بۆ کارکردن و ژیان ، وە بەربەستی کردنی هەموو جموجوڵێکی خۆبەدەستەوەدان و پاکودان ، لەگەڵ پشتگیری بەردەوامی بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین و بزوتنەوەی نیشتمانی عەرەب . لە هەموو رووبەکەوە .

وە لە چوارچێوەیەکی جیهانیدا ، ئەوە سەلمێندراوە کە رێکخراوی وڵاتە بێلایەنەکان بایەخێکی گەورەی هەبەو پێویستی بە یارمەتی پشتگیری کردن هەیە تا لە ناو وڵاتاندا قورسایەکی زیاتر پەیدابکات و بۆئەوەی بتوانی بەچاکی بەشداری لایەنگیری ئەو گەلانە بکات کە خەبات بۆ رزگاریی سیاسی و ئابوریان ئەکەن ، وە پشتگیری کردنی بزوتنەوەی رزگاری لەجیهاندا وەبەتایبەتی لە کیشوەری ئەفەریقاو خواروی رۆژهەڵاتی ئاسیادا .

● وە لەپێناوی ئەم ئەرکانەدا ، سوپا پێویست بو بایەخێکی تەواو بە مەشقی تەکنیکی نوێ بدات ، تازەترین چەکی بۆ ئاماد بکرێت و لەکەسانی رقاوی و تەماڵ پاکبکرێتەوەو دەوری سەرکردایەتی حیزبی تیادا بەهێز بکرێت ..

ئەم ئەرکانەی زۆر بە کورتی خرانە بەرچاو ، ئەرکێکی گەورەن و نیشانەی خواست و ئەو ئەرکە گەورانەن کە لە ئەستۆی حیزب و شورشدان .

خۆ ئەگەر سەرکردایەتی حیزب راپورتی سیاسی وەک بەڵگەی کارکردن هێنایەکایەوە ، جێبەجێ کردنی ناوەرۆکی راپورتەکەش ئەکەوێتە سەرشانی هەمو لایەک ، لەپێش هەمو کەسێکدا بەعسێکان و دوایی هێزە نیشتمانیەکان هاوپەیمانەکان و ئەوجا هەمو جەماوەری گەل .

لەماوەی سێ ساڵی رابوردودا جەماوەرمان بەشداری گەلێ جەنگی نیشتمانی و نەتەوەیی گەورەی کردوە ، زۆر لاپەرەی پرشنگداری نوسیوە کە هەرگیز لەبیر ناچێتەوە ، وە زۆر لەو ئەرکە نیشتمانی و نەتەوایەتیانەی جێبەجێ کردوە کە لە راپۆرتی سیاسیدا باس کراوە .. وە لەو ماوەیەدا ئەمانە کراون « بڵاوکردنەوەی حوکمی ئۆتونومی و دامەزراندنی دەزگاکانی یاسادانان و تەنفیزی .. دامەزراندنی بەرەی نیشتمانی نەتەوەیی پێشکەوتنخواز ، میللی کردنی دوابەشی کۆمپانیا بێگانەکان لە نەوتی بەسرا ، زۆر پرۆژەی گەورەی ستراتیژی جێبەجێ کراو زۆر کادیری نیشتمانی لەمەیدانی بەرهەمهێنانی نەوت و نەخشەکێشاندا پێگەیەندرا ، وگەلێ هەنگاوی گەورە لەمەیانی پتەوکردنی دەوری حیزب لە سەرکردایەتی وڵات دانراوەو ، دەسەڵات گیراوە بەسەر زۆر جومگەی زیندوی دەزگاکانی دەوڵەتدا ، سەرەرای هێنانەدی کۆمەڵێک دەستکەوتی گەورە بۆ جەماوەرو ، بەگژا چونەوەی ئەو پیلانە ئیمپریالیە زایونیزمیە کراوەتە سەر مەسەلە گەورەکەی نەتەوە ، وە حیزب دەورێکی گەورەو ئاشکرای دیوە لەیارمەتی‌دانی بەرگری و بزوتنەوەی نیشتمانی لبناندا ، وە گەلێک پەیوەندی بەتین لەگەڵ وڵاتە دۆستەکانی دنیادا گیراوە ، لەناو وڵاتانی عەرەب و دنیادا عیراق هەیبەتێکی قورس و دیاری پەیدا کردوە » .

ئەم لاپەرە پرشنگدارانەی لەماوەی ئەو سێ ساڵەی پێشودا جێبەجێ کراوە ، بەهۆی گەرمی و کۆڵنەدان و وردی جێبەجێ کردنی بریارەکانی سەرکردایەتی و زوبەزو راپەراندنیانەوە جێبەجێ کراون .

لەگەڵ ئەوەشدا ئەم دەستکەوتانە بەسەر کەوتنێکی گرنگ ئەژمێردرێن لەرێگای ئەو ستراتیژیەتەدا کە نەخشەی کێشراوە .. وە ناتوانین بە سەرکەوتنی کۆتایی بدەینە قەڵەم و نابێت رێگای ئەوە بدین کە ئەم سەرکەوتنانە خاومان بکاتەوە ، چونکە ئەوەی جێبەجێ کراون تەنیا هەنگاوێکی گرنگە رێگای جێبەجێ کردنی ئەرکە نەتەوایەتیە گەورەکان خۆش ئەکات .. چونکە مەیدانی حیزب هەر تەنیا عراق نی یە بەتەنیا بەڵکو هەمو مەیدانی عەرەبە ، وە ئەوەندی عیراق کڵپەی لەهەمو مەیدانێکدا خوش ئەکات .. ئەوەندە مەشخەڵی شۆرش روناکتر ئەبێت و پرشنگدارتر نیشتمانی عەرەب رووشن دەکاتەوە .

• پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە •

پاشماوەی : سەر وتار

لاوانی حزب لە عیراق کە خاوەنی رابووردوویەکی رەنگینی بەشداری مێژوویین لە خەباتدا دژی پیلانەکانی ئیستیعمار بەتایبەتی لەسەر خاکی فەلەستین ، کەوابو ئەم بەشداریەشیان لەسەر خاکی لوبنان ، بەو قەوارەو بوارەی کە تێی دایە ، نموونەیەکی نوێ و بابەتێکی پێشکەوتەی توانای حزبە لە مەیدانی بەشداری راستەوخۆ و کاریگەر لە بەگژا چوونی نەخشەی ئیمپریالیستی و پیلانی ئیستیعماری و پشتگیری کردنی بزووتنەوەی رزگاریخوازی عەرەبدا .

کیانی فیداکاری ، و ئازایەتی مەردانەو وێنەی لەزگینی شورشگێرانە کە تێکۆشەرەکانی حزب لەسەر خاکی لوبنان نواندیان ، بەرهەمی پەروەردەکردنە بەو بیروباوەڕەی کە لە دڵیاندا چەسپیوەو نموونەیەکی ئەو ئەوەیە کە شۆڕشی هەفدەی تەمووز پێی ئەگەیەنێ و پەروەردەی ئەکات ، ئەو شۆڕشەی کە بەدەستکەوتە گەورەکانی و پشت بەستان بە کۆمەڵانی خەڵک وەکو ئامرازو ئامانج . سیمایەکی گەشتر ئەدا بە دوا رۆژی وڵاتەکانی گەلەکەمان .

ئەگەر چی بڕیارەکانی کونفرانسەکانی ریاض و قاهیرە توانیان قوناخی دووهەمی ئەو پیلانە بهێننە دی کە دژی شورشی فەلەستین و بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنان ئەگیرێ وە پەردەیەکی عەرەبی بکیشنی بەسەر هێزە داگیرکەرەکانی رژێمی سووریادا و داگیرکردنی لوبنانی بو ئاسان بکەن ، بەڵام ئەمە هەرگیز لە گرنگی بەشدار بوونی تێکوشەرانی حزب کەم ناکاتەوە کە شان بەشانی کۆمەڵانی خەلکی لوبنان و فەلەستینی دژی پیلانەکە راوەستان ، چونکە ئەم بەشداریەیان ، بەراستی ، ئاوێنەی گیانێکی شورشگێرانەی نوێیەو لە هەمان کاتدا کردارێکی پڕ مەترسیە بونەخشەکانی ئیمپریالیزم و کۆنە پەرستەکان کە تا تەوقی سەریان چەقیوەتە زەلکاوی پیلانگێڕانەوە ، هەر ئەمەشە کە هاورێ صدام حسین دەستی بو کێشا کاتێ کە ووتی : ئێمە لە لوبناندا نەشکاین وەکو ناحەزان و نۆکەرانی کۆن و نوێی ئیمپریالیزم لە نیشتمانی عەرەبدا دەیانەوێ دەری بخەن ... ئێمە سەرکەوتین چونکە ئەو گیانەی کە پێوەی رویشتین ، و ئەو گیانەی ئێستاش لە لەشماندا هەر زیندوە ، پڕە لە توانای سەرکەوتن هەرکە هەلی مەوزووعی بو هەڵکەوێ لە پێناوی وەدی هێنانی سەرکەوتنی راستەقینەو بەرەفتار دەرخراو سەرەڕای سەرکەوتنی بیروباوەڕ .

ئەو ململانێیەی وڵاتە تێکوشەرەکەمان بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب لەگەڵ ئیمپریالیزم و زایونیزم ئەیکات هەر بەردەوامەو کۆتایی نایە هەتا بە تەواوی هەمو مافە زەوتکراوەکانمان نەهێنینەوە دەست ، لەبەر ئەوەی کۆمەڵانی خەڵکی عێرقمانە کە زۆر تاقی کردنەوە هەڵویستدا چ لەمەیدانی پەرەپێدان و بنیاتناندا و چ لە بەگژا چوونی بەرژەوەندیەکانی ئیمپریالیزمدا بەدەنگەوە چوونێکی هوشیارانەو ئامادەیێکی تەواوی بۆ بەخشش و لێبوردن نیشان داوە ، ئیستاش ئامادەیە باوەڕی قوول و پتەوی خۆی بە بیروباوەڕ بسەلمێنێ و بەڵگەی ئاشکرای تواناو خۆڕاگرتن و سەرکەوتنیش لەهەمو جەنگەکاندا بخاتە روو .

پاشماوەی : رژێمی سوریا ..

داهاتوی کارتەر دەگیرێ بۆ بەستنی کۆنفرانسی ژنێف لەساڵی ١٩٧٧دا .

رژێمی سوریا داوای لە حکومەتی جیمی کارتەر سەرکۆماری هەڵبژێردراوی ئەمریکا کردوە کە بەقسەی ئەو دەست پێشخەریەکی تازە لە ناوچەی عەرەبدا بکا بۆ جێگیر کردنی « ئاشتی » لەگەڵ زایۆنی دوژمندا .

احمد اسکندر وەزیری راگەیاندنی رژێمی سوریا لە وتووێژێکی رۆژنامەنوسی‌دا کە ئەمڕۆ رۆژنامەی « مۆرنینگ »ی لوبنان بڵاوی کردۆتەوە ئوتویە حکومەتەکەی ئامادەیە لەگەڵ سەرکۆماری تازەی ئەمریکا جیمی کارتەردا وتووێژ بکا .

داوای لە حکومەتی تازەی ئەمریکاش کرد کە بەرپرسیاری خۆی بۆ دامەزراندنی « ئاشتی » لەگەڵ دوژمن بەئەستۆوە بگرێ و گوتی حکومەتی کارتەر ئەمەی لەتواناداهەیە .

هەروەها رای گەیاند کە حکومەتەکەی ئامادەیە بۆ وتووێژ لەگەڵ هەرلایەنێکدا کە بتوانێ دەستپێشخەریەک بخاتە رو بۆ ئەوشتەی کە ناوی نا ئاشتی و ئاسایش لە ناوچەی عەرەبدا .

پاشماوەی : ئامادەکردن بۆ

بەرئەوەش ، چونکە وشەی بیستراو وەک وشەی خوێندنەوە نیشانەت بەرووداو کردارو کەسەکان ئەدات ، زنجیرەکانی ئیستگەیی ئەتوانری یەک مانگ یان زیاتر بخایەنێ ، هەرچەندە ئەو زنجیرانە باشترن کە ماوەیەکی کورت ئەخایەنن وەک حەوت ئەلقە یان شەش و ئەم جۆرە ئەلقانەش لەهەموو رویەکەوە خەڵک و گوێگری تایبەتی خۆیان هەیە ، دەنگە بەکارەکان و موسیقا پێویستی بنەرەتی و تەواوکەری ئەمسیلی ئیستگەین ، دیسان وا چاکترە کە بەشەکانی دەنگی ئیستگەیی ئاشکراو دیاربێ و پەنا نەبرێتە بەر لێکدانەوەو درێژە پێدانی راستەوخۆ بە زمانی ئەکتەرەکانەوە وەک (کێ لەدەرگائەدا _ ئەچم ئەخەوم _ پەنجەرەکە دائەخەم .. هتد) .

لە دوایدا ، مەسەلەی باس کردنی ئامادە کردنی [illegible] شانۆو ئیستگەی [illegible] پێویستە بۆ زیاتر شارەزا بوون لە رووی دەقی چاکەوە کە لەگەڵ چالاکی هونەری و ئاراستە کردنما [illegible] .

Institut Kurde de Paris

له بیره‌وه‌ری حه‌وته‌می ده‌رچونی رۆژنامـه‌ی« هاوکاری » دا :

پـابـه‌نـ... دی به‌بیری شۆڕشـه‌وه.. سـه‌رکـه‌وتن لـه‌سـه‌ر رێـگای بـ... ـه‌دیهێـنانی خـۆزگـه‌کـانی جـه‌ماوه‌ردا

کارگـێڕانی هـاوکـاری بـاس لـه‌و پـایه پێشکه‌وتنانه ئه‌کـه‌ن رۆژنـامـه‌کـه‌یان پێی گـه‌یشـتوه

پێـری بـیره‌وه‌ری حـه‌وته‌می ده‌رچونی رۆژنامه‌ی «هاوکاری» رابورد، ده‌سـته‌ی نوسه‌رانی «هاوکاری» له‌گـه‌ل چـه‌ند کارگێڕێکی کاروباری رۆژنامه‌گه‌ری له‌ناو «هاوکاری» داو چه‌ند نوسـه‌رو رۆژنامه‌نوسێکی رۆژنامه‌و گۆڤاره‌کانی تـرا کۆڕێکی بچکۆلانه‌ی سـاز کـرد، تـاسه‌باره‌ت بـه قۆناغی ئێستای بدوێن‌و ئه‌م قۆناغه‌ش له‌روی په‌ره‌پێدانی «هاوکاری»یه‌وه چی ده‌رئه‌خات‌و پشتگیری شۆڕش بۆ رۆشنبیری رۆژنامه‌ی کوردی چی بوه ؟!

● کـاك حسین عارف نووسه‌ر له‌ده‌سته‌ی نووسه‌رانی گۆڤاره‌کان، به‌م جـۆره‌ی خواره‌وه وه‌ڵامی دایه‌وه :ـ

ـ ئه‌ر سه‌رنجێ بدرێتـه (٣٥٠) ژماره‌که‌ی ئه‌و حـه‌وت ساڵه، به ئاسانی هه‌ست به ده‌وری باڵای (هاوکـاری) ده‌کرێ له کـۆڕی ئه‌ده‌ب‌و رۆشنبیری‌ی هاوچاخماندا . بگره هه‌ر راسـته‌وخۆ ده‌وری سه‌ره‌کی دیوه له به ده‌نگـه‌وه چوون‌و له باوه‌شگرتنی ئه‌ده‌بی نوێماندا که له باوه‌شـیدا ده‌یه‌ها لاوی تازه پێگه‌یشـتوو ده‌رکه‌وتن‌و خه‌مڵین ئه‌سـه‌ر لاپه‌ڕه‌کانی ئه‌م، بۆ یه‌که‌مجار به‌رهه‌می خۆیان به چاپکـراوی دی‌یه‌وه‌و گه‌لێکیشیان ئێسـتا جێ‌پێی خۆیان له کـۆڕی ئه‌ده‌ب‌و رۆشنبیری‌ی کوردیدا قایم کردووه .

هاوکاری جگه له‌مه، لـه هاندان‌و بلاوکردنه‌وه‌و بایه‌خدان به لایه‌نه‌کانی تری رۆشنبیریش به‌گشتی وه‌ك فۆلکلۆرو هونه‌رو وه‌رگێران‌و لێکۆڵینـه‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی‌و سیاسـی‌و ئابووری‌و مێژوویی‌و تا ده‌گاته کاروباری وه‌رزش‌و قوتابیـان‌و لاوان‌و ژنان‌و .. هتـد . دریغی نه‌کردووه‌و هه‌ردهم بـه ر بـ... بیروباوه‌ڕێـکی پێشکه‌وتنخوازانه‌و به گیانێکی دیموکراتی‌یانـه‌وه لـه‌م مه‌یدانانه‌دا ئه‌رکی سه‌ر شانی خۆی به‌جێ هێناوه‌و ته‌قه‌لای به‌رزکردنـه‌وه‌ی راده‌ی رۆشـنبیری‌ی خوێنـه‌ری کوردی داوه .

سا به بۆنه‌ی سـالی تازه‌یه‌وه، جگه له‌وه‌ی ته‌مه‌نی درێژو هه‌ر ده‌م پێشـکه‌وتن‌و ته‌شه‌سه‌نه‌دنی بۆ ده‌خـوازم، بۆیشی ئاواته خوازم کـه لـه سالی هه‌شته‌میدا روو لـه‌وه بدات ببێته یه‌که‌م رۆژنامه‌یه‌کی کوردی که رۆژانـه ده‌رچێت‌و بتوانێ له‌سه‌ری بـه‌رده‌وام بـێ .

● کـاك فیصل مصطفی حاجی وه‌رگێڕ له رۆژنامـه‌ی هاوکاری ... وه‌کو ئه‌مـه‌ی خواره‌وه تێ ده‌گات :

ـ رۆژنامه‌ی (هاوکاری) ـ که یه‌که‌م رۆژنامه‌ی گشـتی‌یه به زمانی کوردی ده‌رده‌چێت ـ ده‌ورێکی باڵای هه‌یه له خزمه‌ت کردنی جه‌ماوه‌رانی کـورد لـه ...ه‌وو لایه‌که‌وه له سـنووری رۆژنامه‌گه‌ریدا . هه‌ر وه‌کـو ...پیشه ده‌وری رۆژنامه‌گه‌ری ...ه پاراستنی ده‌سکه‌وته‌کـانی ...ل‌و ووریاکردنـه‌وه‌ی ...اونیشتمانیان‌و به‌ربه‌سـتی کردنی ئیمپریالیـزم‌و روونکردنه‌وه‌ی پیلانه‌کـانی ...وژمنان پێویسته پێش هه‌موو هێزه‌کانی خه‌باتگێڕ بکه‌وێت‌و ئه‌م ده‌وره‌ش له‌گه‌ل توندی پیلانه‌کانی هێزه هه‌ڵخـه‌ڵه‌تاوه‌کاندا زیاتر گوڕبسێنێ . هه‌ڵویستی ئه‌و حکوومه‌تانه‌ی به‌دوای یه‌کدا هاتـ... بون، به‌رامبه‌ر گه‌لی کوردمان یـه‌ك نه‌بووه، هه‌ر یه‌که‌یان‌و له هه‌ر ده‌مێکدا جودا بووه لـه‌وه‌ی‌ تر .. منیش بۆ راسـتی‌و له هه‌ووی دی خۆمه‌وه ده‌ڵێم هیچ ده‌سته‌لات دارێك هـه‌ر چه‌نده خۆی به نیشتمانپه‌روه‌ر سه‌پان دبێ یاخود نیشتمانپه‌روه‌ر بۆبێ تاکـو ئێسـتا نه‌یتوانیوه ته‌مه‌ت ده‌سه‌لاتدارێتی نیشتمان له مه‌سه‌له‌ی کوردی بکات‌و دان به مافـه رده‌واکانی بنێت‌و لایه‌نگیـری‌و یارمه‌تی ده‌زگاکـانی رێکخراوه‌کان‌و یه‌کێتی‌یه‌کان‌و زمان‌و ئه‌ده‌ب‌و رۆشـنبیری کوردی بکات .. ئه‌وه‌نده‌ی ئه‌و راده به‌رزه‌ی ده‌سه‌لاتداره‌ی نیشتمانی له‌گه‌ل کـوردو کاروباره‌کانی تا ئێسـتا ...رسیویه‌ته‌وه به‌ڵه‌ش بۆ ئه‌م شـتانه زۆرن هه‌ر هه‌مـان ده‌زگای رۆشـنبیری؛ بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی کـه به‌رهه‌مێکی ئه‌م لایه‌نگیری‌یه‌ی شۆڕشه، به‌ڵگه یه‌کی باشـه بۆ ئه‌م باسه .

● به‌لام کاك ئه‌حمـه‌د غه‌فوور، سه‌رپه‌رشتیکه‌ری زمان له رۆژنامه‌ی هاوکاری دا شته‌که به‌م جـۆره‌ی خـواره‌وه ئه‌بینێ :ـ

ـ قوناخی ئێـسـتای « هاوکاری » پێشـکه‌وتنێکی ئاشکرای رۆژنامه‌گه‌ری کوردی ئه‌نوێنێ چونکه ژماره‌ی نـی‌یه که « سه‌ره‌وتار »یکی نـه‌بی بۆ روون کردنه‌وه‌ی یه‌کێك لـه باسه گرنگه‌کانی ئه‌مرومـان عه‌ره‌وه‌ها ژیانی نیو ده‌وله‌تـان به‌گشتی و باری نیشـتمانی عه‌ره‌ب‌و وولاته تـازه پێگه‌یشتوه‌کان به‌تایبـه‌تی بایه‌خێکی تایبه‌تی هه‌یه لـه رۆژنامه‌که‌ماندا بو ئـه‌وه‌ی خوێنده‌واری کوردی ئه‌پچری له وه‌زعی جیهان‌و باری وولاتانـی عه‌ره‌ب‌و، بو ئاشکرا کـردن‌و پـه‌رده داماڵین له‌رووی ئیمپریالزم‌و سایونیزم‌و رژیمه خۆبه‌ده‌سته‌وه ده‌ره‌کـان وه‌له رووی پیـلانی ئـه‌م دوژمنه‌ی گه‌لی عیراقمان بـه عه‌ره‌ب‌و کورده‌وه .

ده‌سته‌وته‌کانی شـۆڕش جیگایه‌کی تایبه‌تی هه‌یـه له رۆژنامه‌که‌ماندا . سه‌یر ئه‌که‌ی ژماره‌یه‌کی نی‌یه که لێکۆلینه‌وه یه‌کی رۆژنامه‌گه‌ری فـوول‌و فراوانی یه‌کێك لـه ده‌زگـا پیشه‌سازی یا کشتوکالی یـا بیناکاری ده‌سته‌وته‌کـانی شوڕشی له وڵاته که‌مانـدا به‌گشتی‌و له‌ناوچه‌ی ئوتونومی به‌تایبه‌تی تیدا نه‌بێ ..

له‌و کاته‌وه که شـۆڕش دانی ئاوه‌به مانه رۆشنبیری‌یه‌کانی گه‌لی کوردماندا له ١٩٦٩ ئه‌م مافانه‌ی ته‌رجومه کردووه بووبه راستی‌یه‌کی ئاشـکرا . هه‌موومان چاومان له زانکۆی سلیمانی‌یه‌و کوڕی زانیـاری کوردو ده‌زگای رۆشـنبیری‌و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی‌و ئه‌مانه‌تی گشتی په‌روه‌رده‌و فێرکـردن‌و ئه‌مانه‌تی گشتی رۆشنبیری‌و لاوان . ئـه‌م ده‌سـتکه‌وتـه ئازادارانه‌ی سه‌ردڵی گـه‌لی کوردمان به‌هه‌نگاوی پربـروا له‌پێشکه‌وتندایه بو پـه‌ره پیدان‌و دروست کـردنی رۆشنبیریه‌کی پێشـکه‌وتن خوازی ئه‌وتۆ که گیانی ئـه‌م چه‌رخه بنوێنی .

● کاك مختـار فائق، به‌ڕوه‌به‌ری دائیره‌ی کاروباری رۆشنبیری، ده‌ڵی :

ئه‌و قۆناغه‌ی ئێسـتای « هاوکاری » پێدا تێده‌په‌ڕێت .. قۆناغێکی رۆشنبیری نوێ‌یه جیاوازه له قۆناغه‌کـانی رابوردودو که لاپه‌ره‌کـانی هاوکاری بۆ ئه‌ده‌ب‌و شـیعرو چیرۆك ته‌رخان کرابوو لـه کاتێکدا ده‌بینین که رۆشنبیری چه‌ند لایه‌نێکی زۆری ژیـان ده‌گرێته‌وه : وه‌ك، لایـه‌نی سیاسی‌و ئابووری‌و زانسـتی، له‌گه‌ل لایه‌نی هونه‌رو ئه‌ده‌ب‌و شیعرو چیرۆك‌و فۆلکلۆردا . با ئێستا لاپه‌ره‌کانی هاوکاری له‌م قۆناغه‌دا هه‌ڵبده‌ینـه‌وه تا ئه‌و په‌ره‌سه‌ندن‌و پێشکه‌وتنـه‌مان بۆ ده‌ربکه‌وێت کـه لـه رۆژنامه‌گه‌ری‌و رۆشـنبیری کوردیدا وه‌مست‌که‌وتوه ئه‌مه‌به تایبه‌تی ئه‌گه‌ر به‌راوردمان کرد له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی بۆ وێنه به‌ر لـه ساڵێك ده‌رده‌چوو .

هه‌ر رۆشنبیرێك ئه‌گـه‌ر چاوێك به کتێبخانه‌ی کوردیدا بخشێنێت کۆمه‌ڵێـک بـاش رۆژنامه‌و گۆڤارو کتێبی کوردی به‌رچاو ده‌که‌وێت، هـه‌ر لـه « هاوکاری »یه‌وه بگره هه‌تـا گۆڤاری « به‌یان»و «رۆشنبیری نوێ » که ده‌زگای رۆشنبیری‌و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی ده‌ریان ده‌کات جگه‌له‌وه‌ی کـه ئـه‌م ده‌زگایه کتێبی رۆشـنبیری کـوردی له چـاپ ده‌دات‌و یارمه‌تی‌ی نووسه‌ره بیـره روناکه‌کان‌و پێشره‌وانـی ووشه‌ی کوردی ده‌دات بۆ له چاپدانی به‌رهه‌مه‌کانیان .

ئه‌مه له لایه‌که‌وه، له‌لایه‌کی تر وه کۆڕی زانیاری کـوردی هه‌ر به‌رده‌وامه له‌بلاوکردنه‌وه‌ی گۆڤاری کوری زانیاری‌کـوردو له چاپ دانی کتێب‌و به‌رهه‌مـه ئه‌ده‌بیه‌کان و یارمه‌تیـدانی هه‌ندێك له نووسه‌ران . ئه‌مـه هه‌مووی به‌ڵگه‌ی پشـتگیری کردنی شۆڕشه له رۆشنبیری‌و رۆژنامه‌گه‌ری کوردی .

● له‌کاتێکدا، کـاك عبدالله عباس، وه‌رگێـڕ له رۆژنامـه‌ی هاوکـاری لـه‌و باوه‌ڕه‌دایه که :ـ

ـ قۆناغی ئێسـتای پێشکه‌وتنی «هاوکاری» هاوتای

ئه‌و گۆڕانکاری‌یه‌یه، ئه‌مرۆ له تێکرای بزوتنه‌وه‌ی رۆژنامـه‌گه‌ری وڵاته‌که‌مانا هه‌سـتی پێ‌ئه‌کرێ، «هاوکاری» دووره‌و په‌رێز ئه‌وه‌ستاوه له گه‌یاندنی ناوه‌رۆکی ئه‌و ئه‌رکه‌ی ئه‌مـرۆ له‌سه‌ر شانی ده‌زگاو که‌ره‌سته‌کانی راگه‌یاندنه، به‌و جۆره‌ی که به‌راستی خزمه‌تی ئامانج‌و مه‌به‌سته‌کانی ئه‌م قوناغه به‌ره‌و پێشه‌وه چوه بکا که تێکـڕای وڵاتی پیاتێ ئه‌په‌ڕێ .

● شۆڕش بایه‌خێکی دیارو ئاشکرای به بزوتنـه‌وه‌ی رۆشنبیری‌و رۆژنامه‌گـه‌ری کوردی داوه، ئه‌م بایه‌خدانه‌ش له‌و ده‌سکه‌وته رۆشنبیری‌یانه دایه که شۆڕش بۆ گه‌له‌که‌مانی به‌دی هێناوه، وه‌ك دامه‌زراندنی کوڕی زانیاری‌کوردو کردنه‌وه‌ی زانکۆی سلیمانی‌و دامه‌زراندنی ده‌زگـای رۆشـنبیری‌و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی ئـه‌م ده‌زگایانه‌ده‌رکردن‌و په‌ره‌پێدانی رۆژنامه‌گه‌ری‌و چاپه‌مـه‌نی کوردی له ئه‌ستۆیه، ئه‌مـه بێجگه له ده‌سکه‌وته‌کانی ئه‌وره‌ی به کوردی خوێندن له قوتابخانه کوردی‌یه‌کاندا . بێ‌گومان ئه‌م بایه‌خدانه، له لایـه‌ن رۆشنبیرانی کورده‌وه به‌رزه‌وه سه‌یر ئه‌کرێ‌و هیواشمان فوڵ کردنه‌وه‌ی ریاتریه‌تی بـه‌ره‌و ... ریاتر بزوتنـه‌وه‌ی رۆشنبیری‌و رۆژنامه گـه‌ری کوردی له‌عێراقیکی نیشتمانی‌ی پێشکه‌وتوی ئه‌مه‌دارا .

● وه کاك حمیـد عزیز، وه‌رگێر له دائیره‌ی کـاروباری رۆشنبیری، مه‌سه‌له‌که بـه‌م جۆره‌ی خواره‌وه ئه‌بینێ :

ـ قۆناخی ئێستا سه‌باره‌ت به په‌ره‌سه‌ندنی هاوکاری چـی ئه‌نوینێ ؟

به باوه‌ڕی من ئه‌م قۆناخه‌ی ئێستا سه‌باره‌ت به‌په‌ره‌سه‌ندنی رۆژنامه‌ی هاوکاری ـ روون‌و ئاشکرا بوونـی رێبازه (نهج)ه سیاسی‌و فیکری‌یه‌کـه‌ی ئه‌نوینێ .

رۆژنامه‌که هه‌وڵ ئـه‌دات قۆناخی ئێستا بگرێته باوه‌ش، له‌ئه‌لی به‌ره‌وپێش بچـێ له‌ره‌وره‌وه به‌ئه‌وژمه‌کـه‌ی شۆڕش دوانه‌که‌وێت‌و په‌یوه‌ندی‌یه‌کی پته‌و له‌گه‌ل خوێنـه‌رانی‌دا گرێ بدات‌و پـردی له‌یه‌کتری گه‌یشتن‌و په‌یوه‌ندی‌و کـۆمه‌ك به‌یه‌کتری کـردن هه‌ڵبه‌ستێ بۆ ئه‌وه‌ی رۆژنامه‌که ئه‌و ئه‌رکه‌ی رابه‌ڕێنێ که‌پێی سپێردراوه‌و ئه‌و ده‌وره بگێڕێ که که‌وتۆته ئه‌ستۆی له‌هوشیار کردنه‌وه‌ی جه‌ماوه‌ری گه‌ل‌داو بۆته‌رجه‌مه کردنی دروشمه‌کانی شۆڕشی ئه‌ته‌وه‌یـی‌و سوشیالیستی ١٧ی ته‌مووز،

له‌لایه‌که‌ی تریشـه‌وه ... واته له‌مه‌یدانی ئه‌ده‌بـی‌و رۆشنبیریدا رۆژنامه‌که هه‌وڵ ئه‌دات روشنبیری‌ی خوێنه‌رانی به ئه‌ده‌ب‌و روشنبیری نـوێی عه‌ره‌ب‌و هه‌نده‌ران متوربـه بکات‌و به‌ته‌رجه‌مه کراوی‌کـی ر... بیعه‌... ده‌... سه‌رده‌ری به‌رزکردنـه‌وه‌ی هاندانی نووسه‌ره لاوه‌کـانی کورد .

چالاکی‌یه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی که‌م ته‌رخه‌می نه‌کردوه‌و هه‌وڵی شورشی عه‌رب به‌تایبـه‌تی‌و شورشی جیهانی‌ی به‌گشـتی به‌خوێنه‌رانی بناسێنێ .

ده‌رباره‌ی پرسیاری دووه‌م ... که تاچ راده‌یه‌ك شـۆڕش یارمـه‌تـی رۆشـنبیری‌و رۆژنامه‌گه‌ری کـوردی داوه ده‌ڵێین حکوومه‌تی شۆڕش لـه یارمه‌تی‌دانی رۆشـنبیری‌و رۆژنامـه‌گه‌ری کـوردی په‌ره‌سه‌ندنیشی داوه .. ئـه‌م هه‌وڵه‌ش له‌دوو رێگادا خـۆی نواندوه .

١ ـ پێگه‌یاندن‌و ته‌عیـن کردنی کادیرو شاره‌زا لـه‌م بواره‌دا .

٢ ـ دامه‌زرانـدنی دام‌و ده‌زگ... و دامه‌زراو وه‌ك ده‌زگای روشـنبیری‌و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی که رۆژنامه‌ی هاوکاری‌و هه‌ردوو گۆڤـاری « به‌یان »و « روشنبیری نوێ » ده‌رئه‌کات. وه کۆڕی زانیـاری کـوردو به‌شی کـوردی له‌زانسـتگای سلێمانی .

هه‌روه‌ها پاره‌و توانایـه‌کی باشـی بۆ ئـه‌م دامه‌زراوانه ته‌رخان کردوه بۆئه‌وه‌ی بتوانن له‌ئاسـتی لێ‌پرسـراوێی سه‌رشـانیاندابن‌و لـه‌ره‌وتی شۆڕشی حه‌قـده‌ی ته‌مووزو ئامانجه‌کانی دوانه‌که‌ون‌و ئـه‌و ئه‌رکـه راپه‌ێکه‌ن که‌پێیان سپێردراوه. وه‌به‌پێی به‌رهه‌م‌و چالاکی‌و ئه‌و نووسراو کتێبانه‌ی به‌زمانی کوردی له‌م ده‌زگایانه‌وه بلاوئه‌کرێته‌وه ئه‌وه‌ده‌سه‌لمێ که حکومه‌تی شۆڕش هه‌وڵی‌داوه‌و هه‌وڵ‌ئه‌دات‌و به‌ته‌نگه‌وه‌یه کـه دام‌و ده‌زگاکانی روشـنبیری‌و رۆژنامه‌گـه‌ریی کـوردی به‌ره‌بسێنن‌و لـه‌ره‌وت‌و ئاوات‌و خواسـته‌کانی شـۆڕش دوانه‌که‌ون‌و بتوانن به‌باشـی به‌شداری بکه‌ن به‌ره‌و بنیـات‌ـنانی عیراقێکی نوێ‌و پێشـ... رۆژێکی باشتر .

● کاك عبدالعزیز خانه‌ه، سه‌رپه‌رشتیکه‌ری زه‌ن لـه ده‌سته‌ی نوسینی گۆڤاره‌کاندا ئه‌م وه‌ڵامه‌ی خواره‌وه‌ی دایه‌وه :

ـ هاوکاری، به‌ڕای منه‌وه، ئیستا لـه جاران پیشکه‌وتوو تره، له گه‌لی رووه‌وه، بـه‌لام ئه‌وه ناگه‌یه‌نێ کـه ئه‌وپه‌ری گرتوته‌وه، چونکه، جیهـان رۆژ بـه رۆژ هـه‌ر لـه پێشکه‌وتنایه‌و به‌رده‌وامیشه، و لـه مه‌یدانی رۆژنامه‌گه‌ری کوردیی، وخـزمـه‌ت کـردنی ووشه‌ی کوردیدا، هاوکـاری دریغی نه‌کردوه‌و ناشی کـات ... و شتیکی ئاسایی‌یه، که ره‌خنه گرتن چ له ده‌ره‌وه یان له ناوه‌وه، به دلسوزیه‌وه لـه شتیك، به هیچ جورێك ماناى ئه‌م کردنه‌وه‌ی ئه‌و ره‌خنـه لێ گیراوه نائه‌یه‌نی، به‌لکو ـ و له‌راستیشدا وایـه ـ پـال پێوه‌نه‌رێکی دلسوزانه‌یه بـۆ پیشـکه‌وتن‌و زۆریـش ئومیده‌وارم، هاوکاری هـه‌ر به‌رده‌وام بێت بـۆ خزمـه‌تی گه‌له‌که‌مان .

شتێکی روون‌و ئاشکرایـه که شورش، دریغی نه‌کردوه لـه‌م رووه‌وه، و پشت ... رۆشنبیری و رۆژنامه‌گ...ی کوردی کردوه‌و ده‌یکات، بـه ... ١١ ئازاری ١٩٧٠و تا ئیستا .. ده‌سـتمان زورن، یه‌کێك له‌وانه، ئـه‌م ده‌زگایه، که ته‌رخان‌کراوه بو خزمه‌ت‌کردنی روشـنبیری و رۆژنامه‌گه‌ری، ووشه‌ی‌کوردی، به‌چاپـه‌مه‌نی‌و رۆژنامـه‌و گۆڤاره‌کانیه‌وه، و ئومێده‌وارم که ئـه‌م ده‌زگایه هـه‌ر لـه پێشکه‌وتندا بیت بو په‌ره‌پیدان‌و گه‌شـه کردنی روشنبیری‌و رۆژنامه‌گه‌ریمان، چونکـه چ جیاوازیه‌کی نیه له‌گه‌ل نان‌و ئاو بو گه‌لی کوردمان .

● کـاك برهان قانع، راستکه‌ره‌وه لـه رۆژنامـه‌ی هاوکاری، ده‌ڵێ :ـ

● قۆناغـی ئێـسـتای هاوکـاری بـه قوناغـی پێشکه‌وتنه‌ی ئه‌و گۆڕانکاریـه ئه‌ده‌بی‌و رۆشنبیری‌و ته‌کنیکی رۆژنامه‌گه‌ریه دائه‌نرێ که لـه ماوه‌ی حه‌وت سالی رابوردودا پێی ئه‌یشتوه .

● له‌گه‌ل ئـه‌و عـه‌مو گیرو گرفته ته‌کنیکی‌یانه‌دا کـه به‌ره‌نگـاری ئه‌شه کـردن‌و ده‌رچونی ئه‌بن، هێشتا له روی هونـه‌ری رۆژنامه‌گه‌ریـه‌وه گه‌لێك پێش که‌وتوه‌و له باره‌ی ناوه‌رۆکیشه‌وه هه‌لوێستێکی دژ بـه ئیمپریالیزم‌و زایونیزم‌و ره‌گه‌زپـه‌رستی گرتۆتـه‌به‌رو بانگی برایه‌تی گه‌لان‌و هه‌وڵدان تاوه‌کاندا زیاتر گوڕبسێنێ .

بروانه ل : ١١

ژیندەوەری سەدەفی لە مەریخدا ئەژی

هەتا ئێستاش ئەو پرسیارە هەر لە سەرزارەو .. کۆڕەکانی لێکۆڵینەوە بەردەوام خەریکی ئەمدیو ئەودیو کردنی ئەوزانستو بەیاننامانەیە کەلایانە .. سەرزەمینیش گوێ قولاغی وەرام دانەوەیە .. دوای ئەوەی کەشتییە ئاسمانیەکەی ئەمەریکا لەسەر رووی ئەستێرەی مەریخ نیشتەوە .. هەواڵەکانی ئەملاولا مژدەی ئەوەیان بلاو کردەوە کە سورە ئەستێرە ژیانی تیادایە .. (ڤایکنگ ـ ٢) ش چوە ئەوێو خەلکی هەر وەرامی پرسیارە کۆنەکەی دەستگیر نەبۆوە کە لەگەل ئەم هاتو چۆی ئاسمانەدا هاتەئۆڕێ ..

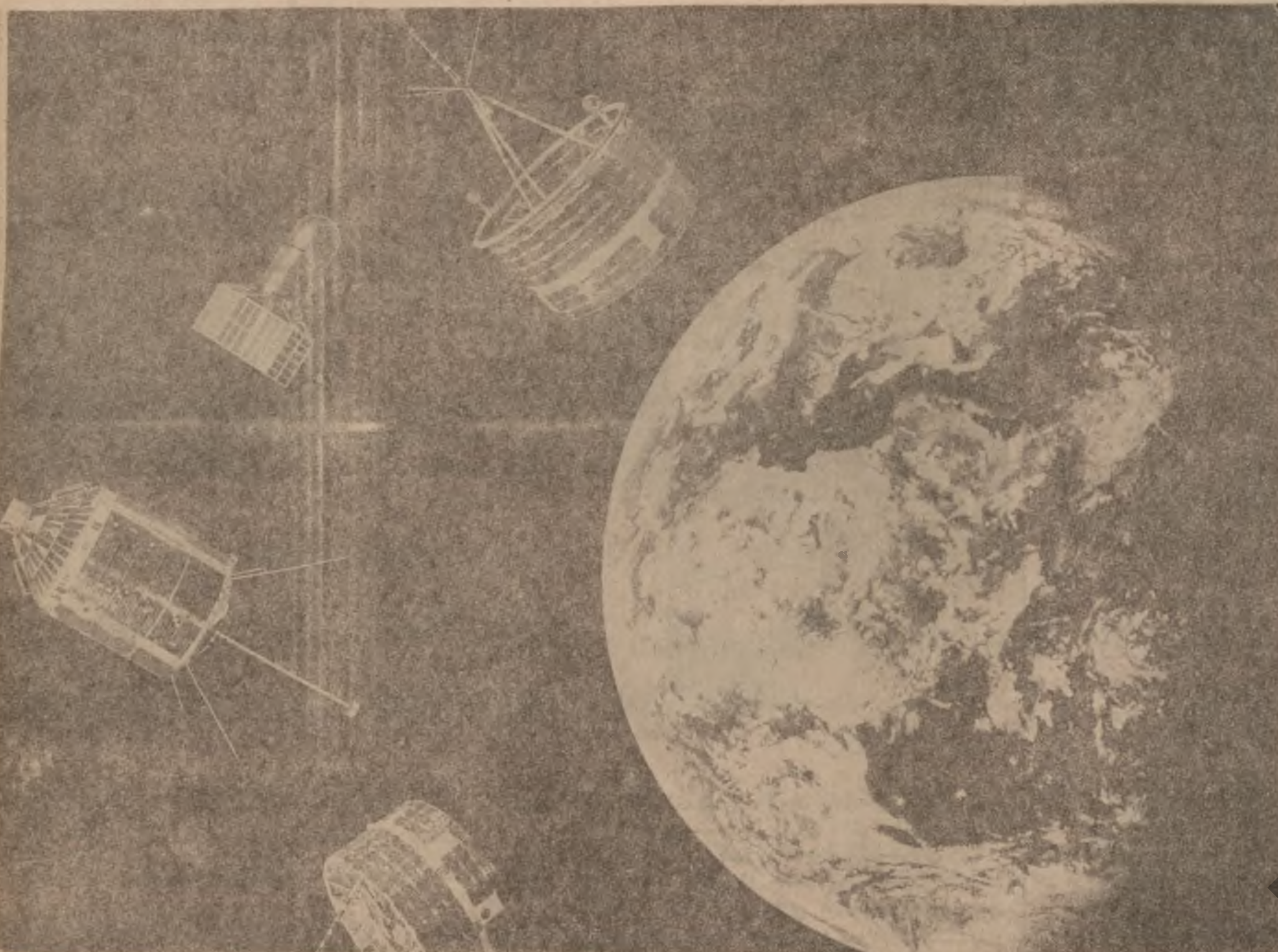

بەلام هەندێ نهێنی نوێ هەیە کە باسی مێرگ و زیندەوەری سەدەفی ناو مەریخ ئەکات ..

کاری پشکنینی ئەو دوو کەشتییە ئاسمانیەی دەورووبەری سێ مانگی خایاند لەو ماوەیەدا زانیاریەکی نیجگار زۆریان گەیاند بە نێزگەی ئاسمانی ئەمەریکا زانیاریکانیش لە بارەی ئاوو هەواو ئاو خۆلی مەریخەوە بو .

بەو جۆرە زاناکان ماوەی ئەو سێ مانگە خەریکی لێکۆلینەوەی ئەو زانستیانەو شی کردنەوەی خاکو خۆلی مەریخ بون ، لە ئەنجامدا گەیشتنە ئەوەی بەهەمو ئەو زانستیانەی لە بەردەستیاندایەو بە پێی ئەو هەمو تاقی کردنەوانەی کە کردویانە نەیانتوانیوە بریاری ئەوە بدەن کە ژیان لە ناو مەریخدا هەیە وەیا ژیانی تیا نییە ..

بەلام ئەو پرسیارەی ئێستا لە گۆڕیدایە .. ئایا کاری ئەو دوو کەشتیە ئاسمانی یەی ئەمەریکا لێرەدا تەواو بو ؟ وەرامی ئەم پرسیارەش ئەوەیە ئەو دوو کەشتییە ئێستاکە لە خەوێکی زۆر قولدان .. ئەویش بەپێی ئەو فەرمانەی لە سەر زەویەوە پێیان کراوە

کەمات بن تا ئەو ماوەیە تێ بەڕ ئەبێت کە مەریخ ناتوانێت پەیوەندی لەگەل زەویدا بکات .. ئەویش ئەو کاتەیە کە مەریخ ئەکەوێتە پشت ئەکلیلی رۆژەوە لەو کاتەشدا هەرگیز لەتوانای کەشتیەکاندا نابێت کە پەیوەندی بکەن بە زەویەوە ..

بەلام لە ناوەڕاستی مانگی کانونی یەکەمدا کەشتیەکان کەوتنەوە چالاکی و دەستیان کردەوە بە ناردنەوەی زانستی بۆ سەرزەوی وەسەر لە نوی بەو زانیاری و زانستیانەدا چونەوە کە هاوینی رابوردو پێیان گەیشتبو .

● زاناکان هیوایان گەشە . ئابەم جۆرە یەکەم قۆناخی ئیشی ئەوکەشتیانە تەواو بو .. ئایا ئەنجامەکەی دلخۆشی ئەکات یا هەمو روناکی یەکی کوژاندەوە ؟ ئەو زانایانەی لە پرۆگرامی مەریخدا کار ئەکەن تاکو ئێستا هیوایان هەر گەشەو لەگەل ئەو دەریا زانستە ئالوزو تەماویەشدا کە لەو ئەستێرەیەوە پێیان گەیشتوە ئومێدیان نەبڕاوە .

زاناکان رایان وایە کە ئەو ئەنجامە ناروونەی لەو کارەدا دەستگیریان بوە ، بەمایە بۆچی داتاندرێت .. هەندێك لەو زانستیانەی سەبارەت دروستبونی ئاوو هەوای ئەو ئەستێرەیەو رەچەلەکی ئەستێرەکە خۆی کە لە کەشتیکانەوە پێیان گەیشتوە بەکەلك و بایەخدارن ..

گرنگترین شتێ کە ئەو کەشتیانە دۆزیانەتەوەو سەلماندیان ئەوەیە کە ئاسمانی مەریخ غازی ئۆکسجین و نایترۆجین و هەلمی ئاوی تیادایە ئەم دۆزینەوەیەش ئەوە ساغ ئەکاتەوە کە هەردوو قوتبی ئەو ئەستێرە سورە بەفرێکی زۆر دایپۆشیوە لەگەل ئەمانەشدا ئەوە ساغ بۆتەوە کە گردۆلکەیەکی زۆری لێ و زنجیرەیەکی بەردین و دەمەبورکان و شیوو دۆلی زۆر لەوە زیاتر تیایە کە لەمەوبەر چاوەڕوان ئەکرا ..

ئەو زانستیانە ئەوەشیان ساغ کردۆتەوە کە پێش هەزار ملیون ساڵ لەمەوبەر ئاوێکی زۆر لە سەررووی مەریخ هەبو ئەو کاتەی هەوای دەوری مەریخ سەد ئەوەندەی ئێستا چڕتربوە ..

بەلام ئەو زانیاریانەی ئەو دو کەشتیە ناردویانە سەبارەت ئەوەی کە ئەگەر ژیان لەو ئەستێرەیەدا هەبێت یانەبێت هێشتاکە زۆر لاوازە .. زاناکان رایان وایە کە ناتوانن بەلگەیەکی تەواوی ئەوە بدەن بەدەستەوە کە لە مەریخ جۆرە ژیانێك هەیە یانی یە مەگەر دوای تاقی کردنەوەیەکی پێنج ساڵی ..

دکتۆر کارل ساگان مامۆستای زانکۆی کۆرنێل ئەلێت ..

سێ تەفسیری بایەلۆژی هەیە لەبەر نەبونی بەلگەی ئەوەی کە ژیان لە مەریخ هەیە .

★ یەکەم .. لەوانەیە ژیان لە هەندێ واحەکانی مەریخدا هەبێ بەلام میکروب ، زیندەوەر لەوانەیە باهەی گرتبن و بۆ هەندێ شوێنێکی تری ئەستێرەکەی بردبن ..

★ دووهەم .. ئەو شتانەی کە لە خاکدا مردون لەوانەیە زیندەوەری زیندوو خواردبنی .

★ ئەو زیندەوەرانەلەوانەیە سەیەفێکی رەقیان هەبێ خۆیانی لە تیشکی سەرو بنەوشەییەوە بپارێزن و هەر لەناو خۆشیاندا ئاویان تیادا بێت .. بەلام کاتێ ئەم زیندەوەرانە مردن سەیەفەکانیان نامێنێت ، تیشکی زۆر بنەوشەیی شوێنەواری هەلکۆلینیان ناهێلێت .

هەمو ئەو تاقی کردنەوانەی لە سەررووی مەریخ کراون لەپلەیەکی گەرمادا بون کە زۆر زیاتر بوە لەوەی کە لەسەررووی ئەستێرەکە هەیە .. وە لە لایەکی ترەوە هەردو کەشتی (ڤایکنگ ـ ١) و (ڤایکنگ ـ ٢) وێنەیەکی زۆری رووی مەریخیان گرتوە ، بەلام هیچ کامێك لەو وێنانە نیشانەی ئەوەی پێوە دیار نی یە کە هیچ جۆرە ژیانێك لەوی هەبێت ئیتر ئەو ژیانە گژو گیابێت درکو پەیکول بێت .. وە ئەوەی کە تا ئێستا دکتۆر ساگان توانیویەتی بیلێت ئەوەیە .. « تا ئێستا نیشانەی ژیانمان لە سەر رۆی ئەستێرە سوور بەدی نەکردوە » .

چالاکی مرۆڤ هەرچۆنێك بێت و بەچ شێوەیەك بێت ئەبێتە هۆی گۆرینی سەرچاوە سروشتیەکان وەك کانو دارودرەخت و روەك و ئاژەل و هەتاوەکو ئاوو هەواش گۆڕینی بەسەردا دێت .. ئەم گۆڕانە ئەبێتەمایەی زیانێکی زۆر .. لەپێش هەموشتێکەوە ئەبێتە هۆی برانەوەی ئەو سامانە سروشتیانەو پاشماوە زۆر ئەکات و ئاوو هەوا پیس ئەکات و ئەبێتە مایەی قیژەقیژو دەنگە دەنگو بۆنی ناخۆشی لێ پەیدا ئەبێت ..

مرۆڤ ئەمڕۆ ئەبێ ئەوێت لاسەنگی تێك چونی هێنای سروشت راست بکاتەوەو تەرازوی سروشت وەك جاران بەرامبەر بکاتەوە .. ئەویش لە رێگای پارێزگاری کردنی سروشتەوە .. هەروەها رێك خستنی بەکار هێنانی سەرچاوەکانی .. ئەویش :

● گەڕان بەدوای سەرچاوەی نوێدا .

● بەکار هێنانەوەی پاشماوە

● بەکارکردنی کاری چارەسەری کەرەسەی خاو .

● بەکار هێنانی ئەو مادانەی کەم بەکار ئەهێنرێن بەشێوەیەك کەلکێکی زیاتر ببەخشێ .

● پڕکردنەوەی سەرچاوە وشك بووەکان .. لە رێگایەکی پیشەسازی یەوە (خۆش کردنی ئاوی دەریاکان) بەوجۆرە سەرچاوەی ئاوی شیرین زۆر ئەگرێت ، کە ئەمڕۆ ئەو سەرچاوەیە لە دنیادا زۆر کەم بۆتەوە .

جۆرەکانی پیسبوون

پێنج جۆر پیسبون هەیە ئەوانەش برێتین لە پیسبونی هەوا ، پیسبونی ئاو ، ئەمانی سەوزایی ، دەنگە دەنگ ، پیسبونی گەرمایی .

ئەو هۆیانەی ئەبنە هۆی پیسبونی هەوا .. گۆکردو ئاودیۆیەك کە بە کوردجی ئۆکسیدی کاربۆن ، چوارهەم ئەسیلی قورقوشم ..

وە ئەو شتانەی ئەبنە هۆی پیس کردنی ئاو .. سەرەبرشت و پاشماوەی پیشەسازی و کارگەکانی پالاوتن .

بەلام دەنگە دەنگ ئەبێتە هۆی کەم کردنەوەی وزەی بەرهەم هێنان و گرێی ئالوزی مێشك و لەناوبردنی خەوبەرەو پیسبون بە هۆی گەرماو ، هێشتا کارێکی ئەوتۆی نییە ، بەلام بەردەبەرد لە گەل دانەزراندنی کۆرە ئۆتۆمیکاندا ئەمیش زیانەکانی زیاتر دەرئەکەوێت ..

مرۆڤ بەدرێژایی مێژوو هەولی ئەوەی داوەکە هەندێ لە ئەرکەکانی سروشت سوك بکات ، ئەویش بە مەبەستی زیاد کردنی بەرهەمی کشتوکالی و ئاژەلی و هەروەها چاك کردنی ئاودێری .. چارە سەرکردنی کشتوکال لە رێگای دەرمانی کوللەو مێشك و کرم و دەردو دوەکانی کشتوکالەوە تا ماوەیەکی زۆریش بە چارەسەرێکی .. سوێنی ئەدرایە قەلەم .. بەلام ئەم کارە مەترسیەکی زۆری تیایە .. ئەبینین بکرێت و ئاوەکەی بێتە هەلم ئەبێت بەهۆی ئەوەی ئەوخاکو زەویە شۆری لێ بنیشێت و ئەوەش ئەبێت بەهۆی ئەوەی ئیتر ئەوزەوی وزارە بە کەلکی کشتوکال نەمێنێ لەکەلك ئەکەوێت خۆ ئەوداو دەرمانانەش کە بۆ کشتوکال بەکار ئەهێنرێت ئەوەندەی کەلکی پێ ئەبەخشێ ئەوەندەش زیانی پێ ئەدات .. شوێنەواری ئەوەش لەو خواردەمەنیانەدا بەدەر ئەکەوێت کە مرۆڤ ئەیان خوات .. خۆ .. پیسبیانەی ئاوی بڕاناو لە تەن خوێدا ئەی بات ، لە گۆل و روبارو دەمەکاندا کۆئەبێتەوە روەکی ئاوناو دائەرزێنێ و ئەبێتە هۆی زیادکردنی ... بێ فەزیش لە هەمان کاتدا چەند جۆرە ماسیەك لەناو ئەبات .

مرۆڤ وائەزانی بەو دەست درێژیانەی ئەیکات ئەسەر سروشت گوزەرانی خۆی خۆش ئەکات .. بەلام ئێستا لەوە ئەیشتوە کە چارەنوسی خۆی بەندە بە ... ئەستێرەیەوە کە ... ئەری ئەی ئەگەر ئەم ئەستێرەیەش سەرلەپای بو بە سەرە نوێلێك موادی کیمیاوی سواخی بدا ئەوا ئەبێ دەستی ... خۆی دوچاری ئەمان ئەکات .

● زهیر غانم ●

وێنە

ـ چاوەڕوانی ـ

(بدریە ...)

دوای رۆژێکی پڕ لە کاری قورس ، جانتا دەستی یەکەم هەلگرت و بۆ ماوەی نیو سەعاتێ بەرەو (ساحە النصر) کەوتەرێ ، بەو نیازەی پاسی ژمارە (٢١)ی سەعات سێی دوای نیوەڕۆم دەسکەوێ . شوێنێکم گرت .. خەلکەکە ـ زۆربەیان فەرمانبەر بوون ـ پەیتا پەیتا لەژێر چەترە لاکێشەکەدا وەستان و چاوەچاوی پاسە نازیزەکە بوون .. نیوسەعاتی رەبەق تێپەڕی و پاسەکە هات .. شوفێرەکەی دابەزی و بەدەستی ئیشارەتێکی بۆ خەلکەکە کێشا کە (ناڕوا) .. نیازە ئورەکەی ناو دلان کوژایەوە .. چارەکە سەعاتێکی تر تێپەڕی .. هەرهیچ .. تا پاسێکی تر بەهەمان ژمارە دەرکەوت .. هەمدیسان شوفێرەکەی ، حەشاماتە بێ دەنگەکەی ئاگادار کردەوە بە (ناڕوا) .. چارەکێکی تر تێپەڕی .. سەعات بوو بەچوار ، خەلکەکە کەوتنە مقۆمقۆو هات و چۆکردن .. هەندێکیان بەبێزاری و بە تووڕەییەوە ، هەندێکیشیان بە بەرگەگرتن و بێدەنگیەوە .. لە پڕێکا پاسە سورە جوانەکە دەرکەوت و خەلکەکە سەریان بەرزکردەوەو بە خۆشە خۆشە بەرەوپیریەوە چوون و رویان کردە دەرگاکەی .. کەچی دوبارە شوفێرەکە دەرپەڕی و چوە لای موەفەتیشەکان ووتی : (جابی)م نیە ..

هەراوزەنا و قارەقاوێکی یەجگار گەورە پەیابوو .. لەخوا ئەپاڕامەوە ئەم مەسەلەیە بە بێ ئاژاوە تێپەڕێ .. بە تایبەتی لەو کاتەی کە دیم خەلکەکە بەرەو موەفەتیشە کاسکێت لەسەرو جلەشینی ئەبەرەکان ئەکشانەوە .. دلەخورپێ کەم راست دەرچوو .. هەرسێ موەفەتیشەکان کەوتنە مقۆمقۆو ئیشارەت و ئیشارەتکاری لە پاشا یەکێکیان بەرەو تەلەفۆنەکە رۆیشت و سەماعەکەی هەلگرت و بە گوێ پڕی چەند ووتەیەکی لێ دەرچوو .. لەپاشا ووتی : (باشە .. سوپاس) ئینجا گەڕایەوە بۆلای دوو هاوەلەکەی .. بڕیاریاندا .. ئینجا کابرا ئاوڕێکی دایەوەو ووتی :

فازیل .. چاوەکەم فازیل .. زووبرۆ جابی یەك بێنە فازیلیش تەنیا سواری پاسەکە بوو رۆیشت ، تا جابی یەك بێنێ .. سەعات پێنج و چارەکێك ، گەیشتمە مالەوەو دوای سوکەژەمێ و بۆ دامرکاندنی دلم کوپەچایەکی گەرمم هەلقوڕاند بۆ ئەوەی دەمارە گرژبوەکانم خاوبکەمەوە !

Institut Kurde de Paris

دایەرەی ئەحوالی مەدنی لەبەردەم هەندێ ئەرکی نوێدا

پێناسی نوێی خێزان گەلێک گیروگرفت چارەسەر ئەکات

ئەحوالی مەدنی یەکێکە لە دایەرە گرنگەکانی وڵات، چونکە پەیوەندیەکی تەواوی بە هاووڵاتیانەوە هەیە، چونکە ئەوسا لە کاتیان رێکەوت و کاتی لە دایک بون و پەیوەندی خێزانیان تۆمار ئەکات، هەروەها ئەویش هەمو ئەو بەلگانە ئەپەسپێنێت کە هاونیشتمانی هەموو کەسێک ساغ ئەکاتەوە.. بەو جۆرە هەمو مافو ئەرکێکی بۆ دیاری ئەکرێت، هەر ئەم دایەرەیەشە لیستەی ناوی ئەو کەسانە ئەنوسێت کە تەمەنی قانونیان پڕ کردۆتەوە، ئەم لیستەو دەرئەکرێت بۆ دایەرەی تەجنید .. تێکرا دایەرەی ئەحوالی مەدەنی لەژێر مەیدانداوری حری ئەبێنێت .. وەک میرات و باوەرنامەی جنسیەی عێراقی و تەسکەرەو هەویە دەرهێنان بۆ هاووڵاتیان ئەویش بۆ ئەوەی بتوانن ئیش و کار بکەن و لە دایەرەکاندا بینە فەرمانبەر لە ناو دەوڵەتدا جێگەو رێگەیەک بۆ خۆیان دەست نیشان بکەن .. مەسەلەی ژن هێنان و شوکردن و تەلاقدان هەموی پەیوەندی بە دایەرەی ئەحوالی مەدەنییەوە هەیە .. ئەمەش وا لەو دایەرەیە ئەکات کە پەیوەندیەکی راستەوخۆو گرنگی لە ژیانی هەمو هاووڵاتیەکدا هەبێت ..

لە چاوپێ کەوتنێکی «هاوکاری» لەگەل بەڕێز سعید کاظم جێگری بەڕێوەبەری گشتی دایەرەی ئەحوالی مەدەنی ئەم گفتوگۆیەمان کرد ..

● هەویەی خێزان ..

وەک زانیومانە بەڕێوەبەرایەتی ئەحوالی مەدەنی ئەیەوێت هەویەی خێزان دەربکات، کە ناوی هەمو خێزانەکەی تیدا بنوسرێت، ئەو مەسەلەیە گەیشتە کوێ؟

سەبارەت بەم پرسیارە بەڕێز جێگری بەڕێوەبەری گشتی وەرامی دایەوەو وتی: ئەوەی راستی بێ بەڕێوەبەرایەتیەکە بیری لە شتێکی وا کردۆتەوە .. بەو کارەش ئەیەوێت باری سەرشانی هاووڵاتیان سوک بکات و بیری ئەم کارە هاتە کایەوەو خێزانەکان جۆرە هەویەیەکیان ئەدرێتی هەویەکە ناوی تەورەی خێزانەکەو ژنەکەی و منداڵەکانی و هەمو ئەو کەسانەی پەیوەندیان پیانەوە هەیە تیا ئەنوسرێت، بەو جۆرە ئەم بەڕێوەبەرایەتیە کارێکی وا ئەکات کە هاووڵاتیان لە زۆر کاتا ئەخاتە ئیسراحەتەوە .. گرنگ ترینیان ئەوەیە ئەوی هەویەی خێزانی هەبێت پێویست بەوە ناکات بو وەرگرتنی مەعامەلاتی (قەیدی دار) بچێتەوە دایەرەی ئەحوالی مەدەنی .. وەک تەجنیدو پەساپورت و لەم جۆرە شتانە.. چونکە هەویەکە هەمو شتێکی پێویستی تیادا باس کراوە بەم جۆرەو لە رێگای ئەم کارەوە هاووڵاتیان لە ئەڵێ ئارەحەتی و ئازار قوتار ئەکرێن باری ئەو هات و چوو ماندوبونەیان لەسەر هەل ئەگیرێ کە ئەم جۆرە پیشانە دەیخەنە بەر خەرکی .. پاش دوو سالی تر دوای ئەوەی هاووڵاتیان هەمو ئەم جۆرە هەویەیان درایە (جنسیە) لا ئەبرێت چونکە کە ئەو هەویەیە هەبو ئیتر ئەم ئەوەندە کەلکی نامێنێ جۆرە هەویەیەک ئەدرێت بە فەرمانبەران و ئەو کارگێرانەی لە دایەرەو دەزگاکانی دەولەتدا ئیش ئەکەن .

بەڕێز سعید کاظم لەم بارەیەوە ئەڵێت ..

بەڕێوەبەرایەتیەکە وە ئەبێ ئیستا هەر خێزانێکی هەویەی خێزان بێت، بەڵکو ئێستا دایەرەیەکی نوێی کردۆتەوە بۆ ئەوەی یەک جۆرە هەویە بۆ فەرمانبەران و کارگێرانی دایەرەو دەزگاکانی دەولەت دەر بکات، ئەم هەویانەش لەسەر سێ شێوە دەرئەکرێن. هەویەی فەرمانبەر جیاوازی ئەبێت لەگەل هەویەی کرێکاردا بەڵام یەک قەوارەیان ئەبێت و ئەحوالی مەدەنی ئەرکی رێکخستنی ئەم هەویانە ئەگرێتە ئەستۆی خۆی ئەویش دوای ئەوەی مەعلوماتێکی تەواوی سەبارەت ئەو کەسانە وەرگرت، وەک جۆری خوێنی هەمو فەرمانبەرو کرێکارێک و ناویان و ناونیشانی کارەکانیان، ئەویش بە پێی ئەو لیستەیەی ئەو دایەرانە پێشکەشیان ئەکات، بەو جۆرە لە پاشە رۆژدا دایەرەکانی دەولەت هەویە نادەن بە کارگێرەکانیان.

ئەمە لە لایەکەوە، لە لایەکی ترەوە، دایەرەی ئەحوالی مەدەنی «باج» لەسەر شێوەو مواسەفاتێکی تایبەتی دەرئەکات بۆ ئەوەی کارگێرانی دایەرەی کارەباو ئەمینداریتی پایتەخت بیدەن لەسەر سنگیان، ئەویش بۆ ئەوەی هاووڵاتیان بە ئاسانی لە خەلکی تریان جیا بکەنەوە، کاتێ کە ئەچنە ناو ماڵانەوە بۆ جێبەجێ کردنی ئیش و کارێک .

● مەکینەی کەبەسی هەویە :

سەبارەت ئەو مەکینانەی ئەو هەویانەی پێ کەبەس ئەکرێت بەڕێز سعید کاظم جێگری بەڕێوەبەری گشتی ئەحوالی مەدەنی ئەڵێت .. هەر بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئەحوالی مەدەنی هەویەی کەبەس ئەکرد چونکە هەر ئەو مەکینەی کەبەسی هەویەی هەبو .. بەڵام ئێستا بەڕێوەبەرایەتیەکە ئەو جۆرە مەکینانەی بۆ هەمو پارێزگاکان ناردوە بۆ ئەوەی بە گورجی ئیشی هاووڵاتیان رایەڕێنن و هەویەکانیان دەمودەست بۆ کەبەس کەن .. جاران ئەو کارە ١٥ رۆژی پێ ئەچو .. ئێستا بەڕێوەبەرایەتی چەند مەکینەیەکی نوێی هەیە کە لە سالی تازەوە بەسەر هەندێ ناحیەو قەزاکانی وڵاتیا دابەش ئەکات بەو جۆرە بەڕێوەبەرایەتی هیچ کامێ لە دایەرەکانی بێ ئەو جۆرە مەکینانە ناهێڵێتەوە .

● دادگا تایبەتیەکانی ئەحوالی مەدەنی ..

جێگری بەڕێوەبەری گشتیی بەڕێوەبەرایەتی ئەحوالی مەدەنی ئەوەشی دیاری کردوە کە ماوەیەک لەمەوبەر ئەو بەڕێوەبەرایەتیە دادگای تایبەتی بۆ خۆی پێک هێناوە ئەویش بۆ چارەسەری ئەو گیروگرفتانەی کە پێویست بە بڕیاری دادگا ئەکات، وەک ئاشکرایە لەمەوبەر دادگای سولح ئەم ئیشانەی ئەکرد . وەلە زۆر جێگەی بەغداو هەندێ پارێزگاکانی تردا ئەو دادگا تایبەتیانە پێک هێنراون .. وە ئەم تاقی کردنەوەیە لە سەرانسەری وڵاتدا جێبەجێ ئەکرێت .

● دەورەی مەشق پێ کردن ..

وە سەبارەت مەشق بە فەرمانبەران بە جۆرێک وایان لێ بێت کە بە پاکی و رێکوپێکی ئیشوکاری خۆیان بەرن بەڕێوە .. بەڕێوەبەرایەتی ئەحوالی مەدەنی چەر چار دەورەی مەشق پێکردن بۆ فەرمانبەرانی ئەکاتەوە .. دوا دەورەی مەشقی لە ١١-١٢-١٩٧٦دا کردوسەوە ئەم دەورەیە ٣٠ فەرمانبەری تیا بەشدار بوە ئەمانە سەر بە پارێزگاکانی وڵاتن .. وە هەمو پێویستیەکیان بۆ ئامادەکراوەو مامۆستای شارەزا سەبارەت کاری ئەحوالی مەدەنی دەرسیان پێ ئەڵێت ..

● دەمودەست کاری خەلکی جێبەجێ ئەکرێت ..

«دەمودەست کار جێبەجێ کردن» ئەمە دروشمێکە بە هەمو بەشەکانی دایەرەکانی ئەحوالی مەدەنیدا هەلواسراوە، بەڕێز سعید کاظم دەربارەی ئەم دروشمە وتی: لەراستیدا ئێمە دەمو دەست هەمو کارێک جێبەجێ ئەکەین و هەر لەو رۆژەدا تەواوی ئەکەین .. وە نابێ هیچ کارێک دوا بخرێت مەگەر لە هەندێ حالەتی تایبەتیدا، هەر بۆ نمونە بەڕێوەبەرایەتی لە ٢٥-٨-٩٧٦ دا سەرژمێریکی کرد هەر لەو رۆژەدا بە گوێرەی ئەو سەرژمێر کردنە ٩٣٫٧٪ی ئەو کارانە تەواو کراون .. ئەمەش بێ گومان ئەوە دەرئەخات کە ئەحوالی مەدەنی چ هەول و تەقەلایەکی گەورە ئەدات بۆ ئەوەی هیچ کارو معاملەیەک دوا نەخات مەگەر لە هەندێ کاتی وا دا کە لە توانا بەدەرە ئێستا ئەو پالە بەستۆ قەرەباڵغیە نابینرێت کە جاران بەر دەرگای بەڕێوەبەرایەتی ئەحوالی مەدەنی و دایەرەکانی تری پڕ کردبو .

● تۆمار کردن لە لاوە ..

بەڕێوە بەرایەتی ئەحوالی مەدەنی رێگای بۆ هاووڵاتیان کردۆتەوە کە تۆمار بکەن، بە تایبەتی ئەوانەی لەمەوبەر نەیان توانیوە خۆیان تۆمار بکەن ئەتوانن بە هۆی تەسجیلی فەرعیەوە خۆیان تۆمار بکەن بە تایبەتی دانیشتوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی .. چونکە زۆر لە هاووڵاتیان لەبەر چەند هۆیەک تۆمار کردنیان لە دەست چوە ئێستاکە بەبێ گیروگرفت ئەتوانن خۆیان تۆمار بکەن .. بەم جۆرە هەزاران کەس لە پارێزگاکانی میسان و دیقارو بابل و بەسرەو سلیمانی و نامیم و زۆرشوێنی تر تۆمار کراون وە هەتا ئێستاش کار هەر بەردەوامە وە ئەمەش سودی سۆزە بۆ هاووڵاتیان بە تایبەتی جوتیاران تاکو بتوانن زەوی و زار وەرگرن یا ئیشوکارێکی تر بکەن .

لە دوایی گفتوگۆکەیدا بەڕێز سعید کاظم ئەوەی دیاری کردوە کە بەڕێوە بەرایەتی ئەحوالی مەدەنی هەولی ئەوە ئەدا کە ئەو کەسانەی شوێنی خۆیان بەجێ هێشتوە سجیلە دیفیسیان بۆ بێنرێنەوە بۆ ئەو جێگایەی ئێستا لێی دانیشتون چونکە ئەمە یارمەتی چەند کارێک ئەدات .. یەکەم ئەوەیە کە ژمارەی تەواوی دانیشتوانی ناوچەکان دەرئەکەوێت .. دووەهەم لە بارەی خزمەت پێشکەش کردنەوە لەبەر روونکی ژمارەی دانیشتوانی ئەو ناوچانە ئەتوانرێت لقەکانی فرۆشگا حکومەتیەکان و نوزدیاک بکرێتەوەو بە پێی سەرژمێری نفوس هەموو بابەتێکی تری خواردەمەنی وە دەست بخرێ . لەگەل زۆر خزمەتی تری شارەوانی و تەندروستی و پەروەردەدا ..

کومپانیای گشتی پیشەسازیەکانی کارەبایی :

نەخشەی پێنج ساڵە توانای دەوڵەمەند کردنی پیشەسازی پێویستی وکەرەستەکانی وڵاتی هەیە

پیشەسازی کارەبایی لە وڵاتەکەمانا نەک لە عیراقدا، بەڵکو لە هەموو نیشتمانی عەرەبدا بە ناوەرۆکی پیشەسازیەکانی ئەندازیاری دائەنرێت، بە تایبەتی، یەکەم رۆژەی لەم بابەتە. لە نیشتمانی عەرەبدا، سالی ١٩٦٣ لە وڵاتەکەماناو بە پێی رێکەوتنی هاوکاری نێوان عیراق و یەکیتی سوڤیەت دامەزرا .

لەگەل ئەوەشدا، کە کومپانیای پیشەسازیەکانی کارەبایی بەر لە ماوەیەک دەستی کرد بە بەرهەم هێنانی تاقی کراوەیی چەند کەرەستەیەکی کارەبایی وەک دایەمۆی کارەبایی (٥٠٠ واط)و دینەمۆی پیشەسازی هەمە جۆرە کە بۆ ئامێرو کارگە پیشەسازیەکان و کار پێ کردنی ئاو هەلهێنجان بەکار ئەهێنرێن، ئێستاش هەولی ئەوە ئەدرێ بەرهەم هێنانی دایەمۆو ترومپای ئاو زیاد بکرێ تا بگاتە (١٠٠) هەزار دایەمۆو (١٠٠) هەزار ترومپای ئاو لە ساڵێکدا، سەرەرای زیاد کردنی بەرهەمی دایەمۆی پیشەسازی بە جۆری بگاتە نزیکەی (١٩) هەزار دایەمۆ لە ساڵێکدا .

لە نەخشەی بریاردراوی ئەمسالدا بەرنامەیەکی بەرهەم هێنانی (٦٤) هەزار دایەمۆی فێنککەر (کوللەر)و (٦٠) هەزار ترومپای ئاو (٢١٠) هەزار پانکەی هەمە چەشنەو (٢٢٩٠) محولە (ترانسفورمەر) بەرهەم بهێنرێ، بێجگە لە بەرهەم هێنانی (١٧٣٠) دایەمۆی پیشەسازی (٥)ملیون گلوپ .

بۆ یەکەمجار، لە وڵاتەکەمانا، کومپانیاکە دەستی کردوە بە دروست کردنی هەموو ئەو قالبانەی بۆ کەرەستەی بەرهەم هێنانی پێویستیەتی، بەم جۆرە توانی قالبەکان بە پێی شارەزایی و دەسکردی عیراقی بە (٣) هەزار دینار بو هەر قالبی بەرهەم بهێنێ، کە لەوەپێش یەک قالب بە (١٢) هەزار دینار لە دەرەوە ئەهێنرا .

- بەرهەمی کومپانیاکە :

کومپانیاکە دایەمۆی زەیتی (١٠٠) کی . فی . ئای بەرهەم ئەهێنێ و دایەمۆی پیشەسازی کارەبایی (٦٠٠ واط)و گلوپی رووناک کردنەوەو دایەمۆی تری زەیتی وزە هەمە چەشنەو دایەمۆی کارەبایی ١-٤ و ١-٢ و ١-٢ وزەیی دروست ئەکا، هەروەها ترومپای ئاو کە لە فێنکەرەکاندا بەکار ئەهێنرێن و پانکەی بنمیچ و ستوون و سەرمێزی بابل و بەغداو ئەندولا نیشان بەرهەم ئەهێنێ .

ئێستاش خەریکی ئەوەن بەرهەم هێنانی پانکە فراوان بکرێ تا بگاتە (٥٠) هەزار پانکە لە ساڵێکدا ئەویش بە کردنەوەی کارگەیەکی نوێی، بەرهەم هێنانی پانکە .

دیسان، هەولی فراوان کردنی پرۆژەی بەرهەمی دایەمۆو ترومپا ئەدرێ تا بەرهەمی بگاتە (١٠٠) هەزار ترومپاو دایەمۆ، لەگەل دروست کردنی پرۆژەی «لوحات»ی دابەش کردنی تەوژمی نزم کە لە ساڵێکدا (١٠٠٠) لوحە بەرهەم ئەهێنێ .

- باری ئێستای کومپانیاکە :

سەرمایەی کومپانیاکە (٦) ملیون دینارەو ژمارەی ئیشکەرانی ئەگاتە (٢١٣٠) کرێکارو تەکنیکی و (٧٠) تەکنیکی و شارەزای عەرەبو بێگانە .

لە پێناوی پێگەیاندنی کادیری تەکنیکی و ئیداری کومپانیاکە لە رێگای کردنەوەی دەورە لە ناوەوەی وڵات و ناردن بۆ دەرەوە مەشق بە ئیشکەرانی ئەکات بۆ زیاد بوونی شارەزاییان، لە کومپانیاکەدا سێ کارگەی سەرەکی هەیە کە بە پێی سیستەمی کارتەکانی بەرهەم هێنان کارئەکەن، کارگەی سەرەکی و کارگەی پانکەو کارگەی گلوپ لە سەربازگەی «التاجی»و ئێستا کارئەکرێ بۆ فراوان کردنی بەشەکانی دروست کردنی دایەمۆی پیشەسازی و کارەباییو ترومپای ئاو و دایەمۆی زەیتیو لە پێناوی پڕکردنەوەی پێویستیەکانی ناو وڵات و گەیشتن بەوەی لە پاشە رۆژدا باوەڕ ئەخرێتە سەر هێنانی ئەو کەرەستانە لە دەرەوە .

لەگەل ئەوەدا کە پیشەسازیەکانی کارەبا بە ناوەرۆکی پیشەسازیە ئەندازیاریەکانی وڵاتەکەمان دائەنرێ، بەڵام بە بەراوردی لەگەل پیشەسازیەکانی تر کە بە دوایا هاتوون، هێشتا وزەی پێویستی و قوناغی پەرەپێدانی بەدی نەهێناوە، بەڵام نەخشەی پێنج ساڵەی ١٩٧٦ - ١٩٨٠ توانای ئەوەی هەیە باری پیشەسازیەکانی کارەبا بە هێزو دەوڵەمەند بکات، بەو جۆرەی کە پێویستی و خواستی بازار پڕ بکاتەوە، بە تایبەتی لەوەی پەیوەندی بە کەرەستەی رووناک کردنەوەو کەرەستەکانی دامەزراندنی کارەبایی ناوماڵەوە هەیە .

دروست کردنی گەرمای دەسکرد لەلەشدا

ئەبێتە هۆی چاک بونەوەی هەندێ نەخۆشی

زاناکانی خوێندنگای «ماکس بلانك»ی پاراستنی لەش دژی نەخۆشی لە «فرایبورگ» لە ئەڵمانیای فیدرالیدا توانیویانە ماددەیەک لە میکرۆبی نەخۆشی «تیفوس» و میکروبی ریخوڵە کە ئەبنە هوی گەرم داهێنانی لەش جوودابکەنەوەو ئەم کارەیان ناو ناوە «ئەندو توکسین». تەنیا بەشێکی زۆر کەم لەو ماددەیە لە ملیونێکدا یەکی ئەو میکروبانە تێبەر ئەکا بۆ گەرم داهاتنێکی زۆر لە لەشی مرۆڤداو بەوە ئەتوانرێ گەرمای ئاراستەکراو لە لەشا دروست بکرێ کە ئەم گەرمایە حەفتا سال لەمەوبەر زانراوە ئەبێتە هوی چاک بوونەوەی نەخۆش .

«جولیوس فاجنر جوریك»ی پزیشکی نەمساوی یەکەم کەس بوو کاری گەرم راهاتنی چاک بوونەوەی لە سەرەتای ئەم چەرخەدا راگەیاند، ئەم پزیشکە خەریکی چارکردنی نەخۆشیەکانی زاوزێ و هەندێ نەخۆشی دەروونی بوو لە رێگای دانانی میکرۆبی مردووی نەخۆشی لەرزوتا لە لەشدا تابێتە هوی گەرم راهێنانی چاکبوونەوەی لەگەل سەرکەوتنی ئەم چارەیەدا، بەڵام بەکار هێنانی دوای دوزینەوەی «پەنسلین»و دەرمانی تری دژ بەو جۆرە نەخۆشیانە لەبیر چوەوە، بەڵام ئەمرۆ، دوای ئەوەی میکروبی هەندێ نەخۆشی گەدە پەیدابوەو بەرگری دژی ئەو دەرمانانەی پەیداکردوە، کاری رابوردوی ئەو دەرمانانە نەماوە، لەبەر ئەوە، بیر لەوەکرایەوە کە پەنا ببرێتە وە بەر دروست کردنی گەرمایی لە لەشا بۆ لەناو بردنی میکرۆبی هەندێ نەخۆشی .

ژەهری «ئەندوتوکسین» لە رووی دەرەوەی جۆرێکی تایبەتی میکروبی ئەو نەخۆشیەی بە (جرام - سالب) ناو ئەبرێ دروست ئەبێ کە لەژێر میکروسکوبدا بە رەنگیکی شینی بەرەو تاریك دەرئەکەوێ، کە لەش لەم میکروبەی تووچو ژەهری ئەندوکسین لە رووی ئەبێتەوەو ئەچێتە خوێنەوەو گەرماییەکی بەهێز لە لەش دائەگرێ، زاناکانی دەزگای «ماکس» (ئەندوکسینان)یان شی کردۆتەوە، بۆیان دەرکەوتوە کە لە دوو بەش پێك هاتوە، جۆرێکیان بریتییە لە شەکری تێکەل، دووەم بریتییە لە جۆرە چەورییەک «لیبونید» کە ئەتوانرێ ئەم دوو جۆرە لەیەک جیابکرێنەوە، زانراویشە کە بەشە چەورییەکەی کە بە «لیبونید» ناو ئەبرێ :

-١-

ئەمەیانە ئەبێتە هوی گەرم راهێنانی لەش، بەڵام بەشە شەکرییەکەی کارێ کردنی نیە بۆ سەر مێشك کە گەرما لە لەشا رێکئەخاو ئەتوانێ بە پێی پێویست ئەو گەرمییە زیادو کەم بکات .

جا زاناکانی ئەڵمانیا ئیستا ئەیانەوێ لەو دەورە بکۆڵنەوە کە گەرمی لە چاکبونەوەی نەخۆشیەکانی گەدە دا ئەیبینێ دوای ئەوەی «لیبونید» یان بە خاوێنی دەست کەوت باوەڕیشیان وایە کە ئەم «لیبونید»ە توانای بەرگری ئەدا بە لەش و ماددەی وا دروست ئەکا کە بەرگە گرتنی نەخۆشیەکانی گەدەی پێ بەرز ئەکاتەوە (زیادئەکا)، ئەوەی ئاشکرایە کە گەرم راهاتنی لەش زیان لە هەندێ میکروبی نەخۆشیەکان ئەدا، بو نمونە ئەتوانرێ بەو هویەوە میکروبی نەخۆشی سووزەنەکو فەرەنگی لەناو ببرێ کاتێ ئەکەونە ژێر تاسیری گەرمایی لە ٤٠٪ . دیسان هەندێ میکروبی تر هەیە گەرمایی لەش کاریان تێئەکاو لە دەرمان باشترە بۆ لەناوبردنیان، وەك لەناوبردنی نەخۆشی ئفلیجی منال و ئاولەو ئەنفلونزا ئەویش بە دروست کردنی گەرمایەکی بەهێز لە لەشدا .

Institut Kurde de Paris

بەبۆنەی حەوتەمین ساڵی دەرچوونی ڕۆژنامەی «هاوکاری»یەوە .. ڕۆژنامەدڵسۆزەکەی وشەی پاکی کوردیو ، بیری پێشکەوتوو ، ئەدەبو ڕۆشنبیریی بنیادنەرو داهێنەر .. ئەو ڕۆژنامەیەی کە توانیویەتی بەشانازییەوە بۆ ماوەی حەوت ساڵی تەمەنی هەر لە بەخشندەییدا بەردەوام بێت و ، مەردانە جێگای خۆی لە ڕیزی پێشەوەی ڕۆژنامەگەریو ڕۆشنبیریی کوردیدا بگرێت ..

حەوت ساڵەی تەمەنی هاوکاریو چەند بیروڕایەک

دەڵێین بەبۆنەی ڕەوتی جێگا دیاری ئەم حەوت ساڵەی کۆششو هەوڵی بەردەوامییەوە بەتایبەتیش لەم ساڵەی تەمەنیدا کە لە سای دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاو کردنەوەی کوردییەوە دەردەچێت .. بەم بۆنەیەوە بەشی ڕیپۆرتاژ چاوی بە چەند ئەدیبو ڕۆشنبیرێکی کورد کەوت ، بۆ ئەوەی بە ئەوپەڕی لەڕوویی و ئاشکراییەوە بیروڕای خۆیان دەربارەی لایەنە ڕۆشنبیرییەکانی ئەم ڕۆژنامەیە ببێژن .

لە سەرەتادا ئەم پرسیارەمان کرد :

بیروڕاتان دەربارەی ڕێبازی ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامەی «هاوکاری»دا چییەو .. لە چاو ئەو ساکەی کە بەرلەوەی لە «دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی»یەوە دەربچێت چ پێشکەوتنێکی بەدەستهێناوە ؟

– سەیدا سادق بهاءالدین –

نووسەرو زمانەوان مامۆستا صادق بهاءالدین لە وەڵامی پرسیاری یەکەمدا وتی :

ب یادا ب سەرفەچوونا هەفت سالا ب سەر ڕۆژناما هاوکاری .

ئەز خو ب دل خۆش دزانم کو بیروڕایێت خو ل سەر ڤی یادێ دەربڕم :

ڕۆژناما هاوکاری بێ گومان ڕۆژنامەکا بروج بۆیە ژ ڕۆژا ئەلافبوبیوینا وێ هەتا ڤێ گاڤێ ، ژ بەرکو گەلەک لایێت گەشو سپەهی ژ ئێر ، ڕوشەنبیریا کوردی بەلاڤ کرینە کوجهێ دلخۆشیو بەختیاریێ نە بەلێ ژکە لە بوژێ کوردی گەلەک کێم ژفولکلوری هەتا نهوهاتییە بلاڤکرنی ئەگەرچی بێ گومان دوێ دویماهیێدا پێتری بەرهەڕێت هاوکاری ژبو بزاڤا ملی ، ئەمازە شانوگەری هاتینە تەرخانکرنێ .

ئەز هیڤی دارم هاوکاری بەرگەش دانقە ڕوژ بو ڕوژ پێشڤە بچیت .

ڕای شاعیر سەلام محەمەدیش وایە کە :

گرێ کوێرەی ڕۆشنبیری کوردی لەوەدایە ، زۆربەی نووسەرانی کورد دیوی دەرەوەی شتەکانو پەیوەندییەکان وەرئەگرن ، ساکارانە مامەڵە لەگەڵ وشەدا ئەکەن بەمەش دووچاری سەرلێ شێواویو گرفتی نەبوونی بنچینەیەکی بەهێزو زانستانە دەبن کە دەیانخاتە قەوارەی لە خۆبایی بوونو ئەرجسیەتی ئەدەبیو خەیاڵی تێک ئاڵۆزکاوەوە ، لە ئەنجامیشدا وشک دەبنەوە .

هۆی سەرەکی ئەم گرێ کوێرەیە ئەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی ڕەخنەو دەوری ڕۆژنامەو گۆڤارە کوردییەکان چونکە هیچ کاتێ ڕۆشنبیری جیانا کرێتەوە لەو ڕۆژنامەو گۆڤارانەی سەرجلەوی پێشخستنو بزواندنیان گرتۆتە ئەستۆ . لەم ڕووەوە ، هاوکاری (وەک ڕۆژنامەیەکی گشتی) هەر لەسەرەتای دامەزراندنییەوە لە ڕیزی پێشەوەی بڵاوکراوە کوردییەکانا وەستاوەو لە ماوەی حەوت ساڵەی تەمەنیدا دەورێکی گرنگی گێڕاوە لە بزووتنەوەی ڕۆشنبیریداو .. بەردەوامیشە .

لەوەتەی لە (دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی)یەوە دەردەچێت شێوەیەکی تازەی وەرگرتووە لە (هەوڵدان بۆ تویژینەوەو پەیدا بوونی ڕەخنەی کوردی) .

بەڵام کاک محمود زامداری نووسەر لە گشت کۆڕێکی ئەدەبی ڕۆشنبیریدا ، بە ڕەخنەو لێکۆڵینەوەی ئەدەبیو فۆلکلۆری زمانەوانیو ،

کۆمەلایەتیو .. گشت بابەتە جۆربەجۆرەکانی ڕۆژنامەگەرییەوە .. لە وەڵامی پرسیارەکەدا دەڵێت :

پێش ئەوەی بەیاننامە مێژوییەکەی ئادار دەرچێ « هاوکاری » لە ڕیزی هەرەپێشەوەی ئەو ڕۆژنامانە بوو کە لەو ساتە هەڵاوەدا وردە وردە کەوتبونە قەتارە بەستن .. بە شێوەیی ئەم « هاوکاری »یە توانی سەرانسەری خامە بە دەستەکانی کورد لە ئەنجاما – بە ئامانجو مەبەستی جیا جیابانەوە – لە دەوری خۆی کۆ بکاتەوە و بێ بە مینبەری « نیمچە ئازادی » هەمو دەنگو بیروڕاو گۆشە سەرنجو ئەو ڕێرەوە فیکریانەی کە ئاوێزانی یەکتر ئەبوونو یەکتریان لە بەردی محەک ئەداو ڕەخنەی لەبارو بە داوو دڵیان هەڵئەخست ، سەرەڕای ئەمەیش هاوکاری بوو بە « قوتابخانە »یەک و چەندین بەهرەی سەوزو ناسکی تێدا ڕواو چەکەرەی دەر کردو « تەجرەبە » ڕۆژنامەگەری ووشەی سەوزیەکی پڕ لە زیندەکی زیانی ڕۆژنامەگەری ووشەنی سەوزداسەرو شەیدای کوردی لێ ڕسکا جگە لەمەیش دەرچوونی بەردەوامو بێ وچانی «هاوکاری»و لە ڕۆژی خۆیدا – تا بە ئەمڕۆش ئەبات دەورێکی دیاری لە ئاوەدانی سەرفرازی ڕۆشنبیری کوردیا نواندوە .. بێگومان لەم ڕۆژنامە ئازیزە ، وەکو هەمو تەجرەبەیەکی کەی ئەم جۆرە دەرفەتانە ، گەلێ سلبیاتی لە گەڵ خۆی ڕەپێش کردوە ، بەڵام « هاوکاری » هەر «هاوکاری» مایەوەو ڕۆژ دوای ڕۆژ بە خششەکانی خۆی ئەبەخشیە ژیانی ئەدەبی و ڕۆشنبیری – سیاسی – مان .. هەر بۆیەشە بە تایبەتی لە ڕۆژی ئەمڕۆماندا ، پێدا ویستیەکی زۆری بە هەمو هەوڵو تەقەلاو خامەیەکی ڕەنگینو هاوچەرخ هەیە تا لە دەوریا کۆببنەوەو بە بیروەوە بیگرنە هەمێز ، لە پێناوی وچان نەدانو خۆشبەختیو شادمانیو قایمکردنی بنەماکانی وشەی شۆڕشگێڕو ڕەسەندا .

پاشان هاتینەسەر ئەو پێشنیارانەی کە ئەدیبو

ڕۆشنبیران بۆ زیاتر بەرزکردنەوەی لایەنە ڕۆشنبیرییەکان لە «هاوکاری»دا هەیانە .

مامۆستا صادق بهاءالدین وتی :

ژلایێ سەنتاروشەنبیریو زێ یا هاوکاری گرتی پاشی ژلایێ دەستگاها روشەنبیری وبەلاڤ کرنا یا کوردی (دار الثقافة والنشر الكردية) تێتە زێرەڤان کرن ، ژمارا پەرێن وێ بەر پێتری ڤە دچتو بابەتێت مللی گشتی بەر پێتری ڤەنە ، هیڤی و هومێد ئەوە ئورو زمانو فولکلوری کوردی گوشەیێت خومالی (تایبەتی) بو بێنە تەرخانکرن .

کاک محمود زامداریش ئەم چەند خاڵەی خستەڕوو کە :

بە ئانەعەتی خۆم ئەم کارە بە بێ بوونی « ئامانجو نەخشە » یەکی مەوزوعیانەی ڕاستەو ڕاست نایەتە دی .. بۆیە بە بەڵە ئەم پێشنیازانە هەڵئەخەم :

١ – دەرگاو دەروازەکان لە بەردەم ئەدیبانی کورد وازو سەرانەوە بکرێتەوەو هان بدرێن بۆ هاتنە نێو کۆڕی نووسین لەم ڕۆژنامەیەدا ، ئەمیش لە ڕێی بانگ ڕاهێشتنێکی « ڕەسمی »یەوە ، بە تایبەتی بۆ ئەوانەی لە کار ئەکەوتوونو عاشقێکی بێ وچانی نێو دنیای وشەی پیرۆزن .

٢ – هەڵخستنی چەند پێشبڕکەیەک لەنێوان ئەدیبان خۆیاندا ، لەبارەی بەرهەمە ئەدەبیەکانەوە : – شعر – چیرۆک – لێکۆڵینەوە – وەرگێڕان – وتار –ی بەبیتو– بێژ .. بە مەرجێ خەڵاتیشیان بۆ تەرخان بکرێ .

٣ – چاودێری کردنی ئەدیبە لاوەکان .. بایەخێکی دیاریش بەبەرەی نوێ بدرێو لاپەڕەیەکیش لە هاوکاری بۆ بەرهەمەکانیان تەرخان بکرێتو بێ بڕانەوە ، بەسەر بکرێنەوە .

٤ – بایەخێکی تەواو بەوەرگێڕانی ئەدەبی پێشکەوتنخوازانەی جیهانی بدرێ ، بەتایبەتی ئەو بەرهەمانەی بۆنو بەرامەیەکی ڕەسەنیان هەیە .

٥ – زیاتر چاپەمەنیە کوردیەکان بەسەر بکرێنەوە ولەسەر لاپەڕەکانی هاوکاریدا بخرێنە بەرچاوو هەڵبسەنگێندرێن .

٦ – دوخێکی لەبارو بەپێزی « ڕەخنەگرانەی » بەردەوام لەسەر لاپەڕەکانی هاوکاریدا هەڵبخرێ ، تا کۆڕی موناقەشەی پێ خۆش بکرێت .

٧ – زیاتر بایەخ بە بڵاوکردنەوەی لێکۆڵینەوەو بابەتی زمانو کەلەپورو هونەرو ڕۆشنبیری بدرێ .. بە مەرجێ پاداشتی پارەشی بۆ تەرخان بکرێ .

٨ – باس وخواسی ئەدەبیو ڕۆشنبیری ، لە ڕوژنامەی هاوکاریدا بخرێتە بەردەم ئەدیبو خامە بەدەستەکان ، تا بەو پەڕی سەربەستییەوە لێی بکۆڵنەوەو شوێن پێی هەڵگرن .

٩ – هەوڵێکی کارامە بدرێ ، بۆ دەرکردنی ژمارەی (تایبەتی) بۆ شیعرو چیرۆکو شانۆو مۆسیقاو هونەری ئەشکیلی –چ تێکرا چ بەجیایی– جاوەرگێڕان بێ یا داهێنانو داتان .

١٠ – دەستەی نوسەرانی هاوکاری ، خۆیان ، کۆڕی ڕۆشنبیریو ئەدەبی پێک بهێنێت وبانگی ئەدیبەکان بکا ، تا بە گورجی تیایا بەشداربن ، ئینجا ڕوداوەکانی کۆڕەکەی تێدا بڵاوبکرێنەوە .

١١ – ڕیپۆرتاجی بەپێزو سودبەخش لەگەڵ ئەدیباندا – بیرولاو – ساز بدرێو یاددا‌شتی ئەدیبە ڕەسەنەکان بڵاوبکاتەوە .

١٢ – « مسح »ێکی تێکرای جوڵانەوەی ڕۆشنبیریو ئەدەبی کوردی بکرێ وبەی دەر بەی لە هاوکاریدا بڵاو بکرێتەوە .

کاک سلام محمدیش دەڵێت :

پێشنیازەکانم بۆ بەرزکردنەوەو پەرەپێدانی لاپەڕەکانی ڕۆشنبیری لەم چەند خاڵەدا کۆدەکەمەوە :–

١ – چاکتر وایە هەر ژمارە– یەک شیعرێک و چیرۆکێکی جوانو سەرکەوتووی تێدابێ ، لەم ڕووەوە لاپەڕەی ڕۆشنبیری بەرپرسیارە لە دروست کردنی پەیوەندییەکی دڵسۆزانە لەگەڵ شاعیرو چیرۆک نووسەکاندا .

٢ – کردنەوەی گۆشەیەکی تایبەتی بۆ بەرهەمی لاوە تازە پێگەیشتووەکان .

٣ – قوول کردنەوەی بایەخدان بە وەرگێڕانی دیراساتی زانستیو ڕەخنەگەری .

٤ – شی کردنەوەو پیشاندانی ئەو کتێبە کوردییانەی ئەکەونە بازاڕەوەو نووسینو بڵاوکردنەوەی ڕیپۆرتاجی ڕێکوپێک لەسەر جمو جووڵو چالاکی کۆڕە ئەدەبیەکان .

ئەمەو .. چەند پێشنیازێکی تر کە زۆربەیان بەستراون بە خاڵەکانی سەرەوە ، هیواداریشم لەم ساڵی داهاتووی تەمەنی هاوکاریدا بیانبینم .

پاشماوەی : لە بیرەوەری حەوتەمی دەرچونی –هاوکاری–

بۆ بەرهەم هێنانی زۆرو ڕاوەستان لە دژی هەمو نەخشەو پیلانێکی خۆبەدەستەوە دەرانەو مل کەچ کردن بڵاو نەکاتەوەو جاری یەکێتی ریزەکانی گەل ڕادێلێ .

● **وە بە تایبەتی لەم قۆناغەی ئێستایدا بۆتە کەرەستەیەکی خاوو هەوێ فراوان کردنی ئاسمتی ڕۆشنبیری خوێنەرانو ڕوشنبیرکردنیان بە بیرو باوەڕی پێشکەوتنخوازانەو شۆڕشگێر کردنی جەماوەر .**

● شۆڕش بە پێی بۆ چونی مەبدەئیانەی سەرکردایەتی سیاسی حزبو شۆڕش بنچینەیەکی نوێی لە بواری گەشەکردنی ڕۆشنبیری جەماوەری کوردو ڕۆژنامەگەری کوردیدا داناوە .. وەکو بڵاو کردنەوەی بیرو باوەڕی پێشکەوتنخوازانەی دژ بە ئیمپریالیزم لە ڕێگای چاپەمەنی کوردییەوە کە ڕۆژنامەی (هاوکاری)یش بەشێکە لەو چاپەمەنیانە .

● ئەو کتێبو نامیلکە کوردیە هەمە جۆرانەی دەزگای ڕوشنبیرییە کوردیە ڕەسمیەکان دەریان ئەکەن نمونەیەکی واقیعی خزمەتگوزاریو ئەم هەوڵدانەیە ..

● هیوادارین ساڵی تازە تەواوکەری ئەو پڕۆژە ڕوشنبیریە کوردیانە بێ کە ساڵی پار بنچینەکانیان دانراوەو ڕۆژنامەگەری کوردی زیاتر جێگای سەرنجی لێ بەرپرسراوانی دەوڵەت بێ .

کاک صلاح احمد نووسەر لە دەستەی نووسەرانی گۆڤارەکان ، شتەکەی بەم شێوەیە دێتە بەرچاو :

« هاوکاری » بەڵای منەوە یەکێکە لە مەیدانە هەرەفراوانەکانی ئەدەبو ڕۆشنبیریی ئەمڕۆی کوردی .

ئەو ڕۆژنامە بچکۆلانەیەی ، کە حەوت ساڵ بەر لە ئەمڕۆ بەشێوەیەکی ساکارو بە کوێرەی توانا چەند بابەتێکی جیاجیای سیاسەتو ، ئەدەبو ، هونەرو ، دەنگوباسو ، بابەتی سەرەمەقەستی ، لەم ڕۆژنامەو لەو گۆڤارو ، لەو کتێبو نامیلکەوە کۆدەکردەوەو لەگەڵ چەند پارچە نووسینێکی کەمی – زیاتریش ئەدەبی –دا تێکەڵی دەکردنو ، پێشکەشی بە خوێنەرانی وشەی پیرۆزی کوردیی دەکردن ، ئەمڕۆ ، ئەو ڕۆژنامەیە پەیشتۆتە پلەیەکی ئەوەندە پێشکەوتووە

ڕێکوپێکی کار ، کە بە تەواوەتی شێوەو ناوەڕۆکی ڕۆژنامەیەکی گشتی وەربگرێتو ، جۆرەها بابەتی خوێندنەوەی ڕۆژنامەگەرانەی تیابێتو ، بەردەوام پێش خوێنەرانی بکەوێت .

ئەم پێشکەوتنو گەشەسەندنەی ئەمڕۆ « هاوکاری »ی پێگەیشتووە ، کارێکی هەروا ئەخۆو ، ئەرکێکی سووکە دەستی ڕۆژنامەگەریو ڕۆشنبیریی کوردی نییەو ، ئەنجامی هەوڵو کۆششی دڵسۆزانەی کارمەندانو خوێنەرانیشەو ، هەرکەسێکی ئەم وڵاتە دەتوانێت خۆی پێوە هەڵبنێتو ، خۆشی بوێتو ، هەوڵو کۆششی بەرەو پێشەوەبردن ، بەرەو گەشەدارتری بۆ بدات .. باوەڕیش ناکەم کەسێک وشە تینووەکانی زمانی کوردیی خۆشبوێت ، بتوانێت بەرد بخاتە ناو « کانی »ی « هاوکاری »یەوەو ، لێلی بکاتو ، بیلەوتێنێت ..! چونکە ئەوەی ڕوناکی خۆشبوێت ، قوو لە چراناکاتو حەزناکات بە تاریکی دابنیشێت .

هاوکاری دەورێکی زۆر مەزنو فراوانی لە پێگەیاندنی ئەوەی نوێدا بینیوەو ، مۆرکی ئاشکرای جیا لەوانی تری نەوەیە ، هەمیشە دەستی خاوەن بەهرە تازە پێگەیشتووەکانی گرتووەو ، خۆی نەئاخنیوەتە ناو چوارچێوەیەکی وشک هەڵماوی ترسو ، خۆ بەزلزانینەوەو ، توانیویەتی دەنگی ئاشکراو لیهاتوو بە بەدەیان خاوەن خامەی پاکو خوێنەران بناسێنێت .

من ئەڵێم « هاوکاری » ڕۆژنامەی ئەدەبو ڕۆشنبیریو ، تێکڕای بابەتە کۆمەڵایەتیو ، هونەریو زانستیو ، سیاسەتە ناوخۆییو نێو وڵاتییەکانو ، هەموو بابەتەکانی تری ڕۆژنامەگەرییەو ، لە زەمینەیەکی دڵسۆزانەو پێشکەوتنخوازانەوە هەنگاوئەنێت .. بۆیە ڕۆژنامەی گشت کورد زمانێکی عیراقەو بەشی هەموو کەسێکی تیایە ، ئەمەش وەکو شێوەیەکی ڕاستو دروستی ڕۆژنامەیەکی تێکڕایی هەفتانە پلەیەکی ئێجگار پێشکەوتووە لەسەر ڕێگای ڕۆژنامەگەرییدا .

وە لە کۆتاییدا خۆشەکە یاسین محمود طە وەرزێر لە بەشی کاروباری ڕۆشنبیری دووپاتی کردەوە کە :

قۆناغی ئەمڕۆ لە قۆناغەکانی تەمەنی (هاوکاری) وێنەی پێشکەوتنێکە هەموکەسێک هەستی پێ ئەکات ، ڕۆژنامەکە جاران بە هەشت لاپەڕە دەرئەچو ئەمڕۆکە بۆتە ١٢ لاپەڕە .. جاران جۆرو بابەتە ڕۆشنبیرێکانی کەمبون .. بەڵام ئەمڕۆ ئەبینین لە هەمو بابەتێکی ڕۆشنبیری خەنکی پەروەردە ئەکا .. وەبەشێوەیەکی گشتی بایەخی بەکاروباری خێزان داوەو ، بەشێوەیەکی تایبەتیش ئافرەتان .. ئەمە لەلایەن ستایشێکی ڕەواوە .

بەڵام لە لایەنی ڕەخنەیەکی ڕەواشەوە .. دەڵێم لەگەڵ ئەوەی ڕۆژنامە بەڕێزەکەمان بایەخی بەهەمو لایەکی ڕوشنبیری داوە ، بەڵام ئەرکی ئەوەی لەسەر شانە کە زیاتر بایەخ بەبزوتنەوەی هونەری عیراقیو بەشێوەیەکی تایبەتی هونەری کوردی بدات .. لە زۆر جێگای کوردستاندا هونەرمەندی بەهرەمەندو هەڵکەوتو هەیە کە هێشتا خەڵکی ئەی ناسیون پێویستە وایە کە لەگەڵ ئەو هونەرمەندە لاوانەدا دیدەنی بکرێتو لە لاپەڕە ڕۆشنبیرێکانی هاوکاریدا بڵاوبکرێتەوە بۆ ئەوەی خوێنەرانی ڕۆژنامەکە بیان- ناسێت ..

وەدەربارەی مەودای پشتگیری شۆڕش بۆ ڕۆشنبیرییو ڕۆژنامەگەری کوردی چەندە ؟ ووتی : ئەگەر چاو بگێرین بەو چاپەمەنییە کوردیانەدا کە لە کتێبخانەکاندا ئەیان بینین ئەوە بەڵگەیەکی تەواوی ئەوەیە کە شۆڕش چەندە پشتگیری ڕۆشنبیریی کوردی ئەکات ، هەروەها لە چاپدانی [illegible] کتێب لەلایەن کۆڕی زانیاری کوردییەوەو ئەو یارمەتییەی [illegible] ڕاکەیاندن پێشکەشی چاپەمەنی کوردی ئەکات ..

هەروەها دەرچونی ڕۆژنامەی کوردی وەک هاوکاریو بیری نوێو دەرکردنی ژماری وەک ڕوشنبیریی نوێو بەیان .. ئەوانە چاکترین بەڵگەن کە شورش چەندە یارمەتی ڕۆژنامەگەریی کوردی ئەدات بەڵام لەگەڵ ئەم هەمو یارمەتیو هاندانەدا ڕۆژنامەگەری کوردی ڕۆژنامەی منداڵانی نیانییە وەک (مزمار)و (مجلتي)و هەندی ڕۆژنامەی تری منداڵان ، کە هیوامان وایە لە پاشەڕۆژا ئەو ئاواتە بێتەدی .

هەروەها سەبارەت ئافرەت .. ئەبینین ئەوەندە بایەخ بە ئافرەتانی کورد نەدراوە .. چەندە مایەی خۆشحاڵی ئەبێ ئەگەر یەکێتیی گشتیی ئافرەتانی عیراق بەشێکی لە گۆڤاری (المرأة) بۆ وریا- کردنەوەی ئافرەتانی کورد تەرخان بکردایە شان بەشانی خوشکە عەرەبەکانی .

پاشماوەی : دەنگێ

لە جیهانەکانی ووشە بگات ، ئەتوانێ شێوازی خۆی بدۆزێتەوەو ئاستێ بۆ بەرهەمەکانی خۆی بخوڵقێنێو مەسئولیەتی (ژانو داهێنان) بگرێتە ئەستۆ .. چونکە (شێواز) سەرەڕای ئەوەی کە خۆی لە خۆیدا هەڵوێستێکی وجودیانەی سەرفرازە، لەهەمان کاتیشا ، گۆشە سەرنجو تێڕوانینێکی تایبەتییەو لەگەڵ (ناوەڕۆک)دا هەوێن ئەگرێو تێک ئەچڕژێو ئەبێتە مایەی ئەوەی ، خەڵک – بابۆ چەند کورتە ساتێکیش بێ – چێژ لەو هەڵوێستو تێڕوانینە وەرگرنو بیلاوێننەوە .. هەربۆیەشە (شێواز)ی ڕەسەنو لەبار – بۆ ئەدیبو هونەرمەند – تەنیا مەسەلەی شەڕە دەندوکی هونەرو (هونەربازی) نیەو بەس .. نا بەڵکو خاسیەتێکە لە خاسیەتی لێکدانەوەو خەوبینینو ئاوە ژوکردنی گەردونەکانی دەرەوەو ناخەوەی ڕاستیو ژانەکانی مرۆڤ .. نووسەری چاکو دەسڕەنگینیش ئەو کەسەیە کە (شێوازەکانی) خۆی ، لە نووسینو ژان دەربڕینو شەرح کردنی خەونە داهێنەرەکانا هەڵخاتو بەپێی (بابەت) جێگۆڕکێیان پێ بکات .. دەمێکیشە پێشینانی بەلەد ووتویانە : (شێر بەپەنجەی ئەناسرێ) . ئەگەر تۆ تەنیا (یەک)تا (دوو) تا (نۆ) شێوازو جۆری نوسینت لە کاتی هەڵچوونو کارو بەرهەم دارژانتا هەڵبژاردبێ .. منیش (شەش) یا (دە) .. گرینگ ئەوەیە – ئەو دارژانانە – مۆرکو ناسنامەو دەنگو ڕەنگی تۆی هەڵگرتبێ ، تۆش جۆری ساتو سەوات لەگەڵ ووشەدا چۆنەو چۆن هەڵئەچیتو چۆن دا ئەرژێیت ، حەقت بە دەستەو سەرازادیت .. سەرازاد ..

● **گەلۆ : ئەم زمانەی ئێمە تا ئێستا زۆر باش جۆشی نەخواردوەو زاخ نەدراوە –خۆیشمان تا ڕادەیەک هەروا– خۆ گەر بێ و لەبەردەم نەخشەیەکی زانستانەدا ، هێزو هەرەنگەکانی (ناخی) ووشەکان بتەقێنرێت ، ئینجا ئەزانرێ چ تواناو بەهرەو جوانیو ژانێک لەنێو زمانەکەی ئێمەدا بەیانەبێو کەمەری شارستانیەت ئەبەستێ ..لەبێ خەبەرانیش کەشکەک سەئەوات ..**

پاشماوەی : هاوکاری لە تەمەنی

لەلایەن نوسەرانی هاوکاریو خوێندەوارانی .

● مقدحات : بەلای منەوە پێویستە :–

١ – دەنگوباسی جوڵانەوە ڕۆشنبیرییەکان بەپەلە بڵاوبکرێتەوە ، بۆئەوەی زیاتر خەڵک ئاگاداری بزووتنەوەی ڕۆشنبیری بێ .

٢ – کردنەوەی لاپەڕەیەکی تایبەتی بۆ چاوپێکەوتن لەگەڵ هونەرمەندو ڕۆشنبیرانی کورد .

٣ – بۆئەوەی خوێنەر بتوانێ ژمارەکانی کۆبکاتەوە پێویستە قەبارەی بچووک بێ بۆ بەرگ کردن .

٤ – هەروەها .. هاوکاری گەلێکجار دور ئەکەوێ ، یان ژمارەیەکی کەمدێتو دەستی هەموو خەڵک ناکەوێ ، بۆیە ژمارەکانی پێویستە زۆرتر بکرێ .

هاوکاری : زۆر سوپاستان ئەکەین .

بەیاریەتی ئێوە

« سەبارەت بەو هەلەی چاپ‌و تێکەڵ‌و پیکەڵ بوونەی لە دێرەکانی وتاری هەفتەی رابوردودا رووی‌دابوو ، لەسەرمانە بەرامبەر خوێنەری ئازیز داوای لێبوردن بکەین .
بۆیە ، وای‌ئەبینین ، مافی ئەوەی هەیە ، وتارەکەی بەشێوەیەکی راست و بێ هەلە بۆ دووبارەبکەنیەوە .. لەگەڵ داوای لێبوردن » . ● هاوکاری ●

« هەمو سالێکتان بەخێرو خۆشی »

لەگەل داهاتنی ساتەکانی رۆژی یەکەمی سالی ١٩٧٧دا ، لەنێوخۆمانا ئەم رستەیەمان ووتەوە . بەر لەئەمەش ..

لەگەڵ داهاتنی ساتەکانی رۆژی یەکەمی سالی ١٩٧٦دا ، هەمان دەستەواژەی « هەمو سالێکتان بەخێروخۆشی »مان بەکارهێنا .. بەردەوامیش ، ئەم قسەیە ، لە گەرمەی هاژوهوژی ژیانا ، بەکاری ئەهێنین ، بەلام ئایا بەباشی لە ماناو نهێنی‌و رازەکانی ئەگەین .. ؟

بێگومان ، نە ، چونکە شتێکی زۆر ستەمە .
— بۆ .. ؟!

★ چونکە ناتوانین هەروا بە سوك‌و ئاسانی‌و هەمو سالێ لەنێو کامەرانی‌و تەندروستیا بژین‌و بەردەوام بین .. نا بەلکو هەرهیچ ناتوانین تاسەر ، سالەکان بەرینە سەر .

« هەمو سالێکتان بەخێروخۆشی »
ئەم قسە روالەتبازو رووکەرە ، ئەبێ ببێ بە زایەلەی زەنگێك‌و لەسەر پەردەی گوێچکەی هەموماندا بزرینگێتەوە .

« هەمو سالێك‌و ... »
واتە : سالێکی‌تر ، لە تۆماری تەمەنمان پێچرایەوە .. تەمەنیش هەرچەند درێژبێت ... هەر کۆتایی‌دێت .
باشە ئەی ئێمە چیمان کردوە .. ؟
ئایا کەمەری رێی دوای ژیانمان بەستوەو ئامادەین .. ؟ بەلام .. کێ لە ئێمەمانان ، لە نێو هەراو قاژووازی ئاهەنگ گێرانەدا .. بەلێ « ئاهەنگ گێران » بیری لە سالێکی رەبەقی سەرهەلگرتووی ، رۆژو .. سەعات‌و .. ساتەکانی کردۆتەوە .. لە نێو ئەم هەموو هاش‌وهوش‌و ئەم هەمو ئاژاوەی‌و بەرجاندنی ژیانەدا ، کێ بیری لەمە کردۆتەوە ... ؟ !

کۆنە پیاوە چاکەکانمان ، هەمیشەو گشت شەوێ‌و بەر لە خەوتن ، ئەکەوتنە لە خۆپرسینەوە ...
ئایا کەسێ لە ئێمەمانان ، تەنیا جارێ لە سالێکا بە خۆیدا چۆتەوە .. ؟

ئەمەیان بانگێکەو بۆ پێوانی مەوداکانی ژیان‌و دەستنیشانکردنی کات ، هەلئەخەین .. تا بزانین چیمان کردوەو چیمان خستۆتەلاوە .. تا بە باشی لە کاری بنیادنانی ژیانی راستەقینەو بنیادنانی کۆمەل لەپێناوی مرۆڤدا .. مرۆڤ‌و بەس ، حسێبمان راگرین .

بانگێکە بۆ پیاچوونەوەو لە تاقەیەك دەقیقەی کار ، چونکە مایەی پێشکەوتنمانە .
ئەرێ ئەبێ چەند (دەقیقە) لە سالێکا هەبێ .. ؟
چەند (دەرفەتی پێشکەوتن)یش لە سالێکا هەیە .. ؟
« گشت سالێك‌و دەرفەتەکانی کار لە خێروخۆشیابن » .

● عثمان محمد فائق ●
١٩٧٧-١-٢

یەکەمین مێردی مارلین مۆنرۆ راستی زۆر شتی سەیری وتوە .

ئەوەی ئەم گەرەتە باسی مارلین مۆنرو ئەکات (جیمس‌دورتی)یە ئەم پیاوە کۆنە پۆلیسێکی لوس ئەنجلوسەو یەکەمین مێردی مارلین مونرۆیە .. ئەم پیاوە کە باسی مارلین ئەکات باسی خانمی ئاودارەی جیهانی سینەما، ناکات، بەلکو باسی کچۆلەیەکی شەرمنی سادە ئەکات کە ناوی (نۆرماجین) ە .. کچێکی دەست‌و داوێن‌و

گیان‌پاك بەریکەوت چاوی پێی‌ئەکەوێت هەر لەو جارەوە دۆستایەتیەکی گەرم‌و دلسۆزانەیان لە نێواندا پەیدا ئەبێت ..

بەلام ئەو ژیانە بێ کەدەرو خۆشەی ئەو ژن‌و مێردە لاوە تا هەتاهەتایە بەردەوام نەبو.. یەکێك لە وێنە گرەکان وێنەیەکی «نۆرماجینی» گرت‌و پیشانی یەکێ لە خاوەن دەزگاکانی مەیدانی وێنەی دابو.. وێنەکەی بوە مایەی رەزامەند-

ی‌و لەگەلیا رێك کەوت کە ببێتە مودێل .. بەو جۆرە کاروانی ئەو ئافرەتە کەوتە-رێ .

شەوێك گەرایەوە مالەوەو بە مێردەکەی وت .. کە ئەیەوێت ببێتە ئەستێرەیەکی دنیای سینەماو ستودیوکانی هۆلیود بۆئەمکارە حەزلە ئافرەتی مێردار ناکەن .. ئەی چارە چی‌یە ؟ چارە ئەوەیە تەلاقم بدەیت ..

ئەم قسانەی بە پاکی‌و خاوێنی منالێك دا بەگوێی مێردەکەیدا منالێك کە ئەزانێ چێ‌ئەوێت‌و داوای چی‌ئەکات بەبێ ئەوەی هەست بەوە بکات کە گوناهێکی کردوە .. جێم دورتی تەلاقنامەی ژنەکەی هەر لەو رۆژەدا مۆرکرد کە نۆرماجین لەگەل کۆمپانیای فۆکسی سینەماییدا رێك‌کەوت‌و بە جێمی وت ئەزانی . **ناوێکی تازەیان لێناوم . . ناویان ناوم مارلین مونرۆ .. لیتر لەو جارەوەجیم چاوی مارلین نەکەوتۆتەوە ..**

ساکسیفۆن

ناوئانی ئەم ئالەتە ئەگەرێتەوە بۆ ناوی داهێنەرەکەی (ئەدولف‌ساکس) کە لە بەلجیکا لە دایك بوە . هەروەها لە سالی (١٨٤٤) یەکەم ئالەتی سەکسیفۆنی دروست کرد لە فەرەنسا لەسالی (١٨٤٦) بە ناوی خۆیەوە تۆماری کرد .

● سەکسیفۆن یەکێکە لەو ئالەتە فوپیاکەرە مسانەی کە سەکسیفۆن لەشێوەی بۆرییەکی دەمەوانەیەکی هەیە هەروەها سەرەوەی سکەو پلە پلە ئەشیلەیی‌دایە وە بەشی خوارەوە . وە کۆتاییەکەی ئەکرێ لە فراوان بونیا بۆوە بەشی خوارەوەی ئەچێتەوە سەر شێوەی زەنگ
دەنگانەی لێی دەردەچێت چەماوەتەوە .

● سەکسیفۆن جۆری ئەوشێوەی فووپیاکردنەکەی‌دا جیاوازە لە شێوەی دەرەوەیی‌و (کلارنێت) .. وە لە کاتی ئەچێتەوە سەر ئالەتی بەکاری ئەهێنێت بە هۆی مل بەکار هێنانی‌دا ئەو کەسەی‌ملێوە .
بەندێکەوە ئەیبەستێت بەقەوارەو شێوەی جیاواز ئالەتی سەکسیفۆن بە چەندروست دەکرێت لەوانە :-

١-سەکسیفۆنی سۆبرانینۆ .
٢ - سەکسیفۆنی سوبرانۆ
٣ - سەکسیفۆنی التو
٤ - سەکسیفۆنی تینور
٥ - سەکسیفۆنی باریتون
٦ - سەکسیفۆنی باس .
٧ - سەکسیفۆنی کونترا باس .

چەشنی یەکەم بچووکترین‌قەوارەی هەیەو بەتەنها بەیەك دەنگ لێ ئەدرێت وە دواچەشنیان (کونتراباس) گەورە ترینیانە .

● مێژووی ئالەتەکە :-
ئەم ئالەتە مۆسیقیە (ادولف ساکس) وەکو لە پێشەوە ووتمان‌دروستی کرد . لە سەرەتادا لە سالی ١٨٤٤ دابەکاریان ئەهێنا .
تیپە مۆسیقا سەربازی‌یەکان (١٨٠٣ - ١٨٦٩) وە (بیزیە)
بەلام لە کاتی (برلیوز)لە تیپە سەمفۆنیاکان پ... ١٨٦٤ - ١٩٤٩)دا توانرا بەکاری بهێنرێ . بەلام بە شێوەیەکی فراوانتر لە جاران(جاز) دا بەکار ئەهێنرێ . بەم فراوانترین شێوە لە تیپی‌دەستی ئەوانەی کە توانیان جۆرە ئەم ئالەتە گەیشتە
ئاوازی پێدابنێن لەوانە :- توماس (١٨١١ - ١٨٩٦) د
دیبوسی (١٨٦٢ - ١٩١٨)وفردی (١٨١٣ - ١٩٠١) د
ماسنیە (١٨٤٢ -١٩١٢)
هیندمت (١٨٩٥ - ١٩٦٣) .

وەرگێڕانی
محەمەد مەحموود

دەرسی یۆگا بۆ منالان

لەسالی داهاتووەوە هەمو قوتابی‌یە منەکانی قوتابخانەکانی فەرەنسا دەرسی « یۆگا » یان پێ‌ئەدرێت !!

وەزارەتی پەروەردە بۆیە ئەم بڕیارەی دەرکردوە ، چونکە ئەوەی بۆ دەرکەوتوە کە (یوگا) کارێکی گەورەی هەیە لە هێمن کردنەوەی مێشکی منالانداو یارمەتیەکی گەورەیان ئەدات لەوە دا کە لە دەرسە ئالوزو قورسەکانیان بگەن .. چونکە یوگا زیاتر مێشك ساف ئەکات‌و لە هەلگرتنی زانیاریش‌دا مێشك بە توانا تر ئەکا .

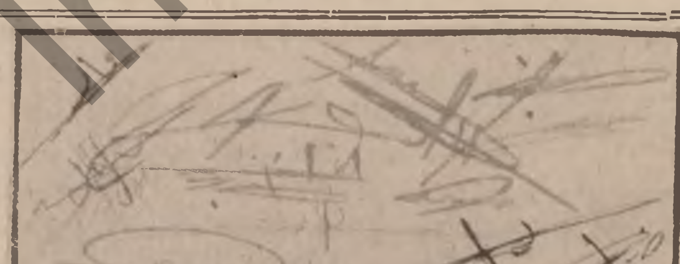

قاسم عزیز شانۆ فێری خۆشەویستیمان ئەکات

● بەڕای تۆ ، شتێك هەیە ناوی لێبنرێ تازەکردنەوەیەك لەبەردەم شانۆی کوردی‌دا ؟! .
- نوێ‌بوونەوە هەنگاوی ژیانە .، ژیانیش شتێك نیە سنوورێکی بۆ دابنرێ . هەر جولانەوەیەك نوێ‌بوونەوەیەکی بەردەوامە . لە تەکان‌و بەرەوپێشەوەچونی ژیان . شانۆی کوردیش پارچەیەکە لەو گۆڕانە .. ئەگەرچی زۆرجار دووچاری گەلێك بەرهەمی هونەری کرچ‌وکال ئەبینەوە .

● لەنێوان شانۆو ژیاندا چی ئەبینی ؟!
- ئەگەرچی شانۆ لە ژیان جیانابێتەوە .. بەلام پێویستە ببێتە ئاوێنەی راستەقینەی رووداوەکانی ژیان‌و بەوپەڕی راستگۆیی بچێتە پێستی کێشە گەورەکانی مرۆڤ .

● هەندێ ئەلێن شانۆی وەختی‌و ، هەندێکی‌تر شانۆی پاشەرۆژ ، لەنێوان ئەم کێشەیەدا وەك ئەکتەرێك هەلوێستت چیە ؟ !
- لەبنەڕەتداو لەمەفهومی هاوچەرخی هونەردا شتێك نیە

تەنیا ناوی وەخت کوشتن‌و رابوردنی وەختی لێبنرێت ، چونکە ئەم چەشنە هونەرە قەت‌وقەت ناتوانێ ئاسۆی پاشەرۆژی شانۆ رۆشن‌کاتەوە،
وە لەبەردەم راستی‌و ژانە پاکەکانی مرۆڤدا دەستەپاچە ئەوەستێ !!

● ئەی لە - مەم‌و زین - چۆن خۆت ئەبینی ؟!
- بۆ یەکەم جار هەستم بەوەکرد سەرکەوتنێکم وەدەس‌هێناو هەر ئەمەش بۆتە هۆی بەردەوامبوونم لە کۆڕی هونەردا .

● لە شانۆ .. دایك .. نیشتمان چۆن ئەڕوانی ؟!
- هەرسێکیان پارچەیەکن لە ژیان .. لە راستی ...!
● نەبوونی رۆشنبیری شانۆی لای ئەکتەرەکانمان .. چاری چیە ؟!
- ئەو ئەکتەرەی لە شانۆ ناگات ، خۆشەویستی‌یەکی کوێرانە لەگەل شانۆدا ئەدات .
● ... شانۆ ؟
- ئەبێ خۆی لە دلی ساکارترین مرۆڤدا بکاتەوە .
● ... باران ؟
- وەرزی عیشقی گولە گەنمە .
● ئەحمەد سالار ..؟
- مانای شانۆم پێ‌دەناسێنێ .
● هاوکاری ..؟
- خۆشەویستی‌یەکی پیرۆزم هەیە بۆی ، چاوەڕوانی پاشەرۆژێکی گەشترم .
● خۆشەویستی ..؟
- پرۆژەیەکی تازەیە بۆ ژیان‌و لەدایك‌بوونێکی‌تر .
● لە کۆتایی حەزئەکەم بزانم « قاسم عزیز » کێیە..؟!
- چاوەڕوانی پاشەرۆژێکی گەشەو .. ژیانیش زۆری لێ‌ئەوێت .

● شێرزاد عبدالرحمن .

شەخسیەتی مرۆڤ لە ئیمزاکەیدا

چەند سیفەت‌و ڕوکارێ لەمرۆڤا هەیە ، کە ناخ‌و پەنهانیەکانی ئەخاتە ڕوو ، گەر بەشێوەیەکی قوڵ ، لەو ڕوکارو سیفەتانە سەرنج بدرێ ، یەکێ‌لەو سیفەت‌و تایبەتیانەی مرۆڤ (ئیمزا = التوقیع)ە‌کە خولیاوو ئارەزوو هەلوێستی ئەو مەردومە لە ژیان‌وبوونەوە دو مرۆڤایەتی ، دەرئەبڕێ .. لە نێوان ئیمزاوەئەتوانرێ پەنهانی کرۆکیان بخوێنرێتەوە بەم جۆرە :-

یەکەم .. (ئیمزا) یەك ، خاوەنەکەیەتی . کە لە ناو هێلێکی شێوە هێلکەییا بێ ، خاوەنەکەی دەست‌و دلی باشەو بە خێرایی بە گفتوگۆ کاری تێ ئەکرێ .
دووەم :- (ئیمزا)ی ، درێژ نیشانەی تەمەن درێژی
سێهەم :- (ئیمزایە)ك کە هێلێکی ستونی تیا بێ ، ئەوا خاوەنەکەی تووشی سەکتەیەك ئەبێ ، گەورەبێ یا بچوك ، بە پێی ئەستوری هێلەکە ..
چوارەم :- (ئیمزا)ی گەورە،نیشانەی ئامانج‌و نیازی گەورەی خاوەنەکەیەتی ، هەروەها نیشانەی ئازایی‌و بێباکی‌و جەسوری‌یە ، ج لە نیشتمان پەروەری‌یان لە بەڕێوەبردنی کاروبارا ، هەندێ جاریش نیشانەی حەزکردنە لە تاوان .

پێنجەم :- (ئیمزا)ی شێوە گۆوفرە هێل ،نیشانەی توڕەیی خاوەنەکەیەتی ، هەروەها نیشانەی توش بوونە بە نەخۆشی (درێژەکێش) = المزمن) .
شەشەم :- (ئیمزا)ی جوان‌و ڕێك‌وپێك نیشانەی هونەرمەندی خاوەنەکەیەتی .

حەوتەم : (ئیمزا) یەك کە تەنها بریتی بێ لە ناوەکەی وەك (ئامانج) یا (کاوە) نیشانەی بێباکی خاوەنەکەیەتی سەبارەت خواردن‌و خواردنەوەو ڕابوردوو داهاتوو جل‌و بەرگ .

هەشتەم :- (ئیمزا)ی بچوك‌و خنجیلانە نیشانەی نەرمی‌و گونجانی خاوەنەکەیەتی لەگەل هەر کۆمەلگایەکا ، هەروەها بە ئاسانی توانای گۆڕانی باری ژیانی هەیە .

- هیوا عمر احمد .

Institut Kurde de Paris